

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
30 mei 2018
Ons kenmerk
COS/U201800404
Lbr. 18/025
Telefoon
070 373 8393
Bijlage(n)
-

Onderwerp
Uitnodiging ALV 27 juni 2018

Samenvatting

Hierbij nodigen wij u uit voor de Algemene Ledenvergadering van woensdag 27 juni 2018 (11.00-12.30 uur), die wordt gehouden in het MECC in Maastricht. De agendastukken kunt u downloaden via de speciale ALV-pagina op <https://vng.nl/agenda-alv-2018>.

Wij sturen de presentiekaart, waarmee de gemeente aan de stemmingen kan deelnemen, volgende week per brief aan de gemeentesecretaris van uw gemeente.

Aan de leden**Datum**

30 mei 2018

Ons kenmerk

COS/U201800404

Lbr. 18/025

Telefoon

070 373 8393

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Uitnodiging ALV 27 juni 2018

Geacht college en gemeenteraad,

Hierbij nodigen wij u uit voor de Algemene Ledenvergadering van woensdag 27 juni 2018 (11.00-12.30 uur), die wordt gehouden in het MECC in Maastricht. De agendastukken kunt u downloaden via de speciale ALV-pagina op <https://vng.nl/agenda-alv-2018>

De volledige agenda voor de ALV ziet er als volgt uit:

Huishoudelijke zaken

01. Opening

02. Benoeming notulencommissie ALV van 27 juni 2018

03. Vaststelling notulen Buitengewone ALV van 1 december 2017 (inclusief verantwoording over uitvoering moties ALV die niet bij andere agendapunten worden behandeld)

04. Mededelingen:

- Stand van zaken implementatie aanbevelingen Wim Deetman en kandidaatstellingsprocedure bestuur en commissies

Financiële zaken

05a. Jaarverslag 2017, inclusief Financieel Jaarverslag en inhoudelijke verantwoording collectieve financiering Gemeentefonds

05b. Contributiesystematiek en weerstandsvermogen, inclusief contributievoorstel 2019

05c. Kadernota 2019

Inhoudelijke zaken

Maatschappelijke vraagstukken en financiële ruimte gemeenten na de raadsverkiezingen

- 06. Interbestuurlijk Programma (IBP) met gemeenten, Rijk, provincies en waterschappen
- 07. Verantwoording over moties sociaal domein, inclusief Instelling Fonds Tekortgemeenten

Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)

- 08. GGU Jaarprogramma 2019 en Financiële bijdrage Fonds GGU voor 2019

Verenigingszaken

- 09. Statutenwijziging:
 - Toekenning bestuurslidmaatschap aan voorzitter College van Dienstverleningszaken
 - Verduidelijking benoemingstermijn vicevoorzitter commissie Europa & Internationaal
- 10. Naamswijziging commissie Dienstverlening & Informatiebeleid

Overige zaken

- 11. Rondvraag / WVTTK
- 12. Sluiting

Wij sturen de presentiekaart, waarmee de gemeente aan de stemmingen kan deelnemen, volgende week per brief aan de secretaris van uw gemeente.

Aanmelding voor de ALV

U kunt zich aanmelden voor de ALV via de website www.vngjaarcongres.nl.

Ongeveer twee weken voor de bijeenkomst ontvangt u een bevestiging van uw inschrijving en de routebeschrijving naar de congreslocatie. Ook indien u zich op een later moment nog wilt aanmelden voor de ALV vragen wij u om gebruik te maken van bovenstaande link.

Voor meer informatie over de ALV kunt u contact opnemen met de Concernstaf van de VNG, ondersteuning bestuur en directie via e-mail bestuurszaken@vng.nl of per telefoon via 070-3738393. Overige organisatorische vragen kunt u stellen aan VNG Congressen, via e-mail info@vngjaarcongres.nl of per telefoon 070-3738458.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

AGENDA Algemene Ledenvergadering VNG

Woensdag 27 juni 2018, van 11.00 tot 12.30 uur, MECC te Maastricht

01.	Opening
	De voorzitter opent de algemene ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
02.	Benoeming van de notulencommissie van de algemene ledenvergadering van woensdag 27 juni 2018
	Ter vergadering doet het bestuur de algemene vergadering een voorstel voor de invulling van de notulencommissie.
03.	Vaststelling notulen buitengewone algemene ledenvergadering van vrijdag 1 december 2017
	<p>Overeenkomstig artikel 4 van het huishoudelijk reglement zijn de notulen in handen gesteld van de commissie tot het nazien van de notulen.</p> <p>De commissie werd gevormd door:</p> <ol style="list-style-type: none">1. De heer Van Bochove, burgemeester gemeente Weesp2. Mevrouw Van Doorn, raadslid gemeente Almelo3. De heer Bel, wethouder gemeente Lingewaal. <p>De commissieleden hebben verklaard dat de notulen een getrouw beeld geven van hetgeen tijdens de algemene vergadering is besproken en besloten.</p> <p>Het bestuur vraagt de ledenvergadering de notulen goed te keuren.</p>
04.	Mededelingen
	<p>Gemeenten en gewesten</p> <p><u>Provincie Friesland</u> Per 1 januari 2018 is de gemeente Littenseradiel opgeheven. Het grondgebied van de gemeente is verdeeld onder verschillende (nieuw te vormen) gemeenten. De gemeenten Menameradiel, Franekeradeel, Het Bildt en een deel van de gemeente Littenseradiel zijn samengevoegd tot de nieuwe gemeente Waadhoeke. De gemeente Leeuwarderadeel en een deel van de gemeente Littenseradiel zijn toegevoegd aan de gemeente Leeuwarden. Een deel van de gemeente Littenseradiel is toegevoegd aan de gemeente Súdwest-Fryslân.</p> <p><u>Provincie Groningen</u> De gemeenten Slochteren, Menterwolde en Hoogezand-Sappemeer zijn samengevoegd tot de nieuwe gemeente Midden Groningen. De gemeenten Bellingwedde en Vlagtwedde zijn samengevoegd tot de nieuwe gemeente Westerwolde.</p> <p><u>Provincie Gelderland</u> De gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar zijn samengevoegd. De naam van de nieuwe gemeente blijft Zevenaar.</p> <p>Per 1 januari telt Nederland 380 gemeenten.</p>

Financiële zaken	
05a.	Jaarverslag 2017, inclusief Financieel Jaarverslag en inhoudelijke verantwoording collectieve financiering Gemeentefonds
	<p>Het bestuur legt het Jaarverslag, inclusief financieel jaarverslag en verantwoording collectieve financiering Gemeentefonds aan de leden voor.</p> <p>Het bestuur vraagt de ledenvergadering om het financieel jaarverslag 2017 vast te stellen en om het bestuur décharge te verlenen.</p>
05b.	Contributiesystematiek en weerstandsvermogen, inclusief contributievoorstel 2019
	<p>Het bestuur vraagt de ledenvergadering in te stemmen met voorstellen voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een nieuwe contributiesystematiek - het afbouwen van het weerstandsvermogen - de contributie voor 2019 (op basis van de nieuwe contributiesystematiek)
05c.	Kadernota 2019
	Het bestuur vraagt de ledenvergadering om in te stemmen met de Kadernota 2019.

Toekomst collectieve activiteiten	
06.	Interbestuurlijk Programma (IBP) met gemeenten, Rijk, provincies en waterschappen
	Het bestuur legt de afspraken in de Programmastart IBP ter bekrachtiging aan u voor.
07.	Verantwoording uitvoering moties sociaal domein, inclusief instelling Fonds tekortgemeenten
	<p>Het bestuur legt verantwoording af over uitvoering van eerder door de ALV aangenomen moties.</p> <p>In dat kader stelt het bestuur de leden voor om ten behoeve van de instelling van het Fonds tekortgemeenten in te stemmen met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een uitname uit het gemeentefonds van € 100 miljoen voor de voeding van het Fonds (Rijk en gemeenten dragen ieder € 100 miljoen bij) - criteria voor toekenning van gelden uit het Fonds - governance van het fonds.
08.	GGU Jaarprogramma 2019 en financiële bijdrage aan het Fonds GGU voor 2019
	<p>Het bestuur stelt u voor om in te stemmen met voorstellen voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het Jaarprogramma 2019 - de financiële bijdrage aan het Fonds GGU voor 2019, inclusief een meerjarenperspectief.

Verenigingszaken	
09.	Statutenwijziging
	Het bestuur stelt u voor in te stemmen met een statutenwijziging die leidt tot: <ul style="list-style-type: none"> - toekenning bestuurslidmaatschap aan voorzitter College van Dienstverleningszaken - verduidelijking benoemingstermijn vicevoorzitter commissie Europa & Internationaal.
10.	Naamswijziging commissie Dienstverlening & Informatiebeleid
	Het bestuur stelt u voor om de naam van de commissie Dienstverlening & Informatiebeleid te wijzigen in commissie Informatiesamenleving.

Overige zaken	
11.	Rondvraag / WVTTK
	Vertegenwoordigers van de leden die van de rondvraag gebruik wensen te maken, wordt verzocht van die vraag uiterlijk woensdag 27 juni a.s., 10.00 uur schriftelijk mededeling te doen aan de algemene directie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, postbus 30435, 2500 GK Den Haag of via e-mail op bestuurszaken@vng.nl .
12.	Sluiting

MOGELIJKHEID AMENDEMENTEN EN STEMPROCEDURE

Mogelijkheid tot indiening amendementen

Statutair is het mogelijk amendementen in te dienen op aanhangige voorstellen. Amendementen kunnen tot uiterlijk negen werkdagen voorafgaand aan de algemene vergadering worden ingediend. Dat betekent dat amendementen **uiterlijk donderdag 14 juni a.s., 10.00 uur**, bij het bureau van de Vereniging moeten zijn ingediend (via e-mail bestuurszaken@vng.nl). Vervolgens zullen wij de leden op de hoogte stellen van de ingediende amendementen en de preadviezen van het bestuur daarbij, zodat zij op basis daarvan de standpuntbepaling binnen de gemeente kunnen voorbereiden.

Mogelijkheid tot indienen moties

Moties kunnen worden ingediend tot in de ledenvergadering zelf. Indien mogelijk wordt u gevraagd moties zo vroeg mogelijk in te dienen bij het bureau van de Vereniging (via e-mail bestuurszaken@vng.nl). Dat stelt het bestuur in staat om de leden tijdig te informeren over de motie en het preadvies van het bestuur daarop. Op basis daarvan kunnen de leden de standpuntbepaling binnen de gemeente voorbereiden.

Aantal stemmen per gemeente en gewest

In artikel 10 van de Statuten van de VNG worden regels gesteld voor het uitbrengen van de stemmen door een lid van de vereniging en voor het aantal stemmen dat door een lid van de vereniging kan worden uitgebracht. De volledige tekst luidt als volgt:

Artikel 10 Stemmen

1. De stemmen van een lid worden ter algemene vergadering uitgebracht door de vertegenwoordiger van dat lid, bedoeld in artikel 9, lid 1. (red: burgemeester, wethouder, secretaris, griffier en raadslid)
2. Elke gemeente die lid is van de Vereniging, brengt door tussenkomst van haar vertegenwoordiger zoveel stemmen uit als het aantal veelvouden van één duizend (1.000) inwoners dat de bevolking van de door haar gerepresenteerde gemeente telt, met dien verstande dat zij tenminste één en ten hoogste vijfenzeventig (75) stemmen uitbrengt.
3. Elk gewest dat lid is van de Vereniging brengt door tussenkomst van zijn vertegenwoordiger zoveel stemmen uit als het aantal veelvouden van tienduizend (10.000) inwoners dat de bevolking van het door hem gerepresenteerde gewest telt, met dien verstande dat hij tenminste één en ten hoogste vijfenzeventig (75) stemmen uitbrengt.
4. Maatstaf voor het aantal stemmen van een gemeente of gewest is het aantal inwoners dat de gemeente, onderscheidenlijk het gewest, telde op één januari van het voorafgaande jaar volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers.

Namens het bestuur,

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter VNG

NOTULEN BALV

Notulen van de bijzondere algemene ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, op vrijdag 1 december 2017 te Nieuwegein.

Aanwezig zijn het bestuur – met de heer H. Bruls (burgemeester van Nijmegen) als vice-voorzitter, en de algemene directie van de Vereniging, alsmede, blijkens de ingeleverde presentiekaarten.

a. vertegenwoordigers van de volgende gemeenten, leden van de Vereniging:

Aalsmeer	Etten-Leur	Nieuwegein
Alkmaar	Goirle	Nieuwkoop
Almelo	Gooise Meren	Nijkerk
Almelo	Gouda	Nijmegen
Almere	Grave	Noordwijkerhout
Alphen aan den Rijn	Haarlem	Nunspeet
Amersfoort	Hardenberg	Oegstgeest
Amstelveen	Haren	Oisterwijk
Amsterdam	Heerde	Oldebroek
Apeldoorn	Heerenveen	Olst-Wijhe
Appingedam	Heerlen	Ommen
Assen	Heiloo	Oosterhout
Barendrecht	Hengelo	Ooststellingwerf
Berkelland	Heumen	Opsterland
Beverwijk	Hillegom	Oss
Borger-Odoorn	Hoogeveen	Oude IJsselstreek
Borne	Hoorn	Oudewater
Breda	Huizen	Papendrecht
Brielle	Kaag en Braassem	Raalte
Bronckhorst	Kampen	Renswoude
Bunschoten	Katwijk	Rhenen
Capelle aan den IJssel	Korendijk	Rijssen-Holten
Castricum	Krimpenerwaard	Rijswijk
Cranendonck	Landgraaf	Roermond
Cromstrijen	Landsmeer	Roermond
De Bilt	Lansingerland	Scherpenzeel
De Ronde Venen	Leeuwarden	Schiedam
De Wolden	Leeuwarderadeel	Schouwen-Duiveland
Delft	Leidschendam-Voorburg	Sittard-Geleen
Den Haag	Lelystad	Soest
Den Helder	Leusden	Someren
Deurne	Lingewaal	Steenbergen
Diemen	Lingewaard	Stichtse Vecht
Doetinchem	Lopik	Terschelling
Drimmelen	Maasgouw	Tilburg
Duiven	Maassluis	Uitgeest
Echt-Susteren	Maastricht	Utrecht
Ede	Medemblik	Utrechtse Heuvelrug
Eindhoven	Meppel	Veenendaal
Emmen	Midden-Delfland	Veere
Enschede	Midden-Drenthe	Veldhoven
Epe	Mook en Middelaar	Velsen
Ermelo	Neerijnen	Vianen

Vlaardingen
Vught
Waalwijk
Waddinxveen
Wageningen
Weesp
Westervoort
Westland
Weststellingwerf
Wijchen
Wijk bij Duurstede
Winsum
Woensdrecht
Woerden
Woudrichem
Zaanstad
Zeewolde
Zeist
Zoetermeer
Zoeterwoude
Zuidhorn
Zwartewaterland
Zwolle

b. vertegenwoordigers van de volgende gewesten, leden van de Vereniging:

Regio Achterhoek
FoodValley
Werkorganisatie Duivenvoorde
Servicepunt 71

01. Opening en Agenda

De vice-voorzitter, de heer Bruls, opent de Algemene Ledenvergadering en heet alle aanwezigen van harte welkom.

De voorzitter geeft aan dat, zoals gebruikelijk bij ledenvergaderingen over een aantal agendapunten elektronisch gestemd wordt. Alleen de vertegenwoordigers van de leden die bij de ingang van de zaal een chipcard en een stemkastje hebben ontvangen mogen aan de stemming deelnemen.

De stemmen zijn gewogen, wat betekent dat elke gemeente per 1.000 inwoners één stem heeft, met een maximum van 75 stemmen per gemeente. Voor ieder gewest geldt dat het gewest per 10.000 inwoners één stem heeft, met een maximum van 75 stemmen. De uitslagen van de stemmingen zijn openbaar en het stemgedrag wordt daarom na de vergadering via de VNG website bekend gemaakt.

Geheel volgens de traditie wordt eerst een keer geoefend met een proefstemming om te kijken of het systeem goed werkt. De proefstelling luidt: "In de nieuwe raadsperiode ben ik weer van de partij".

De uitslag is dat 90,73% het eens is met de stelling.

De voorzitter constateert dat het systeem naar behoren functioneert.

Aanwijzing voorzitter commissie van stemopneming

Om toe te zien op een juist verloop van de stemmingen is een commissie van stemopneming aangewezen. Deze commissie staat onder voorzitterschap van Pieter Verhoeven, burgemeester van Oudewater.

De ALV stemt hier per acclamatie mee in.

02. Benoeming leden notulencommissie

De voorzitter geeft aan dat er door het VNG-bureau een verslag wordt opgesteld dat de volgende vergadering ter accordering voor ligt aan de vergadering. Om toe te zien op een correcte weergave van deze vergadering wordt statutair een notulencommissie ingesteld, bestaande uit ten minste drie personen. Het bestuur stelt voor de volgende personen te benoemen in de notulencommissie:

- De heer Van Bochove, burgemeester gemeente Weesp
- Mevrouw Van Doorn, raadslid gemeente Almelo
- De heer Bel, wethouder gemeente Lingewaal.

De ALV stemt per acclamatie in met de benoeming.

03. Vaststelling notulen van de ALV van 14 juni 2017

De voorzitter geeft aan dat nu aan de orde is de vaststelling van de notulen van de ALV van 14 juni 2017. De notulencommissie voor deze vergadering werd gevormd door:

1. Mevrouw Liebrechts, gemeentesecretaris van Nieuwegein
2. De heer Van de Loo, gemeentesecretaris van Boxmeer
3. De heer Van Leenen, wethouder van Oud Beijerland
4. Mevrouw Stiekema, wethouder van Haren

De commissie heeft verklaard dat de notulen een getrouw beeld vormen van hetgeen er op de ALV is besproken. Het bestuur vraagt de ALV de notulen goed te keuren.

De ALV keurt per acclamatie de notulen goed.

Mededelingen

De voorzitter heeft een tweetal mededelingen.

Ten eerste dat er per 1 januari 2018 nog 380 gemeenten zullen zijn. Dit komt door herindelingen in de provincies Gelderland, Groningen en Friesland.

- In de provincie Gelderland ontstaat de nieuwe gemeente Zevenaar. De nieuwe gemeente ontstaat uit de samenvoeging van de gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden
- In de provincie Groningen ontstaat de nieuwe gemeente Westerwolde uit de gemeenten Vlagtwedde en Bellingwedde
- Verder de gemeente Midden-Groningen uit de gemeenten Slochteren, Hoogezand-Sappemeer en Menterwolde
- In de provincie Friesland wordt de gemeente Littenseradiel opgeheven en wordt het grondgebied opgesplitst en verdeeld naar 3 gemeenten
- Verder wordt aan de bestaande gemeente Leeuwarden toegevoegd de gemeente Leeuwarderadeel en het noordoostelijke deel van Littenseradiel
- Aan de bestaande gemeente Súdwest-Fryslân wordt het zuidelijke deel van Littenseradiel toegevoegd
- De nieuwe gemeente Waadhoeke wordt gevormd door een samenvoeging van de gemeenten Franekeradeel, het Bildt, Menameradiel en het noordwestelijke deel van Littenseradiel.

De voorzitter wenst iedereen die gekozen is heel veel succes.

De tweede mededeling betreft de oprichting van "VNG Realisatie". Dit is de naam van het nieuwe bedrijf binnen de VNG-familie dat zich gaat richten op de uitvoeringstaken van gemeenten. Binnen dit bedrijf wordt de kennis en expertise van het huidige KING ondergebracht. VNG Realisatie gaat uitvoering geven aan de gemeenschappelijke gemeentelijke uitvoering waartoe de ALV dit voorjaar heeft besloten. Ook richt het nieuwe bedrijf zich op de activiteiten rondom de informatiesamenleving. Met VNG Realisatie hebben de drie speerpunten van de VNG (lobby, beleid en uitvoering) een volwaardige plek gekregen binnen de VNG-familie. Vanaf 1 januari vervalt de naam KING en werken de medewerkers van KING in het nieuwe bedrijf. Het bestuur en de ledenvergadering wenst hen een mooie toekomst toe onder deze nieuwe naam.

Verenigingszaken

04. Evaluatie VNG Governance

De voorzitter geeft aan dat de inhoudelijke agenda van deze ledenvergadering nu aan de orde komt. Dat is allereerst de evaluatie van de VNG governance aan de hand van het rapport "De Vierde Dimensie: Kennis vergaren, kennis delen, agenderend zijn". Dat is de titel van het rapport met de aanbevelingen van Wim Deetman voor doorontwikkeling en vernieuwing van de VNG-governance.

De 21 aanbevelingen in het rapport betreffen de organisatie en werkwijze van de interne governance, het vergroten van de wendbaarheid van de VNG, netwerkend samenwerken en samen besturen met andere overheden.

De voorzitter geeft een toelichting op het voorstel voor opheffing van onze subcommissies, te weten: Jeugd, Asiel & Integratie, Water en Rechtspositie Politieke Ambtsdragers. De opheffing van deze subcommissies is niet omdat ze slecht zouden functioneren of omdat de thema's niet langer relevant zijn. Integendeel, de subcommissies leveren juist uitstekend werk. Deze "tijdelijk" bedoelde subcommissies werden echter in de praktijk permanente subcommissies omdat hun thema's continue aandacht én ook belangenbehartiging richting het Rijk vereisen. Vandaar het nu voorliggende voorstel om de thema's van de subcommissies te beleggen in de vaste beleidscommissies, waarvan de leden door de ALV worden gekozen.

Alleen voor de subcommissie Rechtspositie Politieke Ambtsdragers is dat niet mogelijk vanwege de specifieke opdracht en afwijkende samenstelling van de subcommissie. Voor deze subcommissie wordt nog gezocht naar een goede positionering.

De huidige subcommissies zullen nog tot 1 september 2018 voortbestaan en zullen later nog op gepaste wijze bedankt worden voor hun inzet.

De ledenvergadering applaudiseert voor al het werk dat de subcommissies verricht hebben.

Na het vertonen van een filmpje waarin vier van onze stakeholders en partners hun visie geven op de rol en de toekomst van de VNG, vindt er een tweegesprek plaats tussen Jantine Kriens en Wim Deetman over zijn bevindingen en adviezen. De belangrijkste adviezen van Wim Deetman uit dit gesprek:

- Sommige gesprekspartners vergelijken de VNG met een branche-organisatie maar dat is de VNG nadrukkelijk niet. De VNG is een vereniging van eerste overheden. En je bent er als overheid voor de burger. Dat perspectief moet voorop staan.
- Samenwerking tussen Rijk en gemeenten als gelijkwaardige partners is prima, maar dat kan niet als het Rijk daarbij toch een stok achter de deur hanteert, bijv in de vorm van een aanwijzing. Maak daarom van te voren goede afspraken met elkaar.
- Koester het departement van Binnenlandse Zaken. BZK wordt nu soms door andere departementen gepasseerd. Het is belangrijk dat VNG, samen met IPO en Unie van Waterschappen zich ervoor inzet dat BZK weer het departement van het binnenlands bestuur wordt. Zorg ervoor dat je elkaars bondgenoot bent.
- De VNG heeft als vereniging goud in handen, want een vereniging is bij uitstek een organisatie van netwerken, zowel op lokaal, regionaal als op landelijk en internationaal niveau. Het is van belang dat de VNG meer zicht krijgt op deze netwerken en zich daarbij afvraagt: zijn die netwerken voor ons van belang? Willen we hierbij betrokken zijn en zo ja, vanuit welke rol? Een leidende rol of juist niet? Het is belangrijk dat dit een bewuste keuze is.
- Zorg voor voorposten die ontwikkelingen en interventies vanuit het Rijk in specifieke gebieden in het land in de gaten kunnen houden. Om te voorkomen dat vervelende situaties voor gemeenten en haar burgers zich elders kunnen herhalen. Wim Deetman noemt in dit verband de aardbevingsproblematiek, de krimpgebieden en de discussie rond Schiphol/Lelystad.
- Zorg dat je als bestuur zicht hebt op netwerken en dat je niet alleen zaken oppakt maar ze ook weer loslaat door anderen in te zetten. En zorg ervoor dat je coördinatie en sturing houdt op bestuurlijke onderhandelingssituaties.

- De VNG kan verder een belangrijke rol vervullen in de agendasetting en in de schakelfunctie in het kennis vergaren en kennis overdragen voor en aan gemeenten. Kennisinstellingen zoals bijv. het SCP kunnen daarbij helpen. Het is van groot belang voor de VNG en voor gemeenten om een goed beeld te hebben op basis van informatie en waarnemingen van wat er nu precies aan de hand is.

Jantine Kriens dankt Wim Deetman hartelijk voor zijn onderzoek en aanbevelingen. De voorzitter vult aan dat het bestuur zich gesterkt voelt in de keuzes die in de afgelopen periode gemaakt zijn, over bijvoorbeeld het initiatief Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering en de doorontwikkeling van de VNG organisatie. De 21 aanbevelingen geven het bestuur houvast en inspiratie om richting te geven aan de reeds lopende trajecten en om nieuwe initiatieven te ontwikkelen.

Voorstellen ter besluitvorming

De voorzitter licht toe dat het VNG-bestuur de aanbevelingen van Wim Deetman op één uitzondering na met een positief advies aan de leden kan voorleggen. Die uitzondering betreft de commissie indeling in het sociaal domein. Het bestuur kiest voor twee vaste beleidscommissies in het sociaal domein en wijkt daarmee af van de aanbeveling om drie vaste beleidscommissies in te stellen.

De volgende voorstellen liggen ter besluitvorming voor:

- a. Wijziging van het Huishoudelijk Reglement in verband met het voorstel om niet langer te werken met subcommissies.
- b. Instelling van een vaste beleidscommissie Raadsleden en Griffiers.
- c. Instelling van twee commissies in het sociale domein en gelijktijdige opheffing van de commissie Werk & Inkomen, de commissie Gezondheid en Welzijn en de commissie Onderwijs, Cultuur en Sport.
- d. Instelling van twee vaste beleidscommissies in het fysieke domein en gelijktijdige opheffing van de commissie Ruimte en Wonen en de commissie Milieu, Energie en Mobiliteit.

Op deze voorstellen zijn geen amendementen ontvangen. Wel is een motie ontvangen bij voorstel c. over de instelling van twee commissies in het sociaal domein.

Op de vraag van de voorzitter of voorafgaand aan de behandeling van de voorstellen nog iemand het woord wil voeren, vraagt de heer Jos Wienen als voorzitter van de subcommissie Asiel en Integratie aandacht voor het belang van het integraal oppakken van vraagstukken.

De voorzitter onderstreept het belang hiervan.

De burgemeester van Opsterland, Ellen van Selm, voorzitter van de P10-gemeenten, vindt het rapport van Wim Deetman herkenbaar. Ze vraagt aandacht voor de samenwerking tussen stad en platteland en voor het perspectief en belang van de plattelandsgemeenten. De in de P10 vertegenwoordigde gemeenten omvatten 12% van het totale oppervlak van Nederland. Ze kan zich vinden in het opheffen van de subcommissie Water mits het thema water en klimaatadaptatie goed geborgd worden in de nieuwe structuur.

De heer Tjeerd van der Zwan reageert namens het bestuur dat het bestuur de genoemde aandachtspunten kan onderschrijven.

Vervolgens licht Elly van Wageningen, wethouder in de gemeente Lelystad, de motie toe die namens de gemeenten Lelystad, Zaanstad, Zwolle, Zuidplas, Leiden, Hengelo, Groningen, Enschede, Edam-Volendam, Apeldoorn en Amsterdam is ingediend. De strekking van de motie is dat de voorgestelde structuur voor de commissies in het sociaal domein onvoldoende aansluit bij de portefeuilleverdeling van het nieuwe kabinet

en de verdeling van thema's over de departementen. De indieners van de motie vinden het wenselijk dat de commissiestructuur het overleg over meer samenhangende strategische vraagstukken in het sociaal domein beter ondersteunt. De motie roept het bestuur op om de keuze voor twee vaste beleidscommissies in het sociaal domein die zich richten op respectievelijk "Jeugd, Onderwijs en Arbeid, Sport en Cultuur" en "Gezondheid, Werk en Inkomen" te heroverwegen, in afstemming met de huidige commissies in het sociaal domein.

De reactie van de heer Tjeerd van der Zwan namens het bestuur is dat er nu sprake is van teveel versnippering. Vandaar het voorstel voor twee commissies waarbij vooral is gelet op integraliteit tussen thema's en niet zozeer naar de departementale indeling.

De heer Charlie Aptroot, burgemeester van Zoetermeer, onderschrijft de motie. Hij vindt aansluiting bij de portefeuilleverdeling binnen het kabinet belangrijk en het verminderen van het aantal commissies minder relevant.

De heer Tjeerd van der Zwan stelt de ALV voor om het bestuursvoorstel over de twee nieuwe commissies in het sociaal domein in stemming te brengen en daarbij het bestuur te machtigen om in overleg met de vijf (sub/advies)commissies in het sociaal domein de themaverdeling tussen de twee nieuwe commissies aan te passen.

De voorzitter geeft aan dat op dit punt (4c) eerst het bestuursvoorstel en daarna de motie in stemming zal worden gebracht.

De voorzitter gaat over tot stemming over de verschillende voorstellen:

4a. Wijziging van het Huishoudelijk Reglement in verband met het voorstel om niet langer te werken met subcommissies.

Voor de aanvaarding van dit voorstel is een twee derde meerderheid van de stemmen vereist.

Voor het voorstel: 100%. Tegen het voorstel: 0%. Dit betekent dat het voorstel is aangenomen.

4b. Instelling van een vaste beleidscommissie Raadsleden en Griffiers

Voor het voorstel: 97,60%. Tegen het voorstel: 2,40%. Dit betekent dat het voorstel is aangenomen.

4c. Instelling van twee commissies in het sociale domein en gelijktijdige opheffing van de commissie Werk & Inkomen, de commissie Gezondheid en Welzijn en de commissie Onderwijs, Cultuur en Sport (inclusief machtiging aan het bestuur om in overleg met de vijf (sub/advies)commissies in het sociaal domein de themaverdeling tussen de twee nieuwe commissies aan te passen)

Voor het voorstel: 74,96%. Tegen het voorstel: 25,04%. Dit betekent dat het voorstel is aangenomen.

De motie van de gemeente Zaanstad e.a.

Voor de motie: 49,50%. Tegen de motie: 50,50%. Dit betekent dat de motie is verworpen.

4d. Instelling van twee vaste beleidscommissies in het fysieke domein en gelijktijdige opheffing van de commissie Ruimte en Wonen en de commissie Milieu, Energie en Mobiliteit.

Voor het voorstel: 100%. Tegen het voorstel: 0%. Dit betekent dat het voorstel is aangenomen.

Inhoudelijke zaken

05. Statutenwijziging in verband met de normalisatie rechtspositie ambtenaren

De invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren per 1 januari 2020 maakt een aanpassing van de Statuten van de VNG nodig. Uit een eerdere raadpleging van de leden blijkt dat een meerderheid van de leden de huidige positie van de VNG als onderhandelaar namens de gemeenten wil behouden.

Om de statutenwijziging per 1 januari 2018 in werking te kunnen laten treden, is het noodzakelijk dat op deze ledenvergadering wordt ingestemd met de voorstellen tot statutenwijzigingen. Voor aanvaarding van het voorstel is op basis van de VNG Statuten (artikel 33 lid 3) minimaal een twee derde meerderheid van de uitgebrachte stemmen nodig.

Bovendien is het noodzakelijk dat de ledenvergadering meteen de notulen op het punt van de statutenwijziging vaststelt. Op basis van de goedgekeurde notulen wordt de statutenwijziging in een notariële akte vastgelegd en kunnen de gewijzigde statuten per 1 januari 2018 van kracht worden.

Het voorstel wordt in stemming gebracht.

Voor het voorstel: 100%. Tegen het voorstel: 0%. Dat betekent dat het voorstel is aangenomen.

Tevens stelt de ledenvergadering per acclamatie de notulen bij dit agendapunt, inclusief de uitslag van de stemming, vast.

06. Stand van zaken Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) en Samen Organiseren

Tijdens de ALV op 14 juni 2017 stemden de leden met een grote meerderheid in met het pakket voorstellen 'Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering' (GGU)/Samen Organiseren. De voorstellen gingen over het opnemen in de VNG-statuten van GGU als derde functie, het instellen van het College van Dienstverleningszaken en het Fonds GGU, de bijdrage van de leden aan het Fonds en de activiteiten die in 2018 binnen de GGU uitgevoerd gaan worden. Het VNG-bestuur kreeg mandaat om een aantal uitvoeringsbesluiten te nemen en ging daar voortvarend mee aan de slag.

Het bestuur legt de ledenvergadering nu ter kennisname een stand van zaken voor van de verdere ontwikkelingen rond Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering en Samen Organiseren.

De ledenvergadering neemt hier kennis van.

07. Eindrapport visitatiecommissie Informatieveiligheid

Frans Backhuijs, voorzitter van de visitatiecommissie Informatieveiligheid en burgemeester van Nieuwegein geeft een korte toelichting op het eindrapport van de commissie.

In twee jaar tijd heeft de commissie 123 gemeenten bezocht. De constatering is dat de bewustwording van het belang van informatieveiligheid groter is geworden bij de bezochte gemeenten maar dat aandacht voor de technische ontwikkelingen nog achterblijft.

Gemeenten beschikken over veel data en de trend is dat data voor gemeenten net zo belangrijk gaan worden als geld. Informatiebeleid is nauw verbonden met privacy en integriteit en deze driehoek is dan ook van groot belang om binnen gemeenten het gesprek over te voeren.

Het thema Informatieveiligheid staat op de agenda maar het echte werk begint pas.

Namens het bestuur reageert Franc Weerwind als voorzitter van de VNG commissie Dienstverlening en Informatiebeleid op het rapport. Hij constateert dat de visitatiecommissie een geweldige prestatie heeft geleverd door het onderwerp Informatieveiligheid op de bestuurlijke agenda's te krijgen. Het gaat niet alleen om bewustwording maar ook om gedrag en menselijk handelen. Het is van groot belang om als gemeenten onderling goede voorbeelden uit te wisselen. De commissie Dienstverlening en Informatiebeleid zal zich ervoor inzetten om dit thema op de bestuurlijke agenda's van alle 380 gemeenten te krijgen.

De voorzitter dankt de visitatiecommissie voor al haar inspanningen voor dit belangrijke onderwerp.

Overige zaken

08. Rondvraag / WVTTK

De voorzitter constateert dat er een motie is ingediend en dat verschillende sprekers zich hebben gemeld.

Motie verpakkingen

De motie is van de gemeenten Bunschoten en Zeist. Wethouder Menno Nagel van de gemeente Bunschoten geeft een toelichting. De strekking van de motie is een oproep aan het bestuur van de VNG om in overleg te treden met de staatssecretaris met als doel effectieve prikkels aan het huidige systeem toe te voegen zodat de markt wordt gestimuleerd om moeilijk tot niet te recyclen plastics niet meer toe te passen. Dit met verwijzing naar de motie inzake het onderwerp verpakkingen die tijdens de ALV van 14 juni 2017 is ingediend, door het bestuur is overgenomen en door de ledenvergadering unaniem is aanvaard. Het verzoek is om in de ALV tijdens het VNG-jaarcongres op 26 en 27 juni 2018, de voortgang van de behandeling van deze motie te agenderen en indien noodzakelijk elk halfjaar nadien te rapporteren over de verdere voortgang hiervan.

Berend de Vries meldt namens het bestuur dat er overleg is geweest met de indieners en dat dit geleid heeft tot een aanpassing van de tekst van de motie onder punt 1 (in de eerdere versie werd een percentage genoemd). Het bestuur kan met die aanpassing de motie overnemen.

De motie wordt in stemming gebracht. Voor: 95,50%. Tegen: 4,50%. Daarmee is de motie aangenomen.

De voorzitter geeft de sprekers die zich hebben aangemeld het woord.

Oproep deelname raadsleden aan VNG congres en VNG commissies

De eerste spreker is mevrouw Cordes, raadslid in Vught. Zij doet een oproep aan het bestuur om raadsleden actiever te stimuleren om deel te nemen aan het VNG congres en aan VNG commissies.

Wieke Paulusma, raadslid in Groningen, reageert namens het bestuur dat zij de oproep een warm hart toedraagt. Het bestuur ondersteunt de oproep om raadsleden te sterker betrekken. Dat is ook de inzet van onze commissie Raadsleden & Griffiers. In de afgelopen jaren heeft de VNG geprobeerd een programma voor het VNG Jaarcongres te maken dat ook voor raadsleden aantrekkelijk is. Dat heeft ook geleid tot een hogere deelname van raadsleden aan het Congres. Daarnaast betreft de VNG raadsleden sterker bij onze governance met de instelling van een commissie voor Raadsleden & Griffiers. Ook blijven raadsleden welkom in de andere VNG commissies. In de komende raadsperiode zal de VNG zich hiervoor blijven inspannen. Daarnaast is van belang dat raadsleden ook zelf initiatief nemen. Raadsleden kunnen zichzelf kandidaat te stellen voor VNG bestuur of commissies of op een andere manier participeren in VNG initiatieven.

Cao onderkant arbeidsmarkt

De volgende spreker is de heer Rood, wethouder van de gemeente Castricum. Hij geeft als wethouder uitvoering aan de motie van de raad van Castricum die het college heeft opgedragen om “zijn steun uit te spreken voor een cao dan wel centrale afspraken over arbeidsvoorwaarden voor de onderkant van de arbeidsmarkt en zich hiervoor hard te willen maken binnen de VNG”. Er zal geen motie worden ingediend.

Joyce Langenacker, wethouder van de gemeente Haarlem, bepleit mede namens 30 andere wethouders het belang van een goede cao voor de onderkant van de arbeidsmarkt.

Namens het bestuur geeft Roel Cazemier, voorzitter van het College voor Arbeidszaken, aan dat de problematiek bekend is en dat dit zeker de aandacht heeft van het bestuur. Dat is ook de reden geweest voor het bestuur om hoogleraar Roel Bekker te vragen een verkenning te doen. De conclusie van het onderzoek was dat er nu geen noodzaak is voor onderhandelingen met de bonden over een cao voor de onderkant van de arbeidsmarkt, maar dat de problematiek wel alle aandacht verdient, inclusief de pensioenproblematiek. De VNG gaat hierover dan ook in gesprek met het Rijk. De VNG wil ook van het Rijk weten wat nu precies bedoeld wordt met loondispensatie. Het is van groot belang dat daarover meer duidelijkheid komt.

Abonnementstarief Wmo

Wethouder Briels van de gemeente Laarbeek vraagt aandacht voor de introductie van een vast abonnementstarief Wmo namens de Peelgemeenten. De Peelgemeenten: Deurne, Asten, Someren, Gemert-Bakel en Laarbeek vinden het zorgelijk dat in het regeerakkoord de voorgenomen maatregel is aangekondigd om de inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo om te buigen naar een vast laag abonnementstarief Wmo. Hiermee wordt “de kanteling” als belangrijke pijler onder de Wmo uitgehold, en hebben gemeenten in de toegang geen instrument meer om de financiële draagkracht van burgers bespreekbaar te maken. Met deze maatregel wordt het effect van de kanteling dat afgelopen jaren is opgebouwd deels teniet gedaan.

Wethouder Briels doet een oproep aan de VNG om deze zorgelijke ontwikkeling breed onder de aandacht te brengen van het ministerie en Tweede Kamer en te vragen om een handvat binnen de wet Wmo waarmee gemeenten in staat zijn om in alle redelijkheid voor bepaalde voorzieningen ook de financiële draagkracht van burgers mee te kunnen laten wegen. Indien dit niet meer mogelijk is via de eigen bijdrage dan bijvoorbeeld via inkomensgrenzen.

De voorzitter antwoordt dat het bestuur de oproep ondersteunt. Het gaat niet alleen om belang van aandacht voor inkomstenderving voor gemeenten maar ook om de inkomens- en vermogenspositie van burgers. Dit is een zorgelijk punt, zowel voor de burgers als voor de gemeenten waarvoor de VNG aandacht zal vragen bij het Rijk.

Werkkostenregeling en actualisatieplicht Omgevingswet

Mevrouw Bloemen, burgemeester Zoeterwoude, vraagt aandacht voor 2 punten. Allereerst de werkkostenregeling voor raadsleden. Ze wil een signaal afgeven dat het bedrag dat over deze regeling aan de fiscus betaald moet worden, heel erg hoog is. Ze roept de aanwezigen op om in hun eigen organisatie dit na te gaan.

Verder vraagt zij aandacht voor de actualisatieplicht Omgevingswet. Ze is blij dat deze afgeschaft gaat worden. Wel maakt ze zich zorgen of de regeling daarvoor wel op tijd komt, nu de invoering van de OW naar achteren is geschoven. Dit kan veel gemeenten in de problemen brengen.

Namens het bestuur reageert Boudewijn Revis dat de VNG zich hard maakt voor invoering van de afschaffing van de actualisatieplicht.

Betrokkenheid raadsleden bij bijeenkomst Denktank

Marieke van Doorn, raadslid Almelo, zegt dat ze raadsleden heeft gemist in de uitnodiging van de bijeenkomst van de VNG Denktank vandaag over regionale samenwerking.

De voorzitter van de Denktank, Milo Schoenmakers, laat weten dat raadsleden zeker van groot belang zijn en dat zij ook aanwezig waren, ook al waren ze niet specifiek in de uitnodiging genoemd. Raadsleden zijn juist van groot belang bij het vraagstuk van de regionale samenwerking.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de ledenvergadering.

BIJLAGE BIJ CONCEPT NOTULEN BALV 1 DECEMBER 2017:

STAND VAN ZAKEN MOTIE VERPAKKINGEN EN STAND VAN ZAKEN MOTIES WEERSTANDSVERMOGEN EN TEKORTEN SOCIAAL DOMEIN/BUIG

Bijgevoegd is de stand van zaken van de uitvoering van de moties over de Raamovereenkomst Verpakkingen van de BALV van 1 december 2017 en de ALV van 14 juni 2017. Ook is bijgevoegd een korte beschrijving van de stand van zaken van de moties uit de ALV 14 juni 2017 over het weerstandsvermogen van de VNG en over sociaal domein/BUIG.

Van deze laatste moties heeft het bestuur in de ALV van 14 juni 2017 toegezegd dat het bestuur in het eerstvolgende ledenvergadering hierop terug zou komen. Zie aparte voorstellen hiervoor op de agenda van de ALV van 27 juni 2018.

Over de opvolging van de overige moties van de ALV 14 juni 2017 heeft het bestuur een verantwoording gegeven met het overzicht bij de notulen van de ALV van 14 juni 2017 op de BALV van 1 december jl. waarmee deze moties zijn afgedaan.

Motie Verpakkingen

In de ALV van 14 juni 2017 hebben de gemeenten Bunschoten, De Ronde Venen, Leusden, Lopik, Wijk bij Duurstede en Zeist een motie ingediend over de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022. De ALV heeft de motie aangenomen. De strekking van de motie is om in overleg te gaan met de staatssecretaris om:

- met producenten/importeurs en gemeenten aanvullende afspraken te maken voor inzameling en recycling kunststofverpakkingen na 2022;
- huidige doelstelling van 52% hergebruik verder te verhogen;
- producenten en importeurs te stimuleren tot toepassing van secundaire grondstoffen en recyclebaarheid verpakkingen;
- waar nodig regelgeving af te kondigen.

Aansluitend aan deze motie hebben de gemeenten Bunschoten en Zeist tijdens de BALV van 1 december 2017 een motie ingediend met oproep aan het bestuur van de VNG. De strekking van de motie is een oproep aan het bestuur van de VNG om in overleg te treden met de staatssecretaris met als doel effectieve prikkels aan het huidige systeem toe te voegen zodat de markt wordt gestimuleerd om moeilijk tot niet te recyclen plastics niet meer toe te passen. Dit met verwijzing naar de motie inzake het onderwerp verpakkingen die tijdens de ALV van 14 juni 2017 is ingediend. Het verzoek is gedaan om in de ALV tijdens het VNG-jaarcongres op 27 juni 2018, de voortgang van de behandeling van deze motie te agenderen en indien noodzakelijk elk halfjaar nadien te rapporteren over de verdere voortgang hiervan. De ALV heeft de motie aangenomen.

Stand van zaken:

De moties zijn betrokken bij de gesprekken met het ministerie van I&M en het Afvalfonds Verpakkingen, in het kader van de evaluatie van de Raamovereenkomst Verpakkingen. De betreffende motie(s) is/zijn (grotendeels) verwerkt en genoemd in de brief van de VNG aan de vaste Kamercommissie van het ministerie van I&W. Deze is voorafgaand aan het Algemeen Overleg 'Circulaire Economie' op 18 maart jl., verzonden. Daarnaast is de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de moties uitgelegd in een brief aan de leden van 13 maart jl. In het betreffende Algemeen Overleg is de strekking van de motie door meerdere Kamerleden naar voren gebracht. De noodzaak om effectieve prikkels aan het huidige systeem toe te voegen zodat de markt wordt gestimuleerd om moeilijk tot niet te recyclen plastics niet meer toe te passen, is dan ook duidelijk gemaakt richting staatssecretaris Van Veldhoven. De wijze waarop zij hier gehoor aan geeft, zal in de aankomende bestuurlijke overleggen met zowel VNG als het Afvalfonds Verpakkingen (vertegenwoordiger verpakkend bedrijfsleven) aan de orde komen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Berend de Vries; ambtelijk verantwoordelijk: Edward Stigter

Motie weerstandsvermogen VNG

Heerhugowaard heeft op de ALV van 14 juni 2017 een motie ingediend rondom het weerstandsvermogen van de VNG. De ALV heeft de motie aangenomen.

De motie draagt het bestuur van de VNG op:

- te onderzoeken wat de noodzakelijke weerstandscapaciteit zou moeten zijn gelet op de risico's die het bestuur van de VNG definieert en gelet op de kans dat deze risico's zich ook voordoen;
- de noodzakelijke weerstandscapaciteit af te zetten tegen de beschikbare overige reserves van de VNG;
- te onderzoeken wat de reden is dat de overige reserves ieder jaar toenemen en de uitkomst ervan te betrekken bij het opstellen van de begroting;
- op basis van de uitkomst van 1, 2 en 3 in de volgende ALV met een voorstel te komen wat een wenselijke omvang is van de overige reserves gelet op de risico's.

Stand van zaken:

De contributiesystematiek is geëvalueerd, waarbij ook de financiële risico's en de daarbij passende reserves opnieuw in beeld zijn gebracht. Hiervoor is een begeleidingscommissie gevormd, die bestaat uit: Ben Visser, per 2018 opgevolgd door Piet Buijtels (bestuur VNG), Tjeerd van der Zwan (bestuur VNG), Theo Dijkstra (gemeentesecretaris Assen) en Leo Dickhoff (wethouder Heerhugowaard). Een voorstel over de contributiesystematiek inclusief de inzet van het weerstandsvermogen staat op de agenda van de ALV van 27 juni.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Piet Buijtels ; ambtelijk verantwoordelijk: Pieter Jeroense.

Moties sociaal domein en BUIG/financiering bijstand

In de ALV van 14 juni 2017 heeft een groot aantal gemeenten twee moties ingediend, één over de tekorten in het sociaal domein en één over de financiering van de BUIG. De ALV heeft deze moties aangenomen.

1. De strekking van de motie tekorten sociaal domein:

- De VNG pleit bij het huidige kabinet voor een transformatiefonds bovenop het macrobudget voor een periode van vier jaar om gemeenten met een tekort meer tijd te geven om de transformatie in een realistischer tijdsbestek te kunnen realiseren dan waarop de bezuiniging door het Rijk wordt doorgevoerd;
- De VNG pleit bij het kabinet voor een goede structurele afspraak over indexatie van de budgetten Sociaal Domein, zowel wat betreft de volumegroei als de loon- en prijsbijstelling.

2. De strekking van de motie BUIG:

- Adequate financiering van wettelijke taken is voorwaarde voor een adequate uitvoering door gemeenten;
- De VNG dringt er bij het huidige kabinet op aan het achterstallig (financieel) onderhoud op dit beleidsterrein, in het bijzonder het budget voor de uitvoering van de bijstand, zo spoedig mogelijk ongedaan te maken;
- Adequate financiering van wettelijke taken moet onderdeel zijn van – en voorwaarde voor – een te sluiten bestuursakkoord met een nieuw kabinet.

Aanpak na aanname van de moties

Het bestuur heeft aangegeven de moties te zien als ondersteuning van de al eerder ingezette lijn. Het afgelopen jaar is hierop geacteerd door in alle relevante ambtelijke en Bestuurlijke Overleggen en tijdens de formatie het punt van de tekorten Sociaal Domein en de problemen met de BUIG met klem te agenderen. Tot en met de kabinetsformatie gebeurde dit vooral voor de beide onderwerpen afzonderlijk. Na de kabinetsformatie, tijdens de periode van de gesprekken over het Interbestuurlijk Programma (IBP), werden de financiële problemen in het sociaal domein als geheel besproken.

Zie verder de agenda van de ALV van 27 juni waar de verantwoording van het VNG bestuur over de moties sociaal domein en BUIG inclusief voorstellen voor het Fonds Tekortgemeenten als apart agendapunt is opgenomen.

STAND VAN ZAKEN IMPLEMENTATIE AANBEVELINGEN WIM DEETMAN EN KANDIDAATSTELLINGSPROCEDURE BESTUUR EN COMMISSIES

BIJLAGE BIJ AGENDAPUNT 4 VAN DE ALV 27 JUNI 2018

Implementatie aanbevelingen Wim Deetman

Overzicht en aanpak van de aanbevelingen

Wim Deetman heeft in zijn rapport “De vierde dimensie: kennis vergaren, kennis delen, agenderend zijn” in totaal 21 aanbevelingen gedaan in vier samenhangende clusters:

1. Vergroten wendbaarheid VNG
2. Netwerkend samenwerken
3. Samen besturen met andere overheden
4. Aanpassing interne governance.

De aanbevelingen betreffen een groot aantal terreinen, waarop vaak reeds meerdere VNG initiatieven en trajecten lopen. Denk aan de invulling van het Interbestuurlijk Programma (IBP), de VNG Meerjarenvisie (opvolger van Gemeenten 2020), de inrichting van de VNG governance en de invulling van vacatures of Samen organiseren. Het bestuur en de Algemene directie van de VNG hebben ervoor gekozen om geen separaat nieuw traject te starten voor de implementatie van de aanbevelingen van Deetman, maar deze aanbevelingen zoveel mogelijk mee te nemen in de reeds lopende trajecten. Waar aanbevelingen niet goed kunnen worden meegenomen in lopende trajecten zal de VNG vanzelfsprekend wel nieuwe initiatieven starten.

Nieuw traject “De VNG als netwerkorganisatie” (aanbevelingen clusters 1 en 2)

Op basis van de aanbevelingen in de clusters “Vergroten wendbaarheid VNG” en “Netwerkend samenwerken” is de VNG is gestart met een nieuw traject “De VNG als netwerkorganisatie”. In samenwerking met de leden en op basis van beschikbare ervaringen en diverse lopende initiatieven willen wij invulling geven aan de toekomst van de VNG als netwerkorganisatie. Binnen dit brede traject is er aandacht voor zowel meer praktische zaken als het delen en up-to-date houden van informatie, als voor meer strategisch inhoudelijke zaken die onder meer de lobby en stakeholdersanalyse betreffen.

Op dit moment wordt binnen het VNG bureau een projectteam samengesteld en worden parallel daaraan beschikbare informatie en ervaringen verzameld. In de komende maanden zullen wij de verschillende geledingen in de achterban betrekken bij de verdere uitwerking. Provinciale afdelingen, netwerken (G4, G40, PMG, P10) en doelgroepenverenigingen (NGB, Wethoudersvereniging, VGS, VvG en Nederlandse Vereniging voor Raadsleden) zijn al geruime tijd belangrijke bondgenoten van de VNG. Gelet op de stormachtige groei van lokale partijen, wil de VNG ook deze sterker aan zich binden en laten participeren in de vereniging.

Inrichting, bemensing en werkwijze VNG governance (clusters 3 en 4)

Inrichting VNG governance: naar een compactere structuur, gekoppeld aan departementen

Vier jaar geleden is een aantal veranderingen in de organisatie en werkwijze van de VNG governance doorgevoerd op basis van de aanbevelingen van de commissie Governance onder leiding van Arno Brok. De ingezette koers wordt door Wim Deetman onderschreven. Ten behoeve van de verdere doorontwikkeling van de VNG governance heeft hij een aantal aanbevelingen gedaan dat door de ALV is overgenomen.

Op basis hiervan:

- Komt er een compacte bestuurlijke organisatie met negen vaste beleidscommissies en twee colleges, waarvan de indeling aansluit op de departementale indeling van het Rijk.
- Wordt de commissie Raadsleden & Griffiers, na een succesvolle pilotfase, een vaste commissie
- Worden de subcommissies (Jeugd, Water, Asiel & Integratie, Rechtspositie politieke ambtsdragers) opgeheven. Hun thema's gaan over naar de vaste beleidscommissies
- Worden de thema's in het sociale en fysieke domein herverdeeld over de vaste beleidscommissies
- Worden de commissies, onder leiding van het bestuur, verantwoordelijk voor alle belangenbehartiging door de VNG namens de gemeenten
- Kunnen voortaan 'expertiseteams' worden ingesteld: dat zijn tijdelijke teams van deskundigen (van binnen en buiten het lokaal bestuur) die bestuur en commissies adviseren over een concreet inhoudelijk vraagstuk.

Eerder was in de ledenvergadering reeds besloten tot de instelling van een College van Dienstverleningszaken.

Rolverdeling nieuwe bestuurlijke organisatie: bestuur, commissies en expertiseteams

In het rapport van Deetman wordt de bestuurlijke organisatie van de VNG strikt beperkt tot bestuur, commissies en tijdelijke expertiseteams. Subcommissies en adviescommissies vervallen.

De verantwoordelijkheden zijn in de nieuwe situatie als volgt verdeeld:

- Bestuur: eindverantwoordelijk voor beleid en belangenbehartiging van de vereniging
- Commissies: adviserend aan het VNG bestuur en belangenbehartiger richting departementen
- Bestuur en commissies: gezamenlijk verantwoordelijk voor alle VNG belangenbehartiging (standpuntbepaling, bestuurlijke overleggen)
- Expertiseteams: tijdelijke en compacte teams die in opdracht van bestuur/commissies/ Algemene directie binnen een bepaalde periode een inhoudelijke advies uitbrengen over een concreet vraagstuk. Zij hebben het karakter van een werkgroep met een concrete opdracht. Het zijn de "knappe koppen" op een bepaald terrein van binnen en buiten het lokaal bestuur. Het zijn geen taskforces die het land in gaan om een boodschap te verkondigen. Het tijdig opleveren van een kwalitatief inhoudelijk advies staat centraal en niet het vormen van een (langduriger) netwerk.

Betrekken van lokale bestuurders die geen lid zijn van bestuur, commissie of expertiseteam

De beperking van het aantal lokale bestuurders dat direct deelneemt in de bestuurlijke organisatie van de VNG maakt het nog noodzakelijker om lokale bestuurders te betrekken bij andere onderdelen van het werk van de vereniging. Ook na deze raadsverkiezingen zullen naar verwachting circa 600 kandidaten voor bestuur en commissies niet in bestuur en commissies worden benoemd. Hun inbreng hebben wij echter wel degelijk nodig om ons werk goed te doen. Een van de lessen na de vorige raadsverkiezingen (waarbij het initiatief voor een “app Commissienetwerken” niet goed van de grond kwam) is dat we lokale bestuurders bij het werk van de VNG moeten betrekken op basis van actuele maatschappelijke vraagstukken, inclusief de financiële en andere randvoorwaarden voor succesvol gemeentelijk beleid. Dat kan in een meer permanente setting, zoals netwerken rond bijvoorbeeld jeugd of belastingen, of via een meer incidentele setting rond belangrijke trajecten, zoals bijvoorbeeld de Omgevingswet.

Overigens zullen ook na het wegvallen van subcommissies en adviescommissies in de toekomst tal van bestuurlijke en ambtelijke netwerken blijven bestaan. Wethouders en andere lokale bestuurders zullen elkaar blijven opzoeken op inhoudelijke thema's. Vanzelfsprekend wil de VNG betrokken blijven bij deze netwerken. Afhankelijk van de actualiteit, het thema en de aard van het netwerk kan de VNG daarbij ook een faciliterende rol spelen.

Kandidaatstellingsprocedure vacatures VNG bestuur en commissies

Openstelling vacatures in VNG bestuur en commissies

Inmiddels zijn 215 vacatures opengesteld in VNG bestuur en commissies, inclusief het College voor Arbeidszaken en het College van Dienstverleningszaken. Voor een vergelijkbaar aantal vacatures waren er vier jaar geleden ruim 800 kandidaten. Tot 1 juni a.s. kunnen kandidaten zich aanmelden en ook kandidaten die nog niet zijn benoemd hebben wij gevraagd zich onder voorbehoud aan te melden. Dat maakt het mogelijk om ook hun kandidatuur voor te leggen aan provinciale afdelingen, verenigingen van doelgroepen (NGB, Wethoudersvereniging, Vereniging van Gemeentesecretarissen, Vereniging van Griffiers en Nederlandse Vereniging voor Raadsleden). Op 5 juli a.s. selecteert de adviescommissie Governance (voorzitter Paul Depla), op basis van de motivatie van de kandidaten en de aanbevelingen van de hiervoor genoemde netwerken, de kandidaten voor haar enkelvoudige voordracht. Deze kandidaten worden daarna door het VNG bestuur tot waarnemer benoemd. In de Buitengewone ALV in het najaar volgt formele benoeming.

Werving vertegenwoordigers lokale partijen

Ook dit keer is een scoutingscommissie lokale partijen gevraagd om vertegenwoordigers van lokale partijen te stimuleren om zich kandidaat te stellen. Onder leiding van Marco Pastors en Simon Fortuyn probeert de scoutingscommissie door het hele land bestuurders van lokale partijen enthousiast te maken voor een plaats in bestuur of commissies. De VNG hoopt daarmee nog meer vertegenwoordigers van lokale partijen bij de vereniging te betrekken. Gelet op de uitslagen van de raadsverkiezingen is het ook wenselijk dat meer vertegenwoordigers van lokale partijen van de VNG governance deel uitmaken.

Raadsleden welkom in bestuur, "vakcommissies" en commissie Raadsleden & Griffiers

Raadsleden blijven welkom in zowel het bestuur, de nieuwe commissie Raadsleden & Griffiers (die zich richt op de positie van raden en raadsleden) als in de "vakcommissies" (die zich richten op een specifiek beleidsterrein). Leden van de commissie Raadsleden & Griffiers zullen ook in de nieuwe bestuursperiode een standing invitation hebben bij andere commissies die onderwerpen behartigen die van belang zijn voor de raden. In de huidige periode was in het bijzonder de samenwerking met de commissie Bestuur & Veiligheid intensief.

Start nieuwe bestuur en commissies

Het bestuur en alle commissies komen in hun nieuwe samenstelling voor het eerste bijeen op 6 september a.s. Deze dag staat in het teken van onderlinge kennismaking van bestuurs- en commissieleden en van kennismaking met het VNG bureau. Het bestuur vergadert daarna maandelijks en de commissies tweemaandelijks. Uit bestuur en commissies zullen ook de delegaties voor bestuurlijke overleggen worden samengesteld.

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
30 mei 2018
Ons kenmerk
COS/U201800329
Lbr. 18/029
Telefoon
070 373 8393
Bijlage(n)
2

Onderwerp
Jaarverslag, inclusief financieel jaarverslag en verantwoording
collectieve financiering uitnamen Gemeentefonds 2017

Samenvatting
Voor u ligt het VNG jaarverslag 2017 “Samen werken aan maatschappelijke opgaven”. Het jaarverslag bestaat uit beleidsinhoudelijk en een financieel deel en is geagendeerd tijdens de Algemene Ledenvergadering van de VNG op 27 juni 2018. Het VNG bestuur legt het jaarverslag ter kennisname aan u voor en vraagt u om het financieel jaarverslag vast te stellen en om het bestuur décharge te verlenen.

Aan de leden**Datum**

30 mei 2018

Ons kenmerk

COS/U201800329

Lbr. 18/029

Telefoon

070 373 8393

Bijlage(n)

2

Onderwerp

Jaarverslag, inclusief financieel jaarverslag en verantwoording
collectieve financiering Gemeentefonds 2017

Geacht college en gemeenteraad,

Voor u ligt het VNG jaarverslag 2017 "Samen werken aan maatschappelijke opgaven". Het jaarverslag bestaat uit beleidsinhoudelijk en een financieel deel en is geagendeerd tijdens de Algemene Ledenvergadering van de VNG op 27 juni 2018. Het VNG bestuur legt het jaarverslag ter kennisname aan u voor en vraagt u om het financieel jaarverslag vast te stellen en om het bestuur décharge te verlenen.

2017 was een turbulent jaar. Een jaar waarin meer dan tweehonderd dagen achter de schermen is gewerkt aan een kabinetsformatie en een regeerakkoord. Als gemeenten deden wij samen met provincies (IPO) en Unie van Waterschappen (UvW) de informateurs het aanbod om de uitdagingen op het gebied van klimaat, energie en circulaire economie versneld aan te pakken. Wij brachten onze standpunten bij het oude én het nieuwe kabinet, indringend naar voren en werkten aan maatschappelijke opgaven uit Agenda 2017.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag

070 - 373 83 93 | info@vng.nl

Hierbij stonden de volgende acht maatschappelijke opgaven centraal:

1. Lokale democratie en het lokale bestuur
2. Maatschappelijke integratie en participatie
3. Arbeidsmarkt door stimulatie van economie en innovatie
4. Kwaliteit en duurzaamheid van de leefomgeving
5. Openbare orde en veiligheid
6. Informatiehuishouding van gemeenten en privacybewaking
7. Professionalisering van de gemeentelijke werkorganisatie
8. Financiële positie van gemeenten

Bij een deel van deze opgaven speelden Europese en internationale ontwikkelingen een grote rol. Natuurlijk was er ook ruimte voor sterk opkomende thema's. Denk bijvoorbeeld aan ondermijning en mobiliteit.

We hebben flink ingezet om gemeenten bij al hun vraagstukken te ondersteunen. Ook hebben we als VNG-organisatie onszelf doorontwikkeld: nieuwe organisatiestructuur, nieuwe samenwerkingsvormen, plantmatig werken en systematischer werken. Verschillende bedrijven bundelen hun kracht, kennis en kunde voor onze verenigingsleden.

In het jaarverslag "Samen werken aan maatschappelijke opgaven" treft u de financiële jaarrekening van de VNG aan en blikken we in hoofdlijnen terug op 2017. Het financiële resultaat over 2017 wijkt in positieve zin af van de begroting. In de bijlage op het jaarverslag geven u tevens inzicht in de gemeentefonds gefinancierde activiteiten die de VNG in 2017 voor de leden heeft uitgevoerd.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten,

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

Samen werken aan maatschappelijke opgaven

VNG Jaarverslag 2017

Voorwoord

Het (vereniging)jaar 2017 was druk en dynamisch. Niet alleen is er veel gebeurd, er is ook veel bereikt. De uitgebreide beschrijving daarvan vindt u in dit jaarverslag maar ik licht er graag een paar elementen uit.

Op 15 maart 2017 waren er landelijke verkiezingen. In de vijf maanden daarna werd er druk onderhandeld over een nieuwe landelijke coalitie. Het was voor ons als gemeenten zaak om op het juiste moment en met de juiste boodschap te worden betrokken bij dat proces. We waren goed voorbereid; samen met het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen stelden we begin 2017 de Investeringsagenda *Naar een duurzaam Nederland* op. Doel daarvan is om in een hoger tempo dan tot nu toe resultaten te boeken met de overgang naar schone energie, klimaatadaptatie en een circulaire economie. De kern van de Investeringsagenda is integraal terecht gekomen in het Regeerakkoord, met een focus op het onderwerp energie. Voor de verdere uitwerking in het Interbestuurlijke Programma in 2018 en de jaren daarna, is en blijft een bredere vertaling van onze Investeringsagenda de inzet.

Overigens zijn niet alle problemen bij de formatie adequaat opgelost. Met name voor een aantal financieringsvraagstukken rond oude en nieuwe taken zijn we in 2017 druk in gesprek geweest met het vorige en het huidige kabinet. En het blijft absoluut noodzakelijk daar het komend jaar mee door te gaan. Op andere punten werpen de inspanningen van de VNG ten behoeve van de leden inmiddels wel vruchten af. Op het terrein van de informatiesamenleving en bij de aanbestedingsplicht in de jeugdzorg komt er bijvoorbeeld meer ruimte voor de gemeenten.

Binnen onze vereniging werkten we in 2017 verder aan Samen Organiseren – een nieuwe werkwijze gebaseerd op de uitvoeringspraktijk en de daarbij horende vraagstukken. De kernactiviteiten van Samen Organiseren bestaan uit het leggen van verbindingen tussen gemeenten, het oppakken van gedeelde belemmeringen en het uitwerken van standaarden voor gemeentelijke processen.

Door deze verbinding en versnelling van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering komen we tot een eigentijdse, kwalitatieve en efficiënte gemeentelijke uitvoering voor onze inwoners, bedrijven en organisaties. Ook daar gaan we het komend jaar vanzelfsprekend mee door.

Dit jaarverslag bestaat uit twee delen en een bijlage. In het eerste deel staan de inzet voor de kabinetsformatie, de thema's uit de Agenda 2017 en de dienstverlening aan de leden centraal. Het tweede deel betreft de financiële jaarrekening, met een heldere verantwoording. In de bijlage doen wij verslag over de collectieve activiteiten, gefinancierd vanuit het gemeentefonds in 2017. Het jaarverslag is opgesteld conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 640. U zult lezen dat het financieel resultaat over 2017, als gevolg van incidentele meevallers iets hoger is uitgekomen dan in de begroting was voorzien. Het uitgangspunt voor de komende jaren is dat de vereniging een financieel gezonde basis heeft om de grote opgaven voortvarend te kunnen aanpakken.

Jan van Zanen,
Voorzitter VNG

Inhoud

	Voorwoord	3
A	Bestuursverslag	7
	Inleiding	8
	Inzet van gemeenten bij de kabinetsformatie	9
	Agenda 2017	11
	Dienstverlening aan de leden	35
	Ontwikkelingen van de VNG-organisatie	40
	Vooruitblik 2018	46
B	Financieel jaarverslag	47
	Financieel beleid	48
	Jaarrekening 2017	61
	Toelichting algemeen	62
	Enkelvoudige jaarrekening 2017	67
	Geconsolideerde jaarrekening 2017	87
	Overige gegevens	97
	Overige zaken betreffende de jaarrekening	98
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	99

A Bestuursverslag

Inleiding

2017 was een turbulent jaar. Een jaar waarin meer dan tweehonderd dagen achter de schermen is gewerkt aan een kabinetsformatie en een regeerakkoord. Een jaar waarin wij als gemeenten samen met provincies en Unie van Waterschappen (UvW) de informateurs ons aanbod deden. Een jaar waarin wij onze standpunten goed bij het kabinet overbrachten. Een jaar waarin gemeenten samenwerkten aan maatschappelijke opgaven uit Agenda 2017.

Acht maatschappelijke opgaven stonden centraal:

1. Lokale democratie en het lokale bestuur
2. Maatschappelijke integratie en participatie
3. Arbeidsmarkt door stimulatie van economie en innovatie
4. Kwaliteit en duurzaamheid van de leefomgeving
5. Openbare orde en veiligheid
6. Informatiehuishouding van gemeenten en privacybewaking
7. Professionalisering van de gemeentelijke werkorganisatie
8. Financiële positie van gemeenten

Bij een deel van deze opgaven speelden Europese en internationale ontwikkelingen een grote rol. Natuurlijk was er ook ruimte voor sterk opkomende thema's. Denk bijvoorbeeld aan ondermijning en mobiliteit.

We hebben flink ingezet om gemeenten bij al hun vraagstukken te ondersteunen. Ook hebben we als VNG-organisatie onszelf doorontwikkeld: nieuwe organisatiestructuur, nieuwe samenwerkingsvormen, plantmatig werken en systematischer werken. Verschillende bedrijven bundelen hun kracht, kennis en kunde voor onze verenigingsleden.

Vier hoofdpijlers

In dit jaarverslag gaan we in op de volgende vier hoofdpijlers:

- Inzet van gemeenten bij de kabinetsformatie
- Agenda 2017
- Dienstverlening aan de leden
- Ontwikkelingen binnen de VNG-organisatie

In dit jaarverslag leest u in hoofdlijnen de resultaten van onze inzet voor het nieuwe kabinet. Per hoofdthema van de Agenda 2017 geven we de belangrijkste activiteiten en resultaten weer. Ook belichten we de dienstverlening aan onze leden. En tot slot belichten we de stappen in de doorontwikkeling van de VNG-organisatie.

Inzet van gemeenten bij de kabinetsformatie

Na de landelijke verkiezingen op 15 maart 2017 duurde de formatie van een nieuw kabinet met vijf partijen 225 dagen. Ruim vóór deze verkiezingen bepaalden we de gemeentelijke inzet met de speerpunten:

- Fysiek
- Sociaal domein
- Veiligheid
- Lokale democratie en bestuur versterken
- Gemeentefinanciën
- Informatiesamenleving

Samen met het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) stelden we de Investeringsagenda op. Deze was gericht op klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie. Op 14 september 2017 zaten de voorzitters van VNG, IPO en UvW aan tafel bij de informateur en de onderhandelaars. Naast klimaat waren onder meer wonen, mobiliteit en het sociale domein onderwerp van gesprek. Op al deze onderwerpen verkenden we hoe we kunnen samenwerken - en onder welke voorwaarden.

Het regeerakkoord bevatte uiteindelijk goede aanknopingspunten voor samenwerking met het nieuwe kabinet. Zo blijft de 'trap op trap af'-systematiek in het gemeentefonds gehandhaafd en is de koppeling verbreed tot de totale Rijksbegroting. Voor deze brede koppeling hebben we stevig gelobbyd: gemeente-inkomsten groeien zo mee met de totale uitgaven van het Rijk, inclusief zorguitgaven en sociale zekerheidsuitgaven.

Ruimere financiële armslag

De ontwikkeling van het accres wordt daarmee stabiel. Ook de hogere groei van zorgkosten kunnen gemeenten voortaan opvangen. De koppeling levert gemeenten ruim 2,88 miljard euro extra op. Deze ruimere financiële armslag is sowieso hard nodig om grote maatschappelijke vraagstukken in het sociale domein succesvol aan te pakken. Tegelijkertijd staan gemeenten voor andere dringende grote opgaven. Denk bijvoorbeeld aan:

- Klimaat
- Energie
- Digitalisering

Juist op deze thema's zijn extra inspanningen van alleen gemeenten niet genoeg. Verschillende overheden moeten samenwerken en hun inspanningen en investeringen bundelen. In een interbestuurlijk programma willen we met het kabinet dan ook concrete afspraken maken. Uitgangspunten: samenwerking op basis van gelijkwaardigheid, en artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet (nieuw geld voor nieuwe taken). Eind 2017 en begin 2018 hebben we de eerste stappen gezet.

De voorzitters van UvW, IPO en VNG

In het regeerakkoord is een groot deel van de plannen en voorstellen overgenomen van de Investeringsagenda *Naar een duurzaam Nederland*. Wel ligt de focus vooral op het thema energie - in het inmiddels gestarte Interbestuurlijk Programma werken we dan ook hard om te zorgen voor een brede Investeringsagenda.

Meerdere malen hebben we onze aandacht gericht op tekorten in het sociale domein. Hier is nog steeds sprake van een aantal financieringsvraagstukken rond oude én nieuwe taken. Via de media oefenden we grote druk uit om dit vraagstuk goed belicht te krijgen. Dat de opschalingskorting niet uit het regeerakkoord ging, was een doorn in het oog van gemeenten.

Veel aandachtspunten van de gemeentelijke inzet zijn gerealiseerd, of lijken te worden gerealiseerd. Minister Ollongren lijkt het ermee eens dat de vergoeding voor raadsleden in kleine gemeenten omhoog moet. De informatiesamenleving (Wet digitale overheid) en zaken als cybersecurity staan bij het Rijk nu sterker op de kaart dan voorheen. En in de Kamer lijkt ruimte voor stappen om, als instrument tegen ondermijning, criminele vermogens te kunnen ontnemen.

Er is draagvlak om iets te doen aan de aanbestedingsplicht in de jeugdzorg. Over de bouwopgave geeft minister Ollongren gemeenten geen aanwijzingen. En bij de begroting van het ministerie van SZW bleek er een meerderheid te zijn voor invoering van loondispensatie. Er kwam beweging in de hoogte van het loon: dit gaat nu naar minimumloon, in elk geval boven bijstandsniveau.

Om echt ruimte te creëren voor het experiment met de gesloten coffeeshopketen is aanvullende inzet nodig. Op al deze en andere punten gaat onze belangenbehartiging en samenwerking met medeoverheden ook in 2018 nog door.

Agenda 2017

In de Agenda 2017 stonden de volgende acht maatschappelijke opgaven centraal:

1. Lokale democratie en het lokale bestuur
2. Maatschappelijke integratie en participatie
3. Arbeidsmarkt door stimulatie van economie en innovatie
4. Kwaliteit en duurzaamheid van de leefomgeving
5. Openbare orde en veiligheid
6. Informatiehuishouding van gemeenten en privacybewaking
7. Professionalisering van de gemeentelijke werkorganisatie
8. Financiële positie van gemeenten

1 Lokale democratie en lokaal bestuur

Samen met diverse partners werkten we de Ontwikkelingsagenda Lokale Democratie 2017-2022 verder uit in drie pijlers:

1. Democratisch samenspel tussen samenleving, raad en college
2. Intern samenspel tussen gemeentelijke spelers
3. Extern samenspel tussen gemeenten en maatschappelijke partners

Uitgangspunt is dat de samenleving voorop staat, maatschappelijke opgaven leidend zijn, burgers en gemeenteraad hoofdrolspelers zijn, gemeentelijke organisatie en bestuurlijke inrichting afgeleiden zijn en er ruimte is voor verscheidenheid in gemeentelijke organisatie en bestuurlijke inrichting.

De leden stelden deze Ontwikkelagenda Lokale Democratie 2017-2022 vast tijdens de Buitengewone Algemene Ledenvergadering (BALV) in november 2016.

Leren van Experimenten

In veel gemeenten wordt er geëxperimenteerd met de lokale democratie. De Democratic Challenge was een 3-jarig experimenteer- en leerprogramma van de VNG en BZK, waarin deze democratische experimenten werden gebundeld en ondersteund. In totaal hebben 122 experimenten zich aangemeld voor het programma. Rijp en groen door elkaar en met uiteenlopende onderwerpen zoals: burgerbegrotingen, gemeenteraad, loting, burgerjournalistiek of democratische vaardigheden.

Vanuit de Democratic Challenge werd ondersteuning geboden door samen met experts thematische leertrajecten te organiseren waarin gemeenten ervaringen uit konden wisselen. Daarnaast werd exposure, toegang tot financiering en regelruimte geboden. Per 21 maart 2018, de dag van de gemeenteraadsverkiezingen, is het programma gestopt.

De opgedane kennis en leerervaringen zijn opgenomen in verschillende publicaties die te vinden zijn via: www.democraticchallenge.nl en www.lokale-democratie.nl. Eveneens zijn er van een aantal aansprekende experimenten factsheets gemaakt met concrete tips voor andere gemeenten om zelf aan de slag te gaan. De volgende stap is werken aan duurzame en gemeentebrede veranderprocessen: van Challenge naar Change.

Naast het toegankelijk maken van de kennis en leerervaringen willen we:

- Leermodules opzetten
- Reflectiebijeenkomsten organiseren
- Netwerken vormen (communities of practice)

In 2018 kunnen nieuwgekozen gemeenteraden en colleges deze leerervaringen en modules gebruiken voor hun ambities. Op het vlak van regionale samenwerking ondersteunden en

evalueerden we in 2017 verschillende initiatieven. Denk bijvoorbeeld aan proeftuinen op basis van het rapport *Maak Verschil*.

Dag van de Lokale Democratie

Meer dan duizend enthousiaste raadsleden, bestuurders, ambtenaren, bewoners en professionals kwamen op 17 november 2017 bijeen in Nieuwegein tijdens de Dag van de Lokale Democratie. Een bruisende dag vol inspiratie, concrete handvatten, kennis en ervaring om samen te werken aan een vitale lokale democratie.

Dag van de Lokale Democratie

Lokale Democratie in Beweging

Lokale Democratie in Beweging is een gezamenlijk programma van de beroeps- en belangenverenigingen van raadsleden, wethouders, burgemeesters, griffiers en gemeentesecretarissen, VNG en BZK gericht op een de versterking van de lokale democratie door een beter samenspel tussen bestuurlijke partners en met inwoners, bedrijven, medeoverheden en samenwerkingspartners. Er zijn in 2017 meerdere bijeenkomsten georganiseerd, waaronder Lokale Driehoeken. De resultaten van de bijeenkomsten zijn te vinden op: www.lokale-democratie.nl. Het programma wordt medio 2018 afgerond.

Intensievere samenwerking

Samen met publieke en maatschappelijke partners hebben we een intensievere (regionale) samenwerking voorbereid. Doel: maatschappelijke opgaven beter kunnen aanpakken. Door regiodeals te sluiten kunnen ervaringen met proeftuinen een vervolg krijgen. We verwachten dat gecoördineerde inzet van verschillende overheidslagen steeds vaker nodig is voor toekomstige maatschappelijke opgaven. Met het nieuwe kabinet willen we interbestuurlijke afspraken maken (die we al hebben voorbereid).

Met software zetelverdeling berekenen

Naast de Ontwikkelagenda Lokale Democratie 2017-2022 zorgden we samen met de Kiesraad en de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) dat gemeenten met software uitslagen van stembureaus kunnen invoeren. Aanleiding vormde het besluit van de minister van BZK om geen digitale hulpmiddelen bij het berekenen van de uitslag toe te staan. Met deze Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV) kan de uitslag en zetelverdeling worden berekend. Uitvoeringsproblemen brachten we samen terug tot een werkbare omvang.

Verkiezingsagenda 2021

We zijn, samen met de NVVB, van mening dat er stappen kunnen worden gezet op het pad van modernisering van het verkiezingsproces. Daarom verkenden we de manieren waarop het verkiezingsproces kan worden verbeterd. Dit heeft in 2017 geresulteerd in de opstelling van de Verkiezingsagenda 2021. Het doel van deze agenda is om het proces tot verbetering richting te geven. Het jaar 2021 verwijst naar de geplande Tweede Kamerverkiezing. We willen de verbeteringen die in de agenda zijn geadresseerd zoveel mogelijk vóór deze verkiezingen hebben gerealiseerd. Eén van onze belangrijkste prioriteiten daarbij is de invoering van een nieuw stembiljet dat bovendien elektronisch kan worden geteld.

Beter Aanbesteden

Samen met gemeenten, brancheorganisaties en het ministerie van EZK werkten we aan verbetering van de aanbestedingspraktijk, in het traject Beter Aanbesteden. Deze unieke samenwerking resulteerde in 23 uit te voeren, concrete acties, waaronder:

- het maken van een factsheet over de inkoopfunctie
- de ontwikkeling van een modelpaspoort voor aanbestedende diensten

- het opzetten van een uniform SROI-beleid
 - de ontwikkeling van een evaluatieformulier voor inschrijvers
 - het maken van een infographic over de communicatiemogelijkheden tussen aanbestedende diensten en ondernemers
 - de aanpassing van de toelichting bij de VNG Model Algemene Inkoopvoorwaarden
- In 2018 worden deze acties (verder) uitgevoerd en verspreid onder ondernemend en aanbestedend Nederland.

Gemeentewet

De VNG leverde een substantiële bijdrage aan een aantal thema's op het gebied van de Gemeentewet. Zo speelden integriteitsvraagstukken in 2017 een belangrijke rol in een aantal gemeenten: we leverden veel juridisch inhoudelijk advies, een juridisch inhoudelijke bijdrage aan een toolkit en een handreiking. We stuurden de minister van BZK een brief waarin we aandacht vroegen voor de de problematiek. Dat resulteerde eind 2017 in de toezegging van de minister om hiermee voortvarend aan de slag te gaan. Tevens wierp onze lobby om het woonplaatsvereiste voor wethouders te versoepelen zijn vruchten af: het wetsvoorstel om de Gemeentewet te wijzigen wordt in 2018 behandeld in de Tweede Kamer.

Bij de discussie over deconstitutionalisering van de aanstellingsmanier van burgemeesters, bepleitten we dat we deze in samenhang met alle veranderingen moeten bespreken - in positie en rol (en niet geïsoleerd).

De rechtbank Midden-Nederland stelde in een vonnis dat gemeenten de vergoeding aan raadsleden niet via een akte van cessie in de partijkas van de betreffende politieke partij mogen storten. We stelden een aantal adviesbrieven op en coördineerden de communicatie tussen Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten.

We voedden de online leermodule met essentiële informatie over de rollen en instrumenten van raadsleden. Deze e-learning module van de VNG Academie is speciaal gemaakt voor alle nieuwe raadsleden.

De VNG ondersteunde een pilot van gemeenten om op grond van de Drank- en Horecawet (DHW) te experimenteren met mengvormen van winkels/horeca. 34 gemeenten organiseerden samen met ondernemers verschillende activiteiten. Uit de pilot bleek dat mengvormen in winkels en horecabedrijven een positieve invloed hebben op klanten, ondernemers en winkelgebieden.

Privacy

De VNG zette haar specifieke kennis over de Wet bescherming persoonsgegevens en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in om leden te adviseren (108 adviezen). We droegen daarnaast bij aan de inhoud van diverse handreikingen en modellen op het gebied van privacybescherming. En we leverden input ten behoeve van gesprekken met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). We dragen op deze manier bij aan een degelijke implementatie van de AVG in het Nederlandse rechtssysteem en beschermen gemeenten daarmee actief tegen eventuele sancties van de AP.

2 Maatschappelijke integratie en participatie

We willen een inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen. Het uitgangspunt? Zelfredzaamheid - we kijken vooral naar wat mensen zelf kunnen, niet naar wat ze niet kunnen. Dit vraagt om maatwerk en om specifieke maatregelen voor specifieke doelgroepen:

- Jongeren
- Statushouders
- Mensen met schulden

In 2017 hebben we de eerste stappen gezet voor een integrale maatwerkbenadering. We hebben een paar specifieke maatregelen genomen. Doorslaggevend hierbij zijn:

- Voldoende financiële middelen
- Goede samenwerking met verschillende partijen
- Juiste informatie en informatiestructuur

Meerjarige financiële tekorten in het sociale domein

Heel 2017 was er aandacht voor de financiën in het sociale domein. Berichten over overblijvende budgetten gaven een onjuist beeld (31 oktober 2016). Gevolg: vragen van politiek en Rijk - en verontwaardiging bij diverse gemeenten. We ondernamen actie om als gemeenten zelf meer zicht te krijgen op de stand van zaken. Samen met het ministerie van BZK gaven we opdracht om onderzoek te doen naar de werkelijke financiële situatie.

Ongeveer een kwart van alle 388 gemeenten kampte in 2017 met meerjarige financiële tekorten in het sociale domein, vooral in de jeugdzorg. Daarom pleiten we voor een oplossing en een Transformatiefonds Sociaal Domein. Dit fonds geeft gemeenten een impuls. Zo kunnen we langzaam overstappen naar een nieuwe manier van werken: dicht bij mensen en geïntegreerd. Tijdens de kabinetsformatie en bij de begrotingbehandeling hebben we nadrukkelijk ingezet op een oplossing voor tekorten in het sociale domein. En: voor de inrichting van een transformatiefonds.

We keken naar een nieuwe manier om projecten te bekostigen (financiering kwam eerst uit het gemeentefonds). Het gaat dan om onder andere vertrouwenswerk voor:

- Stichting Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ)
- Landelijke doventolkvoorziening leefdomein
- 24 uur telefonisch of elektronisch luisterend oor en advies
- Landelijk telefoonnummer voor Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
- Kindertelefoon
- Stichting Adoptievoorzieningen
- Landelijke coördinatiefunctie sociaal domein
- Hulp en opvang aan slachtoffers van eerge relateerd geweld en loverboys

In 2017 gaat dit om uitnamen uit het gemeentefonds.

Festival der Verantwoording

Tegelijkertijd werkten we aan de (verdere) ontwikkeling van een betrouwbaar, integraal en meerjarig inzicht in de voortgang en resultaten van de transformatie in het sociale domein (gemeentelijke monitoring en de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein). Hierbij werken we onder meer samen met het Netwerk Directeuren Sociaal Domein (NDSO) en het ministerie van BZK - vanuit het thema *Volgen, spiegelen, leren* van het programma Sociaal Domein. Met het ministerie en NDSO organiseerden we ook het Festival der Verantwoording waarbij de lerende uitvoeringspraktijk van gemeenten en de *Overall Rapportage Sociaal Domein* van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) centraal stonden.

Nieuwe raamovereenkomsten

Voor de nieuwe raamovereenkomsten voor 2010-2020 hebben we:

- Marktconsultatie gehouden
- Gesprekken gevoerd met bestaande aanbieders
- Het beschrijvend document gepubliceerd
- Een start gemaakt met de aanbesteding Jeugd
- Aanbesteding Wmo zintuiglijk gehandicapten (ZG) voorbereid

Verder stuurden we tariefvoorstellen 2018 naar aanbieders van geestelijke gezondheidszorg (ggz). Dit vanwege het uitfaseren van diagnose-behandelcombinaties voor de specialistische jeugd-ggz. Met geselecteerde aanbieders werken we aan:

- Overeenkomsten jeugdhulp 2019-2020
- Tarieven en programma's van eisen per aanbieder
- Vaststelling van definitieve tarieven 2018
- Publicatie van Aanbesteding Wmo specialistische begeleiding ZG

- Uitwerking en toelichting voor gemeenten van raamcontracten jeugdzorg
- Onderhandelingsgesprekken Wmo ZG

Een paar concrete doelgroepgerichte activiteiten belichten we hieronder op hoofdlijn.

Kinderen en jongeren

Jongeren een kans bieden, betekent zo vroeg mogelijk zorgen dat ze gelijke kansen krijgen. In 2017 zorgden we dan ook voor:

- Extra plaatsen voor peuteropvang
- Structureel budget voor uitbreiding van voorschools aanbod voor peuters (60 miljoen euro)
- Integrale kindcentra

De Jongvolwassenen-top

Kindcentra

Samen met vertegenwoordigers uit kinderopvang, onderwijs en gemeenten boden we de Tweede Kamer de petitie Kindcentra aan. Ook startten we proeftuinen integrale kindcentra in Tilburg, 's-Hertogenbosch, Zaanstad en de regio Noord-Groningen. Deze bieden handvatten voor visieontwikkeling over hoe we onderwijs en opvang het beste kunnen organiseren. We verwachten dat de proeftuinen halverwege 2018 klaar zijn.

Ieder kind heeft recht op optimale ontwikkelkansen - thuis, op school en in de vrije tijd. Die kansen stijgen als gemeenten, onderwijs en jeugdhulp elkaar gemakkelijk vinden. Daarom namen we in 2017 deel aan de werkagenda met de PO- en de VO-Raad. Met het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) ontwikkelden we de speciale website 16-27.nl met voor gemeenten praktische handvatten en creatieve oplossingen.

Ook organiseerden we een Jongvolwassenen-top op 27 november 2017. Doel: bestuurlijke inzet voor continue ontwikkeling voor jongeren in kwetsbare posities. Diverse organisaties ondertekenden het manifest 'Samen, slim en slagvaardig kansen creëren voor minder zelfredzame jongeren'. Zo'n 155.000 jongeren tussen 16 en 27 jaar gaan niet naar school of werken niet. Ook hebben ongeveer 187.500 jongeren in deze levensfase een of meerdere vormen van jeugdhulp, jeugdreclassering of jeugdbescherming gehad. Gemeenten, Rijk en maatschappelijke partijen in zorg, onderwijs en bedrijfsleven willen minder zelfredzame jongeren ondersteunen in hun weg naar onderwijs, werk of andere zinvolle dagbesteding en het behoud daarvan. Daarbij is ook aandacht voor doorlopende ondersteuning en zorg, passende huisvesting vinden en voldoende inkomen.

Lagere jeugdwerkloosheid

Om de jeugdwerkloosheid terug te brengen, werkten we actief samen met het ministerie van SZW en de arbeidsmarktregio's. En voor passende jeugdhulp voor kinderen en jongeren dichtbij huis organiseerden we bijeenkomsten over bovenregionale aanbieders en jeugdregio's. Ook informeerden we gemeenten en deelden we praktijkvoorbeelden. Voor passende hulp bij alle zorgvragen komen er (boven)regionale expertteams.

We ondersteunden de ambtelijke en bestuurlijke netwerken van de 42 jeugdregio's. Drie thema's stonden centraal:

1. Zorglandschap specialistische jeugdhulp
2. Administratieve lastenverlichting
3. (Expertisebewaking bij) gecertificeerde instellingen

Wmo – langer zelfstandig

In 2017 hebben we op drie onderdelen ingezet voor betere samenwerking tussen gemeenten

en zorgverzekeraars: voorkoming, ggz en samenwerken in de wijk. Zo:

- Organiseerden we een conferentie over samenwerking met wijkverpleging
- Ontwikkelde we een geografische informatiekaart (waarmee we de huidige samenwerking op regionaal niveau in beeld brachten)
- Droegen we bij aan diverse zorgakkoorden

Daarnaast verzamelden we goede praktijkvoorbeelden en deelden we deze met gemeenten en zorgaanbieders. Politiek-bestuurlijk vroegen we aandacht voor de ontwikkeling van de zorgverzekering voor minima.

Een ander thema was Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang - vanaf 2020 een verantwoordelijkheid van alle gemeenten. Met het ondersteuningsprogramma Beschermd Wonen ondersteunden we in 2017 gemeenten en gaven we vorm aan inhoudelijke vernieuwing naar meer inclusie, bevordering van extramuralisering en weer of langer thuis wonen. Politiek-bestuurlijk lag de aandacht vooral op de ontwikkeling van het financiële verdeelmodel en op voldoende geschikt woningaanbod.

Binnen de grote veranderingen van de ggz-zorg (Zorgverzekeringswet) maakten we onder meer betere afspraken voor mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen. We werden opdrachtgever van het Schakelteam Personen met Verward Gedrag. Om goede cliëntondersteuning in de gemeentelijke praktijk te bevorderen, startten we een koploperstraject cliëntondersteuning. Daarnaast werkten we samen in de landelijke ontwikkeltafel Volwaardig Meedoen met de Koepel Adviesraden Sociaal Domein en de cliëntorganisatie.

In 2017 voerden twaalf kleinere gemeenten een proefproject Village Deals uit: integraal werken in de praktijk. Deze proefprojecten zijn het vervolg van de City Deal Inclusieve Stad.

Onderzoeksrapporten

Afgelopen jaar brachten we onderzoeksrapporten uit over taken en kosten van de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD), gemeentelijk beleid over de publieke gezondheid en inpassing in het sociale domein. Daarnaast maakten we afspraken over een bestuurlijk partnerschap van Rijk en gemeenten voor de publieke gezondheid.

Leertraject voor Wmo-toezichthouders

We ondernamen activiteiten rondom de thema's kwaliteit en toezicht binnen de Wmo. Zo brachten we een handreiking uit over de rol van toezichthouders. Ook organiseerden we een leertraject voor Wmo-toezichthouders. Daarnaast investeerden we in samenwerking met verschillende inspecties om het toezicht op het sociale domein beter te vorm en inhoud te geven. Als lid van de programmaraad binnen het Transformatie Programma Sociaal Domein maakten we een start met het weghalen van knelpunten binnen de transformatie.

Onderhandelingen over budgetten

De transitie van taken naar gemeenten blijft aandacht vragen. Denk bijvoorbeeld aan inspanningen voor onderhandelingen over beschikbare budgetten voor maatschappelijke ondersteuning. Resultaat hiervan is een correctie op eerdere uitnamen uit Wmo-middelen en in aanvullende middelen voor verschillende Wmo-taken. Daarnaast zetten we in op:

- Procesverbeteringen voor trekkingsrecht van het persoonsgebonden budget
- Eigen bijdrageregeling van het CAK
- Ondersteuning van gemeenten om administratieve lastendruk terug te dringen
- Invoering van iWmo-standaarden

De nieuwe algemene maatregel van bestuur reële prijs vroeg inzet voor aanpassing van de modelverordening en de ondersteuning van gemeenten.

In het programma i-Sociaal Domein voerden we in 2017 verbeteringen door met:

- Werken met standaarden in jeugdzorgregio's
- Vormgeven regio specifieke monitoring
- Raadpleging van VNG over wetsvoorstel administratieve lasten

Ook werkten we het beeld bij van de jeugdregio's. Daarnaast brachten we de toepassing van iWmo-standaarden in Wmo-regio's in kaart. Hierna publiceerden we een aangevulde stand van zaken.

De Sociale Top was in 2017 in de gemeente Eindhoven. Ruim 800 koplopers vanuit het maatschappelijk middenveld, de overheid en instellingen gingen met elkaar in gesprek over concrete dilemma's in het sociale domein.

Aanpak van schulden en armoede

In 2017 hebben we flink ingezet op verbeteringen voor schuldhulpverlening en armoedebeleid. Eerder al deden we met Divosa, NVVK en Sociaal Werk Nederland een oproep aan gemeenten, ketenpartners en het toenmalige kabinet om knelpunten op te pakken en wetgeving te verbeteren. Dit deden we met het pamflet *Naar een betere aanpak van schulden en armoede*. Met gedeeltelijk succes: op 7 maart 2017 nam de Eerste Kamer de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet aan. Kort daarna maakte het kabinet bekend dat vanaf april een breed moratorium kwam. Voor mensen met schulden betekende dit even adempauze. In juli 2017 startten we met NVVK, Divosa, Sociaal Werk Nederland en de Landelijke Cliëntenraad het programma *Schouders eronder* - gericht op kennisdeling, professionalisering en innovatie in de schuldhulpverlening. Het onderzoeksprogramma Vakkundig aan het Werk helpt de gemeentelijke uitvoeringspraktijk voor armoede. We bleven aandacht vragen voor openstaande punten uit het pamflet. Denk bijvoorbeeld aan de aanpak van structurele armoede- en schuldenoorzaken en grondige herziening van het toeslagensysteem.

Structureel geld voor kinderen in armoede

Het kabinet noemde het thema schulden in het regeerakkoord, maar de grootste knelpunten werden niet volledig aangepakt. In bestuurlijke overleggen met het ministerie van SZW vroegen we nadrukkelijk aandacht voor de complexe balans tussen beleidsvrijheid en specifiek armoedebeleid voor kinderen. Dit vanwege de afspraken met het Rijk over jaarlijks 85 miljoen euro voor kinderen in armoede. Richting de raadsverkiezingen ontvangen nieuwe bestuurders en raadsleden een overdrachtsdocument en nieuwe instrumenten. Denk bijvoorbeeld aan *Mobility Mentoring* voor de aanpak van schulden en armoede.

Minder asielaanvragen

Het aantal asielaanvragen liep in 2017 sterk terug. Vanaf juli beëindigden we twee programma's:

- Ondersteuningsteam Asielzoekers en Vergunninghouders (OTAV)
- Opnieuw Thuis

Samen met Ondersteuningsprogramma Gezondheid Statushouders (OTAV Gezondheid) en Platform Opnieuw Thuis organiseerden we afsluitende regionale conferenties en ontwikkelden we handreikingen. We deden kennis op over opvang van de sterke toestroom aan vluchtelingen.

Daar waar nodig zorgden we voor tijdelijke woonruimte voor vergunninghouders via het gemeentelijk versnellingsarrangement. We hebben ingezet op een duurzame maatregel die de definitieve huisvesting van statushouders in gemeenten versoepelt en op een structurele afspraak over uitgedeelde asielzoekers. Doel: geen zwervende mensen op straat. Uitgangspunt? Europese afspraken over migratie. De huisvestingsachterstanden voor vergunninghouders hebben we in de loop van 2017 opgelost.

Inmiddels is de focus verschoven van huisvesten naar succesvolle integratie en participatie van statushouders. Om te voorkomen dat ze een beroep moeten doen op sociale voorzieningen zijn we begonnen met de ontwikkeling van een integrale aanpak. Centraal staat hierbij beperking

van verhuisbewegingen, en een doorlopende lijn die al in de opvang begint en die werk, onderwijs en zorg efficiënt met elkaar verbindt. Het programma Screening en matching van Divosa ondersteunt gemeenten met de ontwikkeling van deze integrale aanpak.

Om gemeenten meer regie over inburgering te geven, formuleerden we uitgangspunten en voerden we gesprekken met het Rijk. Op basis van ervaringen in de afgelopen twee jaar werkt een werkgroep de visie op inburgering verder uit - inhoudelijk, strategisch en financieel. In 2018 bespreken we deze met de nieuwe bewindspersonen.

Onderhandelingen over het bestuursakkoord Bed Bad Brood liepen in 2016 vast. Met het nieuwe kabinet proberen we in 2018 alsnog afspraken te maken. Het bestaande conceptakkoord geldt vooralsnog als uitgangspunt.

Kunst, cultuur en sport

Voor het herstel van topcultuur in de regio's hield een werkgroep van verschillende overheden drie sessies met stakeholders over:

- Waarden
- Publiek
- Stelsel

Wij leverden input voor adviezen van de Raad voor Cultuur. Ook begeleidden we onderzoek naar de regionale relatie ruimte, economie en cultuur.

Met het oog op betere afstemming tussen gemeenten bij talentontwikkeling van amateurs hebben we onder meer meegewerkt aan de beleidsinstrumenten Basis voor cultuureducatie en Basis voor cultuurparticipatie. De monitor naar de kwantiteit van Brede Impuls Combinatiefuncties en Buurtsportcoaches verscheen, evenals twee onderzoeken naar de effecten van deze specifieke regeling en naar de positie van cultuur in het sociale domein. Er is een strategisch overlegcultuur en onderwijs gestart. Tot slot deden we onderzoek naar de gevolgen van btw-verhoging - om sport en cultuur betaalbaar te houden.

Voor raadsleden verscheen een brede handreiking *Media en informatievoorziening*. Met het programma *Democratic Challenge* startten we een samenwerking voor de positie van burgerjournalistiek. Voor (digitale) innovatie van openbare bibliotheken verscheen vanuit de overheden de *Actie-agenda innovatie openbare bibliotheken*. Voor vernieuwing van de lokale publieke omroep werken we nog aan een voorbeeldbegroting en keurmerkcriteria.

Janny Bakker (voorzitter commissie Gezondheid en Welzijn)

"Onze tijd kent een enorme behoefte aan verantwoording. Het liefst in kant-en-klare cijfers. Maar cijfers zeggen mij niet veel. Wel de verhalen uit gesprekken met inwoners en professionals. En die leiden tot onorthodoxe keuzes."

3 Arbeidsmarkt door stimulatie van economie en innovatie

Economische ontwikkeling en daarbij onderwijs en arbeidsmarkt samenbrengen, gebeurt vooral in de regio. In diverse programma's kijken we dan ook hoe we de regionale economie kunnen stimuleren. Enkele voorbeelden daarvan zijn:

- **Regionale proeftuinen Maak Verschil**
In zes regio's toetsen we hoe regionale samenwerking bijdraagt aan versterking van de regionale economie en de rol van mede-overheden (Rijk, provincies en gemeenten).
- **Investeringsagenda**
De Investeringsagenda van VNG, UvW en IPO voor klimaatadaptie, energie en circulaire economie.

- **Manifest Bruisende Stedelijke Regio's**
Het manifest *Bruisende Stedelijke Regio's* van VNG, G-32, IPO, VNO-NCW, MKB-NL en KvK. Doel: versterking van regionale economie, en regionale kansen en knelpunten.
- **De retailagenda**
Een samenwerking tussen het ministerie van EZK, VNG, G-32, IPO, VNO-NCW en Vereniging van Institutionele Beleggers in Vastgoed Nederland. Deze agenda richt zich op aantrekkelijke binnensteden en kernen.
- **De Nederlandse Smart City Strategie**
Kader voor gemeenten, onderwijs en ondernemers om technische en sociale innovatie optimaal te gebruiken. Tot stand gekomen door medewerking van bedrijven, kennisinstellingen en gemeenten.

In een paar gemeenten en regio's voerden wij samen met Platform31 gesprekken over de mogelijkheden en dilemma's bij verbinding van economie, arbeidsmarkt en onderwijs vanuit gemeentelijk perspectief. Resultaat: per gemeente een paper en een gesprek daarover met alle stakeholders in die gemeente.

Inzichten vertaalden we in instrumenten waarmee gemeenten en regio's hun eigen beleid konden vormgeven. Ook hielpen we gemeenten om in de regio beter samen te werken. Plus: in de opstelling van gezamenlijke agenda's gericht op het regionaal arbeidsmarktbeleid.

Samen met G32 en Platform31 volgden we drie economische regio's bij het leertraject Regionale Ecosystemen en MKB. Hierin keken we hoe gemeenten, onderwijs en ondernemers kunnen samenwerken voor duurzame economische ontwikkeling en innovatie. Het MKB speelt een hier een belangrijke rol.

Ook werkten we mee aan de Nationale Smart City Strategie, ter ondersteuning van gemeenten met economische ontwikkeling, informatiebeleid en data. Wij (inclusief VNG International en VNG Realisatie B.V.) startten daarnaast met de uitwerking van de Smart City Strategie met gemeenten.

Voor de verdere ontwikkeling van bruisende regio's en om regiodeals te bevorderen, zetten we in op een traject waarbij we actief samenwerken met landelijke stakeholders. Resultaat: een fiche en manifest *Bruisende Stedelijke Regio's* en de start van een alliantie met G-32, IPO, VNO-NCW, MKB-NL en KvK. Doel: krachten bundelen en gericht samenwerken.

Daarnaast inventariseerden we (en losten we waar mogelijk op) knelpunten op het terrein van de Participatiewet (met het ministerie van SZW, UWV en sociale partners) en de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt voor kwetsbare jongeren (met de ministeries SZW, VWS, OCW, werkgevers en de onderwijskoepels). Voor nieuwe Kamerleden organiseerden we een bijeenkomst waarin we het *Pamflet 1 regeling onderkant* aanboden.

4 Kwaliteit en duurzaamheid van de leefomgeving

Investeringsagenda

Samen met het IPO en de UvW stelden we in 2017 de Investeringsagenda voor klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie op. De klimaatverandering en het Klimaatakkoord van Parijs vereisen dat Nederland het tempo opvoert om resultaten te boeken met de transitie naar schone energie, klimaatadaptatie en circulaire economie.

Door een gerichte en afgestemde meerjarige inzet van budgetten kunnen gemeenten, provincies en waterschappen doelen sneller behalen. De gezamenlijke Investeringsagenda was tegelijkertijd een aanbod aan het nieuwe kabinet. Die heeft de kern van deze agenda overgenomen in het regeerakkoord. Verdere uitwerking volgt in het Interbestuurlijke Programma in 2018.

Investeringsagenda: Naar een duurzaam Nederland

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

International Brokers
ip

VNG

Energietransitie

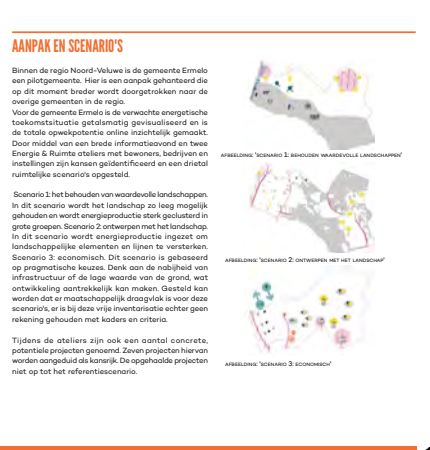
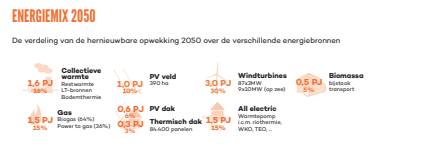
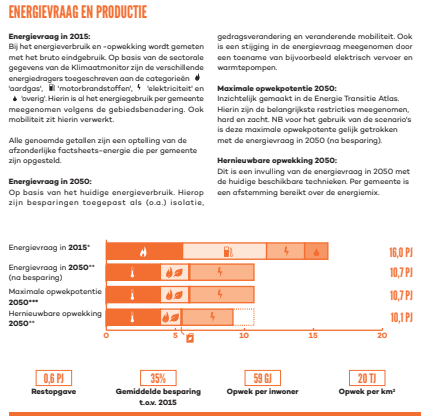
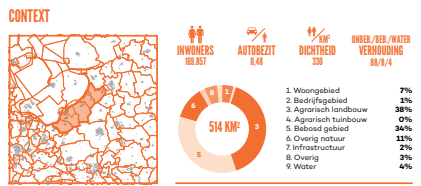
In 2017 werkten we aan professionalisering en verduurzaming van de energieloketten. We coördineerden zestig experimenten van allianties van gemeenten en bouwpartijen om innovatief zoveel mogelijk particuliere woningen te verduurzamen naar energieneutraal. We werkten aan de invoering van Energie Prestatie Keuring (EPK) en Europese Energie-Efficiency Richtlijn (EED). Maar ook aan verdere ontwikkeling van de aanpakken van regionale uitvoeringsdiensten bij toezicht en handhaving rond de Wet milieubeheer. We startten een Community of Practice rond het thema energietransitie voor huishoudens met lage inkomens. En rond de Green Deal Scholen organiseerden we regionale expertsessies over ander maatschappelijk vastgoed.

In 2017 ondersteunden we zeven regio's met de ontwikkeling van een regionale energiestrategie. Hierbij volgden we eenzelfde proces. In elke strategie komen zaken aan de orde als:

- Een energieanalyse met gegevens over regionaal energieverbruik
- Besparing en opwekpotentie
- Ruimtelijke vertaling van de opgave en de te nemen energiemaatregelen
- Opgave en ambitie voor korte en lange termijn, vastgelegd met relevante stakeholders in de regio (overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en bewoners)
- Strategie vertaald in afspraken met stakeholders en sectoren
- Inrichting van uitvoeringsorganisatie en regionale samenwerkingsstructuur

Met dertien regio's stelden we een lerend netwerk in. Doel: met elkaar kennis en ervaringen delen.

Er is een totaaloverzicht van alle regio's dat inzicht geeft over kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van alle regio's, opgesteld door Posad. Per regio staat wat ze in potentie zelf kunnen opwekken, en in hoeverre ze daarmee hun eigen regio kunnen voorzien van duurzame energie. Hieronder het voorbeeld van de regio Noord Veluwe.

Klimaatadaptatie

Het nieuwe Deltaplan Ruimtelijke adaptatie biedt goede mogelijkheden voor gemeenten om met dit thema intensiever aan de slag te gaan. Gemeenten, waterschappen en provincies krijgen de ruimte om op regionaal niveau zelf heldere doelen, strategieën en een uitvoeringsagenda op te stellen. Ook verduidelijkt dit plan verantwoordelijkheden van burgers en bedrijven, en komt er aanvullende ondersteuning voor gemeenten. In het najaar voerden gemeenten, waterschappen en provincies goede gesprekken over intensievere samenwerking in de regio's. Begin 2018 leidt dit tot een landsdekkende regionale structuur.

In Europees verband werkten we samen met vijf netwerken voor (duurzame) steden aan integrale nationale energie- en klimaatplannen.

Water

In het project *Samenwerken aan water* werkten we in het hele land samen met UvW. Om:

- Kostenreductie in de waterketen te realiseren
- Kwetsbaarheid te verkleinen
- Kwaliteit te verhogen

We liggen goed op koers om de doelstellingen voor 2020 te halen.

Bodem en ondergrond

Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en bedrijven maakten in het convenant *Bodem en ondergrond ('16-'20)* afspraken over invulling van de saneringsopgave en de transitie naar integraal bodembeheer en -gebruik. Ook op dit onderwerp vindt decentralisatie plaats.

Bodem en ondergrond worden integraal onderdeel van de afwegingen die gemeenten in de omgevingsvisie moeten maken. Vooruitlopend hierop ondersteunen we gemeenten in de dialoog over de bijdrage van de ondergrond aan ruimtelijke ontwikkelingen. Ongeveer tachtig gemeenten zijn hier inmiddels mee aan de slag.

Snel internet landelijk gebied

Snel internet zorgt ervoor dat inwoners digitaal toegang hebben tot zorg, scholing, werk en

vrije tijd. Mede na onze lobby heeft het ministerie van EZK nu een modelsteunregeling voor decentrale overheden om snel internet aan te leggen. Als Brussel met deze regeling akkoord gaat, kunnen gemeenten gemakkelijker subsidie verlenen bij de aanleg van snel internet in buitengebieden. Ook bevorderden we kennisontwikkeling bij gemeenten met handreikingen, bijeenkomsten en een webinar.

Afval en circulaire economie

Begin 2017 ondertekenden we samen met een groot aantal andere partijen [het Grondstof-fenakkoord](#). Het gaat om een breed gedragen intentieverklaring voor transitie naar een circulaire economie. Om deze te versnellen stelden we agenda's op voor de vijf relevantste thema's:

1. Bouw
2. Kunststoffen
3. Consumptiegoederen
4. Maakindustrie
5. Biomassa en voedsel

Na oplevering van deze agenda's bepalen we in 2018 in hoeverre we willen en kunnen bijdragen aan verdere uitrol ervan.

In 2017 zijn we met het ministerie van IenW en het Afvalfonds Verpakkingen van start gegaan met de tussentijdse evaluatie van de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022. We houden tegen het licht hoe afspraken over de producentenverantwoordelijkheid voor verpakkingen de afgelopen jaren zijn uitgevoerd. Verder waren we betrokken bij de voorbereiding van de raadsonderhandelingen (via het ministerie van IenW) en de opinievorming in het Europees parlement over de nieuwe EU afvalrichtlijn.

Lokale vormgeving ruimtelijke kwaliteit

We hebben ons ingezet om de Wet kwaliteitsborging voor bouwen aan te houden. Wij zagen vooral problemen met de uitvoerbaarheid en de rol die gemeenten kregen in de duale rolverdeling met de markt. Samen met het ministerie van BZK en de bouwpartijen bekijken we in 2018 of we op basis van de doelen tot een beter voorstel kunnen komen.

Uit de evaluatie van de wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (wet VTH) blijkt dat de omgevingsdiensten goed functioneren - structuringrepen zijn niet nodig. Wel kunnen we kwaliteit en opdrachtgeverschap verbeteren. Omgevingsdiensten krijgen geen extra wettelijke kwaliteitsnormen en geen extra wettelijke taken. Over kwaliteitsverbeteringen bij regionale uitvoeringsdiensten spreken we halverwege 2018 met gemeentelijke voorzitters van omgevingsdiensten.

Omgevingswet

Het jaar 2017 stond in het teken van verkenning en verdieping. Het gemeentelijke veld pakte de voorbereiding op de Omgevingswet serieus op. Via een trekker en team verkenden alle gemeenten wat ze lokaal moeten doen. We keken kritisch mee met de wetsontwikkeling. Vanwege de zorgvuldige uitwerking van de wet verschoof de inwerkingtreding naar 1 januari 2021. De einddatum van de transitie blijft 2029.

In de zomer verscheen een rapport van Bureau ICT-toetsing met de aanbeveling om de moeilijkheid terug te brengen en de gebruikersbetrokkenheid te versterken. Deze hebben we uitgewerkt in concrete voorstellen. Er waren succesvolle sessies over het Financieel Dialoogmodel Omgevingswet. Met dit model hebben gemeenten beter inzicht in de eigen kosten voor invoering van de wet. Via verkenningen brachten we in kaart wat de Omgevingswet van de wethouder vraagt. Ook verkenden we de samenwerking tussen ketenpartners: gemeenten, omgevingsdiensten, veiligheidsregio's en GGD GHOR Nederland.

Wij gaven de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) opdracht voor het essay: *Doe maar gewoon, aan de slag met de Omgevingswet door systematisch proberen!* Naast

verkenningen breidden we het ondersteuningsaanbod uit met:

- De checklist informatievoorziening
- Het menu voor raadsleden
- De basismodule Omgevingswet
- Klantreizen
- Serviceformules

Ook organiseerden we tientallen bijeenkomsten, waaronder het succesvolle festival *Omgevingswet, hoe dan?*

Mobiliteit

We richtten ons op bevordering van de verkeersveiligheid en agendering van mobiliteitsvraagstukken in landelijk gebied. Gevolg van onze lobby: geen verhoging van de maximumsnelheid voor landbouwvoertuigen. Samen met IPO en het ministerie van IenW werkten we aan een risicogestuurde aanpak voor verkeersveiligheid waarin gemeenten kunnen sturen op verkeersveiligheid - door data slim te koppelen en trends te signaleren.

Op verzoek van de waterschappen verkenden we daarnaast mogelijkheden voor overdracht van waterschapswegen naar gemeenten. Verder besteedden we aandacht aan bereikbaarheid in stedelijke knooppunten en zachte mobiliteit. Denk bijvoorbeeld aan veilige infrastructuur, fietsparkeerruimte en Tour de Force.

Woonbeleid

In een woonvisie leggen gemeenten hun beleidskaders vast - de basis voor jaarlijkse prestatieafspraken met woningcorporaties en huurdersorganisaties. Inzicht in de investeringscapaciteit van corporaties is gewenst om:

- Het woningtekort in de corporatiesector te verkleinen
- De woningkwaliteit te verbeteren
- De huren betaalbaar te houden

Het ministerie van BZK berekende voor de tweede keer de investeringscapaciteit per corporatie per gemeente. Vergeleken met 2016 halveerde de capaciteit in 2017. Dit komt voor een deel door de scheiding tussen Daeb en niet-Daeb-bezit van corporaties. Maar ook door gematigde huurontwikkeling en meer investeringen.

Gemeenten ondersteunden we bij de opzet van beleid voor wonen, begeleiding en zorg. Op initiatief van het ministerie van VWS en de VNG zette Platform31 een vierdaagse leerkring op: *Ontwikkelen visie op wonen, begeleiding en zorg*. In 2017 was deze twee keer georganiseerd voor zestig deelnemers uit dertig gemeenten. Wij waren betrokken bij de voortzetting en uitbreiding van de Woonzorgwijzer. Hiermee kunnen we per buurt een prognose maken van inwoners met beperkingen. De monitor wonen staat op waarstaatjegemeente.nl (in 2017 geactualiseerd en uitgebreid).

Een specifieke doelgroep die we in 2017 op de agenda hebben geplaatst zijn mensen die zijn aangewezen op middenhuur. Voor de landelijke samenwerkingstafel middenhuur brachten we samen met het ministerie van BZK een handreiking uit: *Gemeentelijk instrumentarium middenhuur*.

Onze modelhuisvestingsverordening pasten we aan om de urgentie van vergunninghouders goed te verankeren. Ook breidden we deze uit met een urgentieverordening.

Wij waren betrokken bij de start van de Bouwagenda, gericht op stimulatie, versnelling en verduurzaming van woningbouw. Via het Energieteam bevorderen we:

- Afspraken maken voor energiebesparing
- Klimaatbestendig maken van de woningvoorraad

Samen met de Woonbond en Aedes zetten we in om (een deel van) de opbrengsten van de

verhuurderheffing te gebruiken voor investeringen door corporaties. In het regeerakkoord is daarvoor een bedrag uitgetrokken. Wij steunen het programma Stedelijke transformatie, een vierjarig programma om binnenstedelijke transformaties te stimuleren, door:

- Kennis te delen
- Voorbeeldprojecten te begeleiden
- Regelgeving aan te passen

Om de kwaliteit van woonambtenaren te bevorderen organiseerden we in 2017 met zestien deelnemers eenmalig het vierdaagse leertraject Woonbeleid.

Luchtkwaliteit

Wij doen mee aan het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) en vroegen de staatssecretaris om duidelijkheid over het Nationaal Actieplan Luchtkwaliteit als opvolger van het NSL. Gemeenten doen veel om de luchtkwaliteit voor hun inwoners te verbeteren, maar zij kunnen dit niet alleen. Voor gemeenten is daarom belangrijk dat de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de overheden in een wettelijke regeling staat.

Voor de houtrookproblematiek pleitten we eind 2016 bij de staatssecretaris van Milieu voor EU-bronmaatregelen voor:

- Houtkachels
- Verkooppeisen van individuele stookinstallaties
- Handhaafbare beoordelingsmethodiek voor stookinstallaties in particuliere woningen
- Ontwikkeling van landelijke norm voor schadelijkheid van houtrook

Zo kunnen gemeenten deze maatregelen opnemen in hun omgevingsplan.

In 2017 bracht Platform Houtrook en Gezondheid mogelijke oplossingen in kaart voor:

- Gedragsbeïnvloeding
- Normering
- Proces
- Toestellen

Geluid

De Wet milieubeheer verandert zodat we bij het Meerjarenprogramma Geluidsanering (MJPG) bij rijksinfrastructuur maatregelen kunnen prioriteren, zónder het budget te overschrijden. Bij de voorbereiding en de raadpleging in 2017 zetten we in op noodzakelijke aanpassingen van het wetsvoorstel voor uitvoering van het saneringsprogramma en behoud van het beschermingsniveau van woningen en scholen vlakbij rijksinfrastructuur. Aanpassingen gaan over:

- Aanvulling van het beschikbare budget
- Duidelijkheid over gevolgen van gevelisolatie in plaats van bronmaatregelen voor ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving van rijksinfrastructuur
- Duidelijkheid over doorwerking in de Aanvullingswet geluid
- Vervanging van de top-down procesaanpak door een participatieproces in lijn met de Omgevingswet

Naast dit wetsvoorstel dachten we ook mee met de ambtelijke voorbereiding van het Aanvullingsbesluit geluid.

Asbest

Als een van de deelnemers aan het landelijk programma Versnellingsaanpak asbestdaken sanering steunen wij het asbestdakenverbod. Daarnaast vroegen we samen met andere ambassadeurs bij het ministerie van IenM en de Tweede Kamer aandacht voor:

- Duidelijkheid over de invoerdatum van het asbestdakenverbod
- Oplossing van knelpunten in regelgeving
- Financieringsinstrumenten voor de saneringsopgave
- Een landelijke communicatiecampagne
- Koppeling asbestsanering aan energietransitieprogramma's

- Verduurzaming van landbouw
- Handhaving capaciteit

Verduurzaming veehouderij

Bij de lobby richting Rijk en parlement zetten we in op een instrumentarium waarmee gemeenten mogelijke volksgezondheidsrisico's door veehouderijen kunnen meewegen in lokaal beleid. Recent waren er diverse onderzoeken over volksgezondheid en geurhinder in de omgeving van veehouderijen. Gemeenten willen de uitkomsten meenemen in hun beleid om verduurzaming van landbouw te stimuleren. Daarnaast werkten we in 2017 samen met IPO en andere betrokken partijen aan een alternatief. Doel: dat gemeenten maatregelen kunnen nemen om negatieve effecten van veehouderij voor de fysieke leefomgeving te verminderen.

5 Openbare orde en veiligheid

Door gemeentelijke regie op integraal veiligheidsbeleid te versterken, krijgt het lokale gezag meer grip op veilig- en leefbaarheid in de eigen gemeente. Een groot handhavingstekort zet de veiligheid van burgers onder druk. Wij zetten in op een hoger niveau van politiezorg, onder meer voor:

- Werving van nieuwe agenten
- Vergroting van kwaliteit
- Flexibiliteit
- Diversiteit

Daarnaast is uitbreiding nodig van handhavende bevoegdheden op leefbaarheidsfeiten en uitbreiding van de bestuurlijke boete naar lichte verkeersovertredingen.

Wij stuurden onze reactie op het rapport interdepartementale beleidsonderzoek *Verkeershandhaving* naar de Tweede Kamer. Hierin staat ook het pleidooi voor de genoemde uitbreiding van handhavende bevoegdheden voor gemeenten. Ook hebben we de handreiking *Kernbeleid veiligheid voor gemeenten* geactualiseerd en uitgebreid met tips hoe om te gaan met de strategische onderwerpen van dit moment — zorg en veiligheid, ondermijning en intelligence. Eind 2017 stelden we een overzicht op voor gemeenten hoe ze, op basis van het kernbeleid veiligheid, thema's rondom cybercriminaliteit kunnen verwerken in het integraal veiligheidsbeleid. Voor gemeenten is deze handreiking waardevol bij de opzet van hun integraal veiligheidsplan voor de komende vier jaar.

Op 22 mei 2017 organiseerden we de *Dag van Zorg en Veiligheid*. Er was veel belangstelling uit de werelden van zorg, welzijn, veiligheid en strafvervingen. Samen met twaalf ketenpartners en koepelorganisaties presenteerden we de *Meerjarenagenda zorg- en veiligheidshuizen 2017-2020*. Onder ons voorzitterschap is met de belangrijkste partners bij dit thema de landelijke Stuurgroep Zorg en Veiligheid gevormd. We werkten aan onder meer:

- Veilig Thuis
- Veiligheidshuizen
- De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)
- Informatiedeling

Het VNG-team Keten Zorg en Veiligheid ondersteunde gemeenten bij de verbinding van zorg en veiligheid rond de thema's:

- Personen met verward gedrag
- Vernieuwing van Jeugdbescherming en -reclassering
- Veilig Thuis
- Doorontwikkeling van zorg en veiligheidshuizen
- Informatiedeling

Voor bestuurders ontwikkelden we een ketenlandschap dat inzicht geeft in het complexe veld van zorg en veiligheid en de sturingsmogelijkheden. We vormden een klankbordgroep met leden van drie VNG-commissies. Het OOV-netwerk en VNG-forum Sociaal Domein hebben

we samengevoegd. Ook hebben we een gezamenlijke groep Verbinding zorg en veiligheid ingericht waartoe 4.500 gemeenteambtenaren toegang hebben.

Theo Weterings (voorzitter van de commissie Bestuur en Veiligheid)

“De aanpak van ondermijning moet zich richten op georganiseerde criminaliteit én op waarborging van de integriteit in het openbaar bestuur. Het kabinet is te terughoudend met nieuwe wetgeving - VNG vraagt om extra bevoegdheden. We pleiten voor een structureel Ondernijningsfonds, dat onder meer wordt gevoed uit afgepakt crimineel vermogen.”

Samen met het ministerie van JenV stelden we een trainingsprogramma op voor gegevensdeling in het zorg- en veiligheidsdomein. Specifieke aandacht kregen:

- De transformatie van implementatie van straffen
- Het programma Koers en kansen in de sanctie-uitvoering
- De positiebepaling radicalisering en polarisatie
- De aanscherping van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Onder leiding van VNG Realisatie B.V. vindt sinds eind 2016 in Breda het proefproject Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) plaats. Hierbij zijn meerdere gemeenten aangesloten: Tilburg, Eindhoven, Almere, Amersfoort, Helmond en Berkelland. In dit proefproject koppelen we beschikbare basisregistraties binnen gemeenten - en met één druk op de knop komen samenhang tussen persoon of object, en alle relaties met andere(n) in beeld. Als randvoorwaarden nemen we informatiebeveiliging en privacybescherming mee. Het proefproject loopt tot begin 2018.

We hebben jaren gepleit voor het mogelijk maken van experimenten met een gesloten cannabisketen waarbij we ook teelt gedogen. Voor het eerst biedt het kabinet hiervoor ruimte. We hebben een werkgroep cannabisbeleid ingericht, bestaande uit burgemeesters en wethouders volksgezondheid. Deze werkgroep pleit voor diverse experimenten en regionale samenwerking daarbinnen.

Onze integrale aanpak van ondermijning richt zich op:

- Tegengaan van georganiseerde criminaliteit
- Een weerbare samenleving
- Weerbare en integere bestuurders en ambtenaren

Bij het nieuwe kabinet pleitten we voor een deltaplan om ondermijning te bestrijden. Crimineel geld integraal afpakken moet topprioriteit zijn. Dat geld kunnen we dan investeren in de bestrijding van criminaliteit. En in: de maatschappij weerbaar maken. Daarnaast hebben we ingezet op goede verdeling van middelen uit het Ondernijningsfonds. Ook besteedden we extra aandacht aan casuïstiek en goede voorbeelden delen via bijvoorbeeld netwerkbijeenkomsten. Een belangrijk speerpunt binnen ondermijning afgelopen jaar was: aandacht voor (en afspraken over) integriteit van raadsleden bij de gemeenteraadsverkiezingen 2018.

6 Informatiehuishouding van gemeenten en privacybewaking

Digitale Agenda 2020

Vanuit de Digitale Agenda 2020, die op de ALV van 2015 is vastgesteld, werken gemeenten en de VNG aan drie ambities:

1. Open en transparant deelnemen in de participatiesamenleving
2. Als één efficiënte overheid werken
3. Massaal digitaal en maatwerk lokaal leveren

In 2017 heeft de VNG onder andere ingezet op een groot aantal projecten. Het resultaat? Verkenningen, instrumenten en producten die gemeenten in staat stellen om gebruik te maken van de kansen die technologie, maatschappelijke ontwikkelingen en wetgeving bieden. Het is een beweging, een mindset als het ware, waarin gemeenten samenwerken op talloze terreinen. De kracht van het collectief, 'samen doen wat samen kan' en 'vernieuwing van onderop' zijn belangrijke elementen van de Digitale Agenda 2020.

Gemeenten zijn ondersteund door inhoudelijke duiding van onderwerpen die de aandacht vragen in de informatiesamenleving. Enkele voorbeelden van waaraan is gewerkt in 2017:

- **Trendwatching.** belangrijke technologische en maatschappelijke trends zijn in kaart gebracht en vertaald naar publicaties. Gemeenten krijgen daarmee handvatten om in te spelen op de snel veranderende informatiesamenleving. De volgende onderwerpen zijn hierbij onder andere behandeld: Internet of things, Robotisering, Big Data en algoritmes, Kunstmatige intelligentie, Platforms, Augmented reality, Persuasive technology, Biometrics en Blockchain.
- **Kennisnetwerk datagedreven gemeenten.** In dit netwerk delen gemeenten kennis en ervaring over datagedreven werken en alle aspecten die daarbij komen kijken. Zoals het voldoen aan de privacyregels en het opstellen van open data standaarden.
- **Open Raadsinformatie.** Raadsinformatiesystemen (RIS) zitten vol met data. Elke gemeente richt deze naar eigen inzicht in, zowel qua inhoud als in vorm en toegankelijkheid. Dat maakt deze informatie lastig toegankelijk, terwijl transparantie voor het democratische proces van groot belang is. Open Raadsinformatie zorgt ervoor dat deze raadsinformatie, zoals voorstellen, notulen, moties en stemuitslagen, op herbruikbare wijze als open data wordt ontsloten. Daardoor wordt het voor inwoners, journalisten en app-bouwers eenvoudiger om inzicht te krijgen en de lokale democratie en kan vervolgens democratische participatie versterkt worden.

Studiegroep Informatiesamenleving

Op 11 november 2016 stelde de Ministerraad de taakopdracht van de Studiegroep Informatiesamenleving en Overheid vast: een advies over het verbeteren van het functioneren van de digitale overheid en de daarbij behorende noodzakelijke financiering en de vereenvoudiging van de governance van de digitale overheid. Daarbij is expliciet ook aandacht gevraagd voor de rol en positie van medeoverheden. Gemeenten hebben bijgedragen aan de totstandkoming van de studie in de persoon van Franc Weerwind, burgemeester van Almere en voorzitter van de VNG-commissie Dienstverlening & Informatiebeleid.

Achtergrond is een razendsnel digitaliserende wereld en de invloed daarvan die zich laat zich voelen over de gehele breedte van de samenleving. Deze ontwikkeling raakt ook de overheid. Digitalisering is door de overheid lange tijd beschouwd als onderdeel van de bedrijfsvoering, gericht op efficiëntieverbetering van overheidsdiensten. Intussen is digitalisering echter onontbeerlijk geworden in het primaire proces van de overheid – veel overheidstaken kunnen niet of nauwelijks nog zonder digitale middelen worden uitgevoerd. Bovendien is een ontwikkeling gaande waarbij maatschappelijke partijen – waaronder burgers – een actieve rol spelen in de ontwikkeling van nieuwe digitale diensten en dienstverleningsconcepten. Data spelen in dit proces een cruciale rol, niet alleen data van de overheid maar ook van private partijen en burgers. Deze ontwikkeling heeft de potentie om de kwaliteit van het overheidshandelen enorm te vergroten, maar stelt ook eisen aan die overheid (of aan dat overheidshandelen).

Franc Weerwind (voorzitter van de commissie Dienstverlening en Informatiebeleid)

“De Nederlandse overheid is nog onvoldoende toegerust voor deze periode van digitale transformatie. Hoe kan een overheid in dit tijdperk echt zijn rol pakken en leiding nemen bij het ontwerp van informatietechnologie? Digitalisering is niet iets voor lijnorganisaties - het thema hoort op de agenda van boardrooms.”

Het eindrapport 'Maak waar!' van de Studiegroep Informatiesamenleving concludeert dat de Digitale overheid, ICT en informatiebeleid definitief Chefsache is. Het is van existentieel belang om het primaire proces en de digitalisering te verbinden. Interne en diepgaande kennis van digitalisering en ICT is daarbij essentieel om goed opdracht te kunnen geven aan uitvoering op dit gebied. Bovendien concludeert het rapport dat deze opgave interbestuurlijk van aard is, want de overheid functioneert naar burgers en bedrijven als één-overheid. Gemeenten herkennen zich hierin, ze hebben belangrijke uitgangspunten ingebracht die in het rapport een plek hebben gekregen waaronder de bredere scope (de digitale overheid is meer dan enkel bedrijfsvoering), de stem van burgers en bedrijven die uitgaan van één overheid en de wens tot één GDI voor burgers en bedrijven, die valt onder één bewindspersoon met portefeuille.

Ook zijn er gemeentelijke punten die nog onvoldoende teruggevonden worden zoals de behoefte aan een heldere beleidsagenda, de inrichting van een fonds voor de generieke digitale infrastructuur en een heldere voor gemeenten in de governance van de digitale overheid.

BRP

Medio 2017 heeft het kabinet besloten het programma Operatie Basisregistratie Personen (oBRP) te temporiseren en heeft onafhankelijke deskundigen gevraagd om een bezinning. Later in het jaar heeft de minister van BZK aan de Tweede Kamer toegezegd om met het programma oBRP te stoppen.

De VNG acht het met oog op de samenhang met de uitvoering van andere gemeentelijke taken belangrijk te komen tot een toekomstbestendig model voor de BRP gebaseerd op moderne technische mogelijkheden. Modernisering van de persoonsregistratie is noodzakelijk om dienstverlening aan inwoners te borgen. De vernieuwing van de Basisregistratie Personen betreft de ontwikkeling van één centraal systeem voor de overheid waarbij wijzigingen in persoonsgegevens (zoals naam, verblijfplaats en relatie tussen personen) direct worden verwerkt en permanent online beschikbaar zijn. Andere belangrijke doelstellingen zijn: verhoging van de kwaliteit van de gegevens en de (goedkopere) aanpasbaarheid van het systeem.

In een poging om het verrichte werk rondom een moderne persoonsregistratie niet geheel verloren te laten gaan ontstond in de zomer het idee bij enkele gemeenten, NVVB, VNG en KING om tot een Gemeentelijke Verenigde Registratie van Persoonsgegevens (GVR) te komen. Gemeenten lopen met de huidige systemen immers tegen problemen aan in de uitvoering van gemeentelijke taken, de levering van verplichte gegevens aan GBA-V en de digitale dienstverlening. Eind 2017 is het onderzoek naar realisatie van het GVR echter gestopt, omdat het deel van de broncode van het programma oBRP dat beschikbaar is gesteld door het ministerie van BZK, onvoldoende houvast bood om een zinvolle proef binnen een redelijke termijn uit te voeren.

Generieke Digitale Infrastructuur

In februari 2017 besloot de Ministerraad tot het toepassen van het profijtbeginsel op de

voorzieningen van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI), te beginnen met drie voorzieningen in 2018. In eerste instantie was het rekenmodel zodanig, dat kleine gebruikers, waaronder veel gemeenten, een onevenredig grote last droegen. Mede naar aanleiding van interventies van de VNG is het rekenmodel in de maanden na het besluit transparanter geworden en zodanig aangepast dat de last evenrediger naar gebruik verdeeld wordt over de profiterende partijen. Dit betekende voor gemeenten dat de totale kosten zeer fors zijn gedaald ten opzichte van de eerste berekeningen (van ca 24 miljoen naar minder dan 5 miljoen).

Tevens heeft de discussie over de financiering GDI het gesprek geopend over de governance op de GDI. In 2017 zijn er belangrijke voorbereidende stappen gezet om de aansturing van de voorzieningen meer bij de afnemers, waaronder gemeenten, neer te leggen. Dit is een positieve ontwikkeling die het streven naar een compacte en robuuste GDI bevordert.

Samen Organiseren

Gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht is voor gemeenten van groot belang om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van de samenleving. Door samen te werken kunnen gemeenten hun uitvoeringskracht vergroten, risico's reduceren en juist lokaal maatwerk bieden op de gemeente specifieke uitdagingen. Sommige vraagstukken zijn eenvoudigweg te complex om lokaal goed te kunnen oplossen; op andere vraagstukken is voordeel te behalen door het met elkaar te organiseren. Voordeel in termen van verbetering van de kwaliteit en toegankelijkheid van de dienstverlening aan bewoners en ondernemers, versterking van de samenwerking in uitvoeringsketens, minder afhankelijkheid van de leveranciersmarkt, kunnen voldoen aan technologische vernieuwing en kostenbesparingen.

De afgelopen jaren heeft de onderlinge samenwerking tussen gemeenten al een vlucht genomen. Op het vlak van dienstverlening en de daarbij horende informatievoorziening heeft deze krachtenbundeling vorm gekregen in de Digitale Agenda 2020, die is vastgesteld tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV) van 2015. Andere goede voorbeelden van gezamenlijk optrekken zijn de Informatiebeveiligingsdienst (schaarse kennis beschikbaar voor alle gemeenten), het Gemeentelijk Gegevensknooppunt in het sociaal domein (administratieve lastenreductie), en de gezamenlijke inkoopprojecten voor mobiele telefonie en vaste data (kostenbesparingen). De ALV van 2017 heeft in lijn met deze ontwikkeling ingestemd met:

1. Het instellen van het College van Dienstverleningszaken (CvD) dat het bestuur adviseert over het vaststellen van standaarden voor de gemeentelijke uitvoering en het initiëren van activiteiten die versnelling in opschaling tot stand brengen. Het CvD monitort de uitvoering van de gezamenlijke activiteiten en rapporteert daarover aan bestuur en de ALV.
2. De inrichting van een Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU), waaruit gezamenlijke activiteiten kunnen worden gefinancierd. Sinds 2018 is het niet meer mogelijk om uitnamen uit het Gemeentefonds rechtstreeks aan de VNG toe te kennen. Om collectief al langer lopende activiteiten te blijven verrichten en nieuwe gezamenlijke activiteiten te kunnen starten, is daarom dit Fonds GGU ingericht.

Het verankeren van besluitvorming over de activiteiten in het kader van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering in de jaarcyclus rond de ALV. Hiermee is voor gemeenten de controle en grip op de inhoud vergroot, bovendien zorgt dit voor continuïteit van de uitvoering van de (meerjarige) projecten. De GGU-activiteiten voor 2018 (inclusief meerjarige activiteiten die in eerdere ALV's zijn goedgekeurd) zijn in dit kader ook geaccordeerd door de ALV.

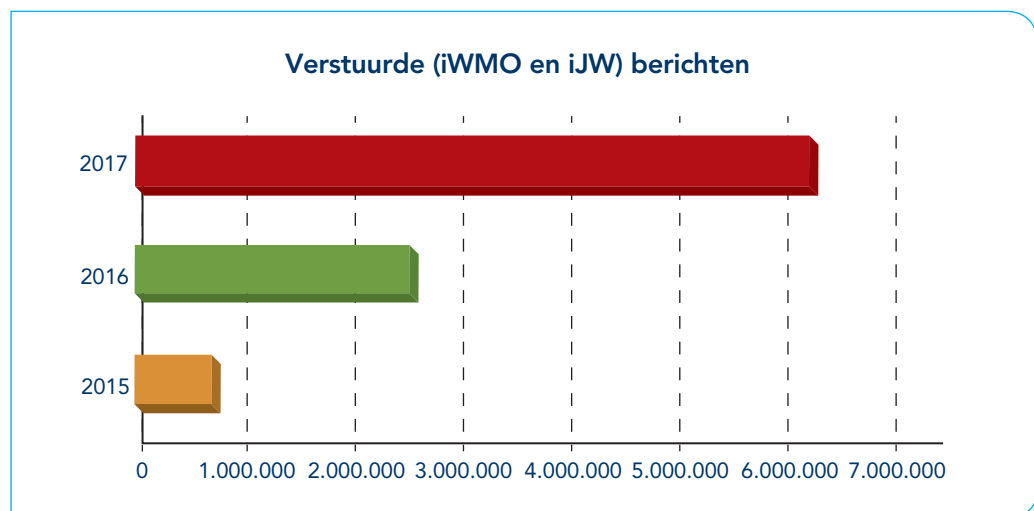
Nadat deze besluiten waren genomen, is er uiteraard veel gebeurd. Het College is in een tijdelijke samenstelling aan de slag gegaan, met een sterke verbinding met de commissie Dienstverlening & informatiebeleid en andere beleidscommissies. De Taskforce Samen Organiseren heeft als functie om enerzijds het College te adviseren over het programmaplan en standaarden, en anderzijds in samenspraak met de VNG gezamenlijke gemeentelijke activiteiten te initiëren, versnellen en ondersteunen. De Taskforce is daarmee aanjager, verbinder en denktank tegelijk. Zij is voortvarend aan de slag gegaan met het standaardiseren van werkprocessen, het ontwikkelen van een inzet op Digitale Identiteit en het creëren van een meer gezamenlijkheid in de gemeentelijke informatievoorziening.

Het voormalige Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) B.V. heet nu VNG Realisatie B.V. en werkt nog nauwer samen met de beleidsdirectie binnen de VNG. Hiermee is ook binnen de VNG-organisatie de verbinding en wederkerigheid tussen beleid en uitvoering versterkt.

Informatievoorziening Sociaal Domein

In het sociaal Domein is de gegevensuitwisseling ten behoeve van de uitvoering van de WMO en Jeugdzorg verder gestabiliseerd en op een niveau dat gesproken kan worden van een effectieve ondersteuning van de uitvoeringsprocessen. De infrastructuur die in een keten met VECOZO en het Inlichtingen Bureau is gerealiseerd heeft in het afgelopen jaar nog een belangrijke technische verbetering ondergaan door de invoering van de XML standaard. Daarnaast zijn berichtenstructuren verder verbeterd.

Ook wat de ondersteuning van de implementatie bij zorgaanbieders en gemeenten betreft is door het daarvoor ingerichte Programma iSD substantieel bijgedragen aan de acceptatie van het gebruik van de standaarden en aan de aanpassingen van de administratieve processen. Dit alles heeft er toe geleid dat in het najaar tussen alle betrokken partijen de intentie is uitgesproken om de iSD ketenactiviteiten in een permanente organisatie onder te brengen onder aanvoering van een stuurgroep bestaande uit zorgaanbieders, gemeenten en het ministerie van VWS.

In 2017 zijn er meer dan 6 miljoen berichten (iWMO en iJW) verstuurd, een forse stijging ten opzichte van het jaar daarvoor.

Informatieveiligheid

In 2017 stond het thema informatieveiligheid en privacy hoog op onze agenda. In dat jaar presenteerde de visitatiecommissie onder leiding van Frans Backhuijs bevindingen en aanbevelingen. Om het thema hoog te agenderen bezocht de commissie in twee jaar tijd 123 gemeenten. Onderwerp van gesprek: het belang van informatieveiligheid voor een professionele gemeente én de cruciale rol daarbij van college en bestuur.

Deze bestuurlijke aandacht voor het thema ging samen met een concreet en breed aanbod rondom het thema privacy. Daarnaast werkten we hard aan informatiebeveiliging in tal van ketens waarin gemeenten met anderen samenwerken, waaronder in die rondom werk en inkomen (Suwinet).

Suwinet is een digitale infrastructuur die de Suwipartijen (UWV, SVB en gemeenten) gebruiken om gegevens met elkaar uit te wisselen voor uitoefening van wettelijke taken in het domein werk en inkomen. Op 1 april 2017 trad een nieuwe wet in werking: Specifiek Suwinet-normenkader Afnemers 2017.

In het programma Borging veilige gegevensuitwisseling via Suwinet:

- Hielden we normen tegen het licht
- Scherpten we normen aan
- Brachten we normen in lijn met generieke bestaande uitgangspunten voor informatiebeveiliging

Normenkader staan in de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) en de Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR).

Digitale Duurzaamheid

Willen gemeenten ervoor zorgen dat waardevolle informatie behouden blijft? Dan moeten ze stappen ondernemen om duurzame toegankelijkheid van digitale informatie te beschermen. Ze moeten:

- Informatie op orde brengen
- Aansluiten op een e-depotvoorziening
- De archiefinstelling toekomstbestendig positioneren

In 2017 ontwikkelden we instrumenten om gemeenten te ondersteunen bij de opgave om digitale informatie duurzaam toegankelijk te maken.

7 Professionalisering van de gemeentelijke werkorganisatie

Met de vakbonden sloten wij op 4 juli 2017 een principeakkoord over de nieuwe cao Gemeenten. Deze loopt van 1 mei 2017 tot 1 januari 2019. Deze cao is het sluitstuk van de in 2012 vastgestelde werkgeversvisie waarin modernisering, flexibiliteit en harmonisering centraal stonden: *Naar een cao van de toekomst*. Het akkoord ondertekenden we op 9 oktober 2017.

Roel Bekker verkende wat leden vonden van een cao voor de 'onderkant van de arbeidsmarkt'. Maar hiervoor was geen breed draagvlak. Het bestuur nam Bekkers aanbevelingen over en werkt ze in 2018 uit. Er was dan ook geen reden om de aangenomen resolutie van de ALV in 2013 over de 'onderkant van de arbeidsmarkt' opnieuw aan leden voor te leggen.

In 2017 waren er verdere onderhandelingen met vakbonden over terugdringing van de complexiteit van de pensioenregeling van pensioenfonds ABP. Deze gaf in april 2017 aan dat uitvoering van de pensioenregeling vanaf 1 januari 2018 onmogelijk is door de complexiteit van de regeling. Sociale partners bereikten op 6 juli 2017 overeenstemming over de terugdringing van complexiteit. Ook maakten zij afspraken over de verhoging van de pensioenrichtleeftijd van 67 naar 68 jaar.

Wij willen meedenken over een nieuw pensioenstelsel als dit in het regeerakkoord staat. Een nieuw stelsel betekent:

- Een grote transitie van wet- en regelgeving
- Aanpassing van de ABP-regeling en bijbehorende werkgeverslasten
- Intensieve gesprekken met vakbonden die jaren duren

Roel Cazemier (voorzitter van het College voor Arbeidszaken)

"We hebben in 2017 goede cao-afspraken kunnen maken. Een goede ontwikkeling is dat we nu tijdig en zonder acties tot akkoorden kunnen komen. In 2018 maken we de gemeenten klaar voor de normalisering van de rechtspositie van ambtenaren: de overgang op 1 januari 2020 naar hetzelfde rechtsregime als alle andere werknemers in Nederland. De bedoeling is dat we dit jaar de nieuwe cao die daarbij hoort, klaar hebben. En we helpen de gemeenten bij de voorbereiding op de overgang met draaiboeken, opleidingen en modellen."

Verbond Sectorwerkgevers Overheid (waarvan we lid zijn) en Samenwerkende Centrales voor Overheidspersoneel spreken elkaar in de Pensioenkamer. Onderwerp: gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel voor de ABP-pensioenregeling.

We startten het project Normalisatie; dit loopt door tot 2020 - als ook de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (WNRA) wordt ingevoerd. In de eerste maanden hebben we het project intern ingericht. Daarnaast hebben we een advies geformuleerd over de vraag aan gemeenten welke rol we na 2020 moeten hebben, en in elke juridische vorm onder de Wet CAO.

Om gemeenten op deze vraag voor te bereiden, organiseerden we de eerste voorlichtingsrondes in het land. Daarnaast vroegen we gemeenten via enquêtes welke ondersteuning ze nodig hebben bij invoering van de WNRA.

Tijdens de BALV op 1 december 2017 stemden leden in met het voorstel dat we in de nieuwe situatie namens alle gemeenten cao-afspraken mogen maken. Plus: we willen een landelijke cao voor gemeenten. Verder hebben we een paar voorbereidingen getroffen:

- Opleidingsplan voor gemeenten opgesteld
- De CAR UWO omgezet naar een cao volgens de Wet CAO
- Dienstverlening voor gemeenten versterkt

Modernisering van de cao na 2020 is onderwerp van gesprek tussen ons en de vakbonden. De WNRA is een forse transitie die alle gemeenten en haar personeel raakt (in welke hoedanigheid dan ook). In dit traject werken we nauw samen met IPO, UvW en het Rijk als werkgever. Parallel hieraan startten we een project waarin we de modernisering van de cao voorbereiden. Deze kunnen we dan snel in gang zetten na omzetting van de CAR UWO naar een cao volgens de wet op CAO, maar belasten deze omzetting niet.

In september werd bekend dat het overheidswerkgevers niet is gelukt om voldoende banen te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Na advies van het College van Arbeidszaken (CvA) en de Commissie Werk en Inkomen lieten we het ministerie van SZW weten dat we achter de realisatie van 125.000 extra plekken staan (waarvan 25.000 bij overheidswerkgevers). Maar: eerst moet meer duidelijkheid komen over hoe inspanningen van werkgevers meetellen.

We pleitten ervoor om de quotumheffing nog niet direct in te voeren. In november liet het kabinet de Tweede Kamer weten de quotumregeling voor de overheidswerkgevers 1 januari 2018 te activeren, maar pas op 1 januari 2019 te handhaven.

Op 25 maart sloten de Brandweerkamer en de vakbonden een principeakkoord over de uitwerking van het FLO-overgangsrecht. Het akkoord werd in september definitief en geldt voor ongeveer 2.500 brandweermensen in een bezwarende functie. Door de stijging van de AOW-leeftijd naar 67 jaar en fiscale wijzigingen was het akkoord noodzakelijk.

In 2017 organiseerden we verschillende voorlichtingsbijeenkomsten over de rechtspositie van politiek ambtsdragers. Deze zijn voor huidige raadsleden en kandidaat-raadsleden, en lopen door in 2018. Zoals altijd was de opkomst groot. Ook zijn we gestart met voorlichtingsbijeenkomsten voor gemeenten over socialezekerheidsrecht. In mei 2017 was weer de netwerkdag Arbeidszaken met als thema De toekomst begint vandaag.

8 Financiële positie van gemeenten

Het oude kabinet presenteerde bouwstenen voor een verschuiving van rijksbelastingen naar lokale belastingen. Deze zijn getoetst in nauwe afstemming met de uitvoeringspraktijk. Tijdens een reeks regionale bijeenkomsten spraken wij met de leden over de randvoorwaarden. En over: minimalisatie van impact voor individuele gemeenten en burgers. Na deze bijeenkomsten formuleerden we ijkpunten. Deze vertaalden we naar de VNG-inzet voor de kabinetsformatie. In het regeerakkoord is dit punt niet opgenomen. Dit betekent dat dit onderdeel blijft van de lobby over vier jaar.

Stabiele en voorspelbare gemeentefinanciën

Bij het nieuwe kabinet hebben we succesvol gelobbyd voor stabiele en voorspelbare gemeentefinanciën. Resultaat: het kabinet kiest voor een brede koppeling gemeentefonds met rijksuitgaven, en geen nieuwe efficiencykortingen. De opschalingskorting is helaas niet van tafel gegaan.

Staf Depla (voorzitter commissie Financiën)

“Bij de vorming van het nieuwe kabinet hebben we ingezet om na vele jaren van bezuinigingen door gemeenten ook mee te delen in de groei van de overheidsuitgaven nu het weer beter gaat.

Hierbij zijn twee belangrijke resultaten geboekt. Ten eerste zijn de budgetten van de gemeenten gekoppeld aan de brede rijksuitgaven. Daarmee wordt recht gedaan aan het groeiend aandeel van de zorguitgave in onze begroting. Ten tweede is vastgelegd dat gemeenteraden vrij zijn in de besteding van de middelen uit het gemeentefonds.

In 2017 hebben we ook hard ingezet om met het oude kabinet de moties van de ALV over tekorten BUIG en jeugd uitgevoerd te krijgen. Dat heeft nog niet tot resultaat geleid.”

Wij waren nauw betrokken bij doorontwikkeling van het verdeelmodel BUIG en de ontwikkeling van een geïntegreerd verdeelmodel voor de Wmo en Beschermd Wonen. Ook zetten we in op een transformatiefonds voor gemeenten die financieel in de knel dreigen te komen over de volle breedte van het sociale domein. Zo voorkomen we dat vernieuwing in het gedrang komt.

We hebben actief gelobbyd tegen tekorten in het sociale domein, inclusief de BUIG-budgetten. Hierover onderhandelen we nog. In de Investeringsagenda werkten we investeringsopgaves uit die gemeenten de komende jaren willen doen voor:

- Energietransitie
- Klimaatadaptie
- Circulaire economie

Ook voerden we een intensieve (Europese) lobby om te voorkomen dat Europese begrotingsregels komende jaren een rem vormen voor (noodzakelijke) investeringen.

Verder voorkwamen we met BNG Bank dat deze opgaat in een nieuwe nationale investeringsbank. Was dit doorgegaan? Dan kwam de gunstige toegang van gemeenten tot de kapitaalmarkt onnodig in gevaar.

Het kabinet stelde haar plannen bij en besloot tot instelling van NInvest, zónder daarvoor BNG Bank en WSB te ontmantelen. Met NInvest lopen gesprekken voor een waardevolle samenwerking met gemeenten over bijvoorbeeld duurzaamheidsinvesteringen.

De komende kabinetsperiode noodzakelijke investeringen kunnen (blijven) doen? Dan hebben gemeenten voldoende EMU-tekortruimte nodig. Over het EMU-saldo bereiden het ministerie van BZK en het ministerie van Financiën afspraken voor met het kabinet.

Investeringen in sportaccommodaties vrij van btw

Het ministerie van Financiën is van plan om vanaf 1 januari 2019 investeringen in sportaccommodaties weer vrij te stellen van btw. Dit op grond van een uitspraak van het Europese Hof van Justitie. Dit kost gemeenten veel geld omdat ze dan betaalde btw niet meer als vooraf trek kunnen terugkrijgen van de belastingdienst. Al jarenlang is over deze vrijstelling gesproken. In 2017 pleitten we voor compensatie voor gemeenten. Deze is inmiddels opgenomen in de startnota: in totaal 241 miljoen euro - 153 miljoen euro voor gemeenten en 88 miljoen euro voor sportverenigingen. Er lopen ambtelijke gesprekken over hoe gemeenten compensatie krijgen.

Accountant

Wij onderzochten hoeveel gemeenten problemen hebben om een accountant te vinden. Op regiobijeenkomsten brachten we gemeenten die straks zonder accountant zitten met elkaar in contact. Ook bespraken we hoe we kunnen ondersteunen. Dit werken we verder uit. Daarnaast zetten we de discussie voort met onder meer het ministerie van BZK en de Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants om toegenomen complexiteit en belasting in de controle van gemeenten kritisch tegen het licht te (blijven) houden. De vraag blijft of we het stelsel niet eenvoudiger kunnen inrichten, zónder het doel aan te tasten (goede controle). Ook ontwikkelden we een handreiking voor raadsleden over hun opdrachtgevende rol bij de accountantscontrole. Verder hebben we waarstaatjegemeente.nl uitgebreid met een brede set aan financiële kengetallen.

Dienstverlening aan de leden

Tijdens de kabinetsformatie is van verschillende kanten gewezen op de nood van kwalitatieve uitvoering van overheidsbeleid. Vaak is samenwerking nodig tussen verschillende overheden onderling en met andere partijen. Digitalisering en informatisering stellen ook hoge eisen waaraan de overheid lang niet altijd voldoet. Vanwege slechte dienstverlening of hoge kosten is de burger uiteindelijk de dupe. Slechte uitvoering tast de geloofwaardigheid van de overheid ook aan. Veel uitvoeringstaken liggen bij de gemeente, of die is erbij betrokken.

Op de VNG Bestuurdersdag op 1 december 2017 signaleert Tjeenk Willink dat de politiek de uitvoering van beleid verwaarloost. Hij pleit voor ruimte voor professionals, ook om op tijd de (neven)effecten van beleid in beeld te krijgen. 'De les voor politici is dat ze veel meer moeten redeneren vanuit casussen: van klein naar groot.' Tjeenk Willink stelt dat de overheid kwetsbaar en ongeloofwaardig is geworden doordat de politiek telkens nieuw beleid uitvaardigt en tegelijkertijd bezuinigt op de uitvoering. 'Het streven naar een kleinere, goedkopere en toch betere overheid heeft in vele gevallen voor de burger het tegendeel opgeleverd. Het streven naar bedrijfsmatig werken heeft de democratische rechtsstaat uitgehold. Het gaat te veel over wat de overheid niet hoeft te doen, in plaats van wat wel.'

Herman Tjeenk Willink

'Het overheidsbeleid biedt onvoldoende oplossingen voor de grote, fundamentele problemen. De geloofwaardigheid van het politiek-bestuurlijk stelsel staat op het spel'. Dit zegt topadviseur, kritisch beschouwer van het openbaar bestuur en minister van staat Herman Tjeenk Willink.

Alle gemeenten samen (en dus wij als VNG) voelen zich verantwoordelijk voor goede dienstverlening aan burgers. Deze vinden wij zelf ook belangrijk. In zijn rapport *De vierde dimensie, kennis vergaren, kennis delen en agenderend zijn* over de evaluatie van de governance gaf Deetman aan dat leden onze service waarderen.

Onder deze pijler gaan we in op het besluit tijdens de ALV van 14 juni 2017 om een fonds GGU in te richten. Ook leest u over onze inspanningen op de meer klassieke vormen van dienstverlening in 2017.

GGU

Kwaliteitsimpulsen krijg je vaak alleen door die als gemeenten samen op te pakken - of als overheden gezamenlijk. De vrijblijvendheid zijn we voorbij. In 2017 hebben we forse stappen gezet: met Samen Organiseren besloten we in de ALV van 14 juni 2017 om het fonds GGU in te richten. Het College voor Dienstverlening geeft bestuurlijk richting aan de uit het fonds gefinancierde activiteiten.

Samenwerken aan beleidsarme uitvoering leidt niet alleen tot betere dienstverlening, maar is ook kosteneffectief en vermindert de complexiteit voor individuele gemeenten. Hierbij werken we bottom-up: betere dienstverlening die één gemeente ontwikkelt schalen we op zodat we het wiel maar één keer hoeven uit te vinden.

In de loop van 2017 ontwikkelden we Samen Organiseren verder - een nieuwe werkwijze vanuit de uitvoeringspraktijk en bijbehorende vraagstukken. Doel: samenwerken aan een eigentijdse, kwalitatieve en efficiënte gemeentelijke uitvoering. Het is een vliegwiel voor de verbinding en versnelling van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering. Met als belangrijkste onderdelen:

- Dienstverlening
- Beleidsneutrale werkprocessen
- Informatievoorziening van gemeenten

De kernactiviteiten van Samen Organiseren:

- Verbindingen maken tussen gemeenten
- Gedeelde belemmeringen oppakken
- Zorgen voor standaardisering van processen

Gemeenten staan centraal in de governance van Samen Organiseren. Het College van Dienstverleningszaken adviseert het bestuur over standaarden en voorzieningen voor de gemeentelijke uitvoering en de werkgroep Samen Organiseren jaagt nieuwe initiatieven en lopende projecten aan.

Binnen Samen Organiseren stelden we een activiteitenlijst samen die we in 2017 uitvoerden. Deels van deze activiteiten lopen door in 2018. Ze zijn te bundelen onder:

- Initiatie & innovatie
- Opschaling & implementatie
- Interventie

Vragen van gemeenten

Wij zoeken voortdurend naar hoe we onze leden kunnen ondersteunen. Belangrijk vinden we:

- Maatwerk bij vragen
- Praktische tooling bij diverse beleidsinstrumentarium
- Brede kennisdeling
- Informatievoorziening

Wim Deetman constateert in zijn advies over de governance van onze organisatie dat dienstverlening een belangrijke pijler is van waardering van onze leden. Daarom inventariseren we in 2018 actief welke vragen en behoeften gemeenten hebben. Met onze dienstverlening willen we hierop aansluiten.

Klantcontactcentrum

Het Klantcontactcentrum (KCC) is de vraagbaak van VNG. Binnen maximaal vijf werkdagen beantwoorden we alle vragen. In 2017 beantwoordden we 25.075 vragen. De meeste vragen gingen over:

- Wmo
- Arbeidsvoorwaarden
- Politieke ambtsdragers
- Kinderopvang
- Bezoldiging en vergoedingen

Vragen kwamen uit bijna alle gemeenten, maar de gemeenten met de meest geregistreerde vragen zijn:

- Den Haag
- Amsterdam
- Sittard-Geleen
- Rotterdam

VNG-fora en het ROM-Netwerk

We faciliteerden 159 fora waarin deelnemers met elkaar over diverse vraagstukken van gedachten kunnen wisselen en kennis kunnen delen. Het totaal aantal deelnemers aan de VNG-fora en het ROM-Netwerk is 14.342. De volgende fora hadden de meeste deelnemers:

1. Sociaal Domein
2. Werkgeversforum
3. Gemeenterecht
4. Forum Wob
5. Toezicht en handhaving kinderopvang
6. Omgevingswet

Een paar fora hebben een beperkte maar intensieve groep gebruikers. Reden: het gaat om kennisintensieve thema's van een specifieke doelgroep. In 2017 toetsten we alle fora op privacyregelgeving en schoonden deze op.

Databank praktijkvoorbeelden

De *Databank Praktijkvoorbeelden: van en voor gemeenten* is een centraal en laagdrempelig platform voor inspiratie en om (praktijk)kennis te delen. De praktijkvoorbeelden beslaan vrijwel alle gemeentelijke beleidsterreinen. De meest bezochte onderwerpen zijn:

- Bestuur en organisatie
- Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid
- Burgerparticipatie
- Gemeentelijke samenwerking
- Sociaal domein
- Asiel en integratie
- Gezondheid en Maatschappelijke ondersteuning

In 2017 hadden we meer dan 1.800 praktijkvoorbeelden en telden wij 66.793 bezoeken.

Juridische expertise

Onze juridisch experts adviseerden gemeenten op tal van terreinen. In 2017 beantwoordden we in totaal 1.280 backofficevragen. Verder gaven we zo'n 700 overige externe juridische adviezen. Verder in 2017:

- Tijdens de Tweede Kamerverkiezingen informeerden we gemeenten intensief over het gebruik van specifieke verkiezingssoftware.
- We organiseerden twaalf bijeenkomsten met Adviescommissie Gemeenterecht, werkgroep Openbare Inrichtingen en Landelijk Kabinetscontact. We hebben leden bijgepraat over actuele juridische ontwikkelingen.
- Voor gemeenten organiseerden we drie expertsessies over schaarse vergunningen.
- We ontwierpen of actualiseerden twaalf modelverordeningen.

Daarnaast organiseerden we in november 2017 voor de achtste keer de Juridische Tweedaagse. Wij kijken terug op een geslaagd congres in Arnhem waarbij 286 betalende deelnemers zich via zo'n zeventig workshops hebben laten bijspijkeren op uiteenlopende juridische onderwerpen.

Informatie en communicatie

Wij houden leden op de hoogte van:

- Wet- en regelgeving
- Beleid
- Ontwikkelingen binnen gemeenten

Zo plaatsen we berichten op vng.nl, hebben we een weekoverzicht en een VNG-nieuwsapp. In die laatste bundelen we informatie van de VNG-website, VNG Magazine en binnenlands nieuws van het ANP. In 2017 werd vng.nl 1,8 miljoen keer bezocht. De bezoekers bekeken in dat jaar met elkaar ruim 4,3 miljoen pagina's en er werden 546.836 publicaties gedownload.

Het weekoverzicht had eind 2017 ruim 27.000 abonnees. Het grootste deel van de abonnees werkt bij een gemeente of is gemeentebestuurder, maar deze nieuwsbrief gaat ook naar derden.

De VNG-nieuwsapp heeft zo'n 10.000 actieve gebruikers. Elke twee weken komt het VNG

Magazine uit. Uit onderzoek blijkt dat de bestuurlijke achterban het blad zeer goed leest. De relatiegegevens van gemeenten houden we actueel. Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 moeten we veel mutaties verwerken. Uiteraard werken we hiervoor binnen de kaders van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Het WOZ-informatiepunt

Het WOZ-informatiepunt verstrekt informatie over de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) aan iedereen met interesse in de Wet WOZ. De landelijke taxatiewijzers brachten we in april uit. Deze dragen in belangrijke mate bij aan uniformiteit, kwaliteit, doelmatigheid van de WOZ-uitvoering. De kosten van deze uitvoering zijn ook door activiteiten van dit project sterk gedaald: van 190 miljoen euro per jaar (ruim 23 euro per object) van 1999 tot en met 2002 tot zo'n 145 miljoen euro in 2016 (16,45 euro per object, cijfers over 2017 volgen in juni 2018).

In 2017 werd het WOZ-datacenter 110.000 keer bezocht. Het besloten deel van het WOZ-informatiepunt heeft ruim 1.800 geregistreerde gemeentelijke gebruikers (dat is bijna 100% van alle WOZ-ambtenaren).

VNG: huis van ontmoeting

Elk jaar brengen we gemeenten bij elkaar om kennis te delen en te netwerken. Denk bijvoorbeeld aan thematische bijeenkomsten zoals atriumlezingen. Of aan Raad op Zaterdag, meer gericht op een specifieke doelgroep. Hierna lichten we een paar van onze bijeenkomsten uit.

VNG Jaarcongres

2.600 lokale bestuurders kwamen op 13 en 14 juni naar Goes voor het jaarlijkse VNG Jaarcongres en de ALV. Verschillende sprekers zetten het thema vakmanschap als inspiratiebron neer:

- Paul 't Hart, hoogleraar Bestuurskunde aan de USBO
- Peter van Uhm, voormalig Commandant der Strijdkrachten
- Ingrid Thijssen, lid raad van bestuur en COO van Alliander
- Herman Pleij, emeritus-hoogleraar Historische Nederlandse letterkunde

De waardering van de deelnemers voor dit congres was hoog: 8,3.

Interbestuurlijke welkomstborrel én Welcome Back-borrel

Op 19 april 2017 organiseerden we samen met IPO en UvW de welkomstborrel. Tweede Kamerleden maakten in het Huis van de Provincies in Den Haag kennis met het IPO, de UvW en de VNG. Ook informeerden we ze over de Investeringsagenda.

Hierna organiseerden we op 5 september de Welcome Back-borrel in Nieuwspoor. Naast Tweede Kamerleden waren hier ook Eerste Kamerleden en kabinetsleden aanwezig. En natuurlijk de besturen van het IPO, de UvW en de VNG. Daarnaast waren ook aanwezig: managementteamleden van de koepelorganisaties, dijkgraven, commissarissen van de Koning en een bestuurlijke delegatie van de VNG.

Gastvrouw en -heren van de welkomborrel:

- Ank Bijleveld-Schouten (voorzitter IPO)
- Hans Oosters (voorzitter UvW)
- Jan van Zanen (voorzitter VNG)

Ulvenhout

Eind maart 2017 kwamen op ons initiatief vertegenwoordigers bijeen van VNO-NCW, PO-raad, MBO-raad, ministeries, wetenschappelijke wereld, politie, Aedes, SER, IPO, UvW, InHolland, VSG en de VNG. Samen probeerden we de verkiezingsuitslagen te begrijpen en zochten we naar opgaven die we met elkaar moeten oppakken om het verschil te kunnen maken. Dit onder het motto: samen bouwen aan Nederland.

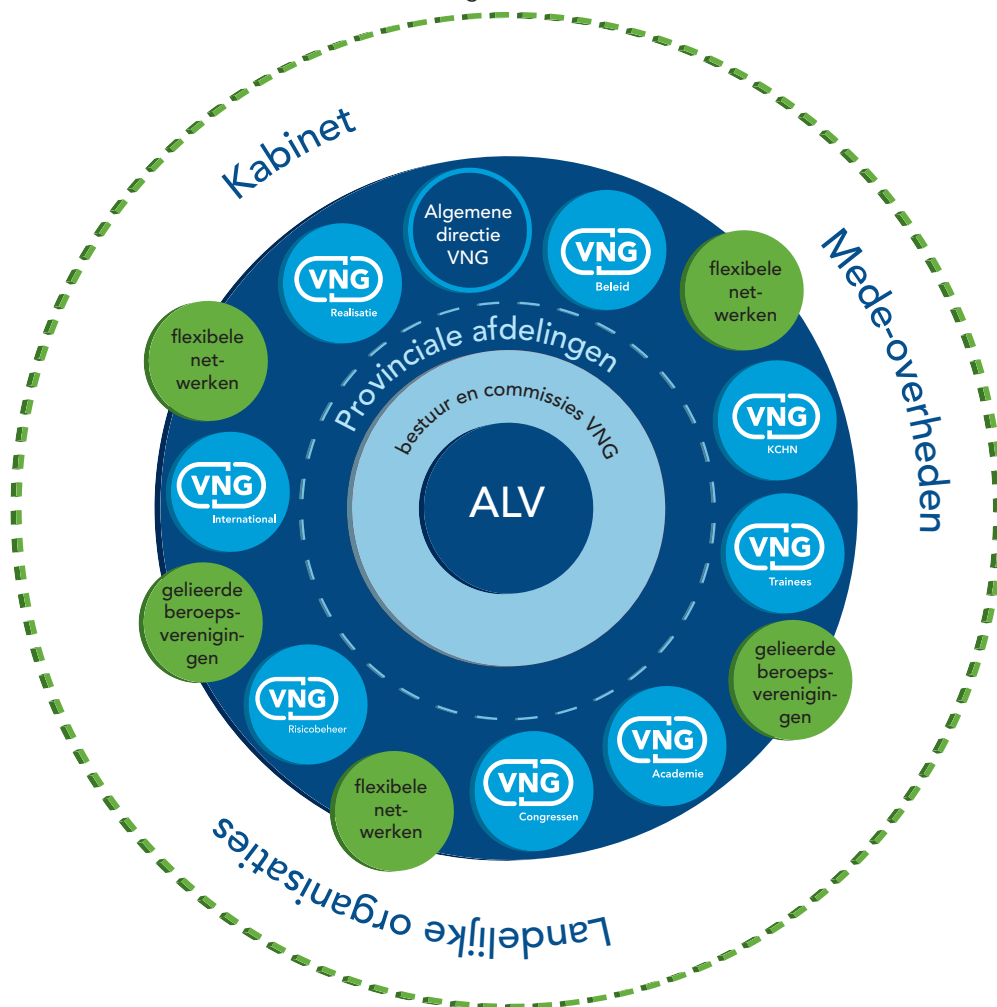
Atriumlezingen

Om te informeren en te inspireren organiseerden we vier atriumlezingen. Gemiddeld waren hier 70 deelnemers. De thema's en sprekers waren onder andere:

- **Succesvol lokaal bestuur**
Paul 't Hart, Lieske van der Torre en Scott Douglas (Universiteit Utrecht)
- **De lokale democratie: over vertrouwen, tevredenheid of toch scepsis**
Tom van der Meer (Universiteit van Amsterdam) en Derk Loorbach (Erasmus Universiteit)
- **Publieke financiële verantwoording en de rol van gemeenten**
Arno Visser (Algemene Rekenkamer), Alberta Schuurs (wethouder van financiën De Ronde Venen) en Peter Verheij (wethouder van financiën Alblasterdam)
- **Vertrouwen in privacy**
Corien Prins (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en Tilburg University)

Ontwikkelingen van de VNG-organisatie

De kracht van de VNG-organisatie naar buiten toe kan alleen maar toenemen als we ook in staat zijn om intern als een samenhangend en samenwerkend team te opereren. En dat binnen het totale concern. De VNG-organisatie bestaat uit de directie Beleid en de stafafdelingen, vaak aangeduid als het VNG-bureau. Daarnaast hebben we vijf bedrijven die deel uitmaken van het concern. Ze leveren elk op hun manier een bijdrage aan de doelstellingen van de VNG. 2017 was het jaar van een groot aantal ingrijpende veranderingen binnen de organisatie, met name binnen de directie Beleid en de stafafdelingen.

1 Algemene directie en stafafdelingen

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen binnen de Algemene directie en de drie stafafdelingen (Concernstaf, Bedrijfsvoering en Communicatie).

- Sinds september 2017 vormen Jantine Kriens (algemeen directeur) en Pieter Jeroense (plaatsvervangend algemeen directeur) de Algemene directie. In de portefeuilleverdeling ligt bij Pieter Jeroense de nadruk op de interne organisatie en de bedrijven.
- Het herontwerp van de stafafdelingen volgde op de wijzigingen van de directie Beleid. De VNG-organisatie kent nu drie stafafdelingen: de Concernstaf, Communicatie en Bedrijfsvoering.

- Eén van de maatregelen die we in 2017 namen, is de start van een nieuw ingerichte planning- en controlcyclus, waarbij concernsturing het uitgangspunt is.
- De Algemene directie heeft een strategische visie opgesteld over de positie, de rol en de ontwikkeling van de bedrijven binnen het concern (aandeelhoudersvisie).
- Naast de wijzigingen in de structuur, hebben we in 2017 geïnvesteerd in de professionalisering van de organisatie, bijvoorbeeld met de introductie van een summer- en winterschool en de training van een interne groep facilitatoren.
- Met een meerjarige 'HR-roadmap' geven we een impuls aan de professionalisering van ons belangrijkste kapitaal: onze medewerkers. Denk daarbij aan een nieuw introductieprogramma, verbeteren van de managementinformatie, vernieuwen van de gesprekscyclus en modernisering van de rechtspositieregeling.
- In het najaar hebben we een medewerkersonderzoek gehouden, waaraan in 2018 per onderdeel opvolging wordt gegeven. Dit onderzoek wordt over twee jaar herhaald.
- Met het oog op de nieuwe bestuursperiode in 2018 vroegen we Wim Deetman om de werking van de VNG-governance te evalueren. Zijn bevindingen en aanbevelingen richten zich niet alleen op betere inrichting en werking van het bestuur en de commissies, maar gaan vooral over onze plaats als vereniging in een veranderende context. De aanbevelingen hebben ook veel waarde voor onze interne organisatie en krijgen in 2018 opvolging.

2 Directie Beleid

Hieronder een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen binnen de nieuw gevormde directie Beleid.

- In 2017 stond de uitwerking van de nieuwe organisatiestructuur binnen de directie Beleid. Veel medewerkers begonnen in een ander team. Doel is om gezamenlijk aan de maatschappelijke opgaven van gemeenten te werken.
- Drie nieuwe directeuren Beleid zijn begin 2017 gestart en zijn het gezicht van de nieuwe directie Beleid.
- De afdeling informatievoorziening (waaronder het klantcontactcentrum) maakt sinds 2017 onderdeel uit van de directie Beleid.
- De directie Beleid heeft ook een programma- en projectenpool. De medewerkers van de directie Beleid en de stafafdelingen hebben deelgenomen aan een training projectmatig werken.
- Eén van de directeuren Beleid richt zich speciaal op het thema Informatiesamenleving en werkt daarbij nauw samen VNG Realisatie. Samen geven zij invulling aan de realisatie van Samen Organiseren.

Jantine Kriens (algemeen directeur):

"In 2017 hebben we hard gewerkt om het fundament onder de VNG-organisatie te leggen. Om vanuit heldere inhoudelijke en financiële kaders en verantwoording gemeenten te kunnen ondersteunen. Met de basis op orde, een inhoudelijke agenda en spelregels met andere overheden kunnen we in 2018 de volgende stap zetten in het nog meer met elkaar doen, waarbij we de vragen en knelpunten van de gemeentelijke praktijk op de Haagse tafel leggen om samen te komen tot oplossingen. Feitelijke informatie om beter te kunnen besluiten en sturen op lokaal niveau en om het Haagse te kunnen aantonen dat de werkelijkheid soms echt anders is, is daarbij van belang."

3 Bedrijven

De vijf bedrijven maken deel uit van het concern. Ze leveren elk op hun manier een bijdrage aan de doelstellingen van de VNG.

Congres- en Studiecentrum VNG B.V.

Het Congres- en Studiecentrum B.V. bestaat uit:

- VNG Congressen
- VNG Academie

VNG Trainees is ondergebracht in VNG Opleiding en Detachering B.V., een honderd procent dochter van Congres- en Studiecentrum VNG B.V.

CS-VNG organiseert bijeenkomsten, beurzen, cursussen, opleidingen en een traineeprogramma. Bestuurders en medewerkers bij de lokale overheid kunnen hierdoor beter functioneren. Kennis en verbinding staan hierbij centraal.

Het VNG Jaarcongres in Goes was in 2017 een opvallend succes: de 2.600 deelnemers beloonden de opzet en organisatie met een 8,3 - de hoogste score ooit. Maar ook het nieuwe congres De Dag van de Stad was een succes, met 1.500 deelnemers uit zowel de profit- als de non-profitsector. De grote jaarlijks terugkerende Voor de Jeugd Dag heeft, net als de Juridische Tweedaagse, inmiddels een vaste plek veroverd op de congreskalender.

VNG Academie organiseerde in 2017 394 opleidingsdagen. In 2017 hebben we veel nieuwe producten ontwikkeld. Denk bijvoorbeeld aan VNG Summerschool. Verder werkten we in 2017 harder aan het Leerplatform voor raadsleden. Dit platform bieden we vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 aan.

VNG Trainees bouwt samen met ons hard verder aan een moderne krachtige lokale overheid. Door jong talent:

- Te ontdekken
- Op te leiden
- Werkervaring te geven

We constateren een duidelijke groei in zowel het aantal geplaatste trainees (48 in de piekperiode en 38 eind 2017), als het aantal opdrachten (62).

VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V.

Mede door decentralisatie zijn gemeenten verantwoordelijk voor toezicht en handhaving van veel wetten en daarop gebaseerde regelingen. Onderzoek toont aan dat binnen het sociale domein op dit thema weinig integraal beleid of visie is. Ook is handhaving nog geen vanzelfsprekend onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening. Voor het verbinden van handhaving aan dienstverlening is het noodzakelijk dat verschillende afdelingen binnen de gemeente en ketenpartners met elkaar gaan samenwerken.

Op 7 december 2016 richtten we VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V. (hierna te noemen VNG KCHN) op. Dit centrum ondersteunt gemeenten met handhaving en naleving. Primaire focus is het sociale domein. Denk bijvoorbeeld aan:

- de Participatiewet
- Wmo
- Jeugdwet
- Wet kinderopvang

Door het integrale karakter van handhaving en naleving kijken we ook naar andere domeinen.

In 2017 werkten we hard aan expertiseversterking en deling ervan met en tussen gemeenten. Ook in samenwerking met andere partijen, zoals GGD GHOR Nederland. Denk bijvoorbeeld aan handhavingsinstrumenten die we ontwikkelden, en aan kennis en informatie op naleving.net. Verder was in 2017 het Landelijk Handhavingcongres een belangrijk moment.

Op 31 oktober 2017 kwamen ruim 700 medewerkers van gemeenten, departementen en uitvoeringsorganisaties samen in Den Bosch. VNG KCHN B.V. haalde veel input op over hoe integraal toezicht en handhavingbeleid in het sociale domein verder vorm kan krijgen.

Deze input verrijken we en werken we uit tot een eerste koersdocument (green paper). Met gemeenten en ketenpartners ontwikkelen we deze in 2018 door. Deelnemers waardeerden dit congres zeer hoog.

VNG Risicobeheer B.V. (tot 1 maart 2018 VNG Verzekeringen B.V.)

Vanaf de oprichting in 2000 richtten we ons voornamelijk op één soort beheersmaatregelen: verzekeringen. In het marktverkenningsonderzoek uit 2016 gaven gemeenten aan welke ondersteuning ze wilden op het gebied van integraal risicomanagement:

- Kennis
- Platform
- Producten en diensten

VNG Risicobeheer B.V. adviseert gemeenten over het brede terrein van integraal risicobeheer. De transitie doen we samen met onze leden zodat we vraag en aanbod goed op elkaar kunnen afstemmen. We starten een interactief digitale community om kennis, data en ervaringen uit te wisselen. En om producten en diensten samen te ontwikkelen.

We voegen de community en de VNG Risicobeheer-site samen. Voor leden ontstaat zo één aanspreekpunt. Verder herijken we de huidige verzekeringsportefeuille, bijvoorbeeld via eenhaalbaarheidsonderzoek naar een integrale gemeentepolis en een collectieve minimapolis.

VNG Risicobeheer B.V. werkte in 2017 samen met het Verzekeringsplatform Overheden.

VNG Realisatie B.V.

(tot 1 januari 2018 Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) B.V.)

VNG Realisatie B.V. (hierna te noemen VNG Realisatie) wil gemeenten in de informatiesamenleving faciliteren zodat zij sneller, slimmer en beter kunnen inspelen op maatschappelijke vraagstukken. En: voldoen aan verwachtingen van hun inwoners en ondernemers.

VNG Realisatie B.V. werkt binnen onze verenigingsstrategie in het algemeen, specifiek de Digitale Agenda 2020. De focus van VNG Realisatie B.V. in 2017 lag op ontwikkelingen duiden en ontzorgen. En op gemeenten versterken op deze terreinen:

- Sturingsinformatie
- Informatiesamenleving
- Dienstverlening en bedrijfsvoering

De succesbepalende factor? VNG Realisatie B.V. ontzorgt, ondersteunt en versterkt gemeenten vanuit het krachtenveld van samenleving, markt en overheid. Een paar mooie resultaten in 2017:

- **Digitale Agenda-congres**
1.500 mensen uit ruim 300 gemeenten bezochten het congres.
- **Waarstaatjegemeente.nl**
Het aantal bezoeken steeg met 60% vergeleken met 2016 - ruim 440.000 bezoeken op jaarbasis.
- **Nieuwe auditmethode**
Elk jaar verantwoorden gemeenten zich over de kwaliteit van informatieveiligheid van verschillende systemen. In 2017 voor het eerst met de nieuwe Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Nagenoeg alle gemeenten implementeerden succesvol deze nieuwe aanpak.
- **Bewustwording informatieveiligheid**
Bewustwording van informatieveiligheid en privacy stijgt. Dit komt mede door inspanningen van Informatiebeveiligingsdienst. Hierop zijn alle gemeenten aangesloten.
- **Gezamenlijke aanbesteding vaste datalijnen**
De gezamenlijke aanbesteding voor vaste datalijnen is succesvol: meer dan 250 gemeenten doen mee. Hierdoor besparen zij fors op de kosten. Ook leggen zij hiermee de basis voor een gezamenlijke infrastructuur, één van de speerpunten van de Digitale Agenda 2020.

Na besluitvorming in de BALV eind 2016, en verdere operationalisatie in de ALV halverwege 2017 kregen GGU en Samen Organiseren steeds meer vorm. De governancestructuur staat. De randvoorwaarden voor financiering zijn geregeld. De eerste resultaten worden zichtbaar. Ook intern heeft dit effect: KING heet per 1 januari 2018 VNG Realisatie en haar directeur is nu verantwoordelijk voor ondersteuning van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering.

VNG International B.V.

In 2017 zette VNG International B.V. (hierna te noemen VNG International) in Nederland de campagne *Gemeenten4GlobalGoals* voort. Het ging daarbij om handvatten te bieden voor koppeling tussen lokaal beleid en wereldwijde duurzaamheidsdoelen. In mei 2017 stuurde de regering de eerste Nederlandse Sustainable Development Goals naar de Tweede Kamer: *Nederland ontwikkelt duurzaam*. Een apart hoofdstuk ging over rollen, taken en inzet van decentrale overheden - voor lokale overheden een onmisbare uitdrukking voor de internationale duurzaamheidsagenda. Voor dat onderdeel in het rapport was VNG International de penvoerder.

Het buitenland kijkt met veel interesse naar deze zichtbare samenwerking tussen nationale overheid en gemeenten. Meerdere Nederlandse gemeenten brachten verbindingen in kaart tussen de wereldwijde duurzaamheidsdoelen en gemeentelijke opgaven. Hiervoor deelde VNG International een paar aanpakken met andere gemeenten. In 2018 krijgt dit een vervolg, met als inzet nog meer gezamenlijkheid in de aanpak op basis van samen leren en vooruit gaan. Oss en Utrecht werden in januari 2017 samen gekozen tot 'meest inspirerende Global Goals-gemeente van het jaar'.

Samenwerken met China

VNG International versterkte in 2017 de gemeentelijke samenwerking met China. Doel: meer halen uit de diverse gemeentelijke (en provinciale) partnerschappen met landen in Oost-Azië. In september 2017 was een tweedaagse conferentie voor Chinees-Nederlandse gemeentelijke en provinciale partnerschappen, met vijftien deelnemende Nederlandse gemeenten, en 150 deelnemers uit Chinese gemeenten en provincies. Via een netwerkbenadering in plaats van een-op-een relaties zijn deelnemers ervan overtuigd dat we nog meer kunnen halen uit deze partnerschappen. In 2018 krijgt dit een vervolg.

Orkaan Irma

In 2017 werden Sint Maarten, Saba en Sint-Eustatius zwaar getroffen door orkaan Irma. Samen met het Rode Kruis maakte VNG International de afspraak dat de helft van de donaties van tientallen gemeenten wordt ingezet voor noodhulp. De andere helft gebruikte de hulpverleningsorganisatie voor structurele wederopbouw via een VNG International-programma. Dit programma is, in goed overleg met de autoriteiten ter plaatse, uitgewerkt. Mede met inzet van expertise van een paar Nederlandse gemeenten wordt dit vanaf 2018 uitgevoerd. De focus ligt op:

- Versterking van de rampenplannen
- Versterking van de organisatie voor rampenbestrijding
- Betere bouwverordeningen en de naleving ervan

Internationale waardering

Instabiliteit, conflict en migratie: in 2017 zette VNG International zich meer in voor landen en regio's. Deze inzet sluit aan bij de hoge prioriteit van de internationale gemeenschap en de Nederlandse regering om grondoorzaken van migratie, terreur, klimaatverandering en armoede aan te pakken. Als een van de weinige internationale spelers was VNG International succesvol in Zuid-Soedan. Internationale waardering kregen VNG International voor de versterking van de lokale overheid. Die kon op haar beurt weer de dialoog ondersteunen tussen landbouwers en nomadische veehouders. Hierdoor zijn jaarlijks terugkerende gewelddadige conflicten door migratie bij de seizoenswisseling beëindigd. Dit spaart levens en creëert voorwaarden voor economische ontwikkeling.

IDEAL in zeven fragiele staten

Met financiering van het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) is VNG International een nieuw meerjarig programma gestart - IDEAL. In zeven fragiele staten:

1. Burundi
2. Mali
3. Oeganda
4. Palestijnse Gebieden
5. Rwanda
6. Somaliland
7. Zuid-Soedan

In deze landen versterkt het programma inclusieve besluitvorming en beleid. In de uitvoering zijn meerdere Nederlandse gemeenten betrokken. Verder werkte VNG International actief aan versterking van lokaal bestuur in ontwikkelingslanden. Het achterliggende idee: beter bestuur betekent een beter leven voor mensen.

DEALS in (middel)grote steden

Met financiering van het ministerie van BZ is nóg een nieuw meerjarigprogramma van start gegaan: DEALS. Het gaat om (middel)grote steden in landen als:

- Indonesië
- Filipijnen
- Mozambique
- Benin
- Ghana
- Colombia

Het programma richt zich op versterking van gemeentelijke capaciteit voor stedelijke ontwikkeling - gebruikmakend van Nederlandse ervaringen met City Deals. Ook hier werken meerdere Nederlandse gemeenten actief aan mee.

Met financiering door een trust fund van de Wereldbank voerden we in 2017 een omvangrijk programma in Ethiopië uit. Gericht op: versterking van de 'social accountability' van lokale overheden aan hun bevolking. Op veel plaatsen versterkte VNG International lokale overheden in hun vermogen rekenschap af te leggen over investeringen in lokale infrastructuur en voorzieningen. Dit project is veel geprezen en heeft door zijn schaal ook echt betekenis.

Vooruitblik 2018

Veel van de ontwikkelingen uit 2017 leiden in 2018 tot resultaat. Om te beginnen praten we met het kabinet over een Interbestuurlijk Programma. Hiervoor leveren de nieuwe raden en colleges bouwstenen aan. Ook besluiten zij over de bijdragen die gemeenten gaan leveren. Urgente maatschappelijke opgaven waarvoor overheden samen verantwoordelijk zijn? Die moeten ze via een programmatische aanpak sneller en beter oplossen.

Het gesprek over de gemeentefinanciën moeten we verder voorzien van een feitelijke grondslag. Dit is inclusief de tekorten in het sociale domein. Als resultaat willen we heldere afspraken.

Voor zowel gemeenten als voor onze vereniging start in 2018 een nieuwe bestuursperiode. Nadat gemeenteraden zijn gekozen en colleges zijn gevormd, kiezen wij een nieuw bestuur en nieuwe commissies. En na de zomer van 2018 starten we met discussies over een nieuwe meerjarenvisie. Die moeten leiden tot een document dat we in de ALV van 2019 vaststellen.

Omdat gemeentetaken toenemen en werk steeds meer in netwerkverband moet, krijgen we te maken met andere en hogere eisen. Dit heeft gevolgen voor onze organisatie. In 2017 voerden we een reorganisatie door die we in 2018 verder inregelen. Een groter takenpakket heeft ook financiële gevolgen. In 2018 doen we voorstellen voor de:

- Toekomstige contributiestructuur
- Gewenste omvang van het vermogen

Het uitgangspunt is dat de vereniging een financieel gezonde basis heeft om de grote opgaven van komende jaren voortvarend te kunnen aanpakken.

Voor Samen Organiseren (fonds GGU) is 2018 het eerste jaar. We bouwen daarmee door op de collectieve dienstverlening die we in de afgelopen jaren uit het gemeentefonds financierden. Nieuw is de meerjarige ambitie en aansturing door gemeenten. Daarmee hebben we een belangrijke stap gezet om de dienstverlening aan de burgers sneller en efficiënter via een gezamenlijke aanpak te realiseren - zowel in programmering als in financiering.

Het bestuur, mei 2018

Dhr. J. van Zanen,
Voorzitter

Dhr. P. Buijtels,
Penningmeester

B Financieel jaarverslag

Financieel beleid

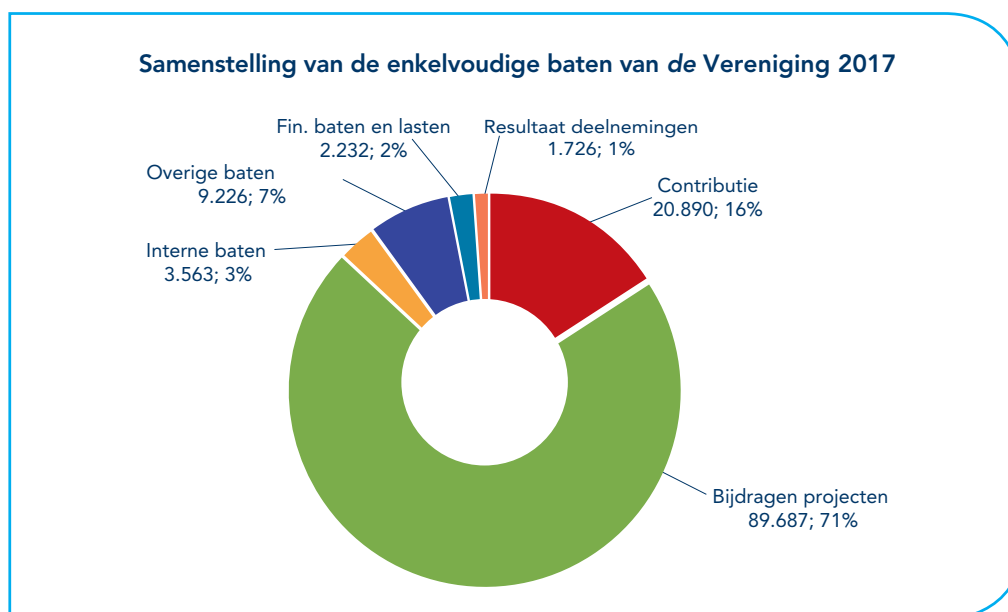
Het financieel beleid van de VNG is in hoofdzaak gericht op een stabiele begroting en het te allen tijde kunnen voldoen aan (betalings-)verplichtingen. De belangrijkste elementen van het financieel beleid zijn: evenwicht in de samenstelling van baten en lasten, rendement op het vermogen en de liquiditeitspositie.

Evenwicht in de samenstelling van baten en lasten 2017

Onder evenwicht in de samenstelling van baten en lasten wordt verstaan dat de vaste lasten (totaal van de lasten exclusief incidentele lasten, lasten gesubsidieerde projecten en lasten gelieerde instellingen) van de Vereniging zoveel mogelijk worden gedekt uit de contributie-inkomsten. Dit is van belang omdat andere inkomstenbronnen sterk kunnen fluctueren.

De vaste lasten worden onderverdeeld in twee delen: de contributie-gefinancierde personeelslasten en de overige vaste lasten (zoals huvestingskosten, ICT en overige kantoorkosten). Dit zijn de totale lasten van de kernorganisatie. Voor de personeelslasten geldt dat deze meer dan volledig door de contributie-inkomsten worden gedekt. Het dekkingspercentage voor de vaste personeelslasten komt in 2017 uit op 112% (2016: 113%). Er was een dekkingspercentage begroot van 103%. Het dekkingspercentage komt hoger uit dan begroot door de verkregen vergoeding voor het uitlenen van personeel, waardoor de vaste personeelslasten dalen. Verder zijn enkele vacatures ingevuld door tijdelijk personeel. Het dekkingspercentage in 2017 is gelijkwaardig aan het percentage in 2016. De stijging van met name de pensioenlasten zorgt voor de lichte daling van het dekkingspercentage ten opzichte van 2016.

De overige vaste lasten bestaan uit afschrijvingslasten en de overige vaste lasten. Het dekkingspercentage van de totale vaste lasten is in 2017 uitgekomen op 77%. De vaste lasten die niet kunnen worden gedekt uit de contributie-inkomsten, worden gedekt uit structurele maar niet vaststaande financiële baten en lasten, baten, overige baten en uit bijdragen van de projecten.

Als gevolg van de decentralisaties hebben de gemeenten de laatste jaren steeds meer taken gekregen. Een deel daarvan wordt collectief door de VNG uitgevoerd. De financiering van deze collectieve taken loopt niet via de VNG-contributie, maar via uitnamen uit het gemeentefonds. Het aandeel van de contributie in het totaal van de baten van de Vereniging neemt dan ook al enige jaren af. In 2013 bedroeg de contributie nog 38% van de totale baten. In 2016 was dit

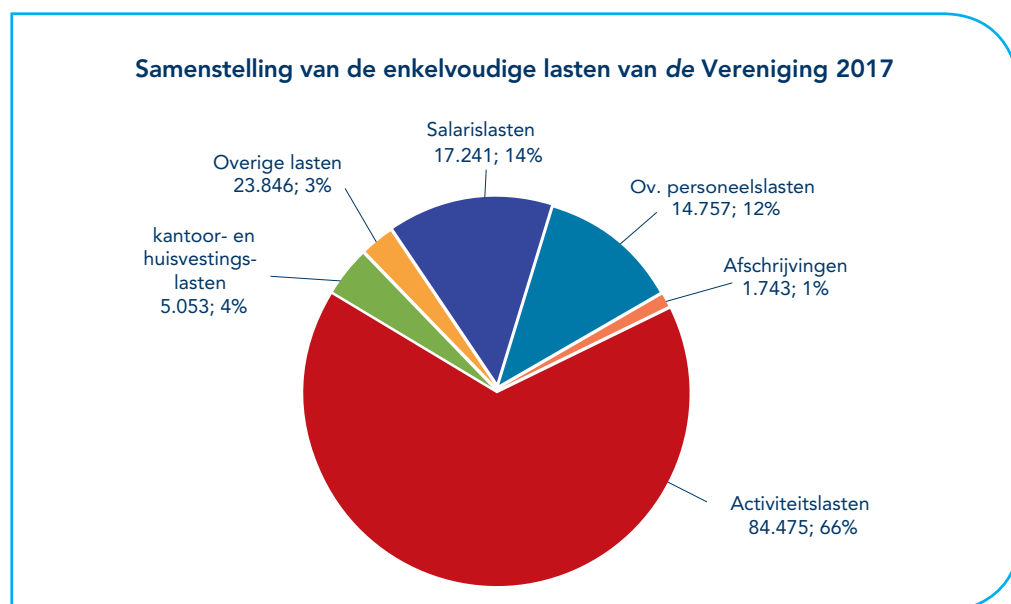
percentage gedaald naar 18% van het totaal aan baten. Deze daling heeft zich in 2017 nog verder voortgezet. Slechts 16% van de baten wordt gerealiseerd door contributie-inkomsten. De contributie-inkomsten stijgen. Dit geldt echter ook voor de omvang van de totale baten, financiële baten en resultaat deelnemingen die ten opzichte van 2016 stijgen van € 113,915 miljoen naar € 127,324 miljoen.

De baten van de via het gemeentefonds gefinancierde, collectieve activiteiten stijgen van € 58,3 miljoen in 2016 naar € 63,8 miljoen in 2017. Inclusief de via subsidie gefinancierde projecten neemt de totale projectportefeuille toe van € 79,556 miljoen naar € 89,687 miljoen. Het aandeel van 'bijdragen projecten' neemt dan ook ten opzichte van 2016 verder toe van 70% naar 71%. 2017 is het laatste jaar waarin sprake was van uitnamen het gemeentefonds. Voor de financiering van de gezamenlijke activiteiten is op de ALV van 14 juni 2017 besloten tot het instellen van een Fonds GGU (Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering). De leden ontvangen voor de uit te voeren gezamenlijke activiteiten jaarlijks een factuur. Voor het jaar 2018 wordt voor € 43,2 miljoen exclusief BTW aan gezamenlijke activiteiten voorzien.

De interne baten stijgen in absolute zin ten opzichte van 2016 met € 0,460 miljoen naar € 3,563 miljoen. Deze stijging is het gevolg van het Kenniscentrum Handhaving en Naleving (KCHN B.V.), dat per 2017 onderdeel uitmaakt van de VNG. De stijging van de interne baten in relatieve zin daalt van 4% naar 3% (ten opzichte van 2016). Dit komt door de gestegen omvang van de projectbijdragen. Het aandeel van de overige baten in het totaal van de baten is ten opzichte van 2016 gelijk gebleven (7%). In absolute zin stijgen de overige baten ten opzichte van 2016 van € 7,719 miljoen naar € 9,226 miljoen. Deze stijging betreft onder ander het interbestuurlijk samenwerkingsprogramma Aan de Slag met de Omgevingswet waarvoor van de samenwerkingspartners bijdragen worden ontvangen.

De financiële baten en lasten zijn € 0,412 miljoen hoger dan begroot. Ten opzichte van 2016 stijgen de financiële baten en lasten van € 1,923 miljoen naar € 2,232 miljoen in 2017. In 2017 was sprake van een wisseling in de effectenportefeuille welke leidde tot een koersresultaat van € 1,36 miljoen. Het aandeel van de financiële baten en lasten in het totaal van de baten is ten opzichte van 2016 gelijk gebleven (2%). Het resultaat deelnemingen neemt ten opzichte van 2016 toe van € 0,872 miljoen naar € 1,726 miljoen. Alle bedrijven presteren beter dan begroot, hiernaast draagt per 2017 het KCHN B.V. als onderdeel van de VNG ook bij aan het gerealiseerde resultaat. De stijging zorgt ervoor dat het aandeel van het resultaat deelnemingen in de totale baten toeneemt van 0,8% in 2016 naar 1,4% naar 2017.

De opbouw en samenstelling van de lasten geven het volgende beeld:

Het merendeel van de projectlasten wordt verantwoord onder de activiteitslasten. Deze post is dan ook verreweg de grootste lastencategorie. Het projectvolume en bijbehorende lasten namen in 2017 verder toe. De activiteitslasten namen hierbij toe van € 77,081 miljoen naar € 84,475 miljoen. Procentueel gezien daalt het aandeel van de activiteitslasten in de totale lasten licht van 68% naar 66%

De salarislasten stijgen ten opzichte van 2016 als gevolg van de afgesloten tijdelijke cao-Rijk en de gestegen pensioenpremies. Als gevolg van het gestegen projectvolume daalt het aandeel in de totale lasten ten opzichte van 2016 van 15% naar 14%. De overige lasten stijgen ten opzichte van 2016 van 2,5% naar 3,0%. In 2017 is in de kosten opgenomen een eenmalige BTW-naheffing inzake de gelieerde instellingen.

De overige personeelslasten stijgen van € 10,042 miljoen in 2015 naar € 14,757 miljoen in 2016. De stijging is rechtstreeks te relateren aan het toegenomen projectvolume. De inhuur van extern personeel hiervoor neemt toe. Als gevolg hiervan stijgt het aandeel van de overige personeelslasten in de totale lasten van 9% (2016) naar bijna 12%. Het aandeel van de kantoor-en huisvestingslasten stijgt van 3,4% (2016) naar 4,0% (2017). De stijging is voornamelijk het gevolg van ICT-lasten voor extern gefinancierde projecten, de aanschaf van licenties voor Windows Servers 2016 voor de leden.

Sturen op rendement beleggingsportefeuille

De in 2012 laatst vastgestelde weging van de effecten is tot op heden gehandhaafd. In 2012 is met het oog op de specifieke risico's binnen de obligatiemarkt de weging van staatsobligaties teruggebracht (van minimaal 45% en maximaal 65% naar minimaal 30% en maximaal 50%) en is de weging van bedrijfsobligaties verhoogd (van minimaal 10% en maximaal 30% naar minimaal 25% en maximaal 45%). Hoewel sinds 2012 de economische situatie zich langzaam wijzigt, is in overleg met de fondsbeheerder besloten om de weging niet verder aan te passen. Kern van de strategie is dat de vermogensbeheerder voldoende vrijheid heeft om, binnen de vastgestelde restricties, te handelen naar steeds wijzigende marktomstandigheden zonder dat vooraf toestemming behoeft te worden gevraagd aan het VNG-bestuur. De ruimte om verantwoord volgens de benchmark te kunnen beleggen, wordt nog steeds als voldoende gezien.

Huidige strategie:

Totale portefeuille	Minimum weging	Maximum weging	Samenstelling portefeuille	
			eind 2017	eind 2016
Aandelen	0	20%	14,1%	13,3%
Onroerend goed*	0	15%	6,2%	5,6%
Absoluut rendement producten*	0	20%	10,3%	10,0%
Vastrentend	60%	85%	65,0%	65,8%
Staatsobligaties	30%	50%	30,4%	30,8%
Bedrijfsobligaties	25%	45%	34,6%	35,0%
Liquiditeiten	0	5%	4,5%	5,2%

*Participaties in onroerend goed en absolute returnproducten worden aangehouden in de vorm van aandelen.

Ontwikkelingen algemeen

De aandelen wereldwijd gaven een resultaat te zien van 7,5%. Hierbij waren vooral de Aziatische regio, opkomende landen wereldwijd en Europese smallcapaandelen veruit de grootste uitschieters. De Amerikaanse aandelen noteerden ook een flinke plus, maar door de zwakke dollar was het rendement - in euro's gemeten - beperkter. De obligatiekoersen noteerden een positief resultaat: de kapitaalmarktrente daalde licht en beleggers namen genoegen met een lagere renteopslag op risicovollere obligaties. De categorie beursgenoteerd vastgoed werd ook duurder in het 4e kwartaal. Over het gehele jaar kon Europees vastgoed een plus bijschrijven (+12,4%). Vanuit hier bezien daalde het wereldwijde beursgenoteerde vastgoed echter met 3,2%. Dit laatste wordt geheel veroorzaakt door de zwakke dollar. De

zwakke dollar was ook oorzaak van een daling van de beleggingen in grondstoffen (-10,6%). De fondsen in hedge funds waren een toonbeeld van stabiliteit en presteerden goed.

Ontwikkelingen portefeuille

Voor geheel 2017 werd een rendement behaald van +3,9%. Hiermee werd de voor de portefeuille van de VNG geldende benchmark verslagen met 1,1%. De outperformance wordt voor 27,3% (0,3% aandeel) veroorzaakt door fondsselectie en voor 72,7% (0,7% aandeel) veroorzaakt door keuze in beleggingscategorieën (asset allocatie). Hieronder de grote lijnen:

Asset allocatie geheel 2017 (+0,3% t.o.v. benchmark)

- Ten opzichte van de benchmark overwogen in aandelen en vastgoed en onderwogen in obligaties (+0,4%)
- Aanhouden van liquiditeiten (-0,10%)

Fondsselectie (+0,8% o.v. benchmark):

- Funds of hedge funds presteerde 0,31% boven de benchmark
- De aandelen in de VNG-portefeuille presteerden 0,48% beter dan de benchmark

Vooruitblik

Aandelen blijven favoriet: De economie draait op volle toeren, het sentiment is goed, aandelen blijven de meest aantrekkelijke belegging van dit moment. Over obligaties is de vermogensbeheerder minder enthousiast.

- Obligatiebeleggingen blijven op basis van rendementsverwachtingen onaantrekkelijk en dienen vooral voor risicospreiding in een gebalanceerde portefeuille.
- Binnen de overwogen positie in aandelen blijft de regio Europa favoriet. Daarnaast blijft ook het accent op opkomende landen wereldwijd en, meer specifiek, Azië aan de orde. Dit gaat allemaal ten koste van Amerikaanse aandelen welke in de portefeuille fors onderwogen zijn.
- Bij obligatiebeleggingen houdt de vermogensbeheerder een voorkeur voor bedrijfsobligaties en liquiditeiten als alternatief voor staatsobligaties.

Economische beeld blijft krachtig. Met enige argwaan kijken beleggers momenteel naar de sterke aandelenkoersstijgingen van de laatste jaren. De vraag is dan, is deze argwaan terecht? De vermogensbeheerder constateert dat de relevante economische feiten zich positief ontwikkelen en ook, vooruitkijkend, nog steeds ondersteunend zijn voor aandelenbeleggingen. Daarbij letten let zij op de volgende zaken:

- De economieën groeien wereldwijd sterk, het consumenten- en producentenvertrouwen is hoog en het aantal werklozen neemt gestaag af; dit voedt de koopkracht van burgers.
- De winstgevendheid van bedrijven ligt hoog, bedrijfscijfers verrassen aan de bovenkant van de verwachtingen.
- De verlaging van de belastingen in de VS en de zwakkere dollar verlengen de sterke economische cyclus in de VS. Hier profiteert de wereldeconomie van mee.
- Ondanks de sterkere economische groei blijven de rentes laag.

De vermogensbeheerder ziet ook risico's, echter eerder uit een onverwachte hoek, bijvoorbeeld geopolitieke spanningen. Wel acht de vermogensbeheerder de kans op een (gezonde) correctie aanwezig.

Het voorgaande in acht nemend betekent dat de vermogensbeheerder overweegt om ondanks de positieve inschatting in 2018 ruimte geven voor tactische keuzes zoals het tactisch verlagen en verhogen van de aandelenweging in portefeuille.

Prestatie ten opzichte van benchmark

De vermogensbeheerder van de VNG belegt volgens een benchmark:

- Voor vastrentende waarden is dit: Bank of America Lynch Austrian, Finnish, French, German and Dutch Government index (40%), iBoxx Euro Corporate Overall TR index (35%).
- Voor onroerend goed is dit: FTSE EPRA-Narreit Europe TR (5%).
- Voor aandelen is dit: De MSCI World index in euro (10%).
- Voor absoluut rendement is dit: HFRX Global INDEX (euro) (10%).

Het rendement is in 2017 is uitgekomen op 3,9% voor management- en custodiankosten en voor inhouding dividendbelasting. Dit is 1,1% boven de met de vermogensbeheerder overeengekomen benchmark.

Samenstelling resultaat beleggingsportefeuille

Het resultaat op de beleggingsportefeuille na aftrek van management en custodiankosten bedraagt € 2,240 miljoen. Dit is als volgt samengesteld (* € 1.000):

Coupon	0	
Dividenden	1.025	
Rente	0	
Netto inkomsten		1.025
Overige lasten effectenportefeuille		-1
Koersresultaat		1.216
Beleggingsresultaat		2.240

Het cumulatieve ongerealiseerde resultaat ultimo 2017 (= de herwaarderingsreserve) bedraagt € 6.023 miljoen positief.

Waarde beleggingsportefeuille

De waarde van de beleggingsportefeuille ultimo 2017 komt uit op € 59,915 miljoen. Dit is inclusief het saldo rekening courant (€ 0,614 miljoen) dat de beheerder van de beleggingsportefeuille gebruikt voor aan- en verkopen.

Sturen op liquiditeitspositie en werkkapitaal

Liquiditeitspositie

De Vereniging wil op het gebied van liquiditeitsbeheer 'in control' zijn. Het uitgangspunt is dat het liquiditeitssaldo van het rente- en saldocompensabel stelsel niet onder nul mag dalen.

Dit wordt bereikt door:

- het jaarlijks opstellen van een kasstroomoverzicht op basis van de geconsolideerde jaarrekening;
- het beheersen van de jaarlijks toegestane investeringen;
- het streven naar een voorspelbaar en optimaal winstuitkeringsbeleid van de door de VNG (in)direct gehouden bedrijven;
- het periodiek verkopen van een deel van de effectenportefeuille indien nodig voor een aanvaardbare liquiditeitspositie;
- het maximaal gebruiken van de voordelen van het rente- en saldocompensabel stelsel (RCS);
- een goede en adequate informatievoorziening.

De Vereniging is met haar 100% deelnemingen, voor wat betreft haar betalingsverkeer, verenigd in het rente- en saldocompensabel stelsel. Dit betekent dat de bank slechts één saldo beziet voor de renteberekening, te weten het saldo van de gezamenlijke rekeningen.

De liquiditeitspositie is het saldo van de liquide middelen en de kortlopende schulden aan kredietinstellingen. Ultimo 2017 bedraagt de liquiditeitspositie van de Vereniging € 27,345 miljoen bestaande uit een saldo van € 0,614 miljoen op de rekening bij de effectenbeheerder, een saldo van € 11,212 miljoen op de lopende (hoofdrekening) en een saldo van € 15,519 miljoen op bedrijfsspaarrekeningen. Vorig jaar kwam het saldo uit op € 27,136 miljoen bestaande uit een saldo van € 0,347 miljoen op de rekening bij de effectenbeheerder, een saldo van € 11,296 miljoen op de lopende (hoofdrekening) en een saldo van € 15,494 miljoen op bedrijfsspaarrekeningen.

De stand liquide middelen ultimo boekjaar komt ten opzichte van de eindstand 2016 € 0,209 miljoen hoger uit. Het hoger uitkomen ten opzichte van het oude boekjaar komt voornamelijk doordat op de rekening bij de effectenbeheerder meer liquide middelen werden aangehouden. Voorts werd de toename veroorzaakt door aangroei van de bedrijfsspaarrekeningen. Aan de andere kant kwam het saldo van de hoofdrekening € 0,085 miljoen lager uit. Het saldo op de rekening van de effectenbeheerder is het gevolg van aankoop- en verkooptransacties, en is een tijdelijk overloop saldo.

Werkkapitaal

De solvabiliteit wordt gebruikt om inzicht te krijgen in de financiële gezondheid van de organisatie op langere termijn. Dit kengetal geeft aan in hoeverre met het vermogen de kortlopende alsook de langlopende schulden te kunnen worden terugbetaald. De solvabiliteitsratio van de Vereniging uitgedrukt als percentage van het eigenvermogen bedraagt per balansdatum 2017, 50,16% (47,32% per balansdatum 2016). De ten opzichte van 2016 verbeterde solvabiliteitsratio (stijging met 6,01%) wordt veroorzaakt door een afname van het totaalvermogen, bij een vrijwel gelijkblijvend eigen vermogen. De solvabiliteitsratio bij de Vereniging kan als solide gekenschetst worden. De VNG is solvabel.

De VNG heeft als gevolg van de verkoop in het verleden van enkele panden en enkele deelnemingen een vrij vermogen, dat in een effectenportefeuille wordt aangehouden. Reden was dat anders de contributie verhoogd zou moeten worden ter compensatie van het wegvallen van de huurbaten en van de winstbijdrage uit deze dochterondernemingen. Zonder het rendement uit het belegd vermogen zou, om een sluitende begroting 2017 te kunnen presenteren, sprake moeten zijn van een contributiestijging van € 1,82 miljoen (extra stijging van 9,64 %).

Dit vermogen dient, naast de bijdrage in de exploitatie, om het negatieve werkkapitaal van € 27,158 miljoen te dekken en om de gevolgen van de toekomstige negatieve begrotingen op te vangen. Deze zijn ontstaan door de financiering van de renovatie van de Willemschhof in 2009. In 2007 is namelijk besloten de lasten als gevolg van herhuisvesting ten laste van het eigen vermogen te laten komen. Dit geschiedt door middel van het begroten van een verlies gelijk aan de jaarlijkse afschrijvingslast.

Naast dit alles komt het geregeld voor dat de VNG ten behoeve van grote projecten tijdelijk lasten voorfinanciert uit het vermogen. Vanaf 2017 wordt om en nabij € 5 miljoen voorgefinancierd voor de gemeentelijke telefonie. Voorts dient het vermogen ook om onvoorziene lasten te kunnen opvangen die het gevolg zijn van tegenvallers in de bedrijfsvoering en het financieren van tijdelijke uitgaven die niet standaard zijn op te vangen in de begroting maar die wel voorzien in een behoefte bij de leden om actie op bepaalde terreinen te ondernemen. Zo is afgelopen boekjaar de meerjarige wetenschapsfunctie wederom uit het vermogen gefinancierd. Het vermogen dient ook ter dekking van het belangrijkste risico voor de VNG: het WW- en bovenwettelijke WW(BWW)-risico. De VNG is eigenrisicodragers voor de WW en BWW. Het vermogen is nodig in geval de VNG op enig moment sterk zou moeten inkrimpen en aan een groot deel van haar medewerkers een uitkering moet verstrekken. Gemiddeld genomen hebben de medewerkers namelijk een opgebouwd WW- en BWW-recht van ongeveer twee keer het jaarsalaris. Tot slot dient het vermogen ter dekking van de negatieve begroting 2017.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De VNG ondersteunt het belang van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De VNG ondersteunt veel initiatieven met een maatschappelijk karakter op landelijk en gemeentelijk niveau. De VNG doet jaarlijks mee aan het initiatief Serious Ambtenaar. Hiermee wordt geld ingezameld voor het goede doel van Serious Request in samenwerking met het Rode Kruis en 3FM. Daarnaast worden via dochteronderneming VNG International B.V. meerdere projecten uitgevoerd die tot doel hebben het lokaal bestuur in vooral ontwikkelingslanden te versterken.

Binnen de VNG organisatie wordt specifiek aandacht besteed aan het verder terugdringen van het papier- en energieverbruik. Hiertoe wordt, als onderdeel van de werkkostenregeling, aan de

medewerkers een digitaal device ter beschikking gesteld. Het papierverbruik laat dan ook een dalende tendens zien.

De vermogensbeheerder belegt met engagement. Het engagementproces beoogt verbetering te bewerkstelligen bij ondernemingen en fondsmanagers waar bepaalde ESG-aandachtspunten (Environmental Social & Governance) zijn geconstateerd. Verwezenlijking van de uitgangspunten wordt bereikt door de dialoog aan te gaan met ondernemingen en fondsmanagers die ESG-criteria, die de vermogensbeheerder hanteert, schenden.

Deelnemingen

De deelnemingen die de VNG ultimo 2017 (indirect) aanhoudt zijn de volgende:

- *VNG Diensten B.V.* : Fungeert als houdstermaatschappij van de hieronder vermelde bedrijven. Statutaire directie: J. Kriens en P.W. Jeroense. Vestigingsplaats: Den Haag.
- *Congres- en Studiecentrum VNG B.V.* (inclusief haar dochter VNG opleiding en detachering B.V.): Organiseert congressen, workshops, trainingen en studiebijeenkomsten over gemeentelijke onderwerpen en beleidsterreinen. Statutaire directie: W.E. Tönjann - Levert. Vestigingsplaats: Den Haag.
- *VNG Risicobeheer B.V.* (tot 01-03-2018 VNG Verzekeringen B.V.): Bemiddelt in, adviseert over en ontwikkelt verzekeringsproducten voor gemeenten. Onder andere rechtsbijstandverzekeringen voor collegeleden en ambtenaren, vrijwilligersverzekeringen, zorgverzekeringen en ongevallenverzekeringen brandweer. Voorts adviseert VNG Verzekeringen over risicobeheer bij gemeenten. Statutaire directie: S. Pijpstra. Vestigingsplaats: Den Haag.
- *VNG International B.V.*: Werkt aan versterking van het democratisch lokaal bestuur wereldwijd. Het bedrijf ondersteunt Nederlandse en Europese gemeenten bij beleidsinnovatie door gebruik te maken van Europese netwerken. VNG International ondersteunt het internationale werk van Nederlandse gemeenten. Het Servicebureau Europa (een samenwerking van REGR en VNG) is bij VNG International gevestigd. Statutaire directie: P. Knip. Vestigingsplaats: Den Haag.
- *VNG Realisatie B.V.* (tot 02-01-2018 Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) B.V.): Richt zich op het verbeteren van dienstverlening en bedrijfsvoering van gemeenten ten behoeve van hun burgers en bedrijven. Verder helpt KING gemeenten deel te nemen aan de netwerksamenleving en ontwikkelt KING concepten voor een krachtige bestuur. Statutaire directie: H. Aalders, (in dienst van VNG Realisatie sinds 01-02-2018). Vestigingsplaats: Den Haag.
- *VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V.*: Adviseert en ondersteunt gemeenten op het terrein van handhaving en naleving, ter verbetering van de uitvoeringskracht waarbij de vennootschap zich primair richt op het sociale domein en waarbij de vennootschap zich richt op kennisontwikkeling, innovatie, kennisverspreiding. Ondersteunt de VNG bij door haar gevoerde programma's op voornoemd terrein. VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V. is per december 2016 opgericht. Vanaf januari 2017 is zij operationeel. Statutaire directie: A. A. C. van Mierlo. Vestigingsplaats: Den Haag.

Resultaatontwikkeling van de Vereniging

De jaarrekening omvat twee jaarrekeningen, de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening. De enkelvoudige cijfers worden aangeduid als de Vereniging, de geconsolideerde gegevens als de VNG.

Op hoofdlijnen is de ontwikkeling van het resultaat van de Vereniging als volgt:

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2016	Begroting 2017	Realisatie 2017	Begroting 2018
Baten	111.120	115.343	123.367	87.945
Lasten	113.159	120.309	127.116	93.620
Bedrijfsresultaat	(2.039)	(4.966)	(3.749)	(5.676)
Financiële baten en lasten	1.923	1.820	2.232	1.876
Resultaat deelnemingen	872	779	1.726	933
Resultaat (voor bestemming)	757	(2.367)	209	(2.867)

In de bestuursvergadering van december 2013 is de dekking voor een periode van 4 jaar, voor de wetenschapsfunctie, uit het vermogen goedgekeurd. Het gaat om een totaalbedrag van € 1,358 miljoen (voor 2017 was de begroting € 0,371 miljoen). Dit komt bovenop het besluit van 2007, om de herhuisvesting te financieren uit het eigen vermogen. De jaarlijkse afschrijvingslasten voor de renovatie worden gehaald uit het eigen vermogen.

De realisatie van de twee bovengenoemde posten (€ 1,373 miljoen) zijn opgenomen in de staat van baten en lasten.

Vergelijking realisatie 2017 met begroting 2017

Het gerealiseerde resultaat is uitgekomen op € 0,209 miljoen positief. Het resultaat is daarmee € 2,576 miljoen beter dan begroot. Het bedrijfsresultaat is € 1,217 miljoen hoger dan begroot. En het resultaat van de deelnemingen en de financiële baten en lasten verklaren de € 1.359 miljoen waarmee de realisatie hoger uitkomt dan de begroting, naast het hogere bedrijfsresultaat. Het bedrijfsresultaat is een optelsom van de volgende posten:

- De overige baten zijn € 6,999 miljoen hoger uitgekomen dan begroot. Dit komt onder andere door hogere baten als gevolg van de extra dienstverlening aan de dochterbedrijven en hogere doorbelasting van salarissen aan de niet-fiscaal gelieerde instellingen. Hier staan deels ook hogere lasten tegenover.
- Een hoger gerealiseerd projectvolume. De nieuwe projecten beïnvloeden het bedrijfsresultaat. Een hogere dan begrote inzet van intern personeel zorgt voor een extra dekking van de overheadlasten.
- De hogere projectbijdrage wordt mede veroorzaakt door de gemeentefonds gefinancierde projecten. Tegenover deze projecten staat een nagenoeg gelijke stijging van de projectlasten (inclusief personele lasten).
- Lagere salarislasten, het budget voor salarislasten wordt ten opzichte van de begroting met € 1,838 miljoen onderschreden als gevolg van het niet direct invullen van vacatures en de ontvangen vergoeding voor uitgeleend personeel en de ZW-vergoedingen. Tegenover de lagere uitnutting van salarislasten staat een hogere inhuur van personeel derden (€ 1,222 miljoen ten opzichte van de begroting).
- De overige personeelslasten overschrijden de begroting met € 7,916 miljoen. Deels heeft deze betrekking op inhuur van personeel op de extern gefinancierde projecten, welke bij het opstellen van de begroting nog niet bekend waren. Wat betreft de vervangende inhuur ten gevolge van niet-ingevulde vacatures en tijdelijke vacatures wordt de begroting met € 1,222 miljoen overschreden.
- In 2017 is de naheffing van de BTW op salarislasten van de gedetacheerde medewerkers in het resultaat verwerkt. Samen met de lasten van de niet-terugvorderbare BTW is deze post € 0,935 miljoen hoger dan in de begroting was voorzien.

Het resultaat uit de deelnemingen is € 0,947 miljoen hoger dan begroot. Behalve VNG Diensten B.V. presteren alle bedrijven beter dan begroot. Het hogere resultaat komt veelal door

een hogere baten tegen lagere indirecte lasten.

Financiële baten en lasten: de realisatie is € 0,412 miljoen hoger dan begroot. Deze stijging is voornamelijk gerealiseerd door een hogere opbrengst uit de effecten.

Vergelijking realisatie 2017 met realisatie 2016

Het resultaat van de Vereniging is in 2017 uitgekomen op € 0,209 miljoen positief. Ten opzichte van het resultaat van € 0,757 miljoen positief over 2016 is dit een verslechtering van € 0,548 miljoen. Zoals hierboven al genoemd liggen er hier diverse mee- en tegenvallers aan ten grondslag. Zo zijn ten opzichte van 2016 de baten relatief minder gestegen dan de lasten; daartegenover zijn de financiële baten en lasten (€ 0,309 miljoen) en het resultaat van de deelnemingen (€ 0,854 miljoen) hoger dan in 2016.

Het bedrijfsresultaat is in 2017 € 1,710 miljoen negatiever dan in 2016. De belangrijkste oorzaken voor de verslechtering is een optelsom van:

- Hogere overige personeelslasten van € 0,444 miljoen (exclusief de extern gefinancierde projecten), voornamelijk als gevolg van vervangende inhuur voor openstaande vacatures, detacheringen en inzet ten behoeve van de beleidsprioriteiten en organisatieveranderingen.
- Hogere activiteitenlasten evenals hogere lasten (€ 1,066 miljoen), grotendeels als gevolg van hogere lasten door de naheffing van de BTW doorbelasting op de salarislasten van de medewerkers die gedetacheerd zijn bij de verenigingen en secretariaten evenals de adviezen derden ten behoeve van de externe projecten. De laatste lasten zijn grotendeels resultaatneutraal, daar zij gedekt worden uit de hierboven genoemde projectbijdragen.
- Hogere contributie als gevolg van het stijgen van het gemeentelijk accres.
- Hogere projectbijdragen van welke voor een deel gerealiseerd wordt door de gemeentefonds gefinancierde projecten.
- Hogere overige baten, € 0,982 miljoen, als gevolg van de dienstverlening aan derden zoals de dochterbedrijven, en hogere baten overige dienstverlening aan gelieerde instellingen.

Het resultaat uit deelnemingen is € 0,854 miljoen hoger ten opzichte van 2016. Het resultaat uit de deelnemingen VNG Congressen B.V. en VNG Risicobeheer B.V. is fors hoger (€ 0,851 miljoen) dan in 2016. Het verschil wordt voornamelijk verklaard door hogere marges op de verleende diensten. Vanaf 2016 zijn de VNG en de door haar (in)directe gehouden dochterondernemingen onderworpen aan vennootschapsbelasting. De VpB bedraagt voor 2017 € 0,562 miljoen.

De financiële baten en lasten zijn in 2017 € 0,309 miljoen hoger dan in 2016. In 2017 zijn meer koerswinsten gerealiseerd die via de exploitatierekening zijn geboekt. Daar tegenover staat een afname van herwaarderingsreserve van € 0,141 miljoen.

Toelichting op de bedrijfsrisico's

Net als iedere andere organisatie loopt de Vereniging in de dagelijkse uitvoering van activiteiten risico's. Het is van belang deze risico's identificeren en daarop bewust beleid te ontwikkelen. In deze paragraaf worden de meest relevante risico's belicht. Het gaat hier om risico's die de financiële positie van de Vereniging kunnen aantasten.

Projecten

De Vereniging voert namens derden diverse projecten uit. Hiervoor ontvangt zij bijdragen van deze derden. Uit de ontvangen bijdragen worden projectmedewerkers gefinancierd. Het betreft hier niet alleen medewerkers met een tijdelijke aanstelling maar ook medewerkers met een vaste aanstelling of externe inhuur. Gezien de omvang van het aantal projecten is een vaste kern van projectmedewerkers verantwoord. Het laatste betekent wel dat vaste lasten worden gefinancierd met variabele inkomsten. Risico bij het wegvallen van projecten is dat er onvoldoende dekking is voor de salarislasten en eventueel kosten voor afvloeiing van projectmedewerkers. Om de risico's te beheersen worden alleen die projecten begroot die zeker zullen worden gerealiseerd. Voorts wordt voor de uitvoering van projecten zo veel mogelijk gewerkt met personeel dat flexibel over de projecten ingezet kan worden. Verder is er bij inhuur ook het risico van een fictief dienstverband. Risicobeheersing vindt hier plaats door vooraf de opdrachtformulering helder en duidelijk neer te zetten en te toetsen. Deze maatregelen beperken enigszins de risico's van de gevolgen van het wegvallen van projecten.

Subsidies

De Vereniging ontvangt ook subsidies voor de uitvoering van diverse projecten. De Vereniging loopt het risico dat achteraf het subsidiebedrag naar beneden wordt bijgesteld als de Vereniging niet aan de subsidievoorwaarden heeft voldaan, terwijl de lasten al wel zijn gemaakt. Dit risico wordt onder meer beperkt door een strikt tijdschrijfbeleid te handhaven zodat projecturen na afloop te verantwoorden zijn.

Resultaat bedrijven

De Vereniging loopt het risico dat de resultaten van de bedrijven tegenvallen door ontwikkelingen op de markt waarop deze bedrijven opereren of doordat risico's, die typisch zijn voor een deelneming, zich voordoen. Als aandeelhouder deelt de Vereniging in het ondernemingsrisico van de deelnemingen. Verder zorgen lagere resultaten ook voor een gat of overschot in exploitatiebegroting van de Vereniging.

Beleggingen

De Vereniging loopt koersrisico over het belegd vermogen. Als de koersen van aandelen en obligaties dalen dan zal dit een negatief effect op het vermogen hebben. Tevens kan het een negatief effect op het resultaat hebben omdat begrote inkomsten uit beleggingen niet worden gerealiseerd. Behoudens de situatie van algehele en extremere omstandigheden (malaise op de effectenmarkten) is door het aanbrengen van spreiding in de portefeuille (in beleggingscategorieën en over regio's wereldwijd), het risico op een negatief effect op het vermogen beperkt. Er is gekozen voor een middellange beleggingsstrategie. Dat houdt in dat wordt verwacht dat optredende koersdalingen op de middellange termijn weer goed worden gemaakt en de vermogenspositie dus niet structureel wordt aangetast. Een eventueel negatief effect op het jaarresultaat van de Vereniging is niet altijd op voorhand uit te sluiten. Wel wordt dit eventuele negatieve effect gedempt door te werken met een herwaarderingsreserve. Hierdoor worden, zolang de herwaarderingsreserve positief is, ongerealiseerde koersresultaten niet in het resultaat betrokken. Het risico kan verder worden beperkt door een tijdige aanpassing van de portefeuillevreiding in tijden van verslechterende marktomstandigheden.

Eigenrisicodragers WW en Bovenwettelijk WW (BWW)

De Vereniging draagt het volledige risico voor alle WW- en BWW uitbetalingen. Dit kan leiden tot aanzienlijke tegenvallers. Voor alle opgebouwde rechten is in het verleden een voorziening gevormd. Om eventuele opbouw van nieuwe rechten te beperken, zal de Vereniging zoeken naar maatregelen die liggen in de sfeer van vergroting van de interne mobiliteit en daar waar mogelijk werken met tijdelijke contracten.

Kerninformatie van de VNG

(bedragen x € 1.000)

Geconsolideerde balans van de VNG per ultimo	2017	2016
Vaste activa	71.308	69.897
Vlottende activa	70.596	76.879
Groepsvermogen	(65.530)	(65.548)
Voorzieningen	(1.189)	(1.499)
Kortlopende schulden	(75.185)	(79.729)
	0	0

Geconsolideerde staat van baten en lasten van de VNG	2017	2016
Contributie	20.890	20.743
Baten	157.002	146.138
Lasten	158.457	147.062
Bedrijfsresultaat	(1.455)	(924)
Financiële baten en lasten	2.225	1.958
Vennootschapsbelasting	(562)	(277)
Resultaat boekjaar	209	757

Het aandeel in het resultaat van de VNG-bedrijven in het resultaat van de Vereniging is als volgt opgebouwd:	2017	2016
Congres- en Studiecentrum VNG B.V.	740	396
VNG Risicobeheer B.V.	626	331
VNG International B.V.	282	286
VNG Realisatie B.V.	21	1
VNG Diensten B.V.	(97)	(141)
VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V.	155	-
	1.726	872

Personeelsgegevens van de Vereniging	2017	2016
Bezetting in fte's per 31 december	214 fte	205 fte
Uitstroompercentage bij de Vereniging	22,0 %	11,0 %
Ziekteverzuimpercentage (incl. zwangerschappen)	3,5 %	3,6 %
Ziekteverzuimpercentage (excl. zwangerschappen)	2,9 %	3,4 %
Salarislasten in procenten van de lasten	14 %	15 %

Vraagbaakfunctie van de Vereniging	2017	2016
Aantal binnengekomen vragen via de Frontoffice	25.075	27.701

Samenstelling bestuur en directie VNG

(per 31 december 2017)

Dhr. J. van Zanen
Voorzitter
Burgemeester Utrecht

Dhr. H. Bruls
Vice-voorzitter
Burgemeester Nijmegen

Dhr. B. Visser
Penningmeester
Burgemeester Scherpenzeel

Dhr. T. van der Zwan
Secretaris
Burgemeester Heereveen

Mw. J. Bakker-Klein
Lid
Wethouder Huizen

Dhr. P. Buijtels
Lid
Secretaris Maastricht

Dhr. R. Cazemier
Lid
Burgemeester Dinkelland

Dhr. F. Crone
Lid
Burgemeester Leeuwarden

Dhr. S. Depla
Lid
Wethouder Eindhoven

Dhr. S. van 't Erve
Lid
Burgemeester Lochem

Mw. J. Gehrke
Lid
Griffier De Wolden

Mw. P. Heijkoop
Lid
Raadslid Alphen aan de Rijn

Mw. M. de Jager-Stegeman
Lid
Raadslid Deventer

Dhr. J. Kreijkamp
Lid
Wethouder Utrecht

Mw. W. Paulusma
Lid
Raadslid Groningen

Dhr. B. Revis
Lid
Wethouder Den Haag

Mw. A. Usmany-Dallinga
Lid
Wethouder Appingedam

Dhr. A. Vliegenthart
Lid
Wethouder Amsterdam

Dhr. B. de Vries
Lid
Wethouder Tilburg

Mw. L. Wagenaar-Kroon
Lid
Burgemeester Waterland

Dhr. F. Weerwind
Lid
Burgemeester Almere

Dhr. T. Weterings
Lid
Burgemeester Haarlemmermeer

Dhr. R. van der Zwaag
Lid
Burgemeester Veere

Algemene directie

Jantine Kriens
Algemeen directeur

Pieter Jeroense
Plv. algemeen directeur

Jaarrekening 2017

Toelichting algemeen

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten is statutair en feitelijk gevestigd in Den Haag, Nassaulaan 12. Het KvK nummer van de Vereniging is 40409418.

De jaarrekening van de VNG is opgesteld in mei 2018.

In het verslag wordt de staat van baten en lasten 2017 vergeleken met de staat van baten en lasten 2016 en de begroting 2017. De begroting van de Vereniging waartegen de realisatie wordt afgezet is de goedgekeurde begroting 2017 welke in december 2016 door het bestuur is vastgesteld.

Doelstelling

De doelstellingen van de VNG zijn:

1. De leden collectief en individueel bijstaan bij de vervulling van hun bestuurszaken.
2. Voor de leden of groepen van leden afspraken maken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector en overeenkomsten betreffende de arbeidsvoorwaarden van personeel in de sector gemeenten aan te gaan met werknemersorganisaties.

Toepassing verslaggevingsstelsel en stelselwijziging

Het toegepaste verslaggevingsstelsel voor de jaarrekening is gebaseerd op de wettelijke voorschriften weergegeven in Richtlijn 640, Organisaties zonder winststreven voor de enkelvoudige jaarrekening. Vorig jaar is voor de geconsolideerde jaarrekening gewerkt met Titel 9, Boek BW en de Richtlijnen van de Jaarverslaggeving 640. Omdat de niet winstgevende activiteiten in 2017 groter geweest zijn dan de commerciële activiteiten is nu voor zowel de enkelvoudige als de geconsolideerde jaarrekening gewerkt met Richtlijn 640. Dit heeft geen effect op het vermogen of het resultaat.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Rapporteringsvaluta

De enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening luidt in duizenden euro's (€). De euro fungeert als functionele en rapporteringsvaluta van de VNG. Tellingen zijn gebaseerd op de niet afgeronde bedragen.

Herwaardering

Effecten worden gewaardeerd tegen beurswaarde per balansdatum. Ongerealiseerde waardeveranderingen worden verwerkt in de herwaarderingsreserve. Indien echter de herwaarderingsreserve negatief is, komen onrealiseerde koerseffecten wel ten gunste of ten laste van het resultaat. De herwaarderingsreserve is ingesteld om resultaatseffecten ten gevolge van niet gerealiseerde koerseffecten (bewegingen) te voorkomen.

Consolidatie

In de consolidatie zijn de financiële gegevens van de VNG en haar groepsmaatschappijen opgenomen. Het resultaat uit dochterondernemingen zijn in de enkelvoudige jaarrekening na het bedrijfsresultaat verantwoord onder het kopje aandeel in resultaat van deelnemingen.

De direct of indirect gehouden deelnemingen in groepsmaatschappijen zijn:

- VNG International B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Risicobeheer B.V., Den Haag, 100% belang
- Congres- en Studiecentrum VNG B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Opleiding en Detachering B.V., Den Haag, 100% belang

- VNG Realisatie B.V, Den Haag, 100% belang
- VNG Diensten B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V., 100% belang

Nevenvestigingen:

VNG International B.V. heeft drie dochterondernemingen te weten Mepco s.r.o Tsjechië 97,5% belang, CMRA, Zuid Afrika 100% belang en CILG 100% belang in Tunesië.

Valutaomrekening

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de valutakoers per balansdatum. In de staat van baten en lasten zijn baten, lasten en resultaten omgerekend in euro's tegen de op het moment van de transacties geldende koers. Het hierbij ontstane koersverschil wordt direct in het resultaat verwerkt.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs, verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur, of tegen lagere bedrijfswaarde. De afschrijving bedraagt voor bedrijfsgebouwen vijftig jaar (verbouwingen tien jaar), voor renovaties twintig jaar, machines en installaties zes tot twintig jaar en voor andere bedrijfsmiddelen drie tot tien jaar. Bij wijziging van de economische of technische levensduur wordt de restant afschrijvingsduur aangepast, waarbij de aangepaste afschrijvingsduur wordt herkend.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van de VNG.

Overige effecten

Effecten worden gewaardeerd tegen reële waarde gebaseerd op beurskoers per balansdatum. Ongerealiseerde waardeveranderingen worden direct verwerkt in de herwaarderingsreserve. Indien de herwaarderingsreserve negatief is, wordt de herwaarderingsreserve ten laste van het resultaat aangevuld tot € 0. Dit ten laste van het resultaat gebrachte verlies, wordt in latere jaren, bij een positieve ontwikkeling, weer ingelopen ten gunste van de staat van baten en lasten.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, voor zover nodig rekening houdend met een voorziening voor oninbaarheid.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven, die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen.

Overige activa en passiva

De schulden worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Alle overige posten in de balans worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Baten

Algemeen

Onder baten wordt verstaan: de contributie-inkomsten, de projectbijdragen, de opbrengst uit levering van goederen en diensten aan derden, onder aftrek van kortingen e.d. en van over de baten geheven belastingen. De baten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Bijdragen en subsidies

De toerekening van de projectbijdragen vindt plaats op basis van de gemaakte lasten in de

desbetreffende jaar. De gemaakte projectlasten worden verantwoord naar kostencategorie in de staat van baten en lasten.

Resultaat deelnemingen

Het resultaat van de deelnemingen komt overeen met het aandeel in het resultaat over het boekjaar van de betreffende deelneming. De resultaten van nieuw verworven groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie meegenomen rechtspersonen en vennootschappen worden geconsolideerd vanaf de overnamedatum. Op die datum worden de activa, voorzieningen en schulden gewaardeerd tegen de reële waarden. De betaalde goodwill wordt geactiveerd en afgeschreven over de economische levensduur. De resultaten van afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie verwerkt tot het tijdstip waarop de groepsband wordt verbroken.

Lasten

Algemeen

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Intercompany-transacties

Resultaten uit transacties met en tussen groepsmaatschappijen worden volledig geëlimineerd.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de Wet Modernisering Vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen in werking getreden. Hierdoor zijn de VNG en de door haar (in)direct gehouden dochterondernemingen onderworpen aan vennootschapsbelasting. De door de VNG (in)directe gehouden dochterondernemingen zijn gevoegd in een fiscale eenheid. De resultaten van de door de VNG gehouden dochterondernemingen worden in de post resultaat deelnemingen verantwoord na de belastinglast van de fiscale eenheid. Geconsolideerd wordt de totale belastinglast van de consolidatie kring verantwoord.

Pensioenen

Bij de Vereniging is sprake van een bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) ondergebrachte pensioenregeling. Deze pensioenregeling wordt als toegezegde pensioenregeling gekwalificeerd. Verwerking in de jaarrekening van de VNG vindt plaats als toegezegde bijdrageregeling, omdat de VNG geen verplichting heeft om aanvullende bijdragen te voldoen, anders dan hogere toekomstige premies als sprake is van een tekort bij het ABP. De 'beleidsdekkingsgraad'; het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden bedroeg eind 2017 101,5% (2016: 91,7%). De verbeterde financiële positie van het ABP is vooral te danken aan het beleggingsrendement wat het ABP realiseerde. Volgens de Pensioenwet moet het ABP beschikken over een vereist eigen vermogen en een minimaal vereist eigen vermogen. Gedeeltelijke indexatie mag bij een beleidsdekkingsgraad van 110% of hoger. Vanaf 128% mag het ABP volledig indexeren. De kans dat het ABP de pensioenen in 2018 en 2019 moet verlagen is inmiddels zeer klein geworden. Voor volgende jaren blijft de kans aanwezig. Als de beleidsdekkingsgraad tot en met 2020 (voor een aaneengesloten periode van vijf jaar) onder het vereiste niveau van 104,2% blijft, zal het ABP de pensioenen moeten verlagen. Op basis van de financiële positie aan het einde van 2017, stijgen de pensioenpremies per 1 januari 2018 van 21,1% naar 22,9%.

Algemene grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de post liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Overige informatie

Rente- en kredietrisico's

De invloed van veranderingen in rentetarieven op de resultaten van de VNG worden zo veel mogelijk beperkt. Hierbij stelt de VNG zich ten doel de totale rentebaten te optimaliseren en de totale rentelasten te beperken. Om dit te bereiken bankiert de Vereniging in een zogenaamd rente- en saldo-compensabel stelsel. Hierbij bankiert zij met de door de haar (indirect) gehouden dochters. Doordat de bank in dit stelsel alleen het saldo van de verschillende rekeningen ziet, fungeren de plusstanden van de deelnemingen als dekking tegen eventuele roodstanden van de Vereniging. Debetstanden op de hoofdrekening of een van de nevenrekeningen worden bij een totale saldo creditstand op de hoofdrekening gecompenseerd, zodat er in dat geval per saldo geen debetrente behoeft te worden betaald. Eventueel uit te zetten gelden buiten het stelsel geschiedt van de hoofdrekening of van uit de rekening van VNG Diensten B.V. De kredietrisico's voor de Vereniging zijn als laag te kwalificeren. De baten die de Vereniging genereert, zijn nagenoeg alle afkomstig van overheidsinstellingen.

Tekstuele analyse

De cijfers worden zoveel mogelijk toegelicht onder de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten. Voor zover de cijfers in de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten hetzelfde zijn als de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten, zullen deze niet apart worden toegelicht.

Enkelvoudige jaarrekening 2017

Enkelvoudige balans per 31 december 2017

Voor bestemming van het resultaat (bedragen x € 1.000)

ACTIVA

(bedragen x € 1.000)

	2017	2016
<i>Vaste activa</i>		
Materiële vaste activa (1)		
Bedrijfsgebouwen en –terreinen	10.076	10.750
Activa in uitvoering	29	0
Machines en installaties	1.076	1.653
Andere vaste bedrijfsmiddelen	750	1.059
	11.932	13.462
Financiële vaste activa (2)		
Deelnemingen	21.718	19.829
Overige effecten	59.306	56.351
Langlopende verordeningen		12
	81.024	76.192
Totaal vaste activa	92.956	89.654
<i>Vlottende activa</i>		
Vorderingen		
Handelsdebiteuren (3)	5.410	3.248
Intercompany	2.596	1.061
Overige vorderingen en overlopende activa (4)	2.333	17.454
	10.340	21.762
Liquide middelen	27.345	27.136
	27.345	27.136
Totaal vlottende activa	37.685	48.898
Totaal activa	130.641	138.552

PASSIVA

	<u>2017</u>	2016
Eigen vermogen (5)		
Herwaarderingsreserves	6.023	6.164
Bestemmingsreserves	9.694	10.726
Overige reserves	48.678	46.889
Omrekenverschillen	(106)	(20)
Onverdeeld resultaat	<u>1.241</u>	<u>1.790</u>
	65.530	65.548
Voorzieningen (6)		
Egalisatievoorziening	<u>967</u>	<u>1.493</u>
	967	1.493
Kortlopende schulden		
Handelscrediteuren	3.245	15.820
Belastingen en premie sociale verzekeringen	5.035	4.650
Intercompany	7.869	4.500
Overlopende passiva	42.441	41.713
Overige schulden (7)	<u>5.554</u>	<u>4.827</u>
	64.144	71.511
Totaal passiva	<u>130.641</u>	<u>138.552</u>

Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Baten			
Contributie	20.890	20.880	20.743
Bijdrage projecten (8)	89.687	88.673	79.556
Overige baten (9)	12.789	5.790	10.822
Som der baten	123.367	115.343	111.120
Lasten			
Salarissen (10)	13.510	19.079	13.634
Sociale lasten en pensioenlasten (10)	3.731		3.502
Overige personeelslasten (11)	14.757	1.935	10.042
Afschrijvingen	1.743	1.800	1.673
Kantoor- en huisvestingslasten (12)	5.053	3.905	4.369
Activiteitslasten (13)	84.475	91.688	77.081
Overige lasten (14)	3.846	1.902	2.859
Som der lasten	127.116	120.309	113.159
Bedrijfsresultaat	(3.749)	(4.966)	(2.039)
Financiële baten en lasten (15)	2.232	1.820	1.923
Aandeel in resultaat van deelnemingen (16)	1.726	779	872
Resultaat voor belastingen	209	(2.367)	757
Vpb	-	-	-
Resultaat	209	(2.367)	757
Dekking uit het vermogen	1.033	1.367	1.033
Onverdeeld resultaat	1.242	(1.000)	1.790

Het resultaat is uitgekomen op € 0,209 miljoen positief. Dit is € 2,576 miljoen beter dan begroot. Na de onttrekking uit de bestemmingsreserve, € 1,033 miljoen voor de lasten van de herhuisvesting is het onverdeeld resultaat uitgekomen op € 1,242 miljoen positief. Het resultaat deelnemingen komt € 0,947 miljoen hoger uit dan begroot. Het bedrijfsresultaat komt € 1,217 miljoen hoger uit dan begroot. De financiële baten en lasten zijn € 0,412 miljoen hoger dan begroot.

Toelichting op de enkelvoudige balans

(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa (1)

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen	Activa in uitvoering	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal 2017
Beginstand					
Aanschafwaarde	22.569	-	5.447	4.598	32.614
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(11.819)	-	(3.793)	(3.539)	(19.152)
Boekwaarde 1 januari 2017	10.750	-	1.653	1.059	13.462
Mutaties					
Investeringsen	12	29	23	148	212
Desinvesteringen aanschafwaarde					
Desinvestering afschrijvingen					
Herrubriceringen aanschafwaarde					
Afschrijvingen	(686)		(658)	(399)	(1.743)
Totaal mutaties	(674)	29	(635)	(251)	(1.530)
Eindstand					
Aanschafwaarde	22.581	29	5.470	4.746	32.826
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(12.505)		(4.393)	(3.996)	(20.894)
Boekwaarde 31 december 2017	10.076	29	1.076	750	11.932
Afschrijvingspercentages	2-20%		5-16,7%	10-33%	

In 2017 zijn investeringen gedaan in het ICT-netwerk, de inventaris en de installaties in de Willemshof. De mutaties in de vaste activa bestaan verder uit de geplande jaarlijkse afschrijvingen.

De actuele WOZ-waarde van de Willemshof is gelijk aan € 15,900 miljoen en die van de Sophialaan bedraagt € 2,000 miljoen. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Financiële vaste activa (2)

Deelnemingen	2017	2016
VNG Diensten B.V.	21.718	19.829
	21.718	19.829

VNG Diensten B.V.	2017	2016
Stand per 1 januari	19.849	18.977
Bij: aandeel in resultaat	1.726	872
Bij: agiostorting	250	-
Af: omrekenverschillen vreemde valuta	(106)	(20)
Stand per 31 december	21.718	19.829

De toename van de waarde ultimo 2017 ten opzichte van de waarde ultimo 2016 van VNG Diensten B.V. is het gevolg van het resultaat over 2017 en het niet-uitkeren van dividend in 2017.

Overige effecten	2017	2016
Effectenportefeuille	59.302	56.347
Overige beleggingen	4	4
Stand per 31 december	59.306	56.351

Het verloop van de effectenportefeuille

	Obligaties	Aandelen	Totaal 2017	Totaal 2016
Balanswaarde per 1 januari	39.656	16.691	56.347	53.786
Aankopen	1.204	4.231	5.435	12.910
Verkopen	(518)	(3.178)	(3.696)	(12.042)
Gerealiseerde waardedalingen of -stijgingen	(0)	(74)	(74)	544
Ongerealiseerde waardedalingen of -stijgingen	(222)	1.512	1.290	1.149
Balanswaarde per 31 december	40.120	19.182	59.302	56.347

De balanswaarde per ultimo 2017 is ten opzichte van de balanswaarde per ultimo 2016 met € 2,955 miljoen toegenomen. Deze toename bestaat uit twee componenten: het saldo volume aan- en verkopen en het saldo van gerealiseerde en ongerealiseerde waarde mutaties. De balanswaarde per 1 januari 2018 kwam € 2.561 miljoen hoger uit dan het jaar ervoor. Het saldo aan- en verkopen kwam € 0,871 miljoen hoger uit dan 2016 en het saldo gerealiseerde en ongerealiseerd waarde mutaties kwam € 0,477 miljoen lager uit dan 2016.

	Obligaties	Aandelen	Totaal 2017	Totaal 2016
Cumulatieve ongerealiseerde koerseffecten	2.392	3.630	6.023	6.164

Ten opzichte van de stand in 2016 nam de herwaarderingsreserve 2017 met € 0,141 miljoen af. De verklaring van deze toename is de volgende: In 2017 is € 1,431 miljoen aan de herwaarderingsreserve onttrokken als gevolg van gerealiseerde herwaardering. De gerealiseerde herwaardering heeft nagenoeg geheel bij de effecten plaats gehad. Voorts is de herwaarderingsreserve in 2017 gevoed met € 1,290 miljoen. Dit als gevolg van ongerealiseerde waarde mutaties. De ongerealiseerde waarde mutaties nader beziend: in de beleggingscategorie obligaties heeft een onttrekking plaatsgehad van € 0,222 miljoen. In de beleggingscategorie aandelen werd de herwaarderingsreserve gevoed met €1,512 miljoen.

Handelsdebiteuren (3)

	2017	2016
Handelsdebiteuren	5.770	3.497
Voorziening dubieuze debiteuren	360	249
Totaal handelsdebiteuren	5.410	3.248

De post handelsdebiteuren is met € 2,163 miljoen toegenomen.

Het saldo van de contributievorderingen is met € 2,162 miljoen toegenomen, doordat er minder contributie voor het einde van het jaar is ontvangen ten opzichte van vorig jaar. Daarmee samenhangend is dus ook meer als vooruit ontvangen contributie (€ 2,896 miljoen) in de overlopende passiva meegenomen.

In 2017 is de aan gemeenten toekomende vergoeding voor Regres-WMO direct aan de gemeenten uitgekeerd en heeft dus het saldo niet beïnvloed.

Op overige handelsdebiteuren is tevens een toename te zien als gevolg van het doorbelasten van de detacheringslasten. De voorziening dubieuze debiteuren is met € 0,110 miljoen toegenomen en betreft de nog steeds openstaande contributievorderingen op een van de overzeese gebieden en de vorderingen op de gelieerde instellingen.

Overige vorderingen en overlopende activa (4)

	2017	2016
Belastingen	136	109
Overige vorderingen	627	12
Overlopende activa	1.570	17.333
Stand per 31 december	2.333	17.454

Deze post bestaat uit overlopende activa waarbij het grootste deel (€ 1.350 miljoen) de nog te versturen facturen betreft. Daarnaast zijn terug te vorderen dividendbelasting en te ontvangen rentebaten onderdeel van deze post.

Ten opzichte van vorig jaar is het aandeel van vooruitbetaalde lasten in deze post afgenomen met € 14,175 miljoen en de post nog te versturen facturen toegenomen met € 0,233 miljoen. Ultimo het jaar is het saldo van de rentebaten positief. Hierdoor is een toename van € 0,025 te zien. Tot slot is de post terug te ontvangen dividendbelasting met € 0,027 miljoen toegenomen als gevolg van nog terug te vragen dividendbelasting over de jaren 2015 tot en met 2017.

Eigen vermogen (5)

Herwaarderingsreserve (gesplitst)	Obligaties	Aandelen	Totaal 2017	Totaal 2016
Balanswaarde per 1 januari	2.613	3.551	6.164	5.508
Realisatie herwaardering door verkoop	2	(1.433)	(1.431)	(494)
Ongerealiseerde waarde mutaties	(222)	1.512	1.290	1.149
Aanpassing herwaardering	(220)	79	(141)	655
Stand herwaarderingsreserve per 31 december	2.392	3.630	6.023	6.164

De herwaarderingsreserve is vanaf 2009 positief. Hierdoor lopen de ongerealiseerde koersresultaten via de balans. Doordat de gerealiseerde herwaardering als gevolg van verkopen groter is dan de ongerealiseerde koerswinsten, is de herwaarderingsreserve afgenomen met € 0,141 miljoen tot € 6,023 miljoen.

Bestemmingsreserve	2017	2016
Stand per 1 januari	10.726	11.163
Bij: uit onverdeeld resultaat	-	597
Af: lasten herhuisvesting	(1.033)	(1.033)
Stand bestemmingsreserve	9.694	10.726

In 2007 is besloten de lasten veroorzaakt door de herhuisvesting ten laste van het eigen vermogen te laten komen. Dit geschiedt door de vorming van een bestemmingsreserve.

In 2012 is € 0,433 miljoen uit het resultaat 2011 toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor de dekking van de WW- en BWW-rechten van de medewerkers van het Expertisecentrum Kinderopvang.

In 2015 en 2016 is € 2,724 miljoen zijnde de verkrijgingswaarde en het resultaat van VNG Realisatie B.V. toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Het besluit voor het toevoegen aan de bestemmingsreserve is genomen bij het vaststellen van de jaarrekening 2015 en 2016, omdat VNG Realisatie B.V. behoudens bijzondere omstandigheden geen dividend uit kan keren, welke komt uit de uitnamen gemeentefonds.

Eind 2017 bestaat de bestemmingsreserve (€ 9,694 miljoen) uit het saldo van de lasten herhuisvesting (€ 6,423 miljoen), mogelijke personele lasten (€ 0,433 miljoen), de toevoeging van het solidariteitsfonds (€ 0,114 miljoen) en de verkrijgingswaarde en resultaat van VNG Realisatie B.V. (€ 2,724 miljoen).

Overige reserves	2017	2016
Stand per 1 januari	46.889	44.958
Bij: uit resultaatbestemming vorig boekjaar	1.790	1.930
Stand per 31 december	48.678	46.889

Omrekenverschillen	2017	2016
Stand per 1 januari	(20)	0
Mutatie	(86)	(20)
Stand per 31 december	(106)	(20)

Onverdeeld resultaat boekjaar	2017	2016
Stand per 1 januari	1.790	2.087
Af: mutatie bestemmingsreserve (uit onverdeeld voorgaand boekjaar)	-	(597)
Af: naar Overige reserves (uit onverdeeld resultaat voorgaand boekjaar)	(1.790)	(1.490)
Bij: mutatie bestemmingsreserve 2015 (lasten herhuisvesting)	1.033	1.033
Bij: resultaat boekjaar	209	757
Stand per 31 december	1.241	1.790

Voorzieningen (6)

De VNG heeft een tweetal voorzieningen voor verplichtingen die voortvloeien uit aanspraken op de WW- en Bovenwettelijke WW-regelingen. Deze voorzieningen hebben in overwegende mate een langlopend karakter. Deze voorzieningen worden jaarlijks in overeenstemming gebracht met de maximale toekomstige verplichtingen.

Egalisatievoorziening	2017	2016
Stand per 1 januari	1.493	2.285
Bij: dotaties	631	233
Af: onttrekkingen	(434)	(383)
Af: vrijval	(723)	(642)
Stand per 31 december	967	1.493

In 2017 is de egalisatievoorziening voor toekomstige jaarlijkse verplichtingen voor afvloeiingslasten gedaald met € 0,526 miljoen. De vrijval wordt in hoge mate veroorzaakt door de vrijval van rechten van die oud-medewerkers die een baan gevonden hebben en daardoor niet meer WW- en/of BWW-gerechtigd zijn. Van de opgenomen voorziening betreft € 0,256 miljoen uitkeringsrechten over 2018.

Overige schulden (incl. overlopende passiva) (7)

	2017	2016
Vooruit gefactureerde bedragen	61	4
Vooruit gefactureerde contributie	8.824	11.578
Vooruit ontvangen subsidies	33.618	30.134
Div. reserveringen voor verlof en vakantiegeld	2.044	1.914
Overige schulden	3.448	2.909
Stand per 31 december	47.995	46.540

Onder de post vooruit ontvangen subsidies zijn de bedragen opgenomen van het Rijk voor de projecten die nog doorlopen of afgerekend worden in 2018 en later (€ 8,359 miljoen) en van de vooruit ontvangen bedragen uit het gemeentefonds voor nog uit te voeren activiteiten (€ 24,858 miljoen).

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

De totale verplichting voor het beheer en onderhoud van het automatiseringssysteem en de telefonie is € 4,0 miljoen (t/m 2021).

De VNG heeft een naheffing voor de BTW gehad van de Belastingdienst. Deze naheffing had betrekking op het factureren van salarislasten aan gelieerde partijen. Omdat er geen daadwerkelijk onderbouwde vordering op de gelieerde partijen is, is in de jaarrekening 2017 deze vordering vrijgevallen als last in de jaarrekening. Pas op het moment dat de gelieerde partijen na een verzoek van de VNG hebben bevestigd dat zij deze BTW zullen betalen, ontstaat er een eventuele vordering van maximaal € 0,705 miljoen op de gelieerde instellingen.

Hoofdelijke aansprakelijkheid

De VNG maakt onderdeel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting, waarvan naast de VNG ook VNG Diensten B.V., VNG International B.V., Congres- en Studiecentrum VNG B.V., VNG Risicobeheer B.V., VNG Kenniscentrum Handhaving & Naleving Advies B.V. en VNG Opleiding & Detachering B.V. deel uitmaken.

Binnen deze fiscale eenheid zijn de bedrijven, die onderdeel van de eenheid zijn, vrijgesteld van btw-heffing op de onderlinge leveringen en diensten. Elke afzonderlijke entiteit binnen deze fiscale eenheid is volledig aansprakelijk voor de afdracht van de omzetbelasting van de fiscale eenheid als geheel.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Bijdrage projecten (8)

Zowel de bijdragen als de uitgaven van de projecten zijn hoger dan begroot: dit is het gevolg van nieuwe extern gefinancierde projecten. In de begroting wordt rekening gehouden met de subsidieaanvragen die op dat moment al goedgekeurd zijn. De nieuwe projecten hebben wel effect op het totale bedrijfsresultaat, omdat tegenover de hogere projectbaten, vaak een minder dan evenredige toename van de lasten (zowel uitbestedings- als personele lasten) staat. Uit deze personele lasten op de projecten wordt extra dekking gegenereerd middels de overhead (zoals huisvesting en overhead verwerkt in het uurtarief), welke een bijdrage levert aan het resultaat.

In vergelijking met 2016 neemt de bijdrage projecten toe met € 9,872 miljoen. De bijdrage van de uit het gemeentefonds gefinancierde projecten bedraagt € 63,658 miljoen. Bijdragen van de overige projecten bedraagt € 26,029 miljoen.

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Bijdrage projecten	89.687	88.673	79.556
Waarvan subsidies van het Rijk	25.284	21.582	21.251
Waarvan de gemeentefonds gefinancierde projecten:	64.403	67.091	58.257
1. WOZ	1.113	1.000	822
2. Expertisecentrum kinderopvang	465		301
3. Digitale Agenda 2020 (incl. IDS)	11.617	16.743	6.827
4. 14+ Netnummer	936	1.312	813
5. Monitor Sociaal Domein	376	160	247
6. Overbruggingsprogramma NUP			
7. Beheer en behoud producten NUP	775	785	923
8. Doventolk voorziening werkdomein	62		-27
9. Meeneembare voorzieningen			
10. ISD	887		3.901
11. ISD Beheer	9.249	9.173	8.890
12. Handhaving en Naleving (RCF)	289		2.421
13. Digitaal Klantdossier (DKD)	269	505	352
14. IBD	1.505	1.653	1.583
15. Landelijk telefoonnummer voor advies- en Meldpunt	312	400	306
16. Huiselijk Geweld en Kindermishandeling			
17. Landelijke inkoop	222	207	203
18. Implementatie en beheer Basisregistratie personen	1.287	1.764	187
19. Burgerzakenmodules Basisregistratie personen	150	289	248
20. Digitale Agenda Omgevingswet	2.179	1.612	534
21. Collectieve I-voorziening en dienstverlening	814	1.653	129
22. Landelijke doventolkvoorziening	10.340	10.750	9.179
23. Telefonisch of elektronisch advies	4.174	4.200	3.438
24. Hulp en opvang aan slachtoffers van eengerelateerd			
25. geweld en loverboys	4.025	3.730	4.000
26. Knooppunt huwelijksdwang en achterlating			250
27. Stichting Opvoeden.nl			700
28. Stichting Kindertelefoon	3.655	3.655	3.860

29. Stichting Adoptievoorziening	672		672
30. Vertrouwenswerk jeugd	7.500	7.500	7.500
31. Ensia	969		
32. Initiate	561		

Overige baten (9)

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Opbrengst derden	8.306	2.024	6.661
Auteursvergoedingen	45	45	57
Vacatiegelden	24	30	38
Interne baten	3.563	2.818	3.103
Overige baten	850	871	962
Totaal overige baten	12.789	5.790	10.822

Opbrengst derden

Ten opzichte van de begroting nemen de overige baten met € 6,991 miljoen toe. Dit betreft grotendeels de post 'Opbrengst Derden' welke € 6,282 hoger uit komt dan begroot. Hieronder zijn inbegrepen de baten van extern gefinancierde projecten (€ 5,913 miljoen) welke bij het opstellen van de begroting niet bekend waren. Het betreft onder andere het programma Aan de Slag met de Omgevingswet waarin de VNG, het IPO en Rijkswaterstaat samenwerken, bijdragen vanuit gemeenten voor GBI (Gezamenlijke Backoffice Inkomensvoorziening), Gemeentelijke Telefonie en een bijdrage voor het uitvoeren van activiteiten t.b.v. de versnelling van de transformatie in het sociaal domein.

Als de extern gefinancierde projecten buiten beschouwing worden gelaten dan komt de post opbrengst derden € 0,369 miljoen hoger uit dan begroot. Dit betreft onder andere het in rekening brengen van secretariaatslasten bij deelnemende gemeenten van het Gemeentelijk Netwerk voor Mobiliteit en Infrastructuur (voorheen Vereniging Openbaar vervoer Centrumgemeenten). Ook betrof het de dienstverlening aan gelieerde instellingen welke hoger uitkomt, een opzegvergoeding voor het beëindigen van een huurcontract en de vergoeding voor de commissie Besluit begroting en verantwoording (BBV) welke pas per januari 2018 terug is gegaan naar het ministerie van BZK. Hiernaast waren meer medewerkers voor de gelieerde instellingen werkzaam, de doorbelaste salarislasten zijn dan ook hoger dan begroot.

Interne baten

De interne baten komt € 0,745 miljoen hoger uit dan begroot. Het betreft hier voornamelijk het VNG KCHN B.V.. De baten waren bij het opstellen van de begroting nog niet bekend. Hiernaast komt de afgenomen dienstverlening door VNG-CS (detacheringen, belastingcongres) en VNG Realisatie B.V. hoger uit. De aan VNG Risicobeheer door te belasten lasten waren in 2017 lager, de inzet voor het zorgverzekeringcontract kwam lager uit. Ten opzichte van 2016 stijgt de interne baten met € 0,460 miljoen. Dit is aan de ene kant het gevolg van de door VNG KCHN B.V. afgenomen dienstverlening en aan de andere kant zijn de door te belasten lasten aan VNG Risicobeheer lager (in 2016 werden nog extra lasten gemaakt en doorbelast voor de aanbesteding van het zorgverzekeringcontract).

Overige baten

De overige baten zijn nagenoeg gelijk aan begroot. De opbrengst van de belastingadviezen blijft achter. Dat komt door de verantwoording van de baten van het belastingcongres onder de interne baten. Ten opzichte van vorig jaar dalen de overige baten met € 0,112 miljoen. Dit is het gevolg van het wegvallen van de bijdrage uit het WSW-fonds. Dit fonds is uitgeput, de laatste bijdrage van 2016 bedroeg € 0,125 miljoen.

Salarissen, sociale lasten en pensioenlasten (10)

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Salarissen	14.587	15.150	14.502
Sociale lasten	1.669	1.750	1.634
Pensioenlasten	2.062	2.179	1.868
Vergoedingen (ZW, uitlenen personeel)	(1.076)		(868)
Totaal salarissen, sociale lasten en pensioenlasten	17.241	19.079	17.136

Het totaal van salarislasten, sociale lasten en pensioenlasten stijgt met € 0,105 miljoen ten opzichte van 2016. Deze stijging is beperkt (0,6%) en is lager dan verwacht zou mogen worden op basis van de pensioenpremiestijging en de in 2017 overeengekomen loonsverhoging van 1,4% in de 'tussen-cao' Rijksoverheid. Dit vindt zijn oorzaak in een aantrekkelijke arbeidsmarkt; vacatures zijn moeilijker te vervullen en voor het tweede jaar achtereen komt het uitstroompercentage uit boven de 10% (2016: 11%, 2017: 22%). Het gemiddeld aantal fte in 2017 daalde verder ten opzichte van 2016. Hiernaast kwamen de vergoedingen voor zwangerschap, uitlenen van personeel en overige loonlastenvergoedingen hoger uit dan in 2016.

De pensioenlasten stijgen ten opzichte van 2016 met € 0,194 miljoen. Het ABP verhoogde de pensioenpremie per 1 januari 2017 van 18,8% naar 21,1%. 70% van deze verhoging komt voor rekening van de werkgever.

De gemiddelde salarislast per fte stijgt van € 78.852 (2016) naar € 81.805 (2017). Deze stijging van 3,7% is het gevolg van de nieuwe cao/de reguliere periodieke verhogingen (2,0%), de verhoging van de sociale lasten (0,4%) en de aanpassing van de pensioenpremie (1,3%).

De in 2017 openstaande vacatures, de ZW-vergoedingen en de vergoedingen voor uitgeleend personeel zorgen ervoor dat het totale budget met € 1,838 miljoen wordt onderschreden. De budgettaire ruimte in de salarislasten is ingezet voor tijdelijke inhuur en detacheringen.

Overige personeelslasten (11)

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Uitzendkrachten/personeel derden	13.452	848	8.949
Arbolasten	36	60	49
Studielasten	380	403	378
Werving	64	40	127
Rechtspositionele lasten	347	330	309
Onttrekking/Dotatie voorzieningen	(20)	(202)	(301)
Overige lasten	302	306	306
Reis- en verblijflasten	198	181	240
Totaal overige personeelslasten	14.757	1.935	10.042

Specificatie:

Omschrijving	Realisatie 2017		
	Project gefinancier	Overig	Totaal
Overige personeelslasten	10.369	4.388	14.757

De overige personeelslasten overschrijden de begroting met € 13,188 miljoen waarvan € 10,369 miljoen betrekking heeft op project gefinancierde activiteiten.

Per begrotingspost zijn de verschillen als volgt:

- De lasten van uitzendkrachten/personeel derden komen € 13,084 miljoen hoger uit dan begroot. De extra lasten hebben voor € 10,337 miljoen betrekking op lasten van inhuur voor extern gefinancierde projecten. Hier staan ook baten tegenover. De resterende € 2,747 miljoen heeft onder andere betrekking op vervangende inhuur voor openstaande vacatures, detacheringen en zwangerschapsvervangings (€ 1,838 miljoen) en inzet ten behoeve van de beleidsprioriteiten, digitalisering HRM en organisatieverandertrajecten (€ 0,909 miljoen). Ten opzichte van 2016 nemen de lasten toe met € 4,623 miljoen. Dit is voornamelijk het gevolg van een stijging van de omvang van de extern gefinancierde projecten en de gemeentefondsprojecten. De inhuur voor deze projecten neemt ten opzichte van 2016 toe met € 4,303 miljoen. Het restant van de toename betreft de eerder genoemde inzet voor beleidsprioriteiten, digitalisering HRM en het organisatieveranderingstraject.
- De arbolasten vallen lager uit dan begroot. Deze lasten bestaan uit een bedrijfszorgpakket, begeleiding vanuit een bedrijfsarts en arbogerelateerde aanpassingen aan de werkplekken. Het ziekteverzuim is in 2017 uitgekomen op 2,9%. Dit is lager dan het streefpercentage van 3,5% waardoor de arbolasten ook lager uitkomen dan begroot.
- De dotatie/onttrekking aan de voorzieningen komt € 0,182 miljoen hoger uit dan begroot. In de begroting was rekening gehouden met de dekking van salarislasteren uit de voorziening voor een aantal medewerkers. Dit was niet volledig mogelijk. Daarnaast was sprake van zowel een vrijval uit de voorziening doordat medewerkers ander werk hebben gevonden als een dotatie benodigd voor het herontwerp van de afdeling Staf en Ondersteuning. Tevens is aan de verlofvoorziening een bedrag gedoteerd.

Kantoor- en huisvestingslasten (12)

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Huisvestingslasten	781	742	752
Onderhoud en inventaris	409	418	422
Automatiseringslasten	2.926	1.905	2.048
Telecommunicatie	386	241	566
Drukwerklasten	32	40	24
Bibliotheeklasten	139	145	125
Restauratieve lasten	380	414	431
Totaal kantoor- en huisvestingslasten	5.053	3.905	4.369

Specificatie:

Omschrijving	Realisatie 2017		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Overige personeelslasten	1.447	3.606	5.053

De kantoor- en huisvestingslasten worden ten opzichte van de begroting met € 1,148 miljoen overschreden. De overschrijding wordt veroorzaakt door extern gefinancierde projecten die niet in de begroting waren opgenomen. Worden de extern gefinancierde projecten buiten beschouwing gelaten, dan is er sprake van een onderbesteding van € 0,134 miljoen. Dit is een optelsom van:

- Hogere automatiseringslasten van € 0,152 miljoen. Dit betrof voornamelijk de lasten van bedrijfsapplicaties. In 2017 zijn extra benodigde licenties aangeschaft (Exact, Synergy), passend bij het gestegen volume van activiteiten.
- Lagere huisvestingslasten (€ 0,075 miljoen). Het betrof voornamelijk lagere lasten voor verwarming en licht.
- Lagere lasten telecommunicatie (0,164 miljoen) als gevolg van een nieuw afgesloten contract.

Ten opzichte van 2016 zijn lasten voor kantoor- en huisvesting met € 0,684 miljoen gestegen. Dit betrof Microsofte Licenties voor het extern gefinancierde project Windows-Servers 2016, welke voor de leden uitgevoerd is.

Activiteitslasten (13)

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Voorlichting	894	754	993
Bijeenkomsten	3.043	360	1.943
Onderzoek	745	3.091	497
Advies derden	79.235	87.823	73.121
Bijdragen en lidmaatschappen	558	573	533
Doorbelasting	(0)	(913)	(6)
Totaal activiteitslasten	84.475	91.688	77.081

Specificatie:

De activiteitslasten blijven € 7,213 miljoen achter vergeleken met de begroting. Er is veel minder uitgegeven aan adviezen derden dan voorgaande jaren.

Omschrijving	Realisatie 2017		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Voorlichting	164	730	894
Bijeenkomsten	2.865	178	3.043
Onderzoek	448	297	745
Advies derden	78.421	814	79.235
Bijdragen en lidmaatschappen	23	535	558
Doorbelasting	2.483	(2.483)	(0)
Activiteitslasten	84.404	71	84.475
Overige personeelslasten	10.369	4.388	14.757

De voornaamste verschillen per afzonderlijke begrotingspost zijn:

- Voorlichting: Het budget voor voorlichting wordt met € 0,140 miljoen overschreden, het volledige bedrag heeft betrekking op extern gefinancierde projecten.
- Bijeenkomsten: De overschrijding van € 2,683 miljoen heeft betrekking op extern gefinancierde projecten welke bij het opstellen van de begroting nog niet bekend waren en lasten voor de activiteiten van de VNG-prioriteiten
- Advies Derden: Het budget voor advies van derden blijft met € 8,588 miljoen onder de begroting. Dit is grotendeels te relateren aan twee gemeentefonds gefinancierde projecten, Digitale Agenda 2020 en ISD Beheer.
- Onderzoek: De lasten van onderzoek komen € 2,346 miljoen lager uit dan begroot. Dit heeft betrekking op de reguliere (niet extern gefinancierde) activiteiten. De onderschrijding bedroeg hier € 2,631 miljoen. In de begroting is bij de begrotingspost 'Onderzoek' door de VNG een bedrag beschikbaar gesteld van € 1,0 miljoen voor uitvoering van de VNG-prioriteiten, € 0,5 miljoen voor de investering in de bedrijfsvoering, € 0,5 miljoen voor de organisatieontwikkeling, € 0,5 miljoen voor Algemene directie onvoorzien en € 0,125 miljoen voor een participatiebudget voor medewerkers met een achterstand op de arbeidsmarkt. Dit budget wordt in de loop van het jaar projectmatig toegewezen, de lasten van deze activiteiten worden verantwoord onder afzonderlijke begrotingsposten als onder andere lasten, overige personeelslasten en ICT-lasten.
- Doorbelasting: De inzet van medewerkers voor extern gefinancierde projecten wordt doorbelast aan deze projecten. In de begroting werd rekening gehouden met een doorbelasting van € 1,132 miljoen aan lasten. Door het gestegen projectvolume was de werkelijke inzet van medewerkers hoger. De werkelijke doorbelasting kwam uit op € 2,359 miljoen, € 1,227 miljoen hoger dan begroot. Dit levert een positief dekkingsresultaat op.

Overige lasten (14)

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Overige lasten	3.846	1.902	2.859

Specificatie:

Omschrijving	Realisatie 2017		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Overige lasten	1.232	2.614	3.846

De realisatie van de overige lasten is in 2017 € 1,944 miljoen hoger dan begroot. Het betreft hier vooral een teruggave van de uitname uit het gemeentefonds voor het project Anonieme hulp op afstand (0,684 miljoen) aan gemeenten die zelf voor de uitvoering zorgen, en de verwerking van de naheffing BTW gelieerde instellingen in de staat van baten en lasten (0,706 miljoen).

Voor wat betreft de niet extern gefinancierde activiteiten zijn de voornaamste verschillen als volgt te verklaren:

De lasten voor lidmaatschappen kwamen € 0,168 miljoen hoger uit dan begroot. Het betreft een toegezegde bijdrage van € 0,174 miljoen voor het samenwerkingsverband van Bronhouders Basisregistratie Grootschalige Topografie (SVB-BGT). De lasten van de niet-terugvorderbare BTW over 2017 komt € 0,172 miljoen hoger uit dan begroot. De hoger dan voorziene BTW-lasten zijn voornamelijk het gevolg van het meer dan voorzien gedeeltelijke onderverhuren van de Willemshof aan niet-BTW-plichtige partijen. Hierdoor verslechterde de pro rata (dat wil zeggen de mate waarin BTW op lasten kan worden teruggevorderd) en werd het resultaat op BTW lager dan voorzien

Financiële baten en lasten (15)

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Opbrengst van effecten	2.409	1.802	2.060
Rentebaten	9	18	72
(Rente)lasten	(187)	(71)	(209)
Totaal financiële baten en lasten	2.232	1.820	1.923

De financiële baten en lasten komen € 0,412 miljoen hoger uit dan begroot. Bij dit alles kwam het saldo rentebaten en rentelasten sterk onder begroot uit (€ -0,116 miljoen). Dit wordt veroorzaakt door tijdelijke roodstanden en verrekening met VNG-bedrijven binnen het rente- en saldo-compensabel stelsel. Hier tegenover staat een hoger opbrengst uit effecten (€ 0,607 miljoen).

Resultaat deelnemingen (16)

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Congres- en Studiecentrum VNG B.V.	960	377	502
VNG International B.V.	336	162	344
VNG Risicobeheer B.V.	821	550	428
VNG Realisatie B.V.	32	-	1
VNG Diensten B.V. (enkelvoudig)	(55)	(65)	(125)
VNG KCHN Advies B.V.	193	10	-
Vennootschapsbelasting	(562)	(246)	(277)
VNG Diensten B.V.	1.726	779	872

VNG Diensten B.V. (VNG Diensten)

Het resultaat van VNG Diensten, exclusief resultaat deelnemingen, bestaat voornamelijk uit de management fee van de bedrijven en de rentebaten over het liquide vermogen. VNG Diensten laat over 2017 een minder negatief resultaat zien dan over 2016. Dit wordt verklaard doordat ten opzichte van het voorgaande jaar een hogere bijdrage van de holdinglasten is ontvangen (door bijdrage nieuwe dochter KCHN Advies B.V.) en lagere advieslasten zijn gemaakt. Het resultaat voor belasting verbeterde ten opzichte van 2016 met € 0,070 miljoen. Ten opzichte van begroot kwam het resultaat € 0,010 miljoen beter uit. In grote lijnen is verklaring hierbij gelijk aan de analyse van het verschil tussen realisatie 2017-2016. VNG Diensten staat aan het hoofd van de fiscale eenheid Vennootschapsbelasting. De totale belasting last € 0,562 miljoen wordt door VNG Diensten afgedragen, VNG Diensten heeft hierbij een vordering op haar deelnemingen gelijk aan de aldaar berekende belastinglast.

Congres- en Studiecentrum VNG B.V.

Het resultaat voor de vennootschapsbelasting komt uit op € 0,960 miljoen. Dit is € 0,458 miljoen beter dan het voorgaande jaar. De marge kwam ten opzichte van 2016 27,86% ofwel € 1,280 miljoen hoger uit. Hierbij namen de directe lasten iets meer toe dan de baten. De baten liep voor 40% via of door VNG. 60% van de baten werd zelfstandig binnen gehaald. De indirecte lasten (de organisatielasten) namen met 20% ofwel € 0,822 miljoen toe. Grootse stijging moet gezocht worden in toename personeelslasten (+20,23%) en in de toename van de overige lasten. De toename van personeelslasten geeft een enigszins vertekend beeld. Deze toename wordt voor een groot deel veroorzaakt door de stijging van het aantal trainees. Omdat de trainees tijdelijk in dienst zijn van haar dochter Opleiding en Detachering B.V. moet deze 'inkoop' vanwege accountancyregels mee worden genomen als indirecte lasten en kunnen deze lasten niet via de marge worden afgewikkeld. Met betrekking tot de opmerking over de toename van de overige lasten kan nog worden opgemerkt dat dit voor 94% bestaat uit lasten t.b.v. automatisering.

Ten opzicht van begroot blijft de marge iets achter (1,32%). Hiernaast komen de indirecte lasten (organisatielasten) lager uit dan was begroot (€ 0,505 miljoen). Vooral de posten automatisering (nog niet toegekomen aan voorgenomen uitgaven) en overige lasten wijken sterk af. Het Congres- en Studiecentrum VNG B.V. heeft een berekende vennootschapsbelasting last van € 0,220 miljoen.

VNG Risicobeheer B.V. (tot 01-03-2018 VNG Verzekeringen B.V.)

In 2017 kwam het resultaat van VNG Risicobeheer voor belasting uit op € 0,821 miljoen, dit is € 0,264 miljoen of wel 49,23% boven begroot. De opbouw hiervan is de volgende. De baten kwamen € 0,127 (9,22%) miljoen boven begroot uit. De lasten kwamen € 0,137 miljoen (147,05%) lager uit dan begroot. De oorzaken hiervan waren: een hogere bijdrage uit verzekeringsproducten, lagere personeels- en overige lasten (van respectievelijk -15,52% en 20,79%). VNG Risicobeheer presteerde ten opzichte van het voorgaande jaar € 0,387 miljoen ofwel 91,9% beter. Ten opzichte van het voorgaande jaar namen de lasten af met € 0,065 miljoen en de baten toe met € 0,321 miljoen. Oorzaken hiervan zijn: een hogere bijdrage van de verzekeringsproducten, een saldo van hogere personeelslasten (meer fte gebruik) (2,73%) en lagere overige bedrijfs- en activiteitenlasten (18,43%).

VNG International B.V. (VNG-I)

Het resultaat van VNG-I kwam ten opzichte van het vorige boekjaar 2,27% lager uit. Dit iets lagere presteren is als volgt opgebouwd. De marge (baten minus directe lasten) kwam € 0,500 miljoen (9,12%) hoger uit. De indirecte lasten daarentegen namen iets meer toe, namelijk met 500.711(9,68%). De toename van de indirecte lasten wordt voornamelijk gevonden in de toename van de overige lasten. Bij dit alles kan worden gesteld dat de meeste projecten die VNG International B.V. uitvoert opdrachten zijn van de Europese Commissie en het ministerie van Buitenlandse Zaken. Ook VNG is voor een (zeer) klein deel opdrachtgever (de beleidsopdracht). Niet al deze projectbaten is marge-gevend. Ten opzichte van de begroting 2017 presteert VNG-I € 0,173 miljoen beter. De oorzaak is een ten opzichte van begroot verbeterde marge van € 0,638 miljoen, ofwel 11,93%. Dit laatste maakt de stijging van 9,43% bij de indirecte (organisatie) lasten, ten opzichte van begroot, meer dan goed.

VNG Realisatie B.V. (tot 01-01-2018 Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) B.V.)

VNG Realisatie B.V. heeft een begroting die op nul is gesteld. VNG Realisatie B.V. heeft binnen haar eigen vermogen twee afgezonderde reserves opgenomen: de conversiereserve en de gemeentefondsreserve. De conversiereserve is gevoed met het restantvermogen van de stichting KING voorafgaand aan de omzetting van stichting naar coöperatie. De gemeentefondsreserve wordt gevoed uit de resultaten die komen uit de ontvangen rechtstreekse uitnamen uit het gemeentefonds. Uit beide reserves mag niet worden uitgekeerd. Resultaten op activiteiten die niet het gevolg zijn van door VNG Realisatie B.V. rechtstreeks ontvangen gemeentefondsbijdragen worden toegevoegd aan de algemene reserve. Ten opzichte van de realisatie 2016 komt VNG Realisatie B.V. € 0,03 miljoen hoger uit. De onderbouwing is als volgt. De baten stijgen met € 6,476 miljoen. Daar tegenover staat een toename in personeelslasten, overige lasten en activiteitlasten van respectievelijk € 0,781 miljoen, € 0,008 miljoen en € 5,658 miljoen. Vanwege de nul-begroting is het resultaat VNG Realisatie B.V. tevens de afwijking ten opzichte van begroot. Het resultaat 2017 van 0,031 miljoen wordt voornamelijk gevonden door een lager dan voorziene inkomsten en een iets sterker aangepaste lasten.

VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V. (VNG KCHN B.V.)

Per 7 december 2016 is VNG KCHN B.V. opgericht. Omdat VNG KCHN B.V. in 2017 activiteiten is gaan voeren, is pas voor dat jaar een begroting opgesteld. Gezien het voorgaande, is alleen een vergelijk met begroot mogelijk. VNG KCHN B.V. voert namens de VNG activiteiten uit voor het VNG programma Handhaving en Naleving. Dit betreft uitvoering van bij de VNG gesubsidieerde taken en dienstverlening. Vervolgens ontwikkelt VNG KCHN B.V. van het programma Handhaving en Naleving afgeleide betaalde dienstverlening. Het eerste begrotingsjaar heeft VNG KCHN B.V. een resultaat afgegeven van € 0,010 miljoen. Gerealiseerd werd € 0,193 miljoen ofwel een verbetering van het resultaat met 0,183 miljoen. Het hogere dan begroot eindigen wordt bijna geheel gevonden in de betaalde dienstverlening. Een zeer efficiënt uren inzet heeft hier in grote mate aan bijgedragen.

WNT-verantwoording 2017 Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op VNG van toepassing zijnde regelgeving.

Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor de VNG is € 181.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van het Bestuur bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen 2017

bedragen x € 1	Jantine Kriens	Pieter Jeroense	Kees Jan de Vet	Ben Koopman
Functiegegevens	Algemeen directeur	Plv. algemeen directeur	Gewezen lid directieraad, adviseur	Plv. algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	21/08 – 31/12	01/01 – 31/08	01/06 – 30/09
Omvang dienstverband (in fte)	1	1	1	1
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee	Ja	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja	Nee
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 154.741	€ 50.915	€ 72.687	€ 60.495
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.917	€ 6.289	€ 2.547	€ 0
Totale bezoldiging	€ 172.657	€ 57.204	€ 75.234	€ 60.495
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 181.000	€ 65.773	€ 120.501	€ 60.499
Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1	Ben Koopman	
Functiegegevens	Plv. algemeen directeur	
Kalenderjaar	2017	2016
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01/01 – 31/05	01/06 – 31/12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	5	7
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief dat geldt voor het kalenderjaar	€ 176	€ 175
Individueel toepasselijk maximum voor de betreffende periode	€ 92.500	€ 162.000
Individueel toepasselijk maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 254.500

bedragen x € 1	Ben Koopman	
Bezoldiging		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Nee: € 176	Nee: € 175
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 92.185	€ 161.700
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 253.885
-/- Onverschuldigd betaald bedrag		NVT
Totale bezoldiging, exclusief BTW		€ 253.885
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		N.v.t.

Overzicht 2017 voor de WNT van de Toezichthoudende functionarissen VNG (met bezoldiging kleiner dan € 1.700)

Toezichthoudende topfunctionarissen	Functie
Dhr. J. van Zanen	Voorzitter van het Bestuur
Dhr. H. Bruls	Vice-voorzitter van het Bestuur
Dhr. B. Visser	Penningmeester van het Bestuur
Mw. J. Bakker-Klein	Lid van het Bestuur
Dhr. P. Buijtels	Lid van het Bestuur
Dhr. R. Cazemier	Lid van het Bestuur
Dhr. F. Crone	Lid van het Bestuur
Dhr. S. Depla	Lid van het Bestuur
Dhr. S. van 't Erve	Lid van het Bestuur
Mw. J. Gehrke	Lid van het Bestuur
Mw. P. Heijkoop	Lid van het Bestuur
Mw. M. de Jager-Stegeman	Lid van het Bestuur
Dhr. J. Kreijkamp	Lid van het Bestuur
Mw. M. van Leeuwen	Lid van het Bestuur
Mw. P. Paulusma	Lid van het Bestuur
Dhr. B. Revis	Lid van het Bestuur
Mw. A. Usmany-Dallinga	Lid van het Bestuur
Dhr. R. Verhulst	Lid van het Bestuur
Dhr. A. Vliegthart	Lid van het Bestuur
Dhr. B. de Vries	Lid van het Bestuur
Dhr. J. Westmaas	Lid van het Bestuur
Dhr. A. Weverling	Lid van het Bestuur
Dhr. R. van der Zwaag	Lid van het Bestuur
Dhr. T. van der Zwan	Lid van het Bestuur

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

bedragen x € 1		Kees Jan de Vet
Functiegegevens		
Functie(s) gedurende dienstverband	Lid van de directie, adviseur	
Deeltijdfactor in fte	1	
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	2017	
Ontslaguitkering		
Overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	26.677,25	
Individueel toepasselijk maximum	75.000,00	
-/- Onverschuldigd deel	N.v.t.	
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	26.677,25	
Waarvan betaald in 2017	26.677,25	

Bezoldiging topfunctionarissen 2016

bedragen x € 1	Jantine Kriens	Kees Jan de Vet	Kees Jan de Vet
Functiegegevens	Algemeen directeur	Lid Directie	Lid Directie
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 – 31/12	01/01 – 30/05	01/06 – 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1	1
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee	Ja
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 152.679	€ 56.313	€ 50.557
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.917	€ 6.291	€ 8.990
Totale bezoldiging	€ 168.597	€ 62.604	€ 59.547
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 179.000	€ 74.339	€ 104.661
Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Geconsolideerde jaarrekening 2017

Geconsolideerde balans per 31 december 2017

Voor bestemming van het resultaat (bedragen x € 1.000)

ACTIVA

(bedragen x € 1.000)

	<u>2017</u>	2016
Vaste activa		
Materiële vaste activa (17)		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	10.101	10.750
Activa in uitvoering	29	-
Machines en installaties	1.076	1.682
Andere vaste bedrijfsmiddelen	<u>796</u>	<u>1.090</u>
	12.002	13.522
Financiële vaste activa		
Overige effecten	59.306	56.351
Langlopende vorderingen	<u>-</u>	<u>24</u>
	59.306	56.375
Totaal vaste activa	71.308	69.897
Vlottende activa		
Vorderingen		
Handelsdebiteuren	7.571	5.811
Overige vorderingen	2.285	2.661
Overlopende activa	<u>3.310</u>	<u>18.664</u>
	13.166	27.136
Liquide middelen	<u>57.430</u>	<u>49.744</u>
	57.430	49.744
Totaal vlottende activa	70.596	76.880
Totaal activa	<u>141.904</u>	<u>146.777</u>

PASSIVA

	<u>2017</u>	2016
Eigen vermogen		
Groepsvermogen	<u>65.530</u>	<u>65.548</u>
	65.530	65.548
Voorzieningen (18)		
Voorzieningen	<u>1.189</u>	<u>1.499</u>
	1.189	1.499
Kortlopende schulden		
Handelscrediteuren	8.138	19.122
Belastingen en premie sociale verzekeringen	5.940	5.184
Overige schulden	3.802	3.925
Overlopende passiva (19)	<u>57.304</u>	<u>51.499</u>
	75.184	79.730
Totaal passiva	<u>141.904</u>	<u>146.777</u>

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2017

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2017	Realisatie 2016
Baten		
Contributies	20.890	20.743
Bijdrage projecten	90.443	80.377
Vergoeding geleverde diensten	36.176	32.197
Overige baten (20)	9.493	12.821
Som der baten	157.002	146.138
Lasten		
Salarissen (21)	24.923	23.163
Sociale lasten (21)	3.166	2.830
Pensioenbijdragen (21)	3.591	3.021
Overige personeelslasten (21)	16.982	10.536
Afschrijvingen	1.760	1.684
Activiteitslasten	96.716	97.577
Overige lasten	11.319	8.251
Som der lasten	158.457	147.062
Bedrijfsresultaat	(1.455)	(924)
Financiële baten en lasten (22)		
Opbrengst van effecten	2.409	2.060
Rentebaten	30	106
(Rente)lasten	(214)	(209)
Som der financiële baten en lasten	2.225	1.958
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor Vpb	771	1.034
Vpb	(562)	(277)
Aandeel van derden in het groepsresultaat	-	-
Resultaat	209	757
Dekking uit het vermogen	1.033	1.033
Onverdeeld resultaat	1.242	1.790

Resultaatsbestemming

Het exploitatieresultaat 2017 is gelijk aan € 0,209 miljoen positief. De onttrekking uit de bestemmingsreserve, gelijk aan € 1,033 miljoen, is toegevoegd aan het onverdeeld resultaat, waardoor deze uitkomt op € 1,242 miljoen. Het onverdeeld resultaat, € 1,242 miljoen, wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)

	2017	2016
Bedrijfsresultaat	(1.455)	(924)
Afschrijvingen en waardeverminderingen	1.760	1.684
Cashflow	305	760
Mutaties in werkkapitaal		
Toename saldo projecten	(5.082)	1.436
Afname vorderingen	14.998	(4.980)
Toename voorzieningen	(310)	(1.404)
Toename kortlopende schulden	(547)	(4.871)
	9.113	(9.820)
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	9.418	(9.060)
Ontvangen interest	30	106
Ontvangen dividend	1.052	1.024
Betaalde interest	(214)	(210)
Resultaat effectentransacties	1.357	1.038
Aandeel derden in resultaat van groepsmaatschappijen	(0)	(0)
Mutatie vermogen door stelselwijziging	70	540
Mutatie omrekenverschillen	(106)	-
Betaalde/ontvangen vennootschapsbelasting	(562)	(277)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	1.628	2.221
(Des)investeringen in materiële vaste activa	(240)	(299)
Investeringen in financiële vaste activa	(3.120)	(1.741)
Mutatie aandeel derden in het eigen vermogen	(0)	(0)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	(3.360)	(2.040)
Netto kasstroom	7.686	(8.879)
Mutatie liquide middelen (01-01 t/m 31-12)	7.686	(8.879)

Toelichting op de geconsolideerde balans

(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa (17)

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen	Activa in uitvoering	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal 2017
Beginstand					
Aanschafwaarde	22.569	-	5.447	4.779	32.794
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(11.819)	-	(3.736)	(3.475)	(19.029)
Verschuiving activa o.b.v. artikelgroep			(58)	58	-
Boekwaarde 1 januari	10.750	-	1.711	1.362	13.765
Mutaties					
Investerings	38	29	23	156	246
Desinvesteringen aanschafwaarde				(14)	(14)
Desinvestering afschrijvingen				(17)	(17)
Afschrijvingen	(687)		(658)	(398)	(1.743)
Totaal mutaties	(649)	29	(635)	(211)	(1.466)
Eindstand					
Aanschafwaarde	22.607	29	5.470	4.917	33.022
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(12.506)	-	(4.393)	(4.121)	(21.020)
Boekwaarde 31 december	10.101	29	1.076	796	12.002
Afschrijvingspercentages	2-20%		5-16,7%	10-33%	

Voorzieningen (18)

Voorziening	2017	2016
Stand per 1 januari	1.499	2.363
Bij: dotaties	867	233
Af: onttrekkingen	(454)	(1.024)
Af: vrijval	(723)	(73)
Stand per 31 december	1.189	1.499

In 2017 is de voorziening voor toekomstige jaarlijkse verplichtingen voor afvloeiingslasten gedaald met € 0,864 miljoen. Het saldo bestaat uit een dotatie van voorzieningen projecten van VNG International B.V., nieuwe WW- en Bovenwettelijke WW-gerechtigden, mede als gevolg van de afspraken gemaakt met individuele medewerkers, en de betaling van bestaande gerechtigden en de vrijval als gevolg van oud-medewerkers, waarvan de rechten vrijvallen als gevolg van ander werk en/of het opnieuw berekenen van de looptijd van de BWW.

Overlopende passiva (19)

	2017	2016
Vooruit gefactureerde bedragen	11.356	6.517
Vooruit ontvangen contributie	8.824	11.578
Vooruit ontvangen subsidies en uitnamen gemeentefonds	33.654	30.232
Div. reserveringen voor verlof en vakantiegeld	3.470	3.172
Stand per 31 december	57.304	51.499

Overige informatie

Bankgaranties

VNG International B.V. heeft bij ABN AMRO een Obligokrediet van € 2,6 miljoen. Binnen dit krediet kan VNG International B.V. bij ABN AMRO Bank N.V. bankgaranties afsluiten. Als zekerheid is voor een gelijk bedrag aan debiteuren verpand. Daarnaast heeft VNG International B.V. één bankgarantie via ABN AMRO N.V. afgegeven ter waarde van € 890.449. Voorts heeft VNG International B.V. voor de volgende projecten bankgaranties afgegeven:

- Libya, EU Local Governance and Stabilization (€ 890.449) met als begunstigde The European Commission, DG, looptijd tot 31-12-2018.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

De totale verplichting voor het beheer en onderhoud van het automatiseringssysteem en de telefonie is € 4,0 miljoen (t/m 2021).

De VNG heeft een naheffing voor de BTW gehad van de Belastingdienst. Deze naheffing had betrekking op het factureren van salarislasten aan gelieerde partijen. Omdat er geen daadwerkelijk onderbouwde vordering op de gelieerde partijen is, is in de jaarrekening 2017 deze vordering vrijgevallen als last in de jaarrekening. Pas op het moment dat de gelieerde partijen na een verzoek van de VNG hebben bevestigd dat zij deze BTW zullen betalen, ontstaat er een eventuele vordering van maximaal € 0,705 miljoen op de gelieerde instellingen.

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Algemeen

Het resultaat is uitgekomen op € 0,209 miljoen positief. Na de onttrekking uit de bestemmingsreserve, € 1,033 miljoen voor de lasten van de herhuisvesting, is het onverdeeld resultaat uitgekomen op € 1,241 miljoen positief. Het resultaat is ten opzichte van 2016 met € 0,548 miljoen gedaald. Het bedrijfsresultaat is uitgekomen op € 1,455 miljoen negatief. Dit is een verslechtering ten opzichte van 2016 met € 0,531 miljoen. Deze verslechtering wordt voornamelijk veroorzaakt door eenmalige posten zoals de naheffing van de BTW op de doorbelasting van salarislasten die in het resultaat meeloopt en de eenmalige effecten van het vorig jaar die er in 2016 niet meer zijn, waaronder de vrijval uit de onderhoudsvoorziening en de egalisatievoorziening.

De baten uit effecten stijgen ten opzichte van 2016 met € 0,349 miljoen.

Overige baten (20)

	Realisatie 2017	Realisatie 2016
Opbrengst derden	8.785	6.892
Auteursvergoedingen	45	57
Vacatiegelden	24	38
Overige baten	639	5.834
Totaal overige baten	9.493	12.821

De overige baten zijn in 2017 € 10,066 miljoen hoger dan vorig jaar. Dit komt voornamelijk door hogere projectbijdragen gerealiseerd uit de extern gefinancierde projecten en een hogere afname van de dienstverlening door derden.

Personeelslasten (21)

	Realisatie 2017	Realisatie 2016
Salarissen	24.923	23.163
Sociale lasten	3.166	2.830
Pensioenbijdragen	3.591	3.021
Overige personeelslasten	16.982	10.536
Totaal personeelslasten	48.661	39.550

De totale bezetting van de VNG is per ultimo 2017 als volgt onderverdeeld naar de verschillende onderdelen (in fte's):

	2017	2016
VNG, de Vereniging	214,1	205
Congres- en Studiecentrum VNG B.V. (incl. COD)	30,0	23,5
VNG International B.V. (incl. buitenlandse dochterbedrijven)	82,3	80,0
VNG Risicobeheer B.V.	3,0	3,0
VNG Realisatie B.V.	56,4	52,0
VNG KCHN Advies B.V.	21,7	-
	407,5	363,5

Ten opzichte van het voorgaande jaar stijgen de personeelslasten met € 9,111 miljoen. Het merendeel van de stijging betreft de overige personeelslasten, deze stijgen met € 6,446 miljoen. Bij de VNG neemt het volume van extern gefinancierde projecten toe en is sprake van een toename van ingehuurd personeel van € 4,502 miljoen. Hiernaast maakt het KCHN B.V. per 2017 onderdeel uit van de VNG, de overige personeelslasten van het KCHN B.V. bedroegen in 2017 € 1,620 miljoen.

De salarissen stijgen met € 1,760 miljoen. Dit betreft een stijging van de salarislasten als gevolg van de ARAR (cao Rijksoverheid) die ook door de VNG wordt gevolgd en de salarislasten van het KCHN B.V.. De sociale lasten stijgen overeenkomstig de salarissen. De pensioenpremie steeg in 2017 van 18,8% naar 21,1%.

Financiële baten en lasten (22)

Uitsplitsing opbrengst effecten	Realisatie	Realisatie
	2017	2016
Dividendbaten	1.048	1.024
Gerealiseerd koersresultaat obligaties	(2)	895
Gerealiseerd koersresultaat aandelen	1.359	143
Resultaat voorgaande jaren	3	(1)
Rente bank effectenrekening	-	-
Lasten van beheer en provisie	(1)	(1)
	2.409	2.060

De financiële baten en lasten bestaan uit de baten uit effecten en de rente op de effectenrekening. De effectenrekening wordt gebruikt als overlooptrekening van waaruit aan- en verkopen plaatsvinden. Door een hoger gerealiseerd koersresultaat en hogere dividendinkomsten kwam het totale gerealiseerde rendement op de portefeuille € 0,340 miljoen hoger uit dan het jaar er voor. Sinds 2009 is de herwaarderingsreserve niet langer uitgeput. Dit betekent dat ook voor 2017 alle ongerealiseerde koerseffecten ten laste en/of ten gunste van de herwaarderingsreserve worden gebracht en niet in het resultaat verantwoord worden.

Overzicht mutatie eigen vermogen

(bedragen x € 1.000)

Vermelding van de mutatie in het eigen vermogen is volgens de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) een verplicht onderdeel van de jaarrekening.

	2017	2016
Geconsolideerd nettoresultaat na belastingen		
toekomend aan de rechtspersoon	209	757
Mutatie herwaarderingsreserve	141	655
Wijziging waardering deelnemingen	(86)	(20)
Mutatie eigen vermogen	(18)	1.392

Overige gegevens

Overige zaken betreffende de jaarrekening

Vaststelling jaarrekening

Conform artikel 8 lid 5 legt het algemeen bestuur de jaarrekening ter vaststelling voor aan de algemene ledenvergadering.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Den Haag

1 Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

1.1 Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017, zoals opgenomen in het jaarverslag van Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging van Nederlandse Gemeenten per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' en met de bepalingen bij en krachtens de Wet Normering Topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017;
3. het geconsolideerde kasstroomoverzicht over 2017; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het controleprotocol WNT vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging van Nederlandse Gemeenten zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

2 Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip,

verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'.

3 Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

3.1 Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' en met de bepalingen bij en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

3.2 Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het algemeen bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Rotterdam, 28 mei 2018

Mazars Paardekooper Hoffman N.V.

w.g. J.A. Viskil RA

Uitnamen gemeentefonds 2017

Collectieve activiteiten voor gemeenten, gefinancierd vanuit het gemeentefonds

Verantwoording 2017

Inhoud

Voorwoord	5
1 Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)	6
1.1 Informatie Beveiligingsdienst (IBD)	6
1.2 Digitaal Klantdossier (DKD)	8
1.3 Realisatie en Beheer Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein	9
1.4 Beheer ISD-standaarden en ICT	10
1.5 Operatie Basisregistratie personen en Burgerzaken modules	12
1.6 Beheer en behoud Nationaal Uitvoeringsprogramma (NUP)	13
1.7 Wet WOZ	14
1.8 14+netnummer	15
2 Landelijke voorzieningen sociaal domein	17
2.1 Stichting Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg	17
2.2 Landelijke doventolkvoorziening leefdomein	18
2.3 24 uur telefonisch of elektronisch luisterend oor en advies	18
2.4 Landelijk telefoonnummer voor Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling	19
2.5 Kindertelefoon	19
2.6 Stichting Adoptievoorzieningen	20
2.7 Landelijke coördinatiefunctie sociaal domein	21
2.8 Hulp en opvang aan slachtoffers van eengerelateerd geweld en loverboys	21
3 Ontwikkelagenda: Digitale Agenda, inclusief Omgevingswet	23
3.1 Digitale Agenda 2020	23
3.2 Omgevingswet	25
3.3 Programma i-Sociaal Domein	26
4 Begroting en realisatie	30

Voorwoord

In 2017 heeft de VNG een aantal collectieve activiteiten voor en met gemeenten uitgevoerd die gefinancierd zijn in 2016 vanuit het gemeentefonds. In dit document treft u een verantwoording daarover aan. Dit is het laatste jaar dat de VNG hierover verantwoording aflegt omdat, met het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) een alternatief is gevonden dat aansluit bij het budgetrecht van de gemeenteraad en wettelijke bepalingen. Daarnaast is de VNG vanaf 2018 gestopt met de 'centrale' uitvoering en financiering van een aantal taken in het sociaal domein. Sensor, de Stichting Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ) en Kindertelefoon hebben hun krachten gebundeld en doen nu een gezamenlijk aanbod aan alle gemeenten, waardoor de administratieve lasten beperkt blijven.

De opbouw van deze verslaglegging volgt de volgende indeling:

- Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering
- Landelijke voorzieningen en sociaal domein
- Ontwikkelagenda: Digitale Agenda, inclusief Omgevingswet
- Begroting en realisatie

Per onderdeel geven we een omschrijving op hoofdlijn van de activiteiten en resultaten in 2017. Per onderdeel is daarnaast de begroting en realisatie voor 2017 opgenomen. Voor enkele onderdelen in hoofdstuk 2 (Landelijke voorzieningen sociaal domein) geldt dat de definitieve cijfers bij afronding van dit jaarverslag nog niet beschikbaar zijn bij de VNG. Deze volgen bij de jaarrekening van de organisaties die hier activiteiten op uitvoeren. In dit verslag is dan vermeld dat de gepresenteerde cijfers zijn gebaseerd op de voorschotnota's.

De VNG-organisatie is in ontwikkeling. Bij de vernieuwde werkwijze horen heldere afspraken, vooraf én achteraf, over de activiteiten en de financiering daarvan. Bij de wijziging van financiering met het fonds GGU hoort een juiste verantwoording over de activiteiten hieruit. Deze worden met de ALV van 2019 aan u gepresenteerd.

1 Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)

Om de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en andere organisaties goed vorm te kunnen geven, wordt gezamenlijk gewerkt aan een aantal voorzieningen, de implementatie daarvan bij gemeenten en het beheer van deze voorzieningen. Het zijn activiteiten die een meerjarig karakter kennen en die zich sterk richten op het op orde krijgen van de basis. Veel van deze activiteiten worden uitgevoerd door VNG Realisatie (tot 31 december 2017: het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING)). Over 2017 betrof het de volgende projecten:

1. Informatie Beveiligingsdienst (IBD)
2. Digitaal Klantdossier (DKD)
3. Realisatie en Beheer Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein
4. Beheer ISD-standaarden en ICT
5. Operatie Basisregistratie personen en Burgerzaken modules
6. Beheer en behoud Nationaal Uitvoeringsprogramma (NUP)
7. Wet WOZ
8. 14+ netnummer

Deze projecten werden in 2017 nog gefinancierd vanuit het gemeentefonds. Met de instelling van het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) wordt een grote stap vooruit gezet op het gebied van transparantie en nieuwe manieren van samenwerken. Gemeenten krijgen de mogelijkheid meer invloed uit te oefenen op zowel het beschikbare budget als de activiteiten die daarvoor gedaan worden, en de verantwoordingslijnen zijn zeer helder. Hiermee wordt gekozen voor een oplossing die inhoudelijk zo dicht mogelijk bij de oude financieringswijze staat. Door de uitnamen uit het gemeentefonds droegen alle gemeenten automatisch naar rato bij.

1.1 Informatie Beveiligingsdienst (IBD)

In deze digitale informatiesamenleving is het van cruciaal belang om de informatiebeveiliging op orde te hebben. Dat betekent bijvoorbeeld: geen foutief gebruik van gegevens en minimalisering van de kans op het hacken van gegevens. Dat vraagt om 'state of the art' kennis van informatiebeveiliging want deze is verre van statisch. Om gemeenten weerbaar en veerkrachtig te maken op het gebied van informatiebeveiliging is in 2013 de IBD opgericht, de Informatie Beveiligingsdienst voor gemeenten. In 2016 is besloten dat de kennis die de IBD heeft en die beschikbaar gesteld wordt aan gemeenten, structureel geborgd moet worden. Op enkele posities binnen de IBD zijn inmiddels vaste medewerkers aangesteld. De schaarse kennis en expertise is daardoor beter geborgd dan in voorgaande jaren. De IBD voldoet ook in 2017 aan de relevante Technische Infrastructuur-accreditatie. In 2017 waren alle gemeenten aangesloten bij de IBD.

De IBD-organisatie is onderdeel van VNG Realisatie en ondersteunt gemeenten op het brede terrein van informatiebeveiliging vanuit de kracht van het collectief. De IBD biedt meerwaarde voor alle gemeenten.

Activiteiten en resultaten

Integrale coördinatie en woordvoering

2017 gaat de geschiedenis in als het jaar waarin enorme malware-aanvallen als WannaCry, (Non) Petya en BadRabbit wereldwijd enorme economische schade aanrichtten. Gelukkig gingen deze grote aanvallen aan de lokale overheid in Nederland voorbij.

Er zijn in 2017 in totaal 1618 vragen, waaronder 236 incidentmeldingen, binnengekomen. In

de afgelopen twaalf maanden zijn 2413 kwetsbaarheidswaarschuwingen verstuurd, waarvan er 62 geclassificeerd zijn als ernstig (d.w.z. een hoge kans op misbruik en een hoge impact) en zijn 172 ACIB- en VCIB-mails verstuurd door de IBD. In 2017 zijn 236 unieke incidenten gemeld ten opzichte van 248 in 2016. Wat opvalt is dat gemeenten ook incidenten meldden die de gemeente geheel zelf kon afhandelen of heeft afgehandeld.

Incidentpreventie en detectie

De IBD heeft in 2017 een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden om ICT-omgevingen te monitoren (SIEM/SOC) en om dreigingsinformatie uit te wisselen (Threat Intelligence). De IBD verwacht dat uitbreiding hierop nodig is om de digitale weerbaarheid bij gemeenten nog verder te verhogen. Na publicatie van twee factsheets heeft de IBD een nulmeting uitgezet om het volwassenheidsniveau en de behoeften van gemeenten op deze onderwerpen te peilen. De nulmeting laat zien dat nog niet alle gemeenten voldoen aan de randvoorwaarden om te starten met het opschalen van monitoring en detectie. De capaciteit binnen gemeenten is schaars en dient doeltreffend te worden ingezet. In 2018 zal de IBD gemeenten actief ondersteunen bij het op orde brengen van de randvoorwaarden ofwel bij het faciliteren van gemeenten die met monitoring en respons willen starten.

Kennisdeling

Een van de kerntaken van de IBD is het faciliteren van kennisdeling en kennisvermeerdering. Gemeenten kunnen kennis en ervaringen uitwisselen via o.a. de IBD-community en de regiobijeenkomsten. Gemeenten helpen elkaar bij het opstellen van beleid, met voorbeeld-documenten en door ervaringen met de afhandeling van incidenten met elkaar te bespreken. Op de community was sprake van een levendige ruil van bewustwordingsmateriaal tussen gemeenten. De IBD heeft veelvuldig bijgedragen aan projecten van de VNG en VNG Realisatie. De meest in het oog springend waren die van de Omgevingswet, de Digitale Agenda 2020 en Privacy.

Implementatieadvies

Gemeenten hebben in 2013 de gemeenschappelijke normen afgesproken waaraan de gemeentelijke informatiebeveiliging dient te voldoen. Deze normen zijn vastgelegd in de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). In de BIG staat op hoofdlijnen alles beschreven dat nodig is om de gemeentelijke informatie en informatiesystemen veilig te maken én te houden. De implementatie van maatregelen uit de BIG is in volle gang. IBD ondersteunt gemeenten bij deze implementatie.

Twee belangrijke redenen voor de verhoogde aandacht voor informatiebeveiliging zijn de invoering van de verantwoordingssystematiek ENSIA en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (per 25 mei 2018). Voor allebei geldt dat de toepassing van de BIG voor gemeenten een belangrijk fundament is.

Ondersteuning CISO

In de afgelopen jaren heeft de Visitatiecommissie Informatieveiligheid 123 gemeenten bezocht. In haar afsluitende rapportage ziet de commissie een belangrijke rol voor de IBD bij het versterken van de positie en de rol van de Chief Information Security Officer (CISO). Hierop heeft de IBD de CISO Toolkit ontwikkeld; een set aan gereedschappen die de CISO kan gebruiken om zijn taken richting management en bestuur goed te vervullen. Er zijn workshops in het land gehouden voor CISO's en in samenwerking met de VNG Academie is een training adviesvaardigheden ontwikkeld. Ook in 2017 zijn diverse factsheets gepubliceerd.

Belangenvertegenwoordiging

De IBD heeft in 2017 de banden met ketenpartners aangehaald. Zo hebben de IMG100000+ en VIAG een begin gemaakt met de opzet van een vakgroep Informatieveiligheid. In aanvulling hierop heeft de IBD een CISO-register op de community geactiveerd. In samenwerking met de Vereniging van Gemeentesecretarissen werkte de IBD in 2017 aan een factsheet informatiebeveiliging voor gemeentesecretarissen. De IBD blijft ook in de komende jaren voor gemeenten het schakelpunt met het Nationaal Cybersecurity Centrum (NCSC).

1.2 Digitaal Klantdossier (DKD)

Het Digitaal Klantdossier (DKD) is een virtueel dossier binnen de keten van werk en inkomen dat de gegevens bundelt over werk, inkomsten, opleidingen en vermogens van elke klant van de uitvoeringsinstanties UWV, SVB, RDW, DUO en gemeentelijke sociale diensten. Het DKD is een onderdeel van de Gemeenschappelijke Voorziening Suwinet waarmee de uitvoering van de Wet eenmalige gegevensuitvraag werk en inkomen (WEU) wordt ondersteund en de digitale dienstverlening aan de klant wordt bereikt. Via EROW (Eenmalige Registratie op Werkpleinen) kunnen inwoners digitaal bijstand/IOAW of schuldhulpverlening aanvragen.

Sinds 2010 voert VNG Realisatie het beheer uit van enkele digitale DKD-producten: Digitale Formulieren, EROW, Antwoordgenerator, Signalenservice, Berichttransport en Antwoord op werkpleinen. Op basis van een in 2012 vastgesteld productbeleid is dit beheer efficiënt en effectief uitgevoerd. Daarbij heeft VNG Realisatie de afgelopen jaren, in opdracht van de VNG, gemeenten ondersteund bij het functioneel beheer van EROW als onderdeel van de UWV-portaal functionaliteit, onder andere via het Intergemeentelijke Prioriteiten Overleg (IGP).

Activiteiten en resultaten

In 2017 is, net als in de voorgaande jaren, de reguliere beheertaak voor het DKD uitgevoerd. Dit betekent het actief coördineren en organiseren van de stroom van functionele wensen en eisen met betrekking tot het eBijstand formulier en de UWV-portaal functionaliteit. Het gaat daarbij om het uitwerken van wijzigingen als gevolg van wetgeving dan wel doorontwikkeling, het agenderen van functionele wijzigingen in de expertgroep Werk en Inkomen, het doorvoeren van vastgestelde functionele wijzigingen in het eBijstand formulier en in het gebruikersoverleg UWV-portaal functionaliteit borgen dat vastgestelde wijzigingen worden meegenomen door gemeenten. Andere gerelateerde werkzaamheden bestaan uit het ondersteunen van gemeenten bij de voorbereiding van het gebruikersoverleg UWV-portaal functionaliteit.

Vanuit het project DKD is op regelmatige basis expertise geleverd aan het UWV, voor diverse projecten, met als doel het bevorderen van transparantie op de arbeidsmarkt. Het gaat daarbij om informatiekundige expertise voor onder meer de invulling van de kandidaat-verkenner banenafspraken en om deelname aan de werkgroep en stuurgroep Autoriseren Segmenteren Gemeenten (ASG) & Herkenbaarheid applicaties UWV-portaal voor gemeenten. Dit vraagt tevens om aandacht voor aanpassingen in de bedrijfsvoering van gemeenten. Vanuit het DKD is ondersteuning geboden aan gemeenten. Via de VNG en Divosa is actief gewerkt aan bewustwording bij bestuurders hiervoor. Dit project is een opmaat voor functionaliteiten waarmee het gebruik van het UWV-portaal mogelijk is en dat voldoet aan de 'privacy by design' normen zoals die binnen het inkomen-domein (gebruik Suwinet-gegevens) het afgelopen jaar zijn vormgegeven. Deze privacy-activiteiten zijn, met het oog op de komst van de AVG, in 2017 geïntensiveerd ten opzichte van eerdere jaren.

Een belangrijk onderdeel van het project DKD is het borgen van de gemeentelijke uitvoeringspraktijk. Vanuit het DKD-project is dan ook actief geparticipeerd in de visie- en strategieontwikkeling van de gezamenlijke keten-ICT strategie. Deze actieve bijdrage kwam onder leiding van het BKWI tot stand, onder meer door het ophalen en het afstemmen van informatiekundige aspecten bij gemeenten en het toetsen van informatiekundige scenario's bij de gemeentelijke leveranciers en in de domeingroepen van de SUWI-keten.

Dit heeft voor input gezorgd bij twee projecten die via het ministerie van SZW lopen op het gebied van de SUWI-keten. Enerzijds het project Toekomstige gegevensuitwisseling in het Suwi-domein onder leiding van het ministerie van SZW, waarin men nadenkt over de toekomst van gegevensknooppunten, transparantie naar de burger, burgerregie, innovatieve technologieën en de impact op de uitvoeringspraktijken. Anderzijds het project Van samenwerking via (UWV-)applicaties naar samenwerking via gegevensuitwisseling, waarbij vooral gericht is op een meer losstaande samenwerking waardoor gemeentelijke processen en systemen beter kunnen worden ingericht naar gemeentelijke behoeften en situaties. Tot slot geeft dit ook mogelijkhe-

den voor een georganiseerde input en reflectie op de ontwikkelingen rond Samen Organiseren ten aanzien van het domein van Werk & Inkomen.

Het Inlichtingenbureau verzorgt namens gemeenten het berichtenverkeer met het Suwi-domein. Vertaling, routing, be- en verwerking van gegevens en berichten horen daarbij tot de dienstverlening. Het berichtenverkeer en de gegevensdefinities zijn steeds aan verandering onderhevig. Klein onderhoud vindt plaats vanuit een eigen budget. Groot onderhoud vindt periodiek plaats, waarvoor jaarlijks een voorziening wordt getroffen.

De beheer- en ontwikkelactiviteiten voor DKD hebben ook voortgang in 2017. Zo zullen de DKD-berichten verder worden geüpdatet conform de huidige beveiligingsnormen, waarbij zowel de technische beveiliging, als de structuur zullen worden gewijzigd conform de aanwijzingen van de SUWI-domeingroepen, specifiek de domeingroep Privacy & Beveiliging en de Digicommissaris. Daarnaast zullen door de SZW-projecten en Samen Organiseren berichten worden uitgebreid en aangepast. Specifiek de overgang van samenwerking op UWV-applicatieniveau (UWV-portaal-functionaliiteit) naar samenwerking op gegevensniveau in het WERK-domein zal veel inspanning vergen. Aanvullend wordt vanuit DKD-optiek de impact van het ZW-innovatietraject beoordeeld via actieve participatie in de deelprojecten.

Financiële verantwoording

DKD is in 2017 met € 504.959 middels een uitname uit het gemeentefonds gefinancierd. De realisatie in 2017 is € 277.251. In 2017 is er, net als in eerdere jaren, een onderuitputting geweest. De reservering voor innovatieve ontwikkelingen in projectverband is uitgebreid met de activiteiten op het gebied van DKD die niet in 2017 zijn gerealiseerd. Naar verwachting zullen in 2018 vanuit deze voorziening de innovatieve ontwikkelingen op het gebied van Suwinet en in het WERK-domein, onder leiding van SZW, leiden tot extra inspanning.

1.3 Realisatie en Beheer Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein

De Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (GMSD) ondersteunt gemeenten bij hun informatievoorziening richting de gemeenteraad en de burgers. De monitor geeft inzicht in gebruik, voorspellers voor gebruik, cliëntervaring Wmo en toegankelijkheid van voorzieningen in het sociaal domein. Aan de hand van deze indicatoren worden maatschappelijke effecten van gemeentelijk beleid in het sociaal domein inzichtelijk gemaakt. De monitor toont gegevens op geaggregeerd niveau. De gegevens zijn niet te herleiden tot een individu. Met de monitor kunnen gemeenten signaleren, sturen en beleid herformuleren, de gemeenteraad én burger voorzien van verantwoordingsinformatie en leren door gemeentelijke prestaties te beoordelen en te vergelijken (benchmarking en benchlearning).

De Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein wordt tweemaal per jaar gepubliceerd op www.waarstaatjegemeente.nl. In de monitor is een rapportage te vinden op gemeente- en op wijkniveau. De eigen gemeentelijke management-informatie, aangevuld met gegevens uit landelijke monitoren in het sociaal domein en CBS-data, vormt de basis voor en is het uitgangspunt van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein. VNG, VNG Realisatie en het CBS hebben de monitor in 2014 ontwikkeld; deze is sinds 2015 operationeel. De monitor is in beheer bij VNG Realisatie.

Activiteiten en resultaten

In 2017 hebben 318 gemeenten hun gegevens gepubliceerd op de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein. In totaal 324 gemeenten hebben gegevens aangeleverd. Er is verschil tussen het aantal aanleveringen en publicaties omdat gemeenten ervoor kunnen kiezen om hun eigen gegevens niet openbaar te publiceren op de monitor. In 2017 is er een forse toename in het aantal gepubliceerde gemeenten ten opzichte van 2016 (toen 232 gemeenten op de monitor hebben gepubliceerd). Het laten toenemen van de landelijke dekking van de monitor was een belangrijke doelstelling voor 2017.

In 2017 zijn voor 19 gemeenten voorbeeldbeschrijvingen gemaakt van hoe de gemeentelijke monitoring in het sociaal domein live in de beleidsontwikkeling van de gemeenten kan worden

gebruikt. Deze zogeheten 'inspiratie-etalage' is onderdeel van de monitoringinstrumenten op de website. Er zijn, aan de hand van de inspiratie-etalage, bijeenkomsten in de regio's geweest om gemeenten te helpen hun eigen sturing in het sociaal domein te versterken.

Op basis van de gegevens in de monitor zijn diverse thema-analyses gepubliceerd, en nieuwe bronnen toegevoegd. Er is bijvoorbeeld een analyse gemaakt van de stapelingsindicatoren van het Verwey-Jonker Instituut. Gegevens uit de Monitor Aansluiting Onderwijs-Jeugd (van het NJi) zijn toegevoegd aan de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein, evenals gegevens uit de Longitudinale Analyse Sociaal Domein (van het CBS).

Het onderdeel Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein op de website van www.waarstaatjegemeente.nl werd in 2017 per maand door gemiddeld ongeveer 4000 unieke bezoekers bekeken. Daarmee is de Monitor Sociaal Domein één van de meest bezochte tegels van het instrument [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl). De bezoekersaantallen zijn ten opzichte van 2016 (het eerste volledig operationele jaar) licht gestegen. Daarmee lijkt het gebruik zich te stabiliseren op een stabiel en – in vergelijking met dergelijke monitors – relatief omvangrijk aantal bezoekers. De Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein heeft zich daarmee een vaste positie verworven in het instrumentarium van sturingsinformatie voor gemeenten in het sociaal domein.

Het beheer en de exploitatie van de monitor is in 2017 verder geprofessionaliseerd. De activiteiten waren vooral gericht op het coördineren en uitvoeren van de primaire werkzaamheden voor het proces van dataverzameling, verwerking, beheer en ontsluiting. Het technische beheer en het applicatiebeheer van de specifieke onderliggende statische systemen zijn hiervan onderdeel. Ook is gewerkt aan het analyseren van de gegevens, de koppeling met nieuwe datasets, het opstellen van studies en rapportages en bieden van hulp aan gemeenten om de informatie te kunnen duiden, en het organiseren van bijeenkomsten om samen met gemeenten de werking van het instrument te verbeteren.

In 2018 is het streven om het aantal aanleverende gemeenten en gebruikers van de website verder te laten toenemen. Daarnaast zal in 2018 een aantal meer thema-inhoudelijke rapportages en analyses worden gemaakt, bijvoorbeeld voor schulden, armoede, beschermd wonen en maatschappelijke opvang en outcome monitoring Jeugd.

Financiële verantwoording

Het budget voor beheer en ontwikkeling van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein komt uit een structurele bijdrage uit het Fonds GGU. De doorontwikkeling van de monitor (zowel de technische doorontwikkeling van het instrument, als het aansluiten van nieuwe data-bronnen) is onderdeel daarvan.

1.4 Beheer iSD-standaarden en ICT

De iSD-Keten is de ICT-infrastructuur die uitwisseling van gestandaardiseerde berichten tussen gemeenten, zorgaanbieders en andere in de Wmo- en Jeugdzorgketen betrokken organisaties, op een veilige manier mogelijk maakt. Door de iSD-Keten worden uitvoeringstaken in het sociaal domein eenvoudiger en dat draagt bij aan lagere administratieve lasten. De berichtuitwisseling in de iSD-Keten verloopt via twee gegevensknooppunten: één voor zorgaanbieders (beheerd door VECOZO) en één voor gemeenten (beheerd door het Inlichtingenbureau).

Het team iSD-Regie voert namens de VNG de regie over het beheer van de iSD-keten. Het regieteam coördineert de ontwikkeling en realisatie van nieuwe diensten. Daarnaast draagt het team zorg voor de implementatie ervan in samenwerking met zorgaanbieders, gemeenten en hun softwareleveranciers. Tot slot bewaakt team iSD-Regie de kwaliteit en betrouwbaarheid van de iSD-keten.

Bij de uitvoering van al deze activiteiten staan de belangen van zowel zorgaanbieders als gemeenten voorop. In 2017 is de nadruk gelegd op de transitie van iSD-Beheer naar iSD-Regie. Hiermee is gehoor gegeven aan wens van stakeholders om meer regie, samenwerking en

samenhang in de keten te creëren.

Activiteiten en resultaten

Alle gemeenten, 5523 Wmo-zorgaanbieders en 4800 JW-zorgaanbieders zijn aangesloten op het berichtenverkeer. In 2017 zijn er meer dan 6 miljoen berichten (iWMO en iJW) verstuurd. Dit is een forse groei ten opzichte van 2,8 miljoen berichten in 2016 en 700.000 berichten in 2015 (het eerste operationele jaar van de iSD-keten).

De activiteiten in 2017 hadden betrekking op het beheer van de voorzieningen, de doorontwikkeling, en de realisatie van nieuwe voorzieningen.

Voor het beheer heeft het team iSD-Regie de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de keten bewaakt, door regie te voeren op samenwerking, ondersteunende processen en afspraken. Het proces van releasemanagement is aangescherpt. Er wordt gewerkt met vier releasemomenten per jaar, onder regie van de releasemanagers van iSD-Regie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de producten roadmap, releasekalender, releaseplanning en een mastertestplan. Halverwege 2017 zijn leidende principes en afspraken vastgelegd voor de verschillende diensten die door de iSD-keten worden geboden. Het iSD Architectuuroverleg bewaakt en beheert deze afspraken. Op basis van advies van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) is de bewaartermijn van de berichten eind 2017 teruggebracht van 180 naar 90 dagen. Uit vervolgonderzoek in 2018 moet blijken of dit nog verder teruggebracht kan worden (ook met het oog op de AVG). In 2017 is iSD-Regie gestart met het opstellen van verschillende rapportages (interne verantwoording, releaserapportages en ketenmonitoring).

De doorontwikkeling van de iSD-keten heeft geleid tot enkele duidelijke verbeteringen van de keten. De ontwikkelingen en de voortgang hierop worden bijgehouden in de roadmap iSD-Keten. De voorbereidingen zijn getroffen voor de invoering van de berichtstandaarden iWMO en iJW 2.2. iSD-Regie heeft hierover intensief afgestemd met zorgaanbieders, gemeenten en hun leveranciers (onder andere in periodieke softwareleverancieroverleggen). Implementatie staat gepland in april 2018. De voorbereidingen zijn getroffen om de infrastructuur aan te passen op het nieuwe woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet. Voor het project Uitvoering PGB en trekkingsrecht door gemeenten zal de berichtenuitwisseling met de SVB via de iSD-Keten worden uitgebreid. Verder is, voor de invoering van de Wet Verplichte GGZ (WVGGZ), de procesmatige en informatiekundige impact op gemeenten en op de dienstverlening van de iSD-Keten in kaart gebracht. In het traject CAK heeft een verkenning plaatsgevonden in hoeverre de berichtuitwisseling over de eigen bijdrage tussen het CAK en gemeenten via de iSD-Keten kan lopen (dit project is gestopt vanwege een beoogde andere eigen-bijdrage systematiek die in het Regeerakkoord is afgesproken). De infrastructuur van de iSD-keten is aangepast, voor de beëindiging van de DBC-systematiek (de Jw321 en 322 berichten kunnen in 2018 niet meer gebruikt worden).

Ten slotte zijn in 2017 een aantal nieuwe voorzieningen voor de iSD-keten gerealiseerd. De overstap naar berichtstandaarden XML versie 2.1 is succesvol verlopen. Het bestandsformaat XML heeft lagere onderhoudskosten en is minder foutgevoelig. Door de invoering hiervan is de iSD-Keten robuuster geworden. In 2017 is een start gemaakt met de technische aanpassingen aan de infrastructuur, om te kunnen voldoen aan versie 2.2 van de iWmo en iJW berichtstandaarden (de release van deze aanpassingen is voorzien op 1 april 2018). In 2017 is 100% ketenmonitoring gerealiseerd. Hiermee zijn individuele berichten gemakkelijk traceerbaar (zogenaamde track & trace functionaliteit), ook voor zorgaanbieders en gemeenten zelf. Dit leidt tot voordelen voor hun administratieve processen. Op verzoek van gemeenten, zorgaanbieders en hun softwareleveranciers is halverwege 2017 een Ketentestomgeving opgeleverd. Zorgaanbieders en gemeenten kunnen nu gedurende een langere periode in een aparte omgeving het onderlinge berichtenverkeer testen.

Financiële verantwoording

Voor de beheertaken rondom iSD heeft een uitname van € 9.173.554 plaatsgevonden en in 2016 is daarvan € 9.246.466 gerealiseerd. Op de balans uit 2016 resteerde een bedrag van €

1.023.063 waarmee het resultaat over 2017 in totaal € 947.151 is.

Omdat inmiddels de iSD-keten volledig in beheer is en het aantal functionaliteiten is toegenomen, is de verwachting dat in 2018 er geen onderuitputting meer zal zijn op het beheer van de iSD-voorzieningen.

1.5 Operatie Basisregistratie personen en Burgerzaken modules

Onder de verantwoordelijkheid van de minister van BZK en in nauwe samenwerking met gemeenten werd een Basisregistratie Personen (BRP) ontwikkeld. De minister van BZK heeft op 5 juli 2017 besloten het programma Operatie BRP te stoppen. In het tweede kwartaal van 2017 is een nieuwe integrale planning van het programma Operatie BRP in concept aan de stuurgroep oBRP voorgelegd. Deze planning is niet vastgesteld en was, naast de financiële consequenties hiervan, de basis voor een onderzoek door het Bureau ICT Toetsing (BIT). De uitkomst van dit onderzoek was uiteindelijk de aanleiding voor het stopzetten van het programma.

Het ging bij Operatie BRP om het realiseren van een centrale registratie van persoonsgegevens van inwoners in Nederland en niet ingezetenen. Gemeenten zouden persoonsgegevens direct in de centrale registratie gaan verwerken. Om de persoonsgegevens in de centrale BRP-voorziening te kunnen administreren zouden gemeenten burgerzakenmodules (BZM) moeten aanschaffen. VNG-Realisatie ondersteunde gemeenten bij de voorbereiding hierop en beheert de specificaties van burgerzakenmodules. Door het beëindigen van het programma zal de feitelijke implementatie van de BRP niet meer gebeuren.

Ondanks dat de implementatie nog niet van start kon, zijn in het eerste half jaar van 2017 samen met gemeenten en met de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) de nodige voorbereidende activiteiten uitgevoerd.

Activiteiten en resultaten

In 2017 is niet veel contact geweest met gemeenten omdat begin van het jaar al bleek dat de planning uit zou lopen. Ook zijn er geen koploperbijeenkomsten georganiseerd, omdat er geen ontwikkelingen op het gebied van de implementatie te melden waren.

In verband met de borging van de kwaliteit van de BRP-gegevens is door de stuurgroep oBRP besloten de op persoonslijsten ontbrekende gegevens van gerelateerden alsnog op te nemen/aan te vullen, zodat na implementatie per persoon een compleet beeld ontstaat. Voor een deel zouden deze gegevens automatisch aangevuld worden en voor de rest, ongeveer 350.000 (op 22 miljoen persoonslijsten), werd besloten dat gemeenten deze met de hand zouden aanvullen, het traject Baseline 2. Voor het repareren van de geconstateerde inconsistenties moesten akten worden gelicht dan wel overleg met gemeenten worden gevoerd. Hiervoor is in samenwerking met een groep specialisten van gemeenten concreet ondersteuningsmateriaal geboden en zijn er een helpdesk, bemenst door medewerkers van gemeenten, en een kennisbank ingericht.

Nadat de minister het programma Operatie BRP had beëindigd was de vraag wat er met de geproduceerde software en documentatie ging gebeuren. Een aantal gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Eindhoven wilden samen met de VNG onderzoeken of met de erfenis van Operatie BRP een moderne centrale persoonsregistratie ten behoeve van de gemeenten zou kunnen worden opgezet. Deze registratie zou dan uitsluitend, ten behoeve van de gemeenten, de centrale registratie van persoonsgegevens bevatten en deze gegevens op basis van de wet BRP leveren aan de GBA-V. GBAV zou dan leveren aan de afnemers. In augustus heeft het VNG-bestuur besloten tot ondersteuning van dit onderzoek, en dit te financieren (€ 2 miljoen) uit het restant van de middelen die beschikbaar waren voor de implementatieondersteuning.

Het onderzoek moest voor 1 januari 2018 zijn afgerond en bestond uit twee sporen:

1. Het opzetten van een businesscase waarmee de haalbaarheid van de Gemeenschappelijke Verenigde Registratie (GVR) werd aangetoond.

2. Het realiseren van werkende software met behulp van de erfenis van oBRP.

Met het ministerie van BZK is onderhandeld over het beschikbaar krijgen van de software en documentatie. In november 2017 werd slechts een klein deel van de software beschikbaar gesteld. Dit was onvoldoende om met spoor 2 de haalbaarheid van de GVR aan te tonen. Doorgaan met het onderzoek om te bezien of ook zonder de rest van de software een GVR zou kunnen worden gerealiseerd, zou te veel geld kosten. Besloten is om het onderzoek per 1 januari 2018 te stoppen. In verband met de verplichtingen die met medewerkers waren aangegaan, is per 1 februari 2018 ook de financiering gestopt.

Financiële verantwoording

Voor de implementatieondersteuning Operatie BRP is tot en met 2017 totaal € 15 miljoen incl. BTW (excl. BTW € 12,4 miljoen) uit het gemeentefonds beschikbaar gesteld voor de periode tot en met 2019. Door de vertraging in de realisatie van de centrale voorzieningen en het uiteindelijk stoppen van het programma zijn de kosten van de implementatieondersteuning beperkt gebleven tot € 5.810.190 exclusief BTW. Daarnaast is voor het onderzoek naar de GVR in 2017 totaal € 1.116.001 uitgegeven. Totaal bedraagt de realisatie € 6.926.191 exclusief BTW tot eind 2017, € 8.380.691 inclusief BTW. Voor de afronding van operatie BRP/GVR verwachten we in 2018 nog € 275.000 inclusief BTW uit te geven. Daarna is nog beschikbaar € 6.344.309 inclusief BTW. Over de bestemming van deze middelen zal een separaat voorstel worden gedaan. Mogelijk kan dit bedrag worden gereserveerd voor de kosten van het opstarten van de Modernisering BRP. Die is door het Kabinet aangekondigd en het vervolg op Operatie BRP.

In juni 2014 heeft de ALV besloten jaarlijks € 350.000 incl. BTW (€ 286.256 excl. BTW) beschikbaar te stellen voor het beheer van de specificaties van de Burgerzakenmodules BRP en de aanbestedingsdocumenten. In het beheer zijn de werkzaamheden van de NVVB en de technische ondersteuning vanuit het bureau Divetro opgenomen. Gedurende de afgelopen drie jaar is gebleken dat het budget voor het beheer van de specificaties niet geheel wordt benut. De onderstaande realisatie is gebaseerd op de ingediende voorschotnota's. VNG Realisatie verwacht in het tweede kwartaal van 2018 een door de accountant goedgekeurde jaarrekening van NVVB te ontvangen. Eventuele aanpassingen ten opzichte van de tot nu toe door NVVB ingediende voorschotnota's worden dan verrekend.

1.6 Beheer en behoud Nationaal Uitvoeringsprogramma (NUP)

Het hoofddoel van i-NUP was de digitale basisinfrastructuur van overheidsorganisaties op orde te brengen. Het was een programma van het Rijk waarbij elke overheidsorganisatie zelf verantwoordelijk was voor de implementatie. De VNG heeft VNG Realisatie opdracht gegeven gemeenten te ondersteunen bij de implementatie van 20 NUP-bouwstenen en het nakomen van 19 resultaatafspraken. Deze vormen samen de basisinfrastructuur van de overheid en zijn onderdeel van de Generieke Digitale Infrastructuur. Operatie NUP liep tot 1 januari 2015.

Eind 2014 eindigde de implementatieondersteuning aan gemeenten door het programma Operatie NUP. Naar aanleiding van de midterm gateway review Operatie NUP (maart 2013) heeft het VNG-bestuur besloten dat het van belang was dat de continuïteit en het beheer van de 'implementatiemachinerie' en de 'standaardisatieaanpak en resultaten' van het ondersteuningsprogramma werden geborgd, ook in het licht van nieuwe en grote gemeentelijke veranderingen.

Activiteiten en resultaten

De activiteiten bevinden zich in een beheersfase. In 2016 zijn de activiteiten uit het voormalig NUP-programma die verband houden met het behouden van de standaardisatieproducten en diensten, in verbinding gebracht met het reguliere portfolio van VNG Realisatie. De taken vanuit de NUP-opdracht op het gebied van de standaardisatieaanpak zijn volledig opgenomen in het portfolio van Architectuur en Standaarden. Daarmee is nu feitelijk sprake van een eenduidige en repeteerbare implementatieaanpak binnen het reguliere portfolio van VNG Realisatie. Hiermee worden gemeenten bij nieuwe implementatieopgaven ondersteund.

Specifiek zijn de volgende instrumenten nu onderdeel van het portfolio van de unit Architectuur en Standaarden van VNG Realisatie:

- (1) de Softwarecatalogus (inclusief compliancy tests)
- (2) het StUFtestplatform
- (3) GEMMA-online
- (4) het leveranciersmanagement waaronder de nieuwe convenanten met leveranciers

In 2017 is de standaardisatieaanpak omgezet naar een methodiek van werken met kleine scherpe standaarden (koppelvlakken) als voorbereiding op de beweging naar een gegevenslandschap en de noodzaak om te komen tot eenvoudiger te implementeren standaarden. Ook zijn de verschillende producten onderling verbonden waardoor wijzigingen in de architectuur sneller en eenduidiger zichtbaar worden voor gemeenten. De monitor doelgerichte digitalisering (MDD) is verbonden aan de instrumenten zodat deze mede gebaseerd is op de gegevens van individuele gemeenten. Gemeenten kunnen de informatie uit de Softwarecatalogus via een open standaard inlezen in hun eigen architectuurapplicatie om zo een eventuele lokale uitwerking vorm te geven.

1.7 Wet WOZ

Dit project betreft initiatieven om de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) gezamenlijk doelmatiger en goedkoper uit te voeren. De focus ligt op het zorgen voor landelijke uniformiteit, kwaliteit, doelmatigheid en kostenbeheersing van WOZ-taxaties. Centraal hierbij staat het WOZ-datacenter (www.wozdatacenter.nl): een uitsluitend voor gemeenten toegankelijke portal waar zij interactief taxatie-technische informatie kunnen uitwisselen. Het WOZ-datacenter verzamelt voor gemeenten markinformatie (vooral bouwkosten) die gebruikt wordt om taxatiewijzers te maken.

Gemeenten kunnen de taxatiewijzers toepassen met de rekenmodule TIOX. Dit is een centraal rekenmodel. Inmiddels maakt 95% van de gemeenten gebruik van TIOX. Voor waardepeildatum 1 januari 2017 zijn met TIOX op 27 maart 2018 ca 257.000 WOZ-objecten (2017: 249.000 WOZ-objecten) gewaardeerd met een waarde van € 129 miljard.

Activiteiten en resultaten

In 2017 zijn volgens planning op 1 mei de taxatiewijzers beschikbaar gesteld aan gemeenten. Zij kunnen daarmee taxaties uitvoeren met TIOX. Daarnaast worden ad hoc activiteiten uitgevoerd om gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van de Wet WOZ .

Jaarlijks worden er 26 taxatiewijzers gemaakt voor de waardering van agrarische objecten, hotels en voor incurante niet-woningen zoals scholen, ziekenhuizen, windturbines, hoogspanningsvelden, verzorgingshuizen en gemeentehuizen. De taxatiewijzers zijn in 2017 voor de tweede keer Europees aanbesteed voor een periode van twee jaar met een optie op verlenging voor nog eens twee jaar. Er zijn meer taxatiewijzers geclusterd aanbesteed dan in het verleden. Dit leidt tot grotere opdrachten van voldoende omvang voor de inschrijvende partijen om in te schrijven. Doel van de clustering is verhoging van de kwaliteit van de taxatiewijzers en een betere onderlinge afstemming van de taxatiewijzers.

Het WOZ-datacenter heeft een servicedesk waar gemeenten vragen kunnen stellen over de taxatiewijzers, TIOX en het WOZ-datacenter. De website www.wozinformatie.nl bevat actuele informatie over de WOZ(-uitvoering) en heeft een open toegankelijk deel en een besloten deel dat alleen gemeenten kunnen gebruiken. Het WOZ-informatiepunt had in 2017 circa 21.000 bezoekers. Het besloten deel van het WOZ-informatiepunt heeft ruim 1800 geregistreerde gemeentelijke gebruikers (bijna 100% van alle WOZ-ambtenaren).

Naast de structurele activiteiten ondersteunt dit project tal van andere tijdelijke projecten en onderzoeken. Voorbeelden zijn: procesbeschrijvingen, standaardcontracten, standaardtekstblokken waarmee gemeenten WOZ-bezwaarschriften kunnen afhandelen en pilots informele

bezwaarafrhandeling zoals MIJNWOZ, een initiatief van de gemeente Tilburg dat burgers de mogelijkheid biedt om invloed uit te oefenen op het bepalen van hun WOZ-waarde.

Het project beschikt over een budget van structureel € 1 miljoen op jaarbasis. Met dit budget zijn tal van initiatieven gestart om de WOZ doelmatiger en goedkoper uit te voeren. De kosten van de WOZ-uitvoering zijn mede door de activiteiten van dit project sterk gedaald van € 190 miljoen per jaar (ruim € 23 per object) in de jaren 1999 tot en met 2002 tot € 145 miljoen (€ 16,45 per object) in 2015. Het gaat hier om nominale bedragen. Recentere cijfers zijn op het moment van schrijven van dit verslag nog niet beschikbaar, deze ontvangt de VNG uiterlijk 1 juli.

Begroting en realisatie

De hosting en het technisch beheer kosten iets meer dan begroot. Dat komt door de in 2016 ingevoerde verbeterde beveiligingsprocedures. Het realiseren van nieuwe releases door beveiligingsprocedures kostte meer tijd dan was ingeschat.

Het bedrag dat voor de taxatiewijzers was begroot, is licht overschreden omdat een deel van de nieuwe producenten vanwege de omvang van hun opdrachten is toegestaan al in 2017 een voorschotnota in te dienen voor de taxatiewijzers die zij in 2018 afronden. Hierdoor zijn er kosten naar voren gehaald.

De voorgenomen nieuwbouw van het WOZ-datacenter is in 2017 Europees aanbesteed. Dat gebeurde in een intensief traject met hulp van het inkoopbureau van de gemeente Den Haag. In november is de aanbesteding afgerond. De bouwwerkzaamheden zijn in november 2017 gestart. Naar verwachting is het nieuwe WOZ-datacenter gereed aan het einde van het tweede kwartaal van 2018. In 2018 worden ook pas de resterende kosten geboekt. In 2017 hebben we wel al de eerste bouwwerkzaamheden betaald alsmede de licenties van het platform waarop het nieuwe WOZ-datacenter wordt gebouwd.

Er was een bedrag van € 100.000 gereserveerd voor nieuwe activiteiten. Er zijn in 2017 echter geen nieuwe activiteiten opgestart. De kosten van het onderhoud van het waarderingsmodel TIOX zijn lager dan in eerdere jaren omdat het systeem steeds stabiel wordt.

1.8 14+netnummer

Het 14+netnummer draagt bij aan herkenbaarheid en vindbaarheid van het gemeentelijke telefonische kanaal en kcc's als toegang tot de overheid. Inmiddels hebben bijna alle gemeenten het nummer in gebruik genomen en kunnen vrijwel alle Nederlanders hun gemeente bellen via het 14+netnummer. Het 14+netnummer als basisinfrastructuur voor de telefonische bereikbaarheid van gemeenten (en de collectieve aanpak voor het beheer hiervan) sluit aan bij de doelstelling Werken als één efficiënte overheid van de Digitale Agenda 2020. VNG Realisatie is in opdracht van de VNG de beheerpartij voor het 14+netnummer en verantwoordelijk voor (door-)ontwikkeling en beheer.

Activiteiten en resultaten

14+netnummer is een bouwsteen die zich in een beheerfase bevindt. Het grootste deel van de werkzaamheden kent een doorlopend karakter gedurende het hele kalenderjaar. 2017 was het derde jaar van de beheerfase van het 14+netnummer. In 2015 heeft VNG Realisatie het beheer van 14+netnummer ingericht conform het beheerscenario dat in november 2014 was goedgekeurd door de BALV. Hiermee is de continuïteit van 14+netnummer voor de gemeenten en de bijbehorende ondersteuning gewaarborgd. De doelstellingen ten aanzien van het beheer zijn behaald conform het jaarplan: beschikbaar houden van 14+netnummer als centrale, collectieve voorziening, en ondersteuning van gemeenten bij kwaliteit van dienstverlening via het 14+netnummer.

Het aantal calls in 2017 naar de 14+netnummers was ongeveer 13 miljoen. Dit was een lichte toename van ongeveer 3% ten opzichte van het aantal in 2016. Telefonie blijft nog steeds het meest gebruikte kanaal door de burger, ondanks dat de klantcontactstrategie van gemeenten

veelal gericht is op het digitale kanaal. Ook gemeenten met een fors WhatsApp-gebruik zien nog geen afname van het telefoonverkeer. Dit onderstreept nog eens het belang van het 14+netnummer en de doorontwikkeling van telefonie bij gemeenten.

De gebruikersraad en leerkringen zijn voortvarend opgepakt. Met name de leerkring WhatsApp mocht zich op grote belangstelling verheugen. Daarnaast is wederom een succesvol seminar Houdt de lijnen open georganiseerd.

Door personele wisselingen bij Beheer en Productmanagement lag de focus in 2017 op het continueren van het 14+nummer. Onderdeel was het vastleggen van alle beheer- en productmanagementprocessen waardoor overgangen soepel zijn verlopen.

2 Landelijke voorzieningen sociaal domein

Met het overhevelen van taken van het Rijk naar gemeenten, de decentralisaties, is ook een aantal landelijke voorzieningen naar gemeenten overgeheveld. Voorzieningen die, omdat deze op lokaal niveau niet georganiseerd konden worden, door de VNG zijn georganiseerd. Voor de volgende voorzieningen ontving de VNG in 2017 gelden vanuit het gemeentefonds om activiteiten te bekostigen. Het gaat hier om:

1. Stichting Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ)
2. Landelijke doventolkvoorziening leefdomein
3. 24 uur telefonisch of elektronisch luisterend oor en advies
4. Landelijk telefoonnummer voor Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
5. Kindertelefoon
6. Stichting Adoptievoorzieningen
7. Landelijke coördinatiefunctie sociaal domein
8. Hulp en opvang aan slachtoffers van eengerelateerd geweld en loverboys

2017: een onzeker jaar

Het jaar 2017 was een onzeker jaar voor de organisaties die deze voorzieningen uitvoeren. Lange tijd was het onzeker of VWS de verantwoordelijkheid voor deze organisaties zou willen overnemen. In de eerste helft van 2017 is geprobeerd om de decentrale verantwoordelijkheid voor deze organisaties in stand te laten door deze collectief over te dragen aan individuele gemeenten. De VNG ontwikkelde hiervoor een standaardovereenkomst die door alle gemeenten individueel voor 1 juli 2017 getekend zou moeten worden. Gemeenten moesten dan jaarlijks een vast bedrag per inwoner betalen voor de dienstverlening van de drie organisaties. De VNG zou niet langer een overeenkomst met de organisaties behoeven te sluiten. In de loop van 2017 bleek dat niet alle gemeenten voor 1 juli de standaardovereenkomst hadden getekend. Daarop besloot staatssecretaris Van Rijn, mede op verzoek van de Kamer, de verantwoordelijkheid voor de organisaties te recentraliseren.

De financiering van deze activiteiten is met ingang van 1 januari 2018 overgenomen door VWS. VWS heeft de VNG-overeenkomsten met de aanbieders integraal overgenomen voor 2018 en zal voor 2019 deze activiteiten gaan aanbesteden. Daarmee is de verantwoordelijkheid van de VNG voor deze activiteiten voorbij. De middelen die voor deze activiteiten werden onttrokken aan het gemeentefonds gaan structureel terug naar de VWS begroting. De Wmo 2015 en de Jeugdwet zullen dienovereenkomstig worden gewijzigd.

De uitzondering is de landelijke doventolkvoorziening, die zal lopen tot 2019.

2.1 Stichting Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg

De Stichting Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ) heeft als doel het informeren en adviseren van individuele cliënten over hun (rechts)positie binnen de jeugdhulp, het ondersteunen van cliënten bij klachten, het geven van voorlichting en het signaleren van knelpunten in de jeugdhulp. De werkzaamheden van het AKJ hebben een wettelijke basis in de Jeugdwet en het Uitvoeringsbesluit. Het AKJ voert deze werkzaamheden uit in opdracht van de gemeenten, de Raad voor de Kinderbescherming en een aantal landelijke instellingen (met cliënten die niet vallen onder de Jeugdwet).

Conform afspraken ontvangt de VNG het inhoudelijke verslag en de jaarrekening van AKJ over de gemeentefonds gefinancierde uitgaven na schrijven dit verslag. Het verslag in deze publicatie is gebaseerd op cijfers die bij de VNG bekend waren vóór ontvangst van het inhoudelijke verslag.

Activiteiten en resultaten

De vertrouwenspersonen van het AKJ hebben contact met kinderen, jongeren en ouders die advies vragen of een klacht hebben over de jeugdhulp. Alle cliënten kunnen met hun vragen, problemen en klachten bellen naar een algemeen nummer voor Vertrouwenspersonen in de Jeugdhulp (088 55 51 000). Deze landelijke toegang wordt bediend door de medewerkers van het AKJ. Jaarlijks gaat het om 52.000 contacten met meer dan 7.400 verschillende cliënten. Vragen worden meteen beantwoord. Cliënten met een ondersteuningsvraag worden doorgeleid naar een vertrouwenspersoon in de eigen regio. Contact met een vertrouwenspersoon kan tevens worden gelegd via de chat, de mail, social media of via een informatieformulier op de website. De weg vinden in de jeugdhulp is soms ingewikkeld. Daarom probeert het AKJ het voor iedereen zo eenvoudig mogelijk te houden. In alles wat de vertrouwenspersonen doen, staan de rechten van het kind centraal. De insteek van vertrouwenspersonen is om onvrede op een zo laag mogelijk niveau bespreekbaar te maken en te zoeken naar oplossingen dicht bij de cliënt. Een officiële klachtenprocedure is niet de standaardroute, maar cliënten kunnen hier wel voor kiezen.

Soms verblijven kinderen en jongeren in een jeugdhulpinstelling, pleeggezin, gezinshuis, logeerkamer of zorgboerderij. De vertrouwenspersonen gaan regelmatig op bezoek bij deze instellingen. Zo zijn zij zichtbaar en direct benaderbaar voor jongeren zodat zij hun vragen kunnen stellen of klachten direct kunnen uiten. Ook jeugdigen die ambulante behandeling ontvangen binnen de GGZ kunnen een beroep doen op vertrouwenspersonen. Dat geldt ook voor iedereen die vragen of klachten heeft over de gemeentelijke jeugd- en wijkteams, organisaties voor Jeugdbescherming, de Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis. Vertrouwenspersonen geven antwoord op vragen. Ze bieden een luisterend oor en leggen uit hoe de jeugdhulpverlening werkt. Soms is dat al genoeg om onvrede te voorkomen of weg te nemen. Daarbij geven zij kinderen, jongeren, ouders en verzorgers informatie over hun rechten en mogelijkheden. Bij klachten over de jeugdhulp ondersteunen vertrouwenspersonen bij het verwoorden, indienen en bespreken ervan. Door deze rol zijn ze in staat om verbeterpunten te signaleren. Die worden besproken met de betrokken instantie. Zo wordt bijgedragen aan betere kwaliteit van de jeugdhulp.

2.2 Landelijke doventolkvoorziening leefdomein

De regeling Doventolk is sinds 1 januari 2015 onderdeel van de Wmo. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de doventolkregeling leefdomein. De ALV heeft in 2014 echter besloten dat de uitvoering ervan landelijk zou blijven. Bij het leefdomein moet worden gedacht aan de inzet van een tolk bij bijvoorbeeld een bezoek aan de huisarts, de notaris, een deelname aan een cursus, ziekenhuisbezoek, etc. Mensen die doof zijn en een tolk nodig hebben kunnen standaard maximaal 30 uur per jaar gebruik maken van een tolk (doofblinden 165 uur). Mensen kunnen een aanvraag doen voor meer uren als dat nodig is (hardheidsclausule). De VNG heeft de uitvoering van de tolkregeling aanbesteed. Namens de gemeenten voert Berengroep/Tolkcontract de regeling uit.

Activiteiten en resultaten

In 2017 waren er 6.976 individuele tolkgebruikers geregistreerd en maakten 91 organisaties gebruik van de tolkregeling. In totaal hebben in heel 2017 4.241 mensen daadwerkelijk een tolk ingezet. De tolkopdrachten werden in 2017 uitgevoerd door 586 tolken Nederlandse Gebarentaal en 108 Schrijftolken. Berengroep/Tolkcontact verzorgde zowel de informatievoorziening, de aanmeldingen de (cliënt- en tolkregistratie, de bemiddeling (voor een groot deel digitaal) en de financiële afhandeling met de tolken. In 2017 heeft de landelijke uitvoerder (Berengroep/Tolkcontact) ingezet op het stimuleren gebruik van de Tolk op Afstand.

2.3 24 uur telefonisch of elektronisch luisterend oor en advies

De Stichting Sensor biedt 24 uur per dag een luisterend oor, via telefoon, e-mail en chat aan burgers die behoefte hebben aan een gesprek. Sensor heeft een landelijk dekkend netwerk van regionale vestigingen en de centrale organisatie is gevestigd in Amersfoort. Sensor werkt met ruim 900 getrainde vrijwilligers die door een professional worden

ondersteund. Jaarlijks worden er ongeveer 250.000 gesprekken gevoerd. Sensor heeft een instandhoudingsovereenkomst. De overeenkomst voor 2017 dient voor 1 juni 2018 verantwoord te worden. Bij het opstellen van dit verslag waren de definitieve cijfers derhalve nog niet bekend. Sensor houdt in 2017 geld over en wil dat meenemen naar 2018. Vanwege de onzekerheid over het voortbestaan heeft Sensor in 2017 minder informatie ingevuld dan financieel mogelijk was.

Activiteiten en resultaten

Sensor heeft het luisterend oor in 2017 voor alle gemeenten aangeboden. De VNG heeft namens de gemeenten een contract gesloten met de Stichting Sensor voor een periode van twee jaar (vanaf 2015) met de mogelijkheid tot verlenging van twee maal één jaar. Voor 2017 is het contract verlengd.

In 2017 deden enkele gemeenten niet mee met de overeenkomst tussen de VNG en de Stichting Sensor, te weten: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Berkelland, Borsele, Lansingerland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer. Deze gemeenten ontvingen de aan het gemeentefonds onttrokken bijdrage van 25 eurocent per inwoner naar rato van het aantal inwoners weer terug. Deze gemeenten kochten rechtstreeks in bij Sensor of financierden een eigen organisatie voor een anoniem luisterend oor.

Financiële verantwoording

In 2017 ontving de Stichting Sensor een jaarbudget van € 3.375.000. Daar bovenop ontving de stichting een bedrag van € 62.719 per jaar extra communicatieactiviteiten. Voorts sloten in 2017 de Peelgemeenten zich aan bij de overeenkomst met Sensor. Daardoor werd een bedrag van € 51.793 toegevoegd aan het jaarbudget voor 2017. Abusievelijk is de verlengde overeenkomst van 2017 niet dienovereenkomstig aangepast.

2.4 Landelijk telefoonnummer voor Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Met het landelijke telefoonnummer Veilig Thuis (0800-2000) voldoen gemeenten aan de wettelijke taak zoals vermeld in het uitvoeringsbesluit Wmo 2015. Hierin is bepaald dat het Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, ofwel Veilig Thuis, 24 uur per dag, kosteloos bereikbaar moet zijn voor burgers en professionals.

Met ingang van 2018 is het opdrachtgeverschap voor het telefoonnummer overgedragen aan het landelijk netwerk Veilig Thuis, waarin de 26 Veilig Thuis-organisaties zijn verenigd. Het landelijk netwerk is geen rechtspersoon en om die reden ondergebracht bij GGD-GHOR Nederland. Deze laatste organisatie is dan ook feitelijk opdrachtgever voor het telefoonnummer. Financiering is geregeld via gemeente Den Haag, die de middelen ontvangt en doorzet naar GGD-GHOR Nederland.

Activiteiten en resultaten

Er zijn drie contracten afgesloten: Eén voor telefonie met KPN. Eén voor doorgeleiding van de telefoontjes naar de betreffende Veilig Thuis (VT) organisaties met Optitel. Deze organisatie rapporteert maandelijks over aantallen telefoontjes, doorgeleiding etc. Voor achtervang buiten kantooruren is er een contract gesloten met Pricon. Deze organisatie werkt met een bescrypt op basis waarvan gemiste telefoontjes 'warm' overgedragen worden naar Veilig Thuis. Zo worden nooit telefoontjes gemist.

2.5 Kindertelefoon

De Jeugdwet stelt dat gemeenten de functie van de kindertelefoon in stand moeten houden. De VNG heeft namens alle gemeenten, na instemming van de ALV, een contract gesloten met stichting De Kindertelefoon om deze functie landelijk te financieren middels een uitname uit het gemeentefonds. Doel is kinderen bereiken.

De diensten van de Kindertelefoon worden aangeboden via verschillende kanalen: de website

met interactief forum (www.kindertelefoon.nl), telefoon, chat, peer2peer-chat, gastlessen en samenwerkingsprojecten zoals Tell Me/Eigen Wijs.

De VNG heeft namens gemeenten een contract afgesloten voor de duur van vier jaar; het contract loopt daarmee tot eind 2018. In 2018 neemt het ministerie van VWS de financiering (en daarmee het contract) over; 2017 is daarmee het laatste jaar dat de financiering van De Kindertelefoon via de VNG is verlopen.

De VNG heeft op het moment van schrijven alleen de gegevens over het eerste half jaar van 2017. Conform afspraken levert de Kindertelefoon het jaarverslag voor 1 juni 2018 op. Onderstaand is een aantal activiteiten uitgelicht die De Kindertelefoon in eerste helft 2017 heeft uitgevoerd.

Activiteiten en resultaten

De Kindertelefoon voert de activiteiten uit waarvoor zij is gecontracteerd. Sinds 10 mei 2017 kan Kindertelefoon meer oproepen van kinderen en jongeren aannemen met een kwalitatief verbeterde dienstverlening. Op deze datum is het nieuwe afhandelsysteem 'Linkid' geïmplementeerd. Het nieuwe systeem draagt bij aan een effectievere en efficiëntere afhandeling van contacten. Daarnaast levert Linkid een betere datahuishouding op. In opdracht van De Kindertelefoon is kwalitatief doelgroeponderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau YoungWorks om naar de eigen organisatie te kijken met de ogen van de doelgroep. Het onderzoek heeft heldere inzichten en concrete aanknopingspunten opgeleverd die richting geven aan de strategie en communicatie van De Kindertelefoon.

Zowel op landelijk als op regionaal niveau zijn contacten gelegd met Veilig Thuis om de samenwerking te verbeteren. Ook is de interne procedure van (actief) verwijzen onder de loep genomen.

Het projectplan 'Jonge vluchtelingen' is vastgesteld en er is een projectgroep ingericht. Ook is er een eerste pilotworkshop gedaan: er is een ontmoetingsworkshop ontwikkeld waarin peervrijwilligers jonge vluchtelingen bezoeken om met hen te praten over De Kindertelefoon en thema's als vriendschap en de Nederlandse cultuur.

2.6 Stichting Adoptievoorzieningen

Stichting Adoptievoorzieningen (SAV), onderdeel Adoptie Nazorg, biedt opvoedingsondersteuning aan adoptieouders met kinderen in de basisschool leeftijd. De doelstelling is het ondersteunen van ouders bij de opvoeding van hun (geadopteerd(e)) kind(eren). Empowerment van de opvoeders en hun netwerk is het uitgangspunt. Dit doet de SAV door middel van zorgvuldige vraagverduidelijking en het op maat aanbieden van nazorg.

Opvoedingsondersteuning wordt in diverse vormen aangeboden, zoals telefonisch advies en consultatie voor adoptieouders, netwerk, geadopteerden en hulpverleners, huisconsulten, schoolconsulten, video interactiebegeleiding, via een online (gesloten) forum en via cursusaanbod. Het aanbod komt tegemoet aan de vraag van adoptieouders op het gebied van ondersteuning in de opvoeding van een geadopteerd kind.

Adoptie komt dusdanig weinig voor dat het opbouwen en onderhouden van deze expertise op lokaal niveau weinig effectief is. In de BALV van 2013 is ervoor gekozen dit landelijk te organiseren en via een uitname te bekostigen. De VNG heeft namens alle gemeenten een contract met de SAV afgesloten voor het onderdeel nazorg.

Activiteiten en resultaten

In het eerste halfjaar 2017 kwamen 98 adoptiekinderen naar Nederland. Zij werden bij 85 gezinnen geplaatst. Ter vergelijking: in 2016 kwamen in het eerste halfjaar 125 adoptiekinderen naar Nederland. Alle gezinnen ontvingen van de SAV een welkomstdoos. Daarin zit onder meer informatie over het nazorgaanbod, een brochure voor familie en kennissen van

het adoptiegezin, brieven voor de huisarts en eventuele leerkrachten en een aantal leuke cadeautjes. De SAV streeft ernaar om alle gezinnen te bellen waar onlangs een kind is geplaatst. Dat doen ze binnen twee á drie maanden na aankomst van het kind. Voor ouders die in de tussentijd zelf contact met SAV hebben opgenomen, vervalt dit pro-actieve beleid.

In de eerste helft van 2017 bood de SAV 290 keer telefonisch advies (281 in 2016), 140 keer hulp per e-mail (70 in 2016), 53 consulten aan huis (52 in 2016), 30 schoolconsulten (29 in 2016), en gaf de stichting aan 10 gezinnen de cursus Goede Start (14 in 2016) en 53 keer video/interactiebegeleiding (gelijk aan 2016).

Financiële verantwoording

De uitname in 2017 was € 672.000. De daadwerkelijke realisatie zal moeten blijken uit de jaarrekening die de VNG eind mei 2018 ontvangt. SAV ontvangt naast de middelen uit het gemeentefonds ook nog een ouderbijdrage van ouders die meedoen aan de nazorgprojecten.

2.7 Landelijke coördinatiefunctie sociaal domein

Het team Landelijke coördinatie sociaal domein beheert de landelijke raamcontracten die de VNG namens gemeenten heeft afgesloten op grond van de Jeugdwet en de Wmo. Ook beheert zij de contracten en relaties met de uitnamen op het terrein van de jeugd. Deze taak wordt gefinancierd vanuit een uitname uit het gemeentefonds, na toestemming hiervoor door de ALV. De doelen zijn het uitvoeren van goed contractmanagement. Dat betekent: sturen op de contracten, monitoren of afspraken worden nagekomen, vragen van gemeenten en zorgaanbieders beantwoorden, bemiddelen bij kwesties.

Activiteiten en resultaten

De reguliere taken van het team Landelijke Coördinatie Sociaal Domein zijn het beheren van de landelijke raamcontracten en het dagelijks beantwoorden van mails op lc@vng.nl.

Daarnaast stond 2017 hoofdzakelijk in het teken van de Europese aanbestedingen om te komen tot nieuwe raamcontracten jeugd en Wmo voor 2019 en 2020. Voorafgaand aan de aanbesteding hebben we voor jeugd in januari en februari een marktconsultatie gehouden om te verkennen welke functies voldoen aan de door een klankbordgroep van gemeenten gestelde voorwaarden. De aanbesteding voor jeugd liep van mei tot december en leidde tot 35 raamcontracten voor 19 verschillende functies. Raamcontracten zijn te vinden op www.vng.nl/functies-zorgaanbieders.

De aanbesteding voor Wmo liep van september tot december en leidde tot zeven raamcontracten voor verschillende functies in het kader van specialistische begeleiding van zintuiglijk gehandicapten.

2.8 Hulp en opvang aan slachtoffers van eengerelateerd geweld en loverboys

De hulp aan en opvang van slachtoffers van eengerelateerd geweld en loverboys kent bijzondere veiligheidsrisico's. Het gaat om gespecialiseerde zorg en ondersteuning aan een doelgroep met ernstige problematiek. Deze doelgroep komt getalsmatig zo weinig voor en de zorg en ondersteuning is dusdanig afhankelijk van specialistische kennis, dat gemeenten dit gezamenlijk inkopen. Het gaat hier de facto om structurele expertise, die het beste landelijk kan worden georganiseerd.

Gemeenten hebben besloten deze expertise te beleggen bij Fier Fryslân en Kompaan en de Bocht (vanaf 1-1-2018: Sterk Huis). Het doel van deze zorg is: het bieden van opvang van en zorg/ondersteuning aan de specifieke groep slachtoffers van eengerelateerd geweld en loverboys, en het voorkomen van fatale incidenten in afstemming met het Landelijk Expertise-centrum Eer van de Nationale Politie.

Activiteiten en resultaten

De genoemde instellingen hebben gezorgd voor de opvang van en hulpverlening aan een kleine groep van slachtoffers van geweld met vaak specifieke problematiek. Zowel intramurale opvang met bijbehorend veiligheidsniveau als het verzorgen van extramurale trajecten waren onderdeel van deze zorg. Voor informatie daarover verwijzen we naar de jaarverslagen van beide organisaties.

Gewijzigde vorm van inkoop

Fier Fryslân en Kompaan en de Bocht werden in 2017 gefinancierd op basis van een raamcontract met een budgetplafond. Dat budget is gebaseerd op het bedrag dat de gemeenten voor dit doel van het Rijk hebben ontvangen. Voor de VNG stond 2017 in het teken van het zoeken naar de meest geëigende vorm van financiering voor de komende jaren. De vorm die in de voorafgaande jaren was gekozen bleek niet houdbaar. Daarom is gezocht naar een vorm van inkoop die aan de bezwaren die er waren tegemoet kan komen. Voor 2018 is een tussenoplossing gekozen en voor 2019 zal een meer permanente oplossing worden gezocht.

3 Ontwikkelagenda: Digitale Agenda, inclusief Omgevingswet

Gemeenten staan direct in contact met inwoners en ondernemers. Deze verwachten steeds meer integrale dienstverlening in de hedendaagse informatiesamenleving. Dit is een samenleving die digitaal als normaal beschouwt en waarin zowel data als het delen van data exponentieel groeit. De overheid is grootgebruiker en producent van data als ondergrond voor het nemen van beslissingen. De overheid is er daarbij van doordrongen dat ICT en primaire processen niet meer zonder elkaar kunnen, de overheid is daarmee steeds meer een Digitale Overheid.

Gemeenten zijn onderdeel van de Digitale Overheid en staan middenin de informatiesamenleving. Gemeenten maken gebruik van de Generieke Digitale Infrastructuur. In de informatiesamenleving verzilveren gemeenten de nieuwe kansen die onder meer sensoren en Big Data bieden, en verdiepen zij zich tegelijkertijd in de veranderende verantwoordelijkheden van de overheid binnen de informatiesamenleving, in termen van grondrechten zoals privacy en ethiek.

Tegen deze achtergrond hebben gemeenten in de ALV van 2015 hun krachten willen bundelen. Op het vlak van dienstverlening en de daarbij horende informatievoorziening is deze krachtenbundeling vormgegeven in de Digitale Agenda 2020. De gemeenten hebben hiermee een beweging gecreëerd, waarin steeds meer zaken gezamenlijk worden opgepakt en waarin op die manier de kracht van de lokale overheid gestalte krijgt. De beweging is gericht op de volgende ambities:

1. Open en transparant in de samenleving
2. Werken als één efficiënte overheid
3. Massaal digitaal, maatwerk lokaal

De leden hebben daarmee een keuze gemaakt: voor de (financiële) voordelen van efficiënt samenwerken aan digitale dienstverlening, de informatiesamenleving en de digitale overheid, het vergroten van het innovatievermogen van het gemeentelijke veld, stroomlijning van gemeentelijke processen, sterkere beïnvloeding van het Rijk en een impuls in het opdrachtgeverschap richting softwareleveranciers. Dit hebben zij generiek vormgegeven in projecten onder de Digitale Agenda 2020.

In dit hoofdstuk staan twee thema's centraal: de Digitale Agenda 2020 met daarin Samen organiseren en Privacy/ENSIA, en de Omgevingswet als specifiek onderdeel van de Digitale Agenda 2020.

3.1 Digitale Agenda 2020

In de Digitale Agenda 2020 zijn de gezamenlijke ambities van gemeenten vastgelegd om aan te sluiten bij en effectief te opereren in de informatiesamenleving. Daarbij worden gemeenten ondersteund bij de noodzakelijke standaardisaties, het vergemakkelijken van bedrijfsprocessen en het vormgeven van gemeenschappelijke bestuurlijke ambities.

De VNG en VNG Realisatie ondersteunen gemeenten vanuit de Digitale Agenda bij het zelf opzetten en uitvoeren van collectieve projecten. De projectorganisatie initieert zelf ook projecten, onder meer het standaardiseren van dienstverleningsprocessen (zoals het uitgeven van rijbewijzen en het aanbieden van diverse leerkringen) en informatievoorziening en -deling in gemeentelijke processen. Verkenningen, instrumenten en producten worden, daar waar

dat kan, uitgevoerd met en gerealiseerd in co-productie met gemeenten, koepelorganisatie en softwareleveranciers. Er wordt gewerkt met regionale accountmanagers en gemeenten wordt via een nieuw platform inzicht geboden welke ontwikkelingen op hen afkomen en welke ondersteuning daarbij geboden wordt.

Activiteiten en resultaten

Samen Organiseren

Technologische veranderingen hebben een forse impact op gemeentelijke dienstverlening. Gemeenten staan in dit kader allemaal voor grote opgaven. Het gaat hierbij om complexe vraagstukken, zoals privacy, betrouwbaarheid en de verhouding burger-overheid. Met Samen Organiseren werken gemeenten aan een gezamenlijke aanpak rondom verbetering van de dienstverlening en informatievoorziening. Gemeenten ontwikkelen hierin met elkaar, met ondersteuning van de VNG, gezamenlijke afspraken, voorzieningen en standaarden.

In 2017 is hard gewerkt aan het instellen van de werkwijze van Samen Organiseren. Er is onder andere een College van Dienstverleningszaken ingesteld en een statutenwijziging voorbereid. Daarnaast is een uitwerking gemaakt van het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering en zijn activiteiten voor gezamenlijke gemeentelijke uitvoering in 2018 omschreven. Bovendien is er een Taskforce Samen Organiseren van start gegaan. Gemeentesecretarissen, directeurs dienstverlening en informatievoorziening, en een vertegenwoordiger vanuit de manifestpartijen jagen de beweging van Samen Organiseren aan. De taskforce heeft de prioriteiten gesteld op:

1. het standaardiseren van werkprocessen
2. Digitale Identiteit
3. een Common Ground voor de gemeentelijke informatievoorziening.

Visitatiecommissie Informatieveiligheid

De Visitatiecommissie Informatieveiligheid heeft in 2017 haar werkzaamheden afgerond en een eindrapportage tijdens de BALV gepresenteerd. In twee jaar tijd bezocht de commissie 123 gemeenten voor een bestuurlijk gesprek over informatieveiligheid. De commissie concludeert onder andere dat duidelijk wordt hoe belangrijk het is dat bestuurders zich eigenaar voelen van het onderwerp informatieveiligheid. Dit moet zich vertalen naar concrete maatregelen die niet alleen op technisch vlak liggen, maar ook op het terrein van bewustwording.

ENSIA

Ieder jaar moeten gemeenten zich verantwoorden over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen. Sinds 2017 gebeurt dit voor het eerst met een nieuwe audit-systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA).

ENSIA is in 2017 bij alle gemeenten geïmplementeerd, ondersteund door VNG Realisatie. Met ENSIA heeft het gemeentebestuur meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan het hier beter op sturen. Het verantwoordingsproces over informatieveiligheid sluit hiermee aan op de gemeentelijke planning & control-cyclus en het vermindert de verantwoordingsdruk bij gemeenten, omdat zes verantwoordingsprocedures zijn samengevoegd. Het ENSIA-project heeft er toe geleid dat de auditlast voor gemeenten is teruggedrongen.

Privacy

Het Europese Parlement en de Raad hebben op 27 april 2016 officieel ingestemd met de Algemene Verordening Gegevensbescherming. De definitieve tekst is daarna op 4 mei 2016 gepubliceerd in het publicatieblad van de Europese Unie (Pb EU L119), waarna de verordening op 25 mei 2016 in werking is getreden. De verordening heeft een directe werking en hoeft niet meer in nationale wetgeving geïmplementeerd te worden. Alle organisaties in de publieke en private sector hebben tot 25 mei 2018 tijd om volledig aan de nieuwe wetgeving te voldoen.

Om gemeenten te ondersteunen op deze opgave hebben VNG en VNG Realisatie in 2017 gewerkt aan een integraal ondersteuningsaanbod op dit thema. In nauwe afstemming met gemeenten, de IBD en privacy experts is gewerkt aan een set aan handreikingen en factsheets.

Hierbij zijn waar mogelijk initiatieven van medeoverheden meegenomen, zoals de handreikingen en het privacy-raamwerk van het Centrum voor Informatiebeveiliging en Privacy van de Belastingdienst, DUO, SVB en UWV.

In het document Gemeenten op weg naar 2020 kunt u meer lezen over de resultaten die vanuit de diverse projecten in het kader van de Digitale Agenda2020 zijn behaald.

3.2 Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is een majeure operatie en de realisatie van de verbeterdoelen is in belangrijke mate afhankelijk van de informatievoorziening. De ontwikkeling van een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO Stelsel), dat voldoet aan de behoeften van inwoners, bedrijven en overheidsorganisaties zoals gemeenten is daarom van groot belang. DSO-LV zal door alle overheden worden gebruikt en bevat gebruiksfuncties, gegevensverzamelingen en informatieproducten. DSO-LV is een loket waarin de informatie over de fysieke leefomgeving geografisch en tekstueel wordt gepresenteerd. Het is een landelijke voorziening waarmee informatie bij elkaar wordt gebracht en uitgewisseld. Het bevat ook gegevensvoorzieningen zoals een register met omgevingsdocumenten en informatieproducten. Omgevingsdocumenten zijn besluiten, zoals omgevingsplannen en omgevingsvisies. Hierop aansluitend zal de gemeentelijke informatievoorziening moeten worden ingericht. Daarmee kan de dienstverlening optimaal worden vormgegeven en de doelstellingen van de Omgevingswet worden bereikt. Dit hoeft niet in één keer. Gemeenten moeten in 2021 klaar zijn voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. In de periode tot 2024 zullen informatievoorziening en dienstverlening zich verder ontwikkelen.

Gemeenten worden bij de invoering van de Omgevingswet ondersteund vanuit het programma Aan de slag met de Omgevingswet dat door het Rijk, RWS, IPO, UvW en de VNG wordt uitgevoerd. De basis hiervoor is het Bestuursakkoord dat in de zomer van 2015 tussen alle partijen is gesloten. VNG en VNG Realisatie ondersteunen gemeenten bij de collectieve opgaven met betrekking tot digitalisering, juridische kerninstrumenten en anders werken.

Voor een aantal onderwerpen die te maken hebben met informatievoorziening en dienstverlening is het efficiënter en effectiever om deze landelijk of collectief met gemeenten te organiseren (CG). Daarom wordt voor informatievoorziening en dienstverlening aangesloten bij de gedachte en strategie van de Digitale Agenda 2020 en Samen Organiseren. De onderdelen waar gemeenten zich individueel niet op onderscheiden worden zoveel mogelijk samen opgepakt. Van belang hierbij is het borgen van de gemeentelijke beleidsvrijheid in de fysieke leefomgeving.

De VNG heeft tijdens de ALV in juni 2016 een voorstel ingediend voor de jaren 2016 en 2017 om dit te kunnen realiseren. Er is budget beschikbaar gesteld voor de collectivisering van informatievoorziening en dienstverlening ten behoeve van de Omgevingswet. Dit wordt opgepakt via projecten en activiteiten in het kader van het gemeentelijk invoerings- en ondersteuningsprogramma dat de VNG en VNG Realisatie hebben ingericht: Programma Omgevingswet. Gemeenten worden met deze activiteiten in staat gesteld om te werken als één efficiënte overheid. Gezamenlijke ontwikkeling van processen en voorzieningen versterkt de samenhang en is efficiënter.

Context 2017

Het jaar 2017 stond in het teken van verkenning en verdieping. 2017 stond ook in het teken van het BIT-advies, de herfasering van de wet, de omslag van de informatiehuizen naar de informatieproducten en het beheersvraagstuk voor het DSO en het informatiepunt. Tijdens de zomer van 2017 werd duidelijk dat de datum van de inwerkingtreding van de wet verschoven werd naar 2021. Daarnaast heeft het BIT-advies geleid tot het opnieuw bekijken van de ambities ten aanzien van het DSO voor 2021 en 2024. Het is nog onduidelijk wat de impact is van de aanbevelingen van de Taskforce Complexiteitsreductie DSO naar aanleiding van het BIT-advies. Een ander groot vraagstuk dat impact heeft op de verdere invulling van het programma van

de VNG en het deelprogramma informatievoorziening is het beheer van het DSO. In lijn met de bestuurlijke en financiële afspraken moet een gezamenlijk voorstel gedaan worden voor het toekomstige beheer en de exploitatie van het DSO en het informatiepunt.

Activiteiten en resultaten

In maart 2017 startte het deelprogramma Uitvoering Informatievoorziening Omgevingswet Collectief Gemeenten (UIVO-CG). Het deelprogramma beschrijft de consequenties van en eisen aan informatievoorziening en ICT die voortkomen uit het werken volgens de Omgevingswet en met het DSO-LV binnen het DSO Stelsel.

De projecten waren voor een deel nog een voortzetting van de verkenning uit 2016 (Verkenning Informatievoorziening Omgevingswet – VIVO), maar vooral een verbreding en verdieping naar concrete resultaten. De projecten waren ook nauw verbonden aan de interbestuurlijke projecten die als onderdeel van het programma DSO binnen het programma Aan de slag met de Omgevingswet zijn uitgevoerd en moesten zorgen voor verbinding tussen het praktijkbevoegde gezag en DSO-LV (UIVO-I).

UIVO-CG bestond uit de volgende deelprojecten (werkpakketten):

- bedrijfs- en informatiearchitectuur, inclusief informatiebeveiliging en privacy
- informatieproducten
- wet- en regelgeving, kerninstrumenten en regelbeheer
- collectiviteit en sourcing
- leveranciersmanagement
- pilots, praktijkproeven en bottom-up innovatie
- projectondersteuning

Daarnaast zijn diverse ondersteunende activiteiten uitgevoerd:

- Zeven ateliersessies met een gemiddeld aantal van 170 deelnemers.
- Co-productie en validatie zijn meer projectmatig ingericht waarbij het gemeentelijk veld werd betrokken, onder andere via de Klankbordgroep Architectuur, de Adviesgroep Architectuur en de Tactische Toetsgroep Collectiviteiten.
- begonnen met het inrichten van een team en instrumentarium voor het ondersteunen van pilots en praktijkproeven ('doen en ervaren').
- Ontwikkeling van de snelserviceformule.

De projecten hebben onder andere er aan bijgedragen dat gemeenten nu weten wat op bovenlokaal niveau door wie wordt ontwikkeld en wordt georganiseerd op het vlak van Informatievoorziening en ICT. Dat geldt specifiek voor DSO, Informatiehuizen en collectieve voorzieningen. Gemeenten kunnen weten wat ze op het vlak van informatievoorziening en ICT (inclusief informatiebeveiliging en privacy) voor de eigen organisatie moeten inrichten. Ze weten daarbij ook wat minimaal noodzakelijk is om te kunnen werken conform de Omgevingswet. Bovendien weten gemeenten waar ze op welke wijze op moeten aansluiten (DSO, IH, collectieve voorzieningen) en kunnen ze hun eigen eisen en wensen m.b.t. hun leveranciers specificeren en hun lokale sourcingstrategie bepalen (daarbij ondersteund door de instrumenten en activiteiten van leveranciersmanagement VNG Realisatie). Tot slot beschikken gemeenten over kennis en middelen voor de realisatie van informatievoorziening en ICT voor de eigen organisatie in de periode tot 2021.

In 2018 wordt verder gewerkt aan de uitvoering van deze activiteiten.

3.3 Programma i-Sociaal Domein

Het Programma i-Sociaal Domein richt zich op het terugdringen van administratieve lasten voor gemeenten en zorgaanbieders op het gebied van Jeugdzorg en Wmo. Hiertoe zijn iWmo- en iJw-standaarden voor digitaal berichtenverkeer ontwikkeld. Daarnaast zijn er drie uitvoeringsvarianten ontwikkeld voor het administratieve proces ('van contract tot controle'), inclusief een beschrijving van de werking van het berichtenverkeer in die varianten. Ten slotte is

een landelijk accountantsprotocol ontwikkeld voor de rechtmatigheidscontrole en de financiële productieverantwoording door gemeenten en zorgaanbieders.

Door gebruik te maken van drie uitvoeringsvarianten, in plaats van elke gemeente een eigen administratief proces te laten ontwikkelen, zijn de administratieve processen in de Wmo en de Jeugdzorg in hoge mate gestandaardiseerd. Dit heeft geleid tot een forse reductie van de administratieve lasten voor gemeenten en zorgaanbieders.

Het programma i-Sociaal Domein wordt begin 2018 nog eenmaal (kort) verlengd, om een soepele overgang naar de structurele beheerorganisatie mogelijk te maken. Het programma eindigt in april 2018. Vanaf dat moment zullen de (programmatische) activiteiten ophouden en worden de (structurele) beheeractiviteiten overgedragen naar het nieuw op te richten Ketenbureau iSD. Het Ketenbureau wordt ondergebracht bij VNG Realisatie.

Het beheer en de doorontwikkeling van de technische infrastructuur onder het iWmo- en iJW-berichtenverkeer is geen onderdeel van het programma i-Sociaal Domein. Dit beheer wordt gecoördineerd door het team iSD-regie, bij VNG Realisatie. In 2018 worden de activiteiten van het programma i-Sociaal Domein (ontwikkeling van de inhoudelijke standaarden en de administratieve processen) en de activiteiten van iSD-Regie (beheer en doorontwikkeling van de technische infrastructuur) samengevoegd. De bundeling van de activiteiten wordt neergelegd bij het nieuw in te richten Ketenbureau iSD.

Activiteiten en resultaten

In 2017 is vooral ingezet op het correct, conform de standaarden, gebruiken van de uitvoeringsvarianten en de iWmo- en iJW-berichten. De impact hiervan op gemeenten en zorgaanbieders was groot: de operatie raakte zowel het inkoopproces, de contractering, de inrichting van de administratieve processen en de verantwoording en rechtmatigheidscontrole.

Op al deze onderdelen is door het programma i-Sociaal Domein ondersteuning verleend de vorm van handreikingen, de website en informatiebijeenkomsten aan gemeenten en zorgaanbieders. Daarnaast zijn er in 2017 door het hele land twee cycli van themabijeenkomsten (ras) geweest.

In 2017 is nadrukkelijk ingezet op maatwerk locatie ondersteuning, per jeugdregio of per Wmo-regio. In de ondersteuning is regelmatig het bestuur (wethouder en/of bestuurder van de zorginstelling) betrokken. Deze interventies op bestuurlijk niveau hebben een duidelijk positieve invloed gehad op het gebruik van de standaarden in achterblijvende regio's. Het resultaat van de ondersteuning is dat er een forse toename is in het, conform de standaarden, gebruiken van de uitvoeringsvarianten, de berichten en de rechtmatigheidsproducten. In januari 2017 werden de standaarden voor ongeveer 52% correct toegepast door gemeenten en zorgaanbieders. Daarnaast waren er toen enkele regio's waar het gebruik van de standaarden onvoldoende was. In december 2017 was het gebruik gestegen tot (naar schatting) een correcte toepassing van 85%, terwijl er geen enkele regio meer was waar het gebruik onvoldoende was (een precieze meting was eind 2017 niet beschikbaar, omdat de validatie van het correct gebruik doorloopt tot het einde van Q1 2018). De verwachting is dat eind Q1 2018 alle regio's de standaarden correct toepassen, en het programma i-Sociaal Domein kan worden gestopt. Door de interventies en de ondersteuning op lokaal niveau hebben de gemeenten in de regio, en gemeenten en zorgaanbieders elkaar gevonden, en helpen zij elkaar bij het correct toepassen van de administratieve standaarden. De implementatie-ondersteuning van het programma i-Sociaal Domein is daarmee effectief geweest, en de programmatische ondersteuning kan in 2018 worden beëindigd.

Een aantal onderdelen van de iWmo- en iJW-standaarden zijn inhoudelijk doorontwikkeld. Gemeenten en zorgaanbieders zijn ondersteund op enkele onderdelen die nauw gerelateerd zijn aan het gebruik van de iSD-standaarden. Zo is er in 2017 opnieuw aandacht geweest voor het borgen van de privacy in de administratieve processen. Verder heeft het programma een pilot begeleid voor het vereenvoudigen van het CAK-proces voor de eigen bijdrage. In 2017 is een nieuwe release, versie 2.2, van de iWmo/iJW-berichtenstandaard gerealiseerd en

gepubliceerd op www.i-standaarden.nl. In de tweede helft van 2017 is veel aandacht geweest voor de uitfasering van de DBC-standaarden in de Jeugd-GGZ (per 1 januari 2018). Gemeenten en GGZ-instellingen zijn ondersteund met een standaard-aanpak om de DBC-berichten uit te faseren, en de reguliere iJW-berichten in te faseren. Rondom de hercontractering 2018 zijn gemeenten intensief ondersteund om te zorgen dat het gebruik van de berichtenstandaarden en de rechtmatigheidscontrole zoveel als mogelijk integraal onderdeel is van de zorgcontracten.

Financiële verantwoording

Voor het programma i-Sociaal Domein heeft in 2017 geen nieuwe uitname uit het gemeentefonds plaatsgevonden. Het programma is bekostigd vanuit een eerdere financiering vanuit het gemeentefonds (vastgesteld op de BALV van 2015). Het programma is aanvullend gefinancierd met een subsidie vanuit het ministerie van VWS. De subsidie valt buiten het bestek van deze verantwoording; onderstaande financiële verantwoording heeft alleen betrekking op de financiering vanuit het Gemeentefonds.

In 2017 is € 1.104.096 besteed aan het programma i-Sociaal Domein. Vanuit de eerdere uitnames was € 3.089.771 beschikbaar. Ultimo 2017 resteert dus een budget van € 1.985.675. Dit budget is beschikbaar voor de afronding van het programma i-Sociaal Domein in de eerste helft van 2018. De verwachting is dat na afronding van het programma een deel van het budget zal resteren.

Initiate

Onderdeel van het programma i-Sociaal Domein is het innovatieplatform Initiate. Initiate was in eerste instantie voorzien voor innovatie in het sociaal domein, maar heeft in 2017 ook op andere terreinen innovaties ondersteund, met name rondom de Omgevingswet. De gedachte achter Initiate is dat vernieuwing in de uitvoering niet vanzelf tot stand komt. Het doel is om vernieuwing in het sociaal domein, of gemeenten in brede zin, te organiseren en te stimuleren. Initiate bestaat uit een online en een offline platform. Op het online platform (via de website www.initiate.nl) worden initiatieven en ideeën verzameld en kunnen gemeenten zich aansluiten bij lopende initiatieven. In sommige gevallen kan vanuit Initiate een kleine financiële bijdrage aan de ontwikkeling van een idee worden gedaan, om zo extra (co)financiering mogelijk te maken en om ideeën tot een prototype of een werkende oplossing te kunnen maken. Het offline platform bestaat uit bijeenkomsten in het land. Dat kunnen regionale kenniskringen zijn, waar vernieuwers elkaar ontmoeten. Ook kunnen het masterclasses zijn waar een expert op een of meer thema's medewerkers van gemeenten informeert of inspireert.

Het programma Initiate is eind 2017 beëindigd. In 2018 wordt de innovatie in het gemeentelijk domein voortgezet vanuit de Digitale Agenda (Pilotstarter) en de beweging Samen Organiseren. De activiteiten van Initiate gaan hierin op.

Activiteiten en resultaten

Initiate heeft een netwerk van ruim 2000 medewerkers van ongeveer 200 gemeenten en andere organisaties. Initiate werkt met 'challenges': ideeën over een maatschappelijk relevant vraagstuk die tot prototype of zelfs tot een werkende oplossing kunnen worden gebracht. Initiate helpt en ondersteunt om een challenge tot ontwikkeling te brengen. In 2017 zijn 72 challenges ingediend, 18 daarvan zijn afgerond tot een werkende prototype of een werkende oplossing.

Een voorbeeld van een uitgewerkte challenge is het digitale huishoudboekje van de gemeente Utrecht. Door inzet van blockchain-technologie krijgen gezinnen met schulden inzicht in hun financiële situatie en kan de schuldhelpverlening het gezin helpen de financiën op orde te krijgen. Een ander voorbeeld is de VNG-berichtenapp. Deze app is oorspronkelijk als prototype gebouwd om kleine zorgaanbieders (veelal zelfstandigen) te laten aansluiten op het digitale berichtenverkeer van iSD en de digitale declaratie van Wmo- of Jeugdzorg. Het prototype van de berichtenapp is inmiddels applicatie in productie geworden en wordt door circa 2500 kleine zorgaanbieders maandelijks gebruikt.

Initiate heeft in 2017 ruim 50 bijeenkomsten georganiseerd. Gemeenten konden daar van elkaar leren en elkaar inspireren over innovatieve oplossingen. Verder is in 2017 de masterclass Innovatie aangeboden, een 4-daagse opleiding voor gemeenten over innovatie en design-thinking.

Ten slotte heeft Initiate de ondersteuning geleverd om het initiatief Common Ground te kunnen starten. Common Ground is een initiatief vanuit gemeenten (VIAG, IMG-100k, VGS en de G4) en beoogt de gehele informatievoorziening van gemeenten op een nieuwe manier vorm te gaan geven. Initiate heeft de beweging ondersteund, in oktober een aantal bijeenkomsten georganiseerd om te zorgen dat de startdocumenten voor Common Ground zijn gerealiseerd. Vanuit Initiate zijn de voorbereidingen getroffen voor het Fieldlab Common Ground, dat begin 2018 zal worden georganiseerd.

Financiële verantwoording

De activiteiten van Initiate zijn gefinancierd vanuit het gemeentefondsbudget voor het programma i-Sociaal Domein. In 2017 is € 707.246 besteed aan Initiate. Veel van de activiteiten zijn gedaan op basis van co-financiering. Diverse gemeenten of andere organisaties hebben aan de challenges bijgedragen (deze bedragen zijn geen onderdeel van deze verantwoording).

4 Begroting en realisatie

Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering

	Onderdeel	Begroting	Realisatie
1	Informatie Beveiligingsdienst (IBD)	€ 1.652.893	€ 1.505.000
2	Digitaal Klantdossier (DKD)	€ 504.959	€ 269.251
3	Realisatie en Beheer Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein	€ 486.504	€ 396.365
4	Beheer ISD standaarden en ICT	€ 9.173.554	€ 9.249.466
5	Basisregistratie personen	€ 826.446	€ 1.286.450
	Burgerzaken modules basisregistratie personen	€ 289.256	€ 150.748
6	Beheer en behoud Nationaal Uitvoeringsprogramma (NUP)	€ 785.124	€ 774.617
7	Wet WOZ	€ 1.000.000	€ 1.13.352
8	14+netnummer	€ 1.312.397	€ 936.343

Landelijke voorzieningen sociaal domein

	Onderdeel	Begroting	Realisatie
2.1	Stichting Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg	€ 7.500.000	€ 7.500.000
2.2	Landelijke doventolkvoorziening leefdomein	€ 10.750.000	€ 10.340.000
2.3	24 uur telefonisch of elektronisch luisterend oor en advies	€ 4.200.000	€ 4.173.856
2.4	Landelijk telefoonnummer voor Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling	€ 400.000	€ 311.770
2.5	Kindertelefoon	€ 3.655.000	€ 3.655.000
2.6	Stichting Adoptievoorzieningen	€ 672.000	€ 672.000
2.7	Landelijke coördinatiefunctie sociaal domein	€ 250.000	€ 222.284
2.8	Hulp en opvang aan slachtoffers van huiselijk geweld, eerge relateerd geweld, loverboys/jeugdprostitutie of mensenhandel	€ 4.259.500	€ 4.529.820

Ontwikkelagenda: Digitale Agenda, inclusief Omgevingswet

	Onderdeel	Begroting	Realisatie
3.1	Digitale Agenda 2020 (2017)	€ 15.173.554	€ 11.617.804
	Collectivisering (Samen organiseren)	€ 1.652.893	€ 813.973
	Privacy/Ensia 2016 en 2017	€ 1.570.248	€ 968.626
3.2	Omgevingswet	€ 1.611.570	€ 1.847.783
3.3	Programma Informatievoorziening Sociaal Domein (inclusief Initiate)	€ - komt uit saldo voorgaande jaren	€ 1.811.343

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
30 mei 2018
Ons kenmerk
COS/U201800382
Lbr. 18/020
Telefoon
070 373 8393
Bijlage(n)
1

Onderwerp
Voorstel contributie en weerstandsvermogen

Samenvatting

Op de Algemene Ledenvergadering in 2017 hebben wij een evaluatie van de contributiesystematiek aangekondigd en een motie over de financiële reserves van de vereniging overgenomen. In deze ledenbrief hebben wij deze onderwerpen uitgewerkt en leggen wij u voorstellen voor ten behoeve van een meerjarige contributiesystematiek en daaraan gekoppeld de afbouw van het weerstandsvermogen.

Wij stellen u voor:

I Akkoord te gaan met de uitgangspunten voor de contributieontwikkeling in de komende jaren door:

- a. met ingang van 2019 de loon- en prijsontwikkeling als grondslag voor de contributieheffing te hanteren;
- b. de VNG-begroting weer in evenwicht te brengen door over een reeks van jaren een mix van (extra) contributieverhoging en inzet van vermogen in te zetten;
- c. de (extra) contributieverhoging vast te zetten op 1% per jaar tot evenwicht in de begroting is bereikt;
- d. de contributiemodules B en C te laten vervallen;
- e. de regeling voor de gemeentelijke samenwerkingsverbanden af te schaffen;
- f. de aanbevelingen uit het onderzoek naar het weerstandsvermogen over te nemen;
- g. het bestuur jaarlijks een voorstel te laten doen voor de bestemming van de resultaten van de bedrijven en van de rendementen uit de beleggingsportefeuille.

II De contributieverhoging voor 2019 te bepalen op 4,2% , bestaande uit:

- a. 3,2% compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling op basis van CBS- indexcijfers;
- b. 1,0% voor de groei naar volledige dekking van de kosten van de kernorganisatie vanuit de contributie.

Aan de leden**Datum**

30 mei 2018

Ons kenmerk

COS/U201800382

Lbr. 18/020

Telefoon

070 373 8393

Bijlage(n)

1

Onderwerp

Voorstel contributie en weerstandsvermogen

Geacht college en gemeenteraad,

Op de Algemene Ledenvergadering in 2017 hebben wij een evaluatie van de contributiesystematiek aangekondigd en een motie over de financiële reserves van de vereniging overgenomen. In deze ledenbrief hebben wij deze onderwerpen uitgewerkt en leggen wij u voorstellen voor ten behoeve van een meerjarige contributiesystematiek en daaraan gekoppeld de afbouw van het weerstandsvermogen.

Wij stellen u voor:

I Akkoord te gaan met de uitgangspunten voor de contributieontwikkeling in de komende jaren door:

- a. met ingang van 2019 de loon- en prijsontwikkeling als grondslag voor de contributieheffing te hanteren;
- b. de VNG-begroting weer in evenwicht te brengen door over een reeks van jaren een mix van (extra) contributieverhoging en inzet van vermogen in te zetten;
- c. de (extra) contributieverhoging vast te zetten op 1% per jaar tot evenwicht in de begroting is bereikt;
- d. de contributiemodules B en C te laten vervallen;
- e. de regeling voor de gemeentelijke samenwerkingsverbanden af te schaffen;
- f. de aanbevelingen uit het onderzoek naar het weerstandsvermogen over te nemen;
- g. het bestuur jaarlijks een voorstel te laten doen voor de bestemming van de resultaten van de bedrijven en van de rendementen uit de beleggingsportefeuille.

II De contributieverhoging voor 2019 te bepalen op 4,2% , bestaande uit:

- a. 3,2% compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling op basis van CBS- indexcijfers;
- b. 1,0% voor de groei naar volledige dekking van de kosten van de kernorganisatie vanuit de contributie.

Sinds 2011 is het accres van het gemeentefonds leidend voor de jaarlijkse contributiestijging. Het accres als grondslag voor de contributieverhoging laat de VNG financieel gelijk op bewegen met de gemeenten. Deze contributieverhoging op grond van het accres heeft echter geen relatie met de ontwikkeling van het werk van de organisatie. Wij menen daarom dat de loon- en prijsontwikkeling een betere grondslag voor de jaarlijkse contributieverhoging is.

Daarvoor is wel de voorwaarde dat er sprake is van een structureel gezond toekomstperspectief. Dat is echter nog niet het geval. Op dit moment kan ongeveer 80% van de zogeheten 'kernorganisatie' (beleidsdirectie + staf) worden betaald uit de contributie. De begroting van de vereniging is in de loop van de jaren 'uit het lood' geraakt door een uitbreiding van taken die niet door de contributie worden gedekt, voornamelijk in het sociaal domein. Sinds 2015 is het takenpakket van gemeenten sterk uitgebreid en dat geldt ook voor het beroep dat gemeenten op de VNG doen. Eerst konden veel van de extra VNG-activiteiten nog worden betaald met subsidies van het Rijk. Die subsidies zijn nu grotendeels weggevallen terwijl de VNG-activiteiten voor het sociaal domein structureel blijken te zijn. De kernactiviteiten van de VNG kosten € 26,7 miljoen en worden op dit moment voor slechts 80% gedekt uit de contributie. Dit verschil is de afgelopen jaren ontstaan door de verlaging van de contributie in 2011, gecombineerd met een forse uitbreiding van het takenpakket van de organisatie, met name in het sociaal domein (decentralisaties) en de sterke groei van beleidsmatige activiteiten op het terrein van ICT. Tot nu toe hebben we dit tekort gedekt door rendement op eigen vermogen, resultaten van de VNG-bedrijven en inzet van medewerkers op gesubsidieerde projecten.

Als gevolg van de onvoorspelbaarheid van de niet structurele inkomsten hebben we een aanzienlijk deel van de beleidsformatie moeten invullen met medewerkers die op tijdelijke basis werken of zijn ingehuurd. Enige flexibiliteit in de personeelsbezetting is vanuit het oogpunt van bedrijfsvoering zeker gewenst maar een te grote flexibele schil kan leiden tot discontinuïteit en is ook vanuit het perspectief van goed werkgeverschap niet gewenst. Omdat het om structureel werk gaat is deze werkwijze voor de langere termijn niet stabiel genoeg.

Het is daarom nodig de dekking vanuit de contributie van de kosten van de VNG-kernorganisatie weer naar 100% te brengen. Dat willen we geleidelijk doen door enerzijds een bescheiden contributiestijging door te voeren en gelijktijdig het overschot van het eigen vermogen in te zetten. Wij stellen voor dat de jaarlijkse contributieaanpassing wordt vastgezet op een compensatie voor loon- en prijsontwikkeling en een ingroei van 1%. De omvang van de kernorganisatie is geen vaststaand gegeven, daarom zullen wij naast deze contributiestijging ook kritisch kijken naar de omvang en de kosten van de kernorganisatie. Zolang het evenwicht in de begroting nog niet is bereikt, wordt een deel van het vermogen ingezet om het gat met de werkelijke kosten te dichten. Voor een organisatie met het risicoprofiel van de VNG is het vermogen aan de hoge kant, we willen het daarom terugbrengen tot een niveau dat noodzakelijk is. Daarover het volgende:

Op de ALV van juni 2017 is door de gemeente Heerhugowaard een motie ingediend waarin het VNG-bestuur wordt gevraagd een onderzoek in te stellen naar de relatie tussen de financiële reserves van de vereniging in relatie tot het risicoprofiel van de vereniging. Het bestuur heeft toegezegd een voorstel te presenteren over de wenselijke omvang van de reserves. PricewaterhouseCoopers heeft na onderzoek een aantal aanbevelingen gedaan die het bestuur zal overnemen. Daarmee wordt onder meer bereikt dat structureel invulling wordt gegeven aan risicomanagement en zullen ook de risico's van de VNG-bedrijven en hun benodigde weerstandsvermogen in kaart worden gebracht. Het uitkeerbare bedrag willen we inzetten voor de financiering van de kernorganisatie totdat 100% dekking uit de contributie is bereikt. De effectenportefeuille zal in fases worden afgebouwd totdat een weerstandsreserve is ontstaan die past bij het dan geldende risicoprofiel. De afbouw van die portefeuille betekent dat de inkomsten uit de beleggingen sterk zullen afnemen. Om het vermogen niet opnieuw te laten groeien, zal jaarlijks door het bestuur een voorstel worden gedaan voor de bestemming van de resultaten van de bedrijven en rendementen uit de beleggingsportefeuille.

In de bijlage bij deze ledenbrief zullen we dieper ingaan op enkele (technische) aspecten van het voorstel: de contributieontwikkeling, het meerjarenperspectief en het vermogen.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
voorzitter

Bijlage 1.

1. De ontwikkeling van de contributie sinds 2011

Tot 2011 was de contributiesystematiek van de vereniging gebaseerd op de ontwikkeling van lonen en prijzen. In 2010 werd duidelijk dat het volgen van die systematiek zou betekenen dat de contributie voor 2011 met 4% zou worden verhoogd. Omdat in die tijd van economische crisis de inkomsten van gemeenten sterk terugliepen door lage accressen en het korten of stopzetten van verschillende doeluitkeringen door het rijk (zoals minimabeleid, Wajong, stadvernieuwing), is besloten de financiële ontwikkeling van gemeenten en van de vereniging meer in evenwicht te brengen. Het resulteerde in de afspraak dat het accres voortaan de maatstaf voor de indexering van de contributie zou worden.

Naast de afspraak dat de contributie voortaan de (in die periode lagere) accressen zou volgen, werd de VNG een bezuiniging opgelegd. Die bezuiniging leidde uiteindelijk tot een contributieniveau dat op dit moment 4,9% lager ligt dan de financiële ontwikkeling van het gemeentefonds.

Jaar	A Werkelijk accres	B Contributienota	A-B Verschil in accrespercentage
2011	0,48%	-2%	2,48%
2012	-2,56%	-1,45%	-1,11%
2013	-0,33%	-2,41%	2,08%
2014	2,02%	0,00%	2,02%
2015	-0,54%	0,71%	-1,25%
2016	4,25%	4,23%	0,02%
2017	1,14%	0,47%	0,67%
Totaal	4,46%	-0,45%	4,91%

De huidige systematiek houdt rekening met de ontwikkeling van het accres, niet met de omvang van het gemeentefonds zelf. Toevoegingen (zoals door decentralisaties) of onttrekkingen (zoals de opschalingskorting) aan het gemeentefonds hebben geen invloed op de hoogte van de contributie. Als voorbeeld kan de toevoeging van de integratie uitkering sociaal domein aan het gemeentefonds dienen. De omvang van het gemeentefonds wordt daardoor miljarden groter, maar die toevoeging heeft geen effect op de hoogte van de contributie, omdat die aan het accres is gekoppeld. Datzelfde geldt voor doeluitkeringen en andere geldstromen die het Rijk aan gemeenten ter beschikking stelt. Dat heeft tot gevolg dat taakverzwaring of -verlichting van het VNG-organisatie niet door het accres wordt gecompenseerd.

Gevolg van de huidige contributiesystematiek is daarnaast dat het (meerjarig) tot een onvoorspelbaar beeld leidt. Het levert elk jaar een verrassing op voor de leden en de organisatie. Zo zou het voortzetten van de huidige systematiek betekenen dat de contributie voor 2019 met meer dan 6% stijgt.

Takenpakket VNG

In de afgelopen jaren is het takenpakket van de VNG sterk toegenomen. De belangrijkste groei is veroorzaakt door de decentralisaties in het sociaal domein. Tijdens de overgang van die taken van het Rijk naar gemeenten was de verwachting dat de extra inzet die de VNG bij voorbereiding en implementatie moest leveren tijdelijk zou zijn. De personele inzet is grotendeels uit rijkssubsidies betaald. Deze subsidies voor de implementatie zijn nu grotendeels weggefallen, terwijl de vraag voor ondersteuning van gemeenten op het sociaal domein hoog is gebleven. Een andere taakverzwaring ligt op het gebied van de informatisering: de voortschrijdende digitalisering en de ontwikkelingen van de informatiesamenleving vragen veel extra beleidsinzet.

Koppeling contributie aan loon- en prijsontwikkeling

De koppeling van de contributie aan het accres was bedoeld om een 'level playing field' voor gemeenten en VNG te bereiken. Met de invoering van de aangepaste normeringssystematiek gaan gemeenten en Rijk meer gelijk op: als het rijk meer geld uitgeeft aan zorg en sociale zekerheid, ligt het voor de hand dat gemeenten ook meer aan zorg en sociale zekerheid moeten uitgeven. Dat logische verband is er echter niet waar het gaat om activiteiten van de VNG.

Een koppeling van de VNG-contributie aan de ontwikkeling van lonen en prijzen ligt meer voor de hand dan koppeling aan het accres. De kosten van de kernorganisatie van de VNG bestaan voornamelijk uit personeelslasten, kantoor- en huisvestingskosten en afschrijvingen. Deze kosten zijn bij gelijkblijvende activiteiten goed voorspelbaar en kunnen op basis van indexen worden geraamd. De stabiliteit van de bedrijfsvoering van de VNG is zeer gebaat bij een systeem van indexering.

Vereenvoudiging systematiek

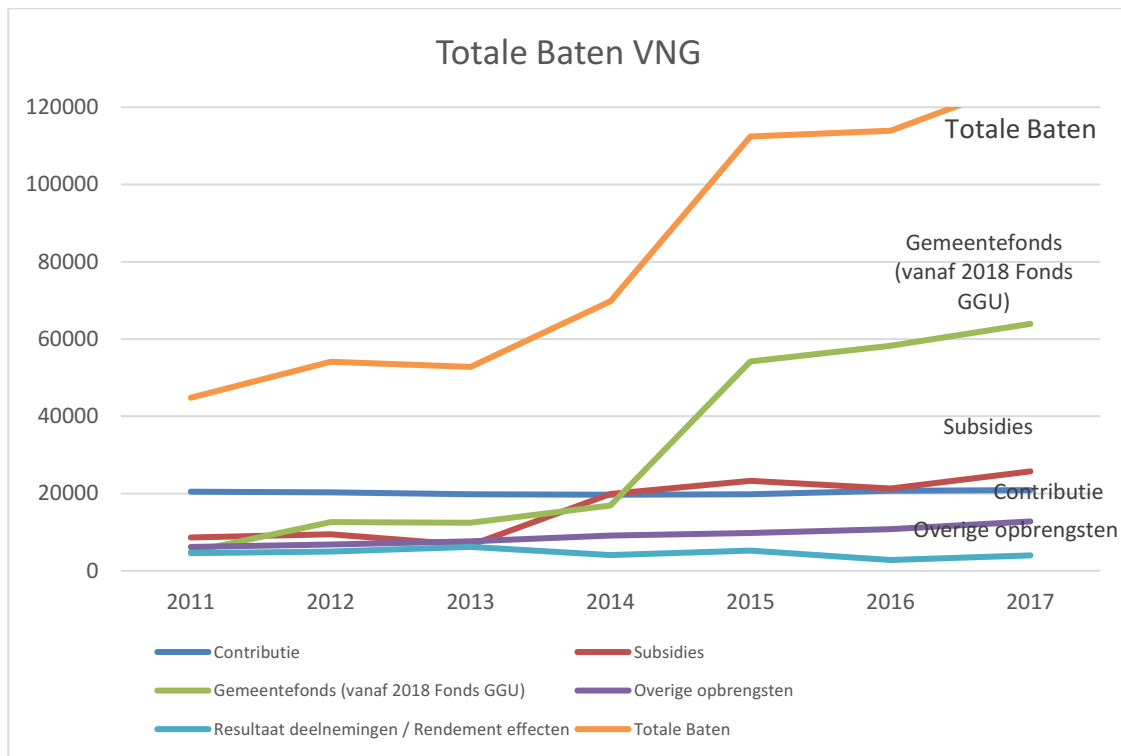
We willen een eenvoudig, transparant en toekomstbestendig systeem voor de financiering van de VNG-organisatie tot stand brengen. Daarbij hoort voor de leden ook een eenvoudige en transparante contributiesystematiek. Om dat doel te bereiken willen we nog een aantal onderdelen uit het huidige systeem aanpassen.

De contributiesystematiek is nu opgebouwd uit drie modules. Module A is de basiscontributie, modules B en C maken aanvullingen op de contributie mogelijk. Module B is een compensatiemethodiek om de financiële effecten van gemeentelijke herindelingen te compenseren. Module C maakt het mogelijk beleidsintensivering te bekostigen. We stellen voor de opbouw van de contributie te vereenvoudigen door deze modules te schrappen.

Als laatste vereenvoudiging willen we de huidige regeling voor het lidmaatschap van gemeentelijke samenwerkingsverbanden laten vervallen. Op dit moment zijn nog slechts enkele samenwerkingsverbanden lid. De verbanden kunnen blijven rekenen op dienstverlening door de VNG. Op de BALV 2018 zullen we een voorstel doen voor een statutenwijziging op dit onderdeel.

2. Meerjarenperspectief

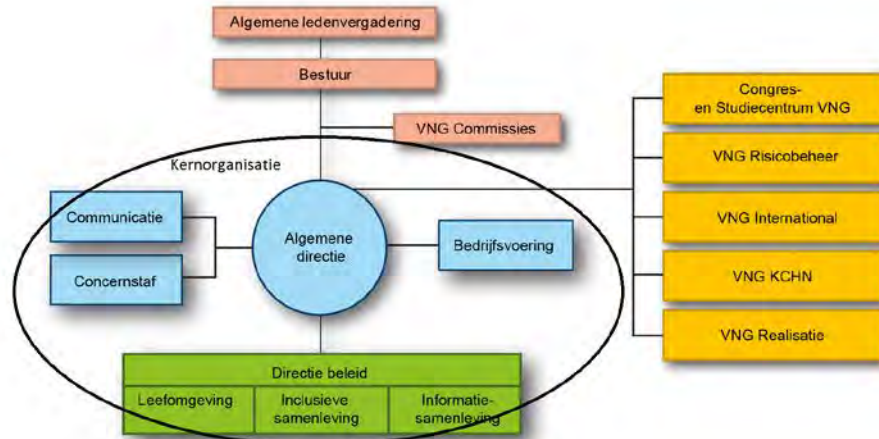
De nieuwe contributiesystematiek moet aansluiten bij de ontwikkeling van de VNG en een transparante verantwoording mogelijk maken. Sinds 2011, het jaar van de koppeling van de contributie aan het accres, is de begroting van de VNG bijna verdrievoudigd. De baten stegen van € 45 miljoen in 2011 naar € 127 miljoen in 2017.

De toename komt vooral door de decentralisaties in het sociaal domein en de daarmee gepaard gaande collectief uitgevoerde taken. Ook de collectieve aanpak van activiteiten op het gebied van gemeentelijke dienstverlening draagt sterk bij aan de groei. De kosten van de VNG bestonden in 2017 voor 70% uit gesubsidieerde en collectief gefinancierde activiteiten. De overige 30% waren kosten van de zogeheten kernorganisatie, dienstverlening aan dochterbedrijven en overige projectkosten

Kernorganisatie

De kernorganisatie van de VNG wordt gevormd door het deel van de organisatie dat werkt aan de uitvoering van reguliere kernactiviteiten van de VNG: belangenbehartiging, platformfunctie en dienstverlening. Naast de kernorganisatie zijn inmiddels vijf bedrijven onderdeel van de VNG-organisatie en worden (gesubsidieerde) projecten uitgevoerd.

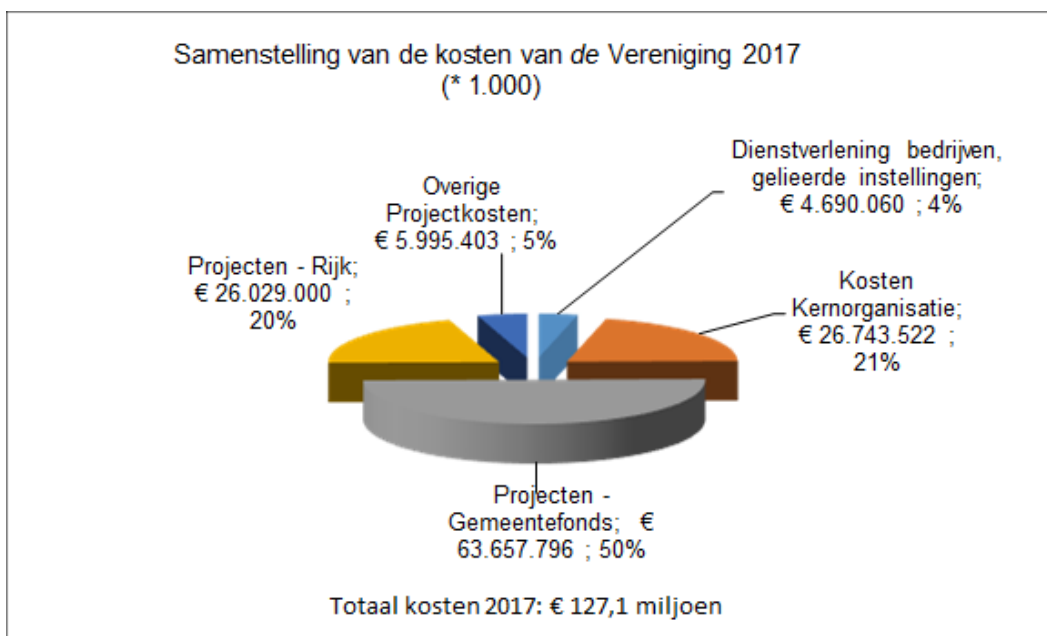
De kosten van de kernactiviteiten worden nu gedekt uit het totaal van contributie-opbrengsten, resultaten van VNG-bedrijven, opbrengsten uit beleggingen en overige opbrengsten. De kernorganisatie wordt zo dus enerzijds gefinancierd uit een zekere inkomstenbron (de contributie) en anderzijds uit onzekere en fluctuerende opbrengsten (overige opbrengsten, het resultaat van de bedrijven en de opbrengsten uit beleggingen).

Koppeling contributie aan kernorganisatie

Met het oog op een stabiele begroting en een transparante verantwoording is het nodig om de basisactiviteiten van de VNG één op één inzichtelijk te maken. De basisactiviteiten dienen hierbij gedekt te worden uit structurele vaststaande inkomsten, de contributie. Op deze wijze worden zekere structurele inkomsten gekoppeld aan de kernactiviteiten van de VNG.

De kernactiviteiten van de VNG kosten € 26,7 miljoen en worden op dit moment voor slechts 80% gedekt uit de contributie. Dit verschil is de afgelopen jaren ontstaan door de verlaging van de contributie in 2011, gecombineerd met een forse uitbreiding van het takenpakket van de organisatie, met name in het sociaal domein (decentralisaties) en de sterke groei van beleidsmatige activiteiten op het terrein van ICT. Tot nu toe hebben we dit tekort gedekt door rendement op eigen vermogen, resultaten van de VNG-bedrijven en inzet van medewerkers op gesubsidieerde projecten.

Als gevolg van de onvoorspelbaarheid van de niet structurele inkomsten hebben we een aanzienlijk deel van de beleidsformatie moeten invullen met medewerkers die op tijdelijke basis werken of zijn ingehuurd. Enige flexibiliteit in de personeelsbezetting is vanuit het oogpunt van bedrijfsvoering zeker gewenst maar een te grote flexibele schil kan leiden tot discontinuïteit en is ook vanuit het perspectief van goed werkgeverschap niet gewenst. Omdat het om structureel werk gaat is deze werkwijze voor de langere termijn niet stabiel genoeg.

Verhoging contributie

Voor een stabiele bedrijfsvoering is het daarom nodig dat de structurele inkomsten de kosten van de kernorganisatie gaan dekken. Door de uitbreiding van het takenpakket van de VNG dekt de contributie slechts 80% van de kosten. We kiezen voor een geleidelijke ingroei van de contributie totdat er weer evenwicht is tussen de structurele inkomsten en de kosten van de kernorganisatie. De structurele verhoging van de contributie wordt vastgezet op 1 procent per jaar, naast de indexering van lonen en prijzen. Tot het moment dat de kosten van de kernorganisatie volledig gedekt worden door de contributie zal het uitkeerbaar vermogen ingezet worden om de dekkingsgraad van 100% en daarmee een stabiele bedrijfsvoering te waarborgen.

Op die manier wordt de bekostiging van de kernorganisatie onafhankelijk van wisselende en onzekere inkomsten vanuit bedrijven, subsidies, beleggingsrendementen etc. Tegelijkertijd zullen ook de omvang en de daarmee gemoeide kosten van de kernorganisatie kritisch worden bekeken. De omvang daarvan is immers geen vaststaand gegeven: de organisatie zal zich continu moeten aanpassen aan het de omvang van het takenpakket. Met dit voorstel kiest de vereniging voor een langjarige en voorspelbare contributie.

3. Vermogen

Op de ALV van 2017 is door de gemeente Heerhugowaard een motie ingediend waarin het VNG-bestuur wordt gevraagd een onderzoek in te stellen naar de relatie tussen de financiële reserves van de vereniging in relatie tot het risicoprofiel van de vereniging. Het bestuur wordt verder gevraagd een voorstel te presenteren wat de wenselijke omvang is van de reserves. De motie is door het bestuur overgenomen omdat er een duidelijkere relatie moet komen tussen het werkprogramma van de vereniging en de financiële stromen. Daarvoor is het nodig de financiële risico's en de daarbij passende reserves beter in beeld te krijgen. Aan PricewaterhouseCoopers is gevraagd om als onafhankelijk onderzoeksbureau de risico's in kaart te brengen, de kans van optreden van die risico's te bepalen en de impact te kwantificeren.

Benodigd weerstandsvermogen

Het resultaat van het onderzoek is dat het benodigd weerstandsvermogen uitkomt op € 9,3 miljoen. Rekening houdend met de niet uitkeerbare bedragen van het vermogen en al vastgelegde bestemmingen bedraagt het uitkeerbaar vermogen € 37,7 miljoen. Dit bedrag is echter inclusief het vermogen van de bedrijven ad € 19,8 mln. Het benodigde weerstandsvermogen van de bedrijven is nog niet onderzocht. Het uitkeerbare bedrag komt hiermee in eerste instantie uit op € 17,9 miljoen. Dit is als volgt weer te geven:

Eigen Vermogen eind 2016	€ 65,6 miljoen
<u>BIJ:</u> Verwacht resultaat 2017	€ 0,2 miljoen
<u>AF:</u> <ul style="list-style-type: none">• Niet uitkeerbaar:<ul style="list-style-type: none">- Herwaarderingsreserve- Bestemmingsreserve- Herinrichting begane grond / Wetenschapsfunctie 2018• Huidig vermogen bedrijven (waarde deelnemingen)	€ 6,1 miljoen € 10,7 miljoen € 2 miljoen € 19,8 miljoen
Benodigd weerstandsvermogen	€ 9,3 miljoen
Uitkeerbaar vermogen	€ 17,9 miljoen

Begeleidingscommissie

Ter begeleiding van dit onderzoek naar het weerstandsvermogen is door de VNG een begeleidingscommissie ingesteld. De commissie bestond uit twee leden van het VNG-bestuur te weten de heren Buijtsels en Van der Zwan, de heer Dickhoff (wethouder gemeente Heerhugowaard) en de heer Dijkstra (secretaris gemeente Assen). De commissie onderschrijft de uitkomsten van het onderzoek en onderschrijft de aanbevelingen. Ook adviseert de commissie - conform de aanbevelingen van PwC - onderzoek te doen naar het weerstandsvermogen van de bedrijven en het huidige vermogen van de bedrijven vooralsnog buiten beschouwing te laten.

Afbouw vermogen

Het bestuur wil de aanbevelingen van PwC en de begeleidingscommissie overnemen. Daarmee wordt onder meer bereikt dat structureel invulling wordt gegeven aan risicomanagement en zullen ook de risico's van de bedrijven en hun benodigde weerstandsvermogen in kaart worden gebracht. De uitkomsten van het vervolgonderzoek naar het vermogen van de bedrijven zal op de BALV 2018 worden gepresenteerd.

Het uitkeerbare bedrag willen we inzetten voor de financiering van de kernorganisatie totdat de kosten van de kernorganisatie en de contributie-inkomsten met elkaar in evenwicht zijn. De effectenportefeuille zal in fases worden afgebouwd totdat een weerstandsreserve is ontstaan die past bij het dan geldende risicoprofiel. De afbouw van die portefeuille betekent dat de inkomsten uit de beleggingen sterk zullen afnemen.

Resultaatbestemming

Om het vermogen niet opnieuw te laten groeien, zal jaarlijks door het bestuur een voorstel worden gedaan voor de bestemming van de resultaten van de bedrijven en rendementen uit de beleggingsportefeuille.

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
30 mei 2018
Ons kenmerk
COS/U201800379
Lbr. 18/027
Telefoon
070-373 8393
Bijlage(n)
1

Onderwerp
VNG Kadernota 2019

Samenvatting

In deze kadernota kijken wij vooruit naar de VNG-kaders voor 2019. De kadernota wordt vervolgens uitgewerkt in de VNG Agenda 2019 met daaraan gekoppeld de VNG Begroting 2019. De kadernota geeft u de gelegenheid om richting te geven aan de werkzaamheden van de VNG. Dit is de eerste kadernota als onderdeel van de nieuwe planning- en control cyclus.

Hierbij vragen wij u in te stemmen met de VNG Kadernota 2019.

Aan de leden**Datum**

30 mei 2018

Ons kenmerk

COS/U201800379

Lbr. 18/027

Telefoon

070 373 8393

Bijlage(n)

1

Onderwerp

VNG Kadernota 2019

Geacht college en gemeenteraad,

In deze kadernota kijken wij vooruit naar de VNG-kaders voor 2019.

In 2015 hebben wij de verenigingsstrategie Gemeenten 2020 vastgesteld. Een belangrijke strategische ambitie voor de vereniging is: werken aan een krachtige lokale overheid door het versterken en vitaliseren van de lokale democratie.

De verenigingsstrategie beschrijft tot 2020 de opgaven op hoofdlijnen. Deze hoofdlijnen worden jaarlijks vertaald naar een Agenda. De VNG Agenda 2019 zal de laatste zijn met een koppeling naar Gemeenten 2020. Begin 2018 is gestart met de voorbereiding van een nieuwe meerjarenstrategie 2020-2024 voor de opgaven van alle gemeenten. Deze meerjarenstrategie wordt in de ledenvergadering van juni 2019 vastgesteld. De VNG Kadernota 2019 en VNG Agenda 2019 worden dus geschreven in een overgangstijd.

In veel opzichten is de verenigingsstrategie Gemeenten 2020 nog steeds actueel. Een krachtig lokaal bestuur; voorsorteren op de informatiesamenleving; stabiele en evenredige financiële verhoudingen; investeren in de fysieke en sociale leefbaarheid; het zijn voor de VNG-leden herkenbaar en relevante thema's. Deze thema's zijn onder de aandacht gebracht bij het kabinet en krijgen vorm in het Interbestuurlijk Programma. In het Interbestuurlijk Programma werkt de VNG met de medeoverheden samen om de voorliggende maatschappelijke vraagstukken gezamenlijk op te pakken.

In de Kadernota 2019 wordt eerst de context van 2019 geschetst waarbinnen de VNG opereert. Vervolgens geven we de beleidsmatige kaders weer waarbinnen de beleidsmatige ontwikkelingen voor 2019 plaatsvinden waar de VNG in 2019 het verschil moet maken. Daarna volgen de financiële kaders met uitgangspunten voor de begroting van 2019.

Hierbij vragen wij u in te stemmen met de VNG Kadernota 2019.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Mr J.H.C. van Zanen
voorzitter

VNG Kadernota 2019

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Inleiding	4
2 De context van de VNG voor 2019	5
3 Beleidsmatige kaders voor 2019	8
4 Financiële kaders voor 2019	14

Voorwoord

Nieuwe samenwerking binnen én buitenshuis

2019 is het eerste volledige jaar waarin de net gekozen gemeenteraden en de net benoemde colleges met enthousiasme en ambitie nieuw gemeentelijk beleid vorm geven. Het is ook het jaar waarin het nieuwe VNG-bestuur en de nieuwe commissies met elkaar aan de slag gaan. Een jaar vol ontwikkelingen in het gemeentelijk domein, want ook het nieuwe kabinetsbeleid heeft implicaties voor de lokale praktijk.

Het opstellen en uitvoeren van goed beleid vraagt om goede samenwerking binnen de gemeentegrenzen met het bedrijfsleven, het onderwijs, maatschappelijke organisaties. Goed beleid vraagt ook samenwerken over grenzen heen. Regionaal of euregionaal met andere gemeenten waarbij de Nederlandse grens geen barrière vormt. Maar ook op landelijk niveau is samenwerking tussen medeoverheden essentieel. Nederland staat de komende tijd voor een aantal uitdagingen, zoals de energietransitie, het tegengaan van eenzaamheid en het terugdringen van het aantal mensen met problematische schulden. De aanpak van deze maatschappelijke opgaven is alleen mogelijk als het Rijk, provincies en waterschappen programmatisch samen werken. En daarom is het zogenoemde IBP (Interbestuurlijk Programma) voorbereid. In de komende jaren kan dit een grote rol spelen bij ons werk.

Het komende jaar staat in het teken van de ontwikkeling van een nieuwe meerjarenvisie 2020-2024 voor de VNG. Wij hechten eraan dat dit gebeurt in samenspel met onze vereniging. De aanpak is vanaf dag één anders dan de voorgaande keer. We starten met een publicatie met bijdragen van planbureaus en adviesraden over een aantal thema's die een rol gaan spelen in de nabije toekomst. Deze dient als inspiratie en is tevens een voorbeeld van het verstevigen van de samenwerking tussen gemeenten, adviesraden en kennisinstututen zoals het CBS, het SCP, de WRR etc. Deze publicatie presenteren wij tijdens het VNG Congres in Maastricht en gebruiken we na de zomer tijdens bijeenkomsten in het land waarin we met gemeenten in gesprek gaan over thema's voor de Meerjarenvisie.

Samen maken wij de VNG. In verschillende regionale en landelijke overleggen moeten wij als gemeenten samen optrekken om goede belangenbehartiging uit te voeren. Zeker ook om de gemeentefinanciën op orde te krijgen en werkbare afspraken af te dwingen voor de uitvoering van het beleid.

Daarbij past een vereniging die vanuit een netwerkgedachte werkt. Samen maken wij de vereniging. Het advies van een van mijn voorgangers, Wim Deetman, over onze nieuwe governance geeft ons de handvatten om deze nieuwe, meer flexibele aanpak uit te werken. Bijvoorbeeld in de vorm van expertiseteams waarin we naast ons bestuur en onze commissies ook experts kunnen uitnodigen om op specifieke thema's mee te denken en zo de kennis en de kracht van de VNG te versterken. In 2019 zetten we nog meer de ramen open.

*Jan van Zanen,
Voorzitter VNG*

1 Inleiding

In deze kadernota kijken wij vooruit naar de VNG-kaders voor 2019. De kadernota wordt vervolgens uitgewerkt in de VNG Agenda 2019 met daaraan gekoppeld de VNG Begroting 2019. De kadernota geeft u de gelegenheid om richting te geven aan de werkzaamheden van de VNG. Dit is de eerste kadernota als onderdeel van de nieuwe planning- en control cyclus.

In 2015 hebben wij de verenigingsstrategie Gemeenten 2020 vastgesteld. Een belangrijke strategische ambitie voor de vereniging is: werken aan een krachtige lokale overheid door het versterken en vitaliseren van de lokale democratie.

De verenigingsstrategie beschrijft tot 2020 de opgaven op hoofdlijnen. Deze hoofdlijnen worden jaarlijks vertaald naar een Agenda. De VNG Agenda 2019 zal de laatste zijn met een koppeling naar Gemeenten 2020. Begin 2018 is gestart met de voorbereiding van een nieuwe meerjarenstrategie 2020-2024 voor de opgaven van alle gemeenten. Deze meerjarenstrategie wordt in de ledenvergadering van juni 2019 vastgesteld. De VNG Kadernota 2019 en VNG Agenda 2019 worden dus geschreven in een overgangstijd.

In veel opzichten is de verenigingsstrategie Gemeenten 2020 nog steeds actueel. Een krachtig lokaal bestuur; voorsorteren op de informatiesamenleving; stabiele en evenredige financiële verhoudingen; investeren in de fysieke en sociale leefbaarheid; het zijn voor de VNG-leden herkenbaar en relevante thema's. Deze thema's zijn onder de aandacht gebracht bij het kabinet en krijgen vorm in het Interbestuurlijk Programma. In het Interbestuurlijk Programma werkt de VNG met de mede-overheden samen om de voorliggende maatschappelijke vraagstukken gezamenlijk op te pakken.

In de Kadernota 2019 wordt eerst de context van 2019 geschetst waarbinnen de VNG opereert. Vervolgens geven we de beleidsmatige kaders weer waarbinnen de beleidsmatige ontwikkelingen voor 2019 plaatsvinden waar de VNG in 2019 het verschil moet maken. Daarna volgen de financiële kaders met uitgangspunten voor de begroting van 2019.

2 De context van de VNG voor 2019

Gemeenteraadsverkiezingen

Op 21 maart 2018 zijn de nieuwe gemeenteraden gekozen. Er hebben veel personele wijzigingen plaatsgevonden in de raden. Op basis van de verkiezingsuitslagen worden nieuwe colleges geformeerd. In een groot aantal gemeenten heeft dit al geleid tot nieuwe colleges. In de collegeprogramma's zullen dan ook nieuwe accenten worden aangebracht die van belang zijn voor het werk van de VNG.

Momenteel is de VNG bezig met het analyseren van deze programma's. We bekijken ook welke programma's tot stand gekomen zijn via nieuwe participatieve vormen. Deze analyse gebruikt de VNG als input voor de nieuwe meerjarenvisie en de uitvoering van de lopende VNG Agenda. Zeker zullen de uitkomsten ook van belang zijn voor de nieuwe VNG Agenda 2019, voor de uitwerkingen van het Interbestuurlijk Programma en voor de belangenbehartiging naar medeoverheden.

De winst van de lokale partijen

De groei van de lokale partijen heeft zich op 21 maart 2018 doorgezet. In 164 van de 335 gemeenten

is een lokale partij het grootst geworden. Stemde over heel Nederland in 2010 28% op een lokale partij, in 2018 was dit 33%.

De verdere opkomst van lokale partijen betekent veel voor het werk van de VNG. Waar vroeger landelijke partijen traditioneel sterk waren in het verbinden van het lokale en nationale niveau, verjaagt deze verbinding door de opkomst van lokale partijen.

Voor gemeenten is het cruciaal dat de problemen en wensen bij het uitvoeren van beleid terechtkomen bij het Rijk. De VNG is er voor alle lokale bestuurders en zet zich ook in om de verbinding te maken met partijen die geen landelijke verbinding hebben. Daarbij zullen we permanent de brug slaan tussen de gemeentelijke (uitvoerings)praktijk en het rijksbeleid.

Landelijke politieke partijen hebben vaak een breed aanbod van opleidingsmogelijkheden. Lokale partijen hebben deze mogelijkheid niet. De VNG en haar Academie bieden daarom opleidingsmogelijkheden aan. Dat doen we bijvoorbeeld in de vorm van 'raadgevers', waarmee alle raadsleden zich snel kunnen inlezen in de grote opgaven waarvoor gemeenten staan. Daarnaast heeft de VNG het 'Leerplatform voor raadsleden' gelanceerd waar raadsleden e-learnings kunnen volgen in onderwerpen als gemeentefinanciën en de rol en rechtspositie van de raad.

Een nieuwe meerjarenvisie

De VNG draagt zorg dat nieuwe gemeenteraadsleden en wethouders zich thuis voelen in de vereniging door hen goed en adequaat te ondersteunen.

In samenwerking met de provinciale VNG-afdelingen en ledennetwerken zal de VNG na de zomer bijeenkomsten organiseren en gesprekken voeren met burgemeesters, wethouders, griffiers, raadsleden en secretarissen. Deze gesprekken moeten leiden tot een heldere meerjarenvisie voor de vereniging.

De visie moet aansluiten op de maatschappelijke en bestuurlijke opgaven waar de gemeenten in de periode tot 2024 voor staan. Vanuit deze visie kunnen de gemeenten adequaat sturen en de visie zal waar dit mogelijk is, bruggen slaan tussen de verschillende domeinen.

Nieuw VNG-bestuur en VNG-commissies

2019 is het eerste volledige jaar voor de nieuwe bestuursperiode. Tijdens de ledenvergadering worden de nieuwe bestuurs- en commissieleden gekozen. Gelet op het grote aantal personele wijzigingen in de gemeenteraden en colleges is de verwachting dat een groot deel van het nieuwe bestuur en de commissies uit nieuwe leden zal bestaan.

De nieuwe bestuurs- en commissieleden gaan werken binnen de nieuwe inrichting van de governance (bestuur, commissies, tijdelijke expertisenetwerken) zoals geadviseerd door Wim Deetman. De commissies werken in 2019 met een nieuwe indeling. Daarnaast zullen de tijdelijke expertisenetwerken meer vorm krijgen. Op basis van eerste ervaringen beoordelen we hoe we deze expertisenetwerken het beste kunnen inzetten in de komende jaren.

Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) en Samen Organiseren

2019 is het jaar waarin de Gezamenlijke Gemeentelijke uitvoering en de beweging van Samen Organiseren voor het eerst een volledige plan cyclus doormaakt. De in 2017 bij de ALV besloten derde functie (GGU) van de VNG is een cruciaal instrument geworden: gemeenten bundelen krachten om lokaal het verschil te kunnen maken. Sommige vraagstukken zijn eenvoudigweg te complex om lokaal goed te kunnen oplossen; op andere vraagstukken is voordeel te behalen door het met elkaar te organiseren. Gemeenten brengen daarvoor middelen bijeen in het fonds GGU. Samen Organiseren als beweging borgt daarbij de directe gemeentelijke betrokkenheid en eigenaarschap, met de VNG in een faciliterende rol.

Interbestuurlijk Programma

Nederland staat de komende tijd voor een aantal uitdagingen, zoals de energietransitie, het tegengaan van eenzaamheid en het terugdringen van het aantal mensen met problematische schulden. Deze opgaven beperken zich niet tot de grenzen van een gemeente of regio.

Voor de aanpak van maatschappelijke opgaven die bestuurlijke grenzen overstijgen heeft de VNG met het Rijk, provincies en waterschappen op 14 februari 2018 afgesproken de agenda voor het Interbestuurlijk Programma (IBP) uit te werken. In het IBP hebben de overheden gezamenlijk op basis van gelijkwaardigheid en wederkerigheid ambities en heldere regels afgesproken voor samenwerking. Het IBP vormt de basis voor het uitwerken van de verschillende maatschappelijke opgaven, inclusief afspraken over resultaten en financiën. In de uitwerkingen van de verschillende programmalijnen zijn we samen aan zet.

Evaluatie van de governance

Wim Deetman heeft in zijn advies over de doorontwikkeling en vernieuwing van de VNG-governance, "Kennis vergaren, kennis delen, agenderend zijn", 21 aanbevelingen gedaan over de organisatie en werkwijze van de interne governance. Als startpunt van de uitvoering van het rapport heeft u tijdens de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van 1 december 2017 een groot aantal aanbevelingen omgezet in wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement en de Verenigingsstatuten. In 2018 en 2019 werken we verder aan de uitwerkingen van de aanbevelingen.

VNG dienstverlening

In zijn advies naar aanleiding van de evaluatie van de governance constateert Wim Deetman dat de leden veel waardering hebben voor de service en dienstverlening van de VNG. De dienstverlening vormt de ruggengraat van de VNG en het is goed om deze meer zichtbaar te maken. Dat was voor ons een belangrijke constatering en tevens een opdracht.

In 2018 is de VNG begonnen om het hele dienstverleningsaanbod van de VNG te inventariseren. Aan de hand daarvan bepalen we of bijsturing nodig is. Waar bestaan lacunes, doen we dingen waaraan geen behoefte meer bestaat, zijn historisch gegroeide keuzen nog bij de tijd? Daarnaast bekijken we hoe we de kwaliteit kunnen borgen. De opbrengsten van het uitvoeren van deze opdracht zal in grote mate bepalen welke eventuele vervolg opdrachten gedefinieerd worden voor 2019.

3 Beleidsmatige kaders voor 2019

De opgaven voor gemeenten worden complexer. Dit vraagt om een andere aanpak en om grote flexibiliteit. Gemeenten werken samen met inwoners, het bedrijfsleven, het onderwijs, maatschappelijke organisaties en met andere gemeentes op regionaal niveau. In wisselende samenstellingen, op diverse schaalniveaus. Daarnaast hebben inwoners en bedrijven steeds meer behoefte aan maatwerk. Dat stelt andere eisen aan gemeentelijke beleidsvorming en uitvoeringspraktijk. Om de veranderende rollen goed uit te voeren hebben gemeenten uitmuntende digitale voorzieningen nodig; een enorme uitdaging op zichzelf.

In 2019 zal de economische groei naar verwachting onverminderd hoog zijn, met positieve gevolgen voor gemeenten en haar inwoners: lage werkloosheid en een grotere bestedingsruimte in de gemeentelijke financiën. Tegelijkertijd zal hoge economische groei zorgen voor een grote druk op de (lokale) woningmarkt en zullen met name de sectoren techniek, zorg en onderwijs grote moeite hebben bij het vinden van geschikt personeel.

College voor Arbeidszaken (CvA)

Het CvA behartigt de collectieve werkgeversbelangen op het gebied van arbeidsvoorwaarden. Namens alle gemeenten werkt het college samen met de vakorganisaties aan arbeidsvoorwaarden die écht belangrijk zijn voor werkgevers en werknemers: vernieuwende en flexibele arbeidsvoorwaarden met perspectief. Ook het behouden en versterken van de kwaliteit van het ambt is een belangrijke taak van het CvA. In 2019 ondersteunt het CvA gemeenten bij de implementatie van de normalisering van de rechtspositie. De genormaliseerde cao is dan gereed. Verder werkt het CvA aan diversiteit en inclusie op de werkvloer, zodat iedereen mee kan doen. Het college start met een verkenning naar de gemeentelijke arbeidsmarkt om belangrijke ontwikkelingen in kaart te brengen.

Veranderende kaders voor gemeenten hebben ook gevolgen voor de vereniging en voor het werkapparaat. Lobby en belangenbehartiging zijn nog steeds nodig, maar een groot deel van het werk heeft betrekking op het samen beleid maken met leden, andere partijen en andere overheden. Daarnaast zal lobby en belangenbehartiging nog meer gericht zijn op het vertalen van ontwikkelingen bij gemeenten naar een agenda van gemeenten naar het Rijk.

Bij het opstellen van de VNG Agenda 2019 identificeren wij vier grote ontwikkelingen waarbinnen de VNG het verschil wil maken voor haar leden, bijvoorbeeld door middel van de programmatische samenwerkingen in het Interbestuurlijk Programma. De vier thema's zijn lokaal bestuur, digitalisering, sociaal domein en fysiek domein. Deze lichten we hieronder toe.

Voor alle duidelijkheid: het gaat hier niet om het hele werkpakket van de VNG. Ook de eerdergenoemde analyse van de collegeprogramma's zal bepalend zijn voor de VNG Agenda 2019 en mogelijk ook al voor de verdere uitvoer van de VNG Agenda 2018.

De kaders zijn breed. Dat is onontkoombaar: gemeenten hebben een breed takenpakket dat gepaard gaat met veel rijksregelgeving en veel verschillende geldstromen.

1 Lokaal bestuur: Permanent uitdagingen in het besturen van de gemeente

2019 zal het jaar zijn waar de uitvoering van de collegeprogramma's zichtbaar wordt. Tegelijkertijd zijn er invloeden van binnen en buiten het lokale bestuur die permanente uitdagingen met zich meebrengen. In deze kadenota beschrijven wij twee voorbeelden van deze uitdagingen die in 2019

extra aandacht genieten: ondermijning en gebruik van betrouwbare informatie.

Ondermijning

Ondermijning zal ook in 2019 een uitdaging blijven in het lokale bestuur.

De VNG besteedt aandacht aan de gevaren van ondermijnende cri-

minaliteit en de manier waarop gemeenten die kunnen aanpakken. Voor de aanpak van ondermijning zijn drie samenhangende factoren van belang: de aanpak van georganiseerde criminaliteit, de zorg voor een weerbare samenleving en een weerbaar en integer bestuur. De Ondermijningswet geeft mogelijkheden om op lokaal niveau het instrumentarium om georganiseerde criminaliteit aan te pakken uit te breiden en informatie beter te delen.

Grensregionale samenwerking

In 2019 zetten de grensregio's bepalende stappen. In de komende periode nemen de grensprovincies Groningen, Limburg en Zeeland de leiding in onderhandelingen over nieuwe bestuurlijke overlegstructuren met de deelstaten Noordrijn-Westfalen, Nedersaksen en Vlaanderen. Daarnaast zullen de Europese Commissie, het Europees Parlement en de 27 lidstaten onderhandelen over de Europese Interreg subsidies na 2020. Deze subsidies hebben als doel het aanjagen van regionale ontwikkeling in grensregio's. Tot slot zal 2019 in het teken staan van de aanpak van juridische en administratieve knelpunten in de domeinen infrastructuur en sociale zaken en werkgelegenheid door de Europese Commissie.

2 Informatievoorziening en digitalisering

Een andere blijvende uitdaging is het verbeteren van het lokale bestuur door het gebruik maken van betrouwbare informatie. Door de verdere informatisering van de samenleving is het steeds beter mogelijk lokale databronnen aan te leggen en te gebruiken ter onderbouwing van het lokale gemeentelijk beleid. Dit biedt grote mogelijkheden voor het besturen van gemeenten.

Tegelijkertijd vraagt dit kennis en kunde van het ambtelijk apparaat in het duiden van data. Een belangrijke ontwikkeling zien we terug in de opkomst van nepnieuws. Waar vroeger nepnieuws vast onderdeel was van satirische rubrieken is door met name de opkomst van sociale media nepnieuws gemeengoed geworden. Duiding van nieuws, data en identiteit zal daarom blijvende aandacht vragen bij het besturen door het lokale bestuur.

Gemeenten staan als meest nabije overheid middenin de informatiesamenleving en maken volop gebruik van de kansen die deze biedt voor verbeterde en nieuwe dienstverlening. Tegelijkertijd ervaren zij de dilemma's en morele grenzen die door verregaande digitalisering expliciet naar voren komen.

De voorbeelden van Cambridge Analytics, Facebook en nepnieuws, en de transformerende werking van platformen als Uber en AirBnB zijn het begin van bewustwording over nieuwe manieren van samenleving en waarborgen die opnieuw bevestigd of uitgevonden moeten worden. Tegelijkertijd leidt digitalisering in de dagelijkse en staande dienstverlening van gemeenten tot ongekende mogelijkheden tot innovatie en samenwerking.

Ondersteuning en uitvoering

Een uitdaging is ook het verder vormgeven van de ondersteuning van de uitvoering. In 2017 besloot de ledenvergadering onder de titel Samen Organiseren tot het instellen van een Fonds Gemeenschappelijke Gemeentelijke Uitgaven. De sturing is in handen van het College van Dienstverlening, met verschillende vormen van directe inbreng van gemeenten. De gedachte hierachter is dat we verder komen wanneer we voorzieningen voor gemeentelijke dienstverlening gezamenlijk ontwikkelen. Voorzieningen worden dan goedkoper, professioneler en innovatiever, terwijl we ook zorgen voor standaardisering. In 2018 zijn we echt van start gegaan. In 2019 is het belangrijk hieraan verder vorm en inhoud te geven.

3 Sociaal domein: van overheid naar samenleving en van aanbodgericht naar persoonsgericht

Met de decentralisaties in het sociaal domein (Wmo, Jeugdwet en Participatiewet) hebben gemeenten een cruciale rol gekregen in de ondersteuning van mensen die het, al of niet tijdelijk, niet zelfstandig redden. De decentralisaties omvatten een aantal bewegingen: van Rijk naar gemeenten, van overheid naar samenleving en van aanbodgericht naar persoons- en situatiegericht. De focus ligt de komende tijd, behoudens restopgaven in de eerste beweging, op de tweede en derde beweging. Om die te realiseren werken we nauw samen met andere partijen, onder meer in het Programma Sociaal Domein.

De verandering in het sociaal domein was niet alleen een majeure bestuurlijke operatie, ze beoogt vooral een andere manier van denken en doen. Zorg, hulp en (inkomens) ondersteuning zijn niet langer het gevolg van een gelijke toedeling van geprotocolleerde producten en voorzieningen, maar worden gegeven op basis van de persoonlijke situatie van de hulpvrager in brede zin.

VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Sinds juli 2016 is het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap van kracht. Het VN-verdrag biedt een toegepaste uitwerking van bestaande mensenrechten, met als doel een gelijkwaardige participatie van mensen met een beperking in de maatschappij. De VNG zal samen met gemeenten de komende twee jaar een extra impuls geven aan de initiatieven van gemeenten die zich richten op volwaardig meedoen van hun inwoners met een beperking. Dit doen we onder meer door met koplopergemeenten bestaande initiatieven groter en zichtbaarder te maken zodat alle Nederlandse gemeenten hiervan kunnen leren. Overige gemeenten ondersteunen we bij hun stappen naar een meer inclusieve samenleving.

Daarnaast leiden ontwikkelingen als extramuralisering en langer thuis wonen tot een veranderend beeld van wijken, met nieuwe noodzakelijke voorzieningen, bijvoorbeeld voor beschermd wonen. De VNG ziet het als haar taak om gemeenten in deze opgaven te ondersteunen, zodat mensen naar eigen behoefte en mogelijkheden aan de samenleving kunnen deelnemen.

Die ondersteuning kent een aantal gezichten. Ten eerste kan de digitalisering gemeenten helpen bij een meer persoons- en situatiegerichte aanpak. Standaardisering beperkt vermijdbare administratieve lasten. Door standaardisering van de backoffice, bijvoorbeeld via goede administratieve systemen ontstaat ook ruimte om in de praktijk maatwerk te leveren.

Ten tweede geven we specifiek aandacht aan een aantal urgente maatschappelijke opgaven, onder meer in de relatie tussen zorg en veiligheid. Huiselijk geweld en kindermishandeling vormen (nog steeds) een groot probleem, met veel impact zowel persoonlijk als maatschappelijk. Dat zelfde geldt voor mensenhandel en voor recidive na detentie. Samen met het Rijk en andere partners maken we afspraken om deze problemen het hoofd te bieden. Ook andere maatschappelijke vraagstukken – zoals jongeren tussen wal en schip en mensen met een afstand tot werk en participatie – krijgen gericht de aandacht. Door de vraagstukken op meer niveaus te adresseren, hopen we echt verschil te maken.

De derde manier van ondersteuning is om gemeenten te helpen bij een aantal doorsnijdende thema's die voor de beweging naar meer vraag- en aanbodgericht cruciaal zijn. Zo gaan we met hen na hoe zij preventie (waarvan veel wordt verwacht) verantwoord en duurzaam in hun organisatie en methoden kunnen vormgeven.

4 Fysiek domein: gezamenlijk de opgaven binnen de fysieke leefomgeving aanpakken

Vrijwel alle maatschappelijk noodzakelijke investeringen hebben een ruimtelijke vertaling nodig, ook wanneer deze niet rendabel is. Die opgaven gezamenlijk het hoofd bieden is geen sinecure. In deze kadernota diepen wij twee grote maatschappelijke opgaven verder uit, de woningmarkt en de klimaatopgave.

Woningmarkt

Tijdens de economische crisis zijn de investeringen in woningbouw en mobiliteit achtergebleven. In de Randstad bestaat een grote behoefte aan betaalbare woningen (zowel huur als koop) en aan meer huurwoningen in het middensegment. Elders in het land moet worden geherstructureerd als gevolg van bevolkingsdaling. In het hele land moeten forse aanpassingen plaatsvinden om de woningvoorraad beter toe te snijden op de verschillende doelgroepen.

Gemeenten merken de gevolgen in de uitvoering van hun beleid. In bepaalde segmenten van de woningmarkt, zoals het middensegment, is vooral in de grote steden een onbalans ontstaan in het woningaanbod. Juist dit middensegment is essentieel geworden voor het functioneren van de woningmarkt.

Daarnaast heeft het uitblijven van huur- en koopwoningen in het middensegment effect op het wegtrekken van met name middeninkomens uit de stad, wat de tekorten aan zorg- en onderwijspersoneel vergroot. Bij het vinden en uitvoeren van oplossingen zal vaker over

Programma omgevingswet

In 2021 treedt de omgevingswet in werking. Het programma Invoering Omgevingswet Gemeenten wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de VNG en maakt deel uit van het interbestuurlijke programma 'Aan de slag met de Omgevingswet'. De VNG gaat in 2019 aan de slag met:

- De totstandkoming van uitvoerbare wet- en regelgeving (lobby/beleid)
- Het ontwikkelen van beleidskaders voor implementatie en gebruik van het Digitaal Stelsel Omgevingswet door gemeenten
- Het organiseren van kennisuitwisseling binnen en tussen gemeentelijke doelgroepen (netwerken) en tussen landelijke en lokale praktijk
- Het (samen met gemeenten) ontwikkelen van kennis en hulpmiddelen die de invoering van de Omgevingswet door gemeenten ondersteunen (kerninstrumenten, anders werken, informatievoorziening)

woningmarktgrenzen heen gekeken moeten worden. Dat maakt het vinden en uitvoeren van oplossingen extra complex, bijvoorbeeld voor het beschikbaar hebben van voldoende woningen voor kwetsbare groepen en jongeren. De VNG ziet deze uitdaging als een belangrijke maatschappelijke opgave.

Klimaat

Nederland moet zich aanpassen aan het veranderend klimaat. Bij alle plannen voor de fysieke omgeving moet rekening worden gehouden met verhoging van de zeespiegel, daling van de bodem, behoefte aan meer capaciteit voor waterberging en voorkomen van hittestress.

De wateropgaven vergen een langjarig investeringsprogramma. De bereikbaarheid van (stedelijke) gebieden is een groot probleem en de vooruitzichten maken ingrijpende maatregelen noodzakelijk. Daar ligt een opgave voor alle overheidslagen.

Tegelijkertijd moet de energietransitie helpen om de veranderingen in het klimaat te beteugelen. Het zijn twee kanten van dezelfde medaille. Gemeenten spelen in beide opgaven een grote rol en willen die verantwoordelijkheid nemen. Gemeenten doen dat niet alleen maar met een groot aantal partners: andere overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en niet te vergeten hun eigen inwoners.

Wij willen daarin ook aandacht voor regionale verschillen. Daarom zijn wij samen met gemeenten gestart om regionale energiestrategieën te ontwikkelen. Bij gemeenten komen veel lijnen samen. De aanpak van klimaatadaptatie en energietransitie heeft alles te maken met bouwen, wonen, mobiliteit, arbeidsmarkt en onderwijs. Dit zijn stuk voor stuk opgaven die alleen succesvol kunnen zijn met integraal beleid op lokaal en regionaal niveau.

Daarnaast moet een aantal randvoorwaarden op orde zijn. Denk aan de invoering van de Omgevingswet, de bouwregelgeving, de regels voor woningcorporaties of het mobiliteitsbeleid.

De VNG wil het verschil maken om ervoor te zorgen dat de gezamenlijke gemeenten ervoor zorgen dat Nederland in 2050 klimaatbestendig is. Dat doen we niet alleen zelf maar wij waken er ook voor dat er goede nationale condities voor gemeenten worden gerealiseerd tijdens onderhandelingen.

De VNG gaat samen met alle gemeenten verder met het ontwikkelen van regionale energiestrategieën. Een programmatische aanpak van aardgasvrije wijken maakt hier deel van uit, evenals grootschalige energiebesparing in de woningvoorraad.

4 Financiële kaders voor 2019

De veranderende context van de VNG stelt hoge en nieuwe eisen aan de VNG-organisatie. De VNG-organisatie is een concern, waarbij de verschillende onderdelen samen onder de VNG-vlag meerwaarde creëren voor haar leden. De afgelopen jaren is gewerkt aan een sterke basis, die ten goede komt aan de kwaliteit en effectiviteit van de primaire dienstverlening: de belangen van gemeenten behartigen en gemeenten ondersteunen in de uitvoer van de diverse taken.

De komende jaren zijn gericht op het verder verenigen van het concern. Daarbij staat het continueren van de kwaliteit van dienstverlening voorop. We zetten hierbij een aantal (financiële) toegangspunten centraal.

Europese subsidies voor gemeenten

Het jaar 2019 staat in Brussel in het teken van de onderhandelingen over het EU-budget 2021-2027 en de Europese structuurfondsen die daaruit gefinancierd worden. Gemeenten en lokale partners investeren met de structuurfondsen in innovatie, verduurzaming, grensoverschrijdende samenwerking en het begeleiden van mensen naar werk. De VNG zet hierbij in op een zo groot mogelijk aandeel voor Nederland uit de structuurfondsen. Het aandeel staat door de Brexit en nieuwe begrotingsprioriteiten (migratie, veiligheid, defensie) onder druk. Het Europees Parlement en de Europese Commissie zetten in op een besluit vóór de Europese verkiezingen (mei 2019), maar de verwachting is dat de lidstaten pas in het najaar van 2019 tot een besluit komen. Daarna wordt gestart met het opstellen van de Europese subsidieprogramma's voor de periode 2021-2027.

In de ledenvergadering van juni 2017 is een evaluatie van de contributiesystematiek toegezegd. Het evaluatietraject onder leiding van een bestuurlijke begeleidingscommissie heeft geresulteerd in voorstellen voor een nieuwe contributiesystematiek. Daarnaast is er naar aanleiding van de motie van Heerhugowaard een onderzoek gestart naar de omvang van het weerstandsvermogen. Een onafhankelijke financieel adviesbureau heeft dat onderzoek uitgevoerd. De voorstellen worden apart aan u gepresenteerd.

Financiële uitgangspunten voor 2019

Om verdere integratie en samenwerking in het VNG-concern te versterken worden bij het opstellen van de VNG Begroting 2019 vier uitgangspunten centraal gesteld.

Toekomstbestendige begroting

De VNG ontwerpt een toekomstbestendige begroting. Daarom komt er een voorstel voor contributie en weerstand.

Nieuwe planning en controlecyclus

In de nieuwe planning en controlecyclus van de VNG neemt de begroting een belangrijk plaats in. De begroting moet een flexibel stuurinstrument zijn waarmee het bestuur en de algemene directie, binnen haar eigen bevoegdheden, de VNG goed kunnen aansturen en bijsturen.

De begroting als flexibel sturingsinstrument

In 2019 heeft de VNG een begroting die ingezet kan worden als flexibel sturingsinstrument, passend bij een wendbare organisatie. In plaats van een traditionele kostenbegroting wordt er een start gemaakt met een op activiteiten gebaseerde begroting. In de begroting worden de directe kosten geraamd aan de hand van de beleidsdomeinen.

Naast een koppeling van prestaties met middelen wordt een start gemaakt met een financieel meerjarenperspectief in de begroting. Door het toevoegen van een meerjarenperspectief in de begroting geeft het de mogelijkheid eerder te sturen op het gewenste resultaat.

Naar een regierol

De begroting is in de afgelopen jaren meer dan verdubbeld door gemeentefonds gefinancierde projecten en rijkssubsidies. Daardoor is het noodzakelijk om verdere integratie en samenwerking te bewerkstelligen op concernniveau. Subsidieprojecten en het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering worden concernbreed uitgevoerd, waarbij rollen en verantwoordelijkheden tussen de verschillende onderdelen ontstaan. Een sterkere regierol binnen de VNG is daarbij essentieel om verdere harmonisatie te bewerkstelligen.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 82 00
info@vng.nl

Mei 2018

vng.nl

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
30 mei 2018
Ons kenmerk
COS/U201800394
Lbr. 18/021
Telefoon
070 373 8393
Bijlage(n)
2

Onderwerp
Programmastart Interbestuurlijk programma (IBP)

Samenvatting

Het bestuur heeft op 14 februari overeenstemming bereikt met Rijk, provincies en waterschappen over de "Programmastart IBP" ([bijlage](#)). Deze bevat uitgangspunten voor samenwerking aan maatschappelijke vraagstukken en meegroeien van het gemeentefonds met de rijksuitgaven. Het bestuur legt de uitgangspunten in de Programmastart IBP met een positief advies aan u voor.

In de ledenbrief van 16 mei, COS/U201800330 ([bijlage](#)), hebben wij u eerder geïnformeerd over:

- onze inzet in de afgelopen periode richting het nieuwe kabinet
- het Interbestuurlijk Programma (IPB) met kabinet, provincies en waterschappen
- de toezeggingen van het kabinet op vier belangrijke knelpunten in het sociaal domein
- het financieel perspectief van gemeenten in de komende raadsperiode.

In deze ledenbrief schetsen wij u de belangrijkste overwegingen van het bestuur om, vooruitlopend op definitieve besluitvorming in de ALV van 27 juni, op basis van de uitgangspunten in de Programmastart IBP gezamenlijk te werken aan maatschappelijke vraagstukken.

Parallel is met het kabinet gesproken over vier knelpunten in het sociaal domein: stapeling van tekorten voor een aantal gemeenten, tekorten in de Bundeling Uitkeringen inkomensvoorzieningen (BUIG), volumegroei in de uitgaven voor jeugd en de gevolgen van openeinde regelingen. Op deze knelpunten gaan wij in bij agendapunt 8 van deze ALV "Verantwoording over uitvoering moties sociaal domein". Daarbij doet het bestuur u ook voorstellen voor een Fonds tekortgemeenten.

De afspraken met het kabinet op knelpunten sociaal domein maken geen deel uit van het IBP. Wel bepalen deze afspraken samen met het IBP het financiële kader voor de komende periode.

Aan de leden**Datum**

30 mei 2018

Ons kenmerk

COS/U201800394

Lbr. 18/021

Telefoon

070 373 8393

Bijlage(n)

2

Onderwerp

Programmastart Interbestuurlijk programma (IBP)

Geacht college en gemeenteraad,

Het bestuur heeft op 14 februari overeenstemming bereikt met Rijk, provincies en waterschappen over de "Programmastart IBP" ([bijlage](#)). Deze bevat uitgangspunten voor samenwerking aan maatschappelijke vraagstukken en meegroeien van het gemeentefonds met de rijksuitgaven. Het bestuur legt de uitgangspunten in de Programmastart IBP met een positief advies aan u voor.

In de ledenbrief van 16 mei, COS/U201800330 ([bijlage](#)), hebben wij u eerder geïnformeerd over:

- onze inzet in de afgelopen periode richting het nieuwe kabinet
- het Interbestuurlijk Programma (IPB) met kabinet, provincies en waterschappen
- de toezeggingen van het kabinet op vier belangrijke knelpunten in het sociaal domein
- het financieel perspectief van gemeenten in de komende raadsperiode.

In deze ledenbrief schetsen wij u de belangrijkste overwegingen van het bestuur om, vooruitlopend op definitieve besluitvorming in de ALV van 27 juni, op basis van de uitgangspunten in de Programmastart IBP gezamenlijk te werken aan maatschappelijke vraagstukken.

Parallel is met het kabinet gesproken over vier knelpunten in het sociaal domein: stapeling van tekorten voor een aantal gemeenten, tekorten in de Bundeling Uitkeringen inkomensvoorzieningen (BUIG), volumegroei in de uitgaven voor jeugd en de gevolgen van openeinde regelingen. Op deze knelpunten gaan wij in bij agendapunt 8 van deze ALV "Verantwoording over uitvoering moties sociaal domein". Daarbij doet het bestuur u ook voorstellen voor een Fonds tekortgemeenten.

De afspraken met het kabinet op knelpunten sociaal domein maken geen deel uit van het IBP. Wel bepalen deze afspraken samen met het IBP het financiële kader voor de komende periode.

Belangrijkste overwegingen

Filosofie en aanpak IBP: maatschappelijke opgaven/gedeelde ambities

Veel van de maatschappelijke opgaven die op dit moment spelen beperken zich niet tot het terrein van gemeenten, het Rijk of de provincies, maar gaan over die grenzen heen. Duidelijke en herkenbare voorbeelden daarvan zijn de aanpak van klimaat en schuldhulpverlening. In de uitvoeringspraktijk blijkt dat bevoegdheden en verantwoordelijkheden zich bevinden op het werkterrein van meerdere overheden. En dat de verschillende overheden samen willen optrekken om snellere en betere resultaten te boeken.

In de Programmastart IBP zijn tien maatschappelijke vraagstukken benoemd, waarop de medeoverheden inmiddels gezamenlijk aan de slag zijn gegaan. De precieze werkwijze en het stadium waarin de aanpak van het vraagstuk zich bevindt verschilt sterk per vraagstuk. De VNG heeft hierover veel contacten met de achterban en tijdens de IBP-dagen op 4 en 5 april jl. is met een groot aantal ambtelijk vertegenwoordigers van uw gemeenten reeds intensief van gedachten gewisseld.

Financieel perspectief gemeenten: brede koppeling aan Rijksuitgaven

Het IBP bevat ook het financiële kader waarbinnen gemeenten de komende jaren kunnen opereren. Een belangrijk element daarin is dat het gemeentefonds de komende jaren blijft meegroeien met de rijksuitgaven. Bovendien is de koppeling verbreed, waardoor het gemeentefonds mee beweegt met de totale rijksuitgaven, inclusief de zorg en sociale zekerheid. Voor de VNG is dit verbreden van “de trap op, trap af”-systematiek steeds een belangrijk punt geweest in onze lobby rond de kabinetsformatie.

Ook omdat gemeenten er veel zorgtaken bij hebben gekregen sinds 2015 is het logisch dat het Gemeentefonds meebeweegt met de zorguitgaven van het Rijk. In het IBP is deze verbreding van de normeringssystematiek nu geregeld. Gevolg is dat het Gemeentefonds de komende jaren harder zal gaan groeien dan voorheen (hogere accessen). Waar eerst een groei was voorzien van € 2,55 miljard in de komende 5 jaar, komt daar nu € 2,88 miljard euro bovenop. Een verruiming van het kader dus naar in totaal € 5,43 miljard in de komende jaren. Het basispad van € 2,55 miljard is door gemeenten al verwerkt in hun (meerjaren)begroting.

Met de verbreding van de normeringssystematiek is ook voor de lange termijn financiële stabiliteit en groei veiliggesteld, waarbij de gemeenteraad de volledige vrijheid houdt om de inzet van middelen af te stemmen op de lokale prioriteiten, opgaven en ambities. Tegelijkertijd zien we aan de uitgavenkant dat er grote opgaven liggen voor de komende jaren, waardoor de financiële ruimte die is gecreëerd meer dan nodig zal zijn om invulling te kunnen geven aan alle lokale opgaven.

Knelpunten sociaal domein

In de ALV van 14 juni 2017 is een motie over de tekorten Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen (BUIG) aangenomen, waarin de VNG werd opgeroepen om bij het toenmalige kabinet te pleiten voor het zo spoedig mogelijk ongedaan maken van het achterstallig (financieel) onderhoud op het beleidsterrein Werk en Inkomen, in het bijzonder het budget voor de uitvoering van de bijstand. Daarnaast moest adequate financiering van wettelijke taken onderdeel van – en voorwaarde voor – een te sluiten bestuursakkoord met een nieuw kabinet zijn.

Nadat het niet mogelijk bleek met het vorige kabinet tot afspraken te komen, heeft het bestuur parallel aan de voorbereiding van het IBP met het nieuwe kabinet afspraken gemaakt over een aantal financiële knelpunten in het sociaal domein. Bij agendapunt 8 van deze ALV gaan wij nader in op de specifieke toezeggingen van het kabinet op deze knelpunten, waaronder de toezegging van een onderzoek door de ROB naar de BUIG.

Naar de inschatting van het bestuur zijn de door het Rijk gedane toezeggingen het maximaal haalbare en bieden zij voldoende aanknopingspunten om in de komende periode de belangrijke punten voor gemeenten op tafel te houden. Daarbij beseft het bestuur dat met de huidige procesafpraak over het ROB-onderzoek de discussie over de BUIG nog niet is afgerond.

Proces en besluitvorming

Proces

Het bestuur heeft zich bij de voorbereiding van de afspraken in de Programmastart IBP gericht op het verwezenlijken van goede randvoorwaarden voor gemeenten en op goede uitgangspunten voor interbestuurlijke samenwerking. In de Programmastart IBP zijn, anders dan in bestuursakkoorden uit het verleden, nog geen concrete taken en financiële verplichtingen voor gemeenten vastgelegd. Na de verdere gezamenlijke uitwerking van de geselecteerde maatschappelijke vraagstukken zullen deelakkoorden worden opgesteld, waarover de leden zullen worden geconsulteerd.

Besluitvorming in de ALV

Alles afwegende legt het bestuur het IBP met een positief advies ter bekrachtiging aan u voor in. Hoewel op de knelpunten in het sociaal domein slechts in beperkte mate aan onze wensen is voldaan, weegt voor het bestuur zwaarder dat de brede koppeling in de normeringssystematiek ("Samen trap op, trap af") is zeker gesteld. Het bestuur acht het risico reëel dat bij het niet doorgaan van het IBP het Rijk zich niet langer gebonden zal achten aan de gemaakte afspraken.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
30 mei 2018
Ons kenmerk
COS/U201800376
Lbr. 18/022
Telefoon
070 373 8393
Bijlage(n)
2

Onderwerp
Verantwoording moties sociaal domein, inclusief voorstellen
ten behoeve van een Fonds tekortgemeenten

Samenvatting

In de ALV van 14 juni 2017 zijn moties aan genomen over de tekorten in het sociaal domein en over de financiering van de Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen (BUIG). Hierbij informeren wij u over de uitvoering van de beide moties door het VNG bestuur ([bijlage 1](#)).

Als één van de uitwerkingen van de motie over de tekorten sociaal domein leggen wij voorstellen aan u voor ten behoeve van de oprichting van een Fonds tekortgemeenten. De voorstellen betreffen een uitname uit het gemeentefonds voor de voeding van het fonds (Rijk en gemeenten dragen ieder € 100 miljoen bij), de criteria voor toekenning van gelden uit het fonds en de governance van het fonds ([bijlage 2](#)).

Aan de leden**Datum**

30 mei 2018

Ons kenmerk

COS/U201800376

Lbr. 18/022

Telefoon

070 3738393

Bijlage(n)

2

Onderwerp

Verantwoording moties sociaal domein, inclusief voorstellen ten behoeve van een Fonds tekortgemeenten

Geacht college en gemeenteraad,

In de ALV van 14 juni 2017 zijn twee moties ingediend op het sociaal domein, één over de tekorten in het sociaal domein en één over de financiering van de BUIG. De ALV heeft deze moties aangenomen. In bijlage 1 verantwoordt het bestuur zich over de uitvoering van deze moties met een uiteenzetting van de acties en resultaten in het afgelopen jaar.

Aan de motie tekorten sociaal domein is uitvoering gegeven met de oprichting van twee fondsen:

- een Transformatiefonds jeugd van € 108 miljoen
- een Fonds tekortgemeenten van € 200 miljoen
- onderzoek naar feitelijke uitgaven Jeugd.

Aan de motie BUIG is uitvoering gegeven in de procesafpraak met het kabinet om de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) nader onderzoek naar de BUIG te laten doen.

Ad. Motie tekorten sociaal domein***a. Transformatiefonds jeugd***

Er is een Transformatiefonds jeugd van € 108 miljoen voor de periode 2018-2020. Dit is bestemd voor regionale transformatieplannen op het gebied van jeugd in verbinding met aanpalende domeinen (zoals 18- 18+ en verbinding met onderwijs).

De criteria voor het Transformatiefonds worden in mei 2018 door het ministerie van VWS en VNG uitgewerkt en daarna voorgelegd aan de VNG-subcommissie Jeugd, de VNG-commissie Gezondheid en Welzijn en het VNG-bestuur. Wij streven er naar de criteria voor het Transformatiefonds voor de ALV van 27 juni a.s. af te ronden en aan de leden bekend te maken. Het Transformatiefonds wordt niet in de ALV voorgelegd omdat de gemeentelijke bijdrage hiervoor al eerder is gereserveerd. Aanvullend op de gemeentelijke bijdrage zijn in het regeerakkoord middelen ter beschikking gesteld.

b. Fonds tekortgemeenten

In het kader van het Interbestuurlijk Programma (IBP) is besloten om een Fonds tekortgemeenten te creëren om gemeenten met grote tekorten op het terrein van jeugd en Wmo te compenseren. Het gaat in totaal om een bedrag van € 200 miljoen, waarvan €100 miljoen door het Rijk ter beschikking wordt gesteld en € 100 miljoen uit het gemeentefonds afkomstig is. De uitname uit gemeentefonds vergt instemming van de ALV van de VNG.

Bijgaand treft u voorstellen aan voor de voeding van het Fonds, de verdeling van gelden uit het Fonds over gemeenten en de governance van het Fonds.

c. Onderzoek feitelijke uitgaven jeugd

Over de volume-indexatie van het jeugdbudget bestaat er een verschil van inzicht tussen Rijk en VNG. Het Rijk keert in 2018 en 2019 geen volume-indexatie uit over de middelen Jeugd. Met het IBP is wel afgesproken dat er in het kader van de overheveling naar de Algemene Uitkering een onderzoek zal worden uitgevoerd om de feitelijke uitgaven Jeugd bij gemeenten te objectiveren.

Ad. Motie BUIG

De ROB zal nader onderzoek naar de BUIG verrichten. Daarbij spelen uiteenlopende vraagstukken, waaronder de wijze waarop rekening wordt gehouden met de instroom van statushouders en de spanning tussen de systematiek van de Rijksbegroting en die van de gemeentelijke begroting. Het bestuur heeft ingezet op een zo breed mogelijk onderzoek door de ROB zonder beperkingen vooraf. Dit onderzoek door de ROB bleek in de gesprekken met het Rijk het maximaal haalbare. De problematiek van de tekorten op de BUIG houden wij daarmee op tafel. De ROB is zich bewust van het belang van zijn advies. Het is op dit moment nog onzeker of dit rapport beschikbaar is voor de ALV van 27 juni a.s.

Vragen aan de ledenvergadering:

1. Kennis te nemen van de verantwoording door het VNG bestuur over de uitvoering van de moties tekorten sociaal domein en BUIG van de ALV van 14 juni 2017 (bijlage 1.)
2. In te stemmen met de voorstellen ten behoeve van het Fonds tekortgemeenten (bijlage 2.)
Deze voorstellen betreffen:
 - oprichting van een fonds voor gemeenten met significante tekorten
 - instelling van een onafhankelijke commissie die de aanvragen toetst
 - de eenmalige uitname van € 100 miljoen uit de algemene uitkering in het gemeentefonds voor de voeding van het Fonds tekortgemeenten (ook het Rijk draagt € 100 miljoen bij).

Bijlagen:

1. verantwoording moties tekorten sociaal domein/BUIG
2. voorstel voor criteria en governance Fonds tekortgemeenten

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Mr J.H.C. van Zanen,
Voorzitter

VERANTWOORDING MOTIES TEKORTEN SOCIAAL DOMEIN/BUIG
BIJLAGE 1 bij ledenbrief Verantwoording moties sociaal domein, inclusief voorstellen ten behoeve van een Fonds tekortgemeenten

In de ALV van 14 juni 2017 zijn twee moties ingediend, één over de tekorten in het sociaal domein en één over de financiering van de BUIG. De ALV heeft deze moties aangenomen.

1. De strekking van de motie tekorten sociaal domein:

- De VNG pleit bij het huidige kabinet voor een transformatiefonds bovenop het macrobudget voor een periode van vier jaar om gemeenten met een tekort meer tijd te geven om de transformatie in een realistischer tijdsbestek te kunnen realiseren dan waarop de bezuiniging door het Rijk wordt doorgevoerd;
- De VNG pleit bij het kabinet voor een goede structurele afspraak over indexatie van de budgetten Sociaal Domein, zowel wat betreft de volumegroei als de loon- en prijsbijstelling.

2. De strekking van de motie BUIG:

- Adequate financiering van wettelijke taken is voorwaarde voor een adequate uitvoering door gemeenten;
- De VNG dringt er bij het huidige kabinet op aan het achterstallig (financieel) onderhoud op dit beleidsterrein, in het bijzonder het budget voor de uitvoering van de bijstand, zo spoedig mogelijk ongedaan te maken;
- Adequate financiering van wettelijke taken moet onderdeel zijn van – en voorwaarde voor – een te sluiten bestuursakkoord met een nieuw kabinet.

Het bestuur heeft aangegeven de moties te zien als ondersteuning van de al eerder ingezette lijn. Het afgelopen jaar is hierop geacteerd door in alle relevante ambtelijke en bestuurlijke overleggen en tijdens de formatie het punt van de tekorten sociaal domein en de problemen met de BUIG met nadrukkelijk aan de orde te stellen. Tot en met de kabinetsformatie gebeurde dit vooral voor de beide onderwerpen afzonderlijk. Na de kabinetsformatie, tijdens de periode van de gesprekken over het Interbestuurlijk Programma (IBP), werden de financiële problemen in het sociaal domein als geheel besproken.

De motie tekorten sociaal domein heeft uiteindelijk drie uitwerkingen gekregen:

- Er komt een Transformatiefonds van € 108 miljoen om de transformatie in het sociaal domein te stimuleren in de jaren 2018, 2019, 2020.
- Er komt voor 2018 een Fonds tekortgemeenten van € 200 miljoen waar gemeenten met tekorten in het sociaal domein aanspraak op kunnen doen. Zie het voorstel in bijlage 2 voor de criteria en de governance van dit fonds.
- Er komt een onderzoek naar de feitelijke uitgaven jeugd.

Hieronder geven wij u een toelichting op de ondernomen acties en behaalde resultaten in het afgelopen jaar naar aanleiding van de twee moties. Eerst doen wij verslag van de ontwikkelingen per motie in de periode tot en met de kabinetsformatie. Daarna volgt een toelichting op de afspraken in het IBP en de uitwerking daarvan.

Ad 1. Aanpak motie tekorten sociaal domein

Transformatiefonds jeugd

In het bestuurlijk Overleg Wmo/Jeugd van 18 mei 2017 heeft VNG naar aanleiding van het AEF-onderzoek gevraagd om een verlichtings-/transformatiebudget voor gemeenten met tekorten op het sociaal domein. Voor wat betreft de voeding van een fonds heeft de VNG ingestemd met het reserveren van een deel van de zogenaamde “rekenfout” middelen (namelijk 3 maal € 18 miljoen), mits het Rijk eenzelfde bedrag bijdraagt. De “rekenfout” middelen zijn het gevolg van een onjuiste berekening bij de overgang van middelen voor de Wet langdurige zorg van het Rijk naar gemeenten).

In verschillende bestuurlijke overleggen na de ALV van juni 2017 is met het vorige kabinet gesproken over de financieel nog openstaande punten. In deze overleggen werd duidelijk dat het vorige kabinet niet bereid was en/of mogelijkheden zag om tegemoet te komen aan de gemeentelijke standpunten. Daarna hebben wij onze punten opnieuw ingebracht bij de kabinetsformatie. Tijdens het gesprek van de voorzitters van de koepels van de decentrale overheden met de informateur en de formerende partijen zijn deze financiële punten nadrukkelijk onder de aandacht gebracht. Dit is nogmaals bevestigd in een brief aan informateur Zalm. In het Regeerakkoord is opgenomen dat het Rijk gedurende drie jaar (2018, 2019 en 2020) in totaal € 54 miljoen beschikbaar stelt voor het Transformatiefonds. Hiermee verdubbelt het nieuwe kabinet dus het al eerder beschikbare bedrag.

Ook tekortgemeenten (gemeenten die straks in aanmerking komen voor een bijdrage uit het Fonds tekortgemeenten) kunnen een beroep doen op het Transformatiefonds jeugd. In april is het IBP-programma ‘Zorg voor de Jeugd’ gepresenteerd door Rijk en gemeenten. Parallel aan de uitwerking van het Fonds tekortgemeenten worden de criteria voor het Transformatiefonds jeugd uitgewerkt en voorgelegd aan de betrokken VNG-commissies en het VNG-bestuur. Via de betrokkenheid van de VNG commissies zullen wij de relatie met het nog uit te werken Fonds tekortgemeenten bewaken. De VNG is van mening dat de transformatie jeugd een behoorlijke investering kan gebruiken. Wel moet het thema jeugd altijd worden gezien in relatie tot onderwijs en aansluiting van jeugd naar volwassenheid. Transformatie moet dus gaan over jeugd in relatie tot andere domeinen.

De VNG heeft steeds aangegeven dat met een Transformatiefonds jeugd een bijdrage kan worden geleverd aan het succesvol doorvoeren van de transformatie, maar dat er daarnaast aanvullend budget nodig is voor gemeenten met een stapeling van tekorten op het terrein van jeugd en Wmo. Tijdens de gesprekken over het IBP zijn vervolgens afspraken gemaakt om hiervoor een aparte voorziening te treffen (het Fonds tekortgemeenten, waarop later in deze verantwoording wordt teruggekomen).

Indexatie budgetten sociaal domein

In het Regeerakkoord is afgesproken om de zogenaamde “trap op, trap af systematiek” te handhaven en de ontwikkeling van het accres te koppelen aan de brede rijksuitgaven (inclusief zorguitgaven). Hiermee zijn er voor de toekomst vanaf 2020 goede afspraken gemaakt over de indexering van de budgetten. In de jaren tot 2020 (2018 en 2019) ontvangen gemeenten nog aparte loon- en prijsindexatie voor de budgetten sociaal domein. Deze wordt in het lopende jaar uitgekeerd (meicirculaire). Daarnaast keert het kabinet in diezelfde jaren volume-indexatie uit over de Wmo-budgetten. Over de volume-indexatie van het jeugdbudget bestaat er een verschil van inzicht tussen Rijk en VNG. Het Rijk keert in 2018 en 2019 geen volume-indexatie uit over de middelen Jeugd. Met

het IBP is wel afgesproken dat er in het kader van de overheveling naar de Algemene Uitkering een onderzoek zal worden uitgevoerd om de feitelijke uitgaven Jeugd bij gemeenten te objectiveren. Over de indexatie van de budgetten sociaal domein die niet overgaan naar de Algemene Uitkering worden nadere afspraken gemaakt in het BOFv van 23 mei 2018.

Ad 2. Aanpak motie BUIG

Periode voor de kabinetsformatie

Na de ALV van juni 2017 is er op verschillende momenten media-aandacht gegenereerd naar aanleiding van de aangenomen motie. Ook is de motie onder de aandacht gebracht van de vaste Kamercommissie SZW. In bestuurlijk overleg met staatssecretaris Klijnsma op 6 juli 2017 werd duidelijk dat het demissionaire kabinet niets kon en wilde betekenen voor gemeenten als het gaat om de middelen die gemeenten krijgen voor het betalen van de bijstandsuitkeringen (BUIG). De VNG heeft daarop, vanwege het grote tekort op het macrobudget, aangegeven zich niet langer medeverantwoordelijk te achten voor de doorontwikkeling van het verdeelmodel en de vaststelling van de individuele budgetten van gemeenten. Het besluit over de verdeling van de BUIG is aan de staatssecretaris gelaten.

De VNG is blijven inzetten op een adequaat macrobudget richting formatie en nieuw kabinet. Dit punt is meegenomen in het gesprek met de informateur en de vier onderhandelaars en in de brief aan de formateur over de 'losse eindjes in het sociaal domein'. Bij de eerste kennismaking op 9 november 2017 met staatssecretaris Van Ark heeft de VNG de problematiek rondom het tekort macrobudget BUIG aan de orde gesteld. Op 10 november 2017 was er een gesprek tussen diverse leden van de VNG-commissies Werk & Inkomen en de VNG-commissie Financiën met het CPB over de raming van het macrobudget. Hieruit kwam dat de CPB-rekenregel op zich goed in elkaar zit, maar dat aan inzichtelijkheid kan worden gewonnen bij de inschattingen van beleidseffecten door SZW. Afgesproken is ambtelijk te verkennen hoe dat verbeterd kan worden. De VNG delegatie heeft in het bestuurlijk overleg met het ministerie van SZW van 30 november 2017 het tekort macrobudget BUIG besproken met staatssecretaris Van Ark. Tijdens dit overleg is afgesproken om gezamenlijk de feiten op een rij te zetten en op basis daarvan nader door te spreken. Op 15 december 2017 was het BUIG-tekort een belangrijk onderdeel van de VNG-brief aan de Tweede Kamer over de SZW begrotingsbehandeling. Daarin verwijzen wij ook naar het onderzoek dat Divosa heeft laten doen naar de BUIG-budgetten.

Na de kabinetsformatie: het Interbestuurlijk Programma (IBP):

In het Regeerakkoord geeft het kabinet aan te willen komen tot programmatische afspraken met de decentrale overheden om een aantal maatschappelijke problemen gezamenlijk aan te pakken. Na de kabinetsformatie zijn hierover gesprekken gestart tussen het kabinet en de koepels. In de onderhandelingen over het IBP heeft het VNG bestuur een tegemoetkoming van het kabinet in de problematiek van de tekorten sociaal domein als randvoorwaarde gesteld. Het bestuur heeft deze problematiek in de eindfase van de gesprekken over het IBP beperkt tot vier kwesties: een fonds voor stapeling van tekorten (naast het eerder genoemde Transformatiefonds), financiële tekorten BUIG, overgang middelen jeugd en inperken van open einde regelingen. Op deze punten zijn afspraken gemaakt tussen het kabinet en de decentrale overheden. In deze afspraken hebben het kabinet en de VNG moeten geven en nemen. Hierna volgt een overzicht van de afspraken op deze vier kwesties.

De vier afspraken met het kabinet:

1. Fonds tekortgemeenten: In de afspraken met het kabinet is besloten om een Fonds tekortgemeenten te creëren om gemeenten met een stapeling van tekorten op het terrein van jeugd en Wmo in het jaar 2017 deels te compenseren. Het gaat in totaal om een bedrag van € 200 miljoen, waarvan € 100 miljoen door het Rijk ter beschikking wordt gesteld en € 100 miljoen uit het gemeentefonds afkomstig is. Aan de ALV stellen wij voor om in te stemmen met een uitname uit het gemeentefonds van € 100 miljoen en met de criteria en de governance voor het fonds, zoals omschreven in bijlage 2.
2. Overgang middelen jeugd: Er komt een onderzoek naar de overgang van de jeugd middelen naar de Algemene Uitkering (AU). Het is niet gelukt om in de onderzoeksopdracht ook onderzoek naar het macrobudget expliciet op te nemen. Wel is voorkomen dat het kabinet nu al vastlegt dat aan het macrobudget niet zal worden getornd. Daarmee kunnen wij het punt op tafel houden en op een later moment (in ieder geval bij het beschikbaar komen van de onderzoeksresultaten) opnieuw onder de aandacht brengen.
3. BUIG-advies: De ROB is verzocht om advies uit te brengen. De VNG heeft ingezet op een zo breed mogelijk onderzoek, zonder voorwaarden vooraf. Op 12 maart jl. was een bestuurlijk overleg van VNG met staatssecretaris Van Ark. De opdrachtformulering aan de ROB is hiervoor geagendeerd. Het kabinet wil als centrale vraag de “prikkelwerking” van het objectief verdeelmodel laten onderzoeken en niet expliciet de toereikendheid van het macrobudget. In het overleg is geen overeenstemming met het kabinet bereikt over de opdrachtformulering. Er is op 5 april jl. een brief gestuurd aan het kabinet waarin de visie van het VNG-bestuur op de opdrachtformulering aan de ROB is verwoord. Een afschrift van deze brief is verspreid onder de leden.
Op 11 april jl. heeft staatssecretaris Van Ark, mede namens de voorzitter van de VNG, de adviesaanvraag aan de ROB gestuurd. Het onderzoek van de ROB is gestart met “de brede blik”. In het meest optimistische scenario rond de ROB zijn advies medio juni 2018 af. Zowel het ministerie van SZW als de VNG worden lopende het onderzoek geïnformeerd over de voortgang. Op basis van die informatie spreken het ministerie van SZW en de VNG elkaar op het BO van 7 juni a.s., waar de eerste beelden worden gewisseld en nader proces besproken. Naar verwachting resulteert het Rob-onderzoek in handvatten om de wijze waarop het macrobudget wordt vastgesteld te verbeteren. Dat zal de VNG inbrengen voor bestuurlijk overleg met als doel om te bereiken dat financiering van deze omvangrijke wettelijke taak beter aansluit bij de feitelijke lasten van gemeenten.
4. Beperken financiële consequenties open einde regelingen: Een laatste belangrijk knelpunt betreft het beperken van negatieve financiële consequenties voor gemeenten bij de zogenaamde openeinderegelingen. Dit betreft regelingen rond het abonnementstarief en bewindvoering. Ook voor dit punt hebben we aandacht gevraagd bij het kabinet. Voor bewindvoering zijn de kosten in veel gemeenten de afgelopen jaren fors opgelopen. Gemeenten hebben die zelf moeten opvangen, daarvoor zijn geen extra middelen beschikbaar gekomen van het Rijk. Het kabinet wil de verdere groei van de bewindvoeringskosten beteugelen. Over het abonnementstarief zijn wij in gesprek met het Rijk. Onderwerp van gesprek is onder meer het uitzonderen van het abonnementstarief van woningaanpassingen in 2019 en de mogelijke invoering van een ‘eigen kracht toets’. Hiermee zou de gemeente kunnen beoordelen of een cliënt ook financieel gezien zelf in staat is om een voorziening te regelen.

Voorstel criteria en governance fonds tekortgemeenten

Bijlage 2 bij ledenbrief Verantwoording moties sociaal domein, inclusief voorstellen ten behoeve van een Fonds tekortgemeenten

Inhoud

Criteria op hoofdlijnen	10
Criteria	10
Governance	10
Overwegingen en achtergronden criteria	12
Proces om tot dit ALV-voorstel te komen	12
Criteria op verschillende thema's	12
Scope	13
Grondslag	13
Peiljaren	14
Significantie	15
Compensatie	16
Eigen verantwoordelijkheid	17
Publicatiemoment	17
Technische toelichting en nadere uitwerking criteria	18
Proces van aanvragen	18
Opbouw van het format	18
Inkomsten	18
Uitgaven: algemeen	19
Overdrachten	19
Inkoop en subsidie	20
Loonkosten	21
Overhead	22
Overige uitgaven	22
Totaaloverzicht	22
Rekenmethode	22

Criteria op hoofdlijnen

Criteria

Onderwerp	Voorstel
Scope	De uitkeringen Jeugd en Wmo (zowel begeleiding als beschermd wonen) in de Integratie Uitkering Sociaal Domein (IU SD).
Grondslag	De opgevoerde uitgaven moeten aansluiten bij de scope qua inkomsten. De bewijslast hiervoor wordt bij de gemeente gelegd: gemeenten moeten bij hun aanvraag voor middelen uit het fonds tekortgemeenten overtuigend duidelijk maken dat er sprake is van nieuwe kosten op Wmo en jeugd voortvloeiend uit de decentralisaties.
Peiljaren	Er wordt uitgegaan van het gecumuleerde tekort (inkomsten – uitgaven) van 2016 en 2017.
Significantie	De significantie van een tekort wordt bepaald door het tekort te vergelijken met de omvang van de uitkeringen die binnen scope zijn. Een gecumuleerd tekort boven een drempel van €20 per inwoner per jaar bepaald bedrag per inwoner wordt als significant aangemerkt (dus in totaal € 40 over de periode 2016-2017).
Compensatie	In beginsel wordt het volledige significante tekort gecompenseerd. In het geval dat het beroep op het fonds tekortgemeenten de omvang ervan overstijgt, wordt een staffel gehanteerd, waardoor gemeenten met grotere tekorten relatief meer compensatie ontvangen.
Eigen verantwoordelijkheid	Er wordt geen inhoudelijke toets uitgevoerd op het gevoerde beleid van een gemeente, vanwege het eenmalige karakter van het fonds.
Publicatiemoment	Er wordt gekoerst op officiële publicatie in de decembercircular, maar informeel worden gemeenten al rond 1 november geïnformeerd over de verdeling.

Governance

ALV, VNG-bestuur en commissie

De ALV van de VNG zal als hoogste orgaan binnen de vereniging stemmen over het ter beschikking stellen van €100 miljoen vanuit het accres en over de criteria voor gemeenten die in aanmerking komen voor het fonds. Deze €100 miljoen vraagt een bijdrage van alle gemeenten, en daarom is het noodzakelijk en logisch dat alleen de ALV daarover kan besluiten.

Na de besluitvorming in de ALV is het VNG-bestuur de partij die bewaakt of de toekenning van de middelen geschiedt binnen de kaders die door de ALV zijn vastgesteld. Dit betekent dat het VNG-bestuur de verdeling van de middelen zal vaststellen in de bestuursvergadering van 1 november, voordat de bedragen per gemeente aangeleverd zullen worden bij BZK om de middelen in de decembercircular te presenteren en daadwerkelijk aan gemeenten over te maken.

Voor het beoordelen van de aanvragen van gemeenten voor middelen uit het fonds tekortgemeenten wordt een onafhankelijke commissie in het leven geroepen. Deze commissie handelt in opdracht van het VNG-bestuur. Op die manier wordt de beoordeling van aanvragen in onafhankelijke handen belegd.

De commissie zal bestaan uit drie leden, de samenstelling is besproken in het VNG-bestuur. Als de commissie geheel is samengesteld, zal dit aan de leden worden bekend gemaakt.

Werkwijze commissie en secretariaat

Er zal een secretariaat gevormd worden dat de commissie ondersteunt. Dit secretariaat beantwoordt binnengekomen vragen van gemeenten en doet een voorstel voor beoordeling van de

binnengekomen aanvragen bij de commissie. Het beoordelen van de aanvragen heeft een behoorlijk technisch karakter. Het secretariaat zal toegerust zijn om een eerste beoordeling te kunnen doen. De commissie zal in een aantal vergaderingen de eerste beoordeling vanuit het secretariaat toetsen, en een uitspraak doen bij vragen vanuit het secretariaat (bijvoorbeeld over keuzes die gemeenten hebben gemaakt in het toerekenen van kosten).

Planning en tijdsbesteding

Als de ALV op 27 juni a.s. instemt met dit voorstel, kunnen gemeenten starten met het voorbereiden van een aanvraag. De deadline voor het indienen van aanvragen bij de commissie wordt 15 september a.s. Op 1 november a.s. besluit het VNG-bestuur op voordracht van de commissie over de verdeling. Dat betekent dat het gros van het werk van de commissie tussen 15 september en 1 november plaatsvindt.

Waarborgen in procedure

De commissie moet erop kunnen vertrouwen dat gemeenten een aanvraag doen op basis van volledige en juiste informatie. Om dit te waarborgen geldt er een sanctie als blijkt dat niet aan deze voorwaarde wordt voldaan. In het geval dat gemeenten niet al hun inkomsten opvoeren bij het doen van een aanvraag waardoor het tekort in feite te hoog wordt ingeschat, tellen de inkomsten die niet zijn gemeld dubbel mee. Deze sanctie leidt tot een lagere uitkering uit het fonds tekortgemeenten voor de desbetreffende gemeente.

Individuele gemeenten en eventuele onjuistheden

Het VNG-bestuur zal vaststellen of de commissie zijn taken in overeenstemming met de criteria en procedure heeft uitgevoerd, en neemt in dat geval het advies van de commissie voor de verdeling over. Gemeenten die een aanvraag hebben ingediend krijgen een individuele terugkoppeling of ze in aanmerking komen en wat de hoogte is van dat bedrag, voordat het VNG-bestuur het resultaat op 1 november vaststelt. Indien naar oordeel van een gemeente de commissie de afgesproken regeling onjuist heeft toegepast, dan kan ze dat bij de commissie aangeven en zal de commissie dat in het advies aan de VNG-commissie meegeven.

De commissie streeft er naar om door een zorgvuldige werkwijze te voorkomen dat dit nodig is. De verdeling over gemeenten wordt door het VNG-bestuur na de vergadering van 1 november bekend gemaakt om te worden opgenomen in de decembercirculaire 2018.

Overwegingen en achtergronden criteria

Proces om tot dit ALV-voorstel te komen

De afspraken met het kabinet over het Fonds tekortgemeenten zijn gemaakt parallel aan de voorbereiding van het IBP in februari. Deze afspraak maakt echter geen deel uit van het IBP. Vanaf maart is gewerkt aan voorstellen voor mogelijke criteria, de voor- en nadelen van verschillende sets van criteria inzichtelijk te maken en te komen tot een integraal en samenhangend voorstel. Bij het ontwikkelen van dat voorstel is de VNG ondersteund door adviesbureau Andersson Elffers Felix (AEF).

Dit voorstel is tot stand gekomen op basis van de input van een meedenkgroep die bestond uit 22 gemeenten. Alle leden van het financieel platform van de NDSB en de financiële klankbordgroep Wmo en jeugd van de VNG hebben een uitnodiging ontvangen om deel te nemen. Daarnaast is ervoor gezorgd dat verschillende typen gemeenten (klein/groot, tekort/overschot) vertegenwoordigd waren in de meedenkgroep en zijn specifiek enkele gemeentelijke controllers benaderd. Op die manier is geborgd dat verschillende perspectieven in de meedenkgroep aanwezig waren.

Ook is op een aantal momenten in het proces gezorgd voor betrokkenheid van het VNG-bestuur, de VNG-commissies Financiën, Werk & Inkomen en Gezondheid & Welzijn en de subcommissie Jeugd. Deze commissies hebben medio april schriftelijk of mondeling kunnen reageren op een eerste voorstel, waarna het VNG-bestuur het voorstel op hoofdlijnen heeft bekrachtigd. In mei is vervolgens gewerkt aan een verdere uitwerking van het voorstel, dat op 24 mei in het VNG-bestuur is vastgesteld.

Criteria op verschillende thema's

De keuzes rond het fonds tekortgemeenten zijn gecategoriseerd in acht thema's:

- **Scope:** welke inkomsten tellen mee in de bepaling van de tekorten?
- **Grondslag:** welke uitgaven tellen mee in de bepaling van de tekorten?
- **Peiljaar:** welke jaren worden meegenomen in de tekortenberekening en op welke manier?
- **Significantie:** wanneer wordt een tekort als significant aangemerkt?
- **Compensatie:** tot welk bedrag worden gemeenten gecompenseerd?
- **Eigen verantwoordelijkheid:** in hoeverre wordt het gevoerde beleid van gemeenten inhoudelijk getoetst?
- **Publicatiemoment:** is het haalbaar om met de gekozen toetsing de verdeling in de septembercirculaire te publiceren?

Bij het maken van keuzes op deze thema's is steeds gezocht naar criteria die **rechtvaardig, eenvoudig en werkbaar** zijn. Punt van aandacht daarbij is dat criteria zijn geformuleerd met het oog op een eenmalige compensatie voor gemeenten met zeer grote tekorten, maar dat voor een eventueel structureel vangnet een ander gesprek gevoerd zou moeten worden.

De redenering achter de gemaakte keuzes wordt in de rest van dit stuk uitgewerkt. Daarbij wordt de gemaakte keuze beschreven, en wordt er een beknopte argumentatie gegeven voor de keuze. Daarbij wordt in de meeste gevallen tevens beschreven welke mogelijke alternatieven zijn afgewogen.

Scope

De scope is de uitkeringen Jeugd en Wmo (zowel begeleiding als beschermd wonen) in de Integratie Uitkering Sociaal Domein (IU SD).

De achtergrond van deze keuze is dat het fonds tekortgemeenten gebruikt zou moeten worden voor het compenseren van gemeenten met tekorten op **nieuwe taken en verantwoordelijkheden** in het sociale domein. Het gaat daarbij om tekorten van individuele gemeenten ten gevolge van onzekerheden rond verdeelmodellen en uitgaven rond de decentralisatie: een Fonds tekortgemeenten dat gevuld wordt uit het gemeentefonds kan niet gebruikt worden om knelpunten op macroniveau op te lossen.

Besproken scenario's. In het proces is voor verschillende uitkeringen besproken of ze meegenomen zouden moeten worden in de bepaling van het tekort. De overwegingen om andere uitkeringen niet mee te nemen, zijn hieronder kort samengevat.

- Het **participatiebudget in de IU SD** bestaat grotendeels uit oude taken: de WSW en re-integratie van de bestaande doelgroep. Het budget voor de nieuwe taken neemt toe, maar is nu nog zeer beperkt (3% van het participatiebudget in 2017). Omwille van eenvoud kan dit beperkte bedrag buiten scope blijven. Daarnaast hebben gemeenten meer sturingsmogelijkheden op deze uitgaven dan die van Wmo en jeugd.
- Veel gemeenten hebben te maken met tekorten op de **gebundelde uitkering (voorheen BUIG)**. Om verschillende redenen is ervoor gekozen om deze buiten de scope te houden:
 - Het betreft geen nieuwe taken.
 - Het is onzuiver om de gebundelde uitkering, een specifieke uitkering via SZW, te betrekken in deze discussie, die betrekking heeft op het gemeentefonds.
 - Het voornaamste probleem met de gebundelde uitkering is een macrovraagstuk, dat niet opgelost kan worden met een fonds tekortgemeenten.
 - Er bestaat al een vangnetregeling voor de gebundelde uitkering.
 - Het meenemen van verschillende uitkeringen is onnodig ingewikkeld.
- **Wmo huishoudelijke hulp** betreft een oude taak. De macrokorting raakt alle gemeenten in gelijke mate, dus wordt niet meegenomen in de bepaling van de tekorten.
- **Maatschappelijk opvang (MO) en vrouwenopvang (VO)** zijn oude taken, en vallen daarom buiten de scope. Wel is rond de decentralisatie budget aan deze uitkeringen toegevoegd voor de begeleiding die plaatsvond in de MO en VO en vóór 2015 gefinancierd werd vanuit de AWBZ. Omwille van eenvoud wordt dit budget niet meegenomen.
- De **sociale clusters in de algemene uitkering (AU)** beslaan een breed gebied, waarvan een deel te maken heeft met de decentralisaties, maar een deel ook niet. Bovendien is een groot deel van deze clusters al meer dan een decennia niet herijkt, waardoor ze slecht aansluiten op de kosten die gemeenten hiervoor historisch maken. Deze blijven daarom buiten scope.

Grondslag

De opgevoerde uitgaven moeten aansluiten bij de scope qua inkomsten. De bewijslast hiervoor ligt bij de gemeente: gemeenten moeten bij hun aanvraag voor middelen uit het fonds tekortgemeenten overtuigend duidelijk maken dat er sprake is van nieuwe kosten op Wmo en jeugd voortvloeiend uit de decentralisaties.

Voor deze grondslag bestond veel steun tijdens het gevolgde proces. De reden daarvoor is dat het veel inzet van gemeenten vraagt om tot een eenduidige afbakening te komen die voor alle gemeenten geldig is: het sociale domein is in verschillende gemeenten immers op zeer uiteenlopende manieren georganiseerd, en ook bijbehorende kosten worden op verschillende posten geboekt. In tegenstelling tot een onderzoek voor een structureel verdeelmodel, waarbij vergelijkbaarheid cruciaal is, kunnen gemeenten er voor het fonds tekortgemeenten voor kiezen bepaalde kosten niet op te voeren, bijvoorbeeld omdat het ze teveel capaciteit kost om aan te tonen dat deze kosten binnen de scope van het fonds vallen. Deze keuze zorgt er dus voor dat gemeenten zelf kunnen kiezen hoeveel capaciteit zij aan een aanvraag willen besteden. Uiteraard wordt de onderbouwing wel streng getoetst.

***Illustratie.** Bovenstaande keuze betekent bijvoorbeeld dat gemeenten kosten kunnen opvoeren voor fte's die zij in het kader van de decentralisatie toegevoegd hebben aan hun backoffice, mits zij dat overtuigend kunnen aantonen. Een gemeente die dit niet terug kan zoeken, of geen capaciteit vrij wil maken voor een dergelijke uitzoekklus, is met deze keuze niet verplicht om zo diep de cijfers in te duiken.*

Een uitzondering hierop is de omgang met overhead. Om ingewikkeld rekenwerk en bijbehorende discussies te voorkomen, wordt op de totale werkgeverslasten van medewerkers die bij de gemeente in dienst zijn een standaard overheadpercentage van 32% gerekend. Dit is conform het gemiddelde dat uit onderzoek blijkt.

Besproken scenario's. Tijdens het proces zijn verschillende opties besproken. Hieronder is per alternatieve optie kort weergegeven waarom deze niet gekozen is.

- **Op basis van lv3-gegevens** is geen afbakening te maken die aansluit bij een combinatie van uitkeringen uit het gemeentefonds die beantwoordt aan het doel van het fonds tekortgemeenten. Generieke toerekeningen per gemeente doen geen recht aan de variëteit tussen gemeenten en geven daarmee geen zuiver beeld.
- Een andere optie was om **de bewijslast bij gemeente te leggen en te sturen op vergelijkbaarheid**. Dit zou echter een onnodig hoge werkdruk bij gemeenten leggen omdat er in zo'n scenario geen keuzemogelijkheid is voor gemeenten om bepaalde posten niet in detail te onderbouwen als dit bovenmatig veel capaciteit vraagt.

Peiljaren

We gaan uit van het gecumuleerde tekort (inkomsten – uitgaven) van 2016 en 2017.

Tijdens het proces kwam veel steun naar voren voor het uitgangspunt dat het om gecumuleerde tekorten over meerdere jaren moet gaan: een overschot in één jaar kan een tekort in een ander jaar immers compenseren. Ook bestond veel steun voor het uitgangspunt dat het tekort gebaseerd moet zijn op gerealiseerde cijfers die vastgelegd zijn in jaarrekeningen (en dus niet op begrote cijfers).

Besproken scenario's. Het belangrijkste discussiepunt was of 2015 meegenomen moest worden of niet. Uiteindelijk ging de voorkeur ernaar uit alleen de jaren 2016 en 2017 mee te nemen. Daarvoor bestaan verschillende redenen:

- Het financieel resultaat van 2015 bevat vaak de nodige pech/opstartproblemen, die een eenmalig karakter hebben en over het algemeen al opgelost zijn.

- De verwachting is dat de onderbouwing van het tekort in 2015 erg lastig zal zijn vanwege gebrekkige gegevens over dat jaar. Het meenemen van 2015 is dus niet werkbaar.

Significantie

De significantie van een tekort wordt bepaald door het gecumuleerde tekort op de uitkeringen binnen de scope te vergelijken met de gehele omvang van de uitkeringen die binnen scope zijn. Een tekort wordt als significant aangemerkt als het hoger is dan €20 per inwoner per jaar (dus in totaal €40 voor de periode 2016-2017).

Er geldt een drempel waarboven een tekort significant is, die uitgedrukt is als een tekort per inwoner. Deze werkwijze zorgt ervoor dat zowel kleine als grote gemeenten aanspraak kunnen maken op het fonds, en dat de mate waarin een tekort op de gemeente drukt bepalend is voor de compensatie. Het tekort onder de drempelwaarde is voor rekening van de gemeente, en kan gezien worden als het eigen risico van gemeenten. De gemeenten die tekorten op één budget (ten dele) compenseren met overschotten op een ander budget, komen minder snel in aanmerking voor gelden uit het fonds.

Voor het bepalen van de drempelwaarde is aangesloten bij twee gebruikelijke drempels: het eigen risico voor het BUIG-budget en de acceptabele herverdeeleffecten in het gemeentefonds.

- Enerzijds is gekeken naar de drempel voor het vangnet voor het BUIG-budget. Deze is 5% volledig eigen risico en tussen de 5% en 12,5% een gedeeltelijk eigen risico. Omgerekend naar een landelijk bedrag per inwoner betekent de drempelwaarde van BUIG een eigen risico van gemiddeld € 21 per inwoner, en het totaal eigen risico van gemiddeld € 30 per inwoner.
- Anderzijds is er de veelgebruikte grens van € 15 per inwoner die in het gemeentefonds gehanteerd wordt als acceptabel herverdeeleffect per jaar. Een belangrijk verschil met het BUIG-budget is dat deze herverdeeleffecten structureel zijn, terwijl de BUIG-tekorten per gemeente volgens de beleidstheorie incidenteel zouden moeten zijn.
- Gezien de uitzonderlijke tekorten waar het fonds tekortgemeenten voor bestemd is, wordt een eigen drempel (en dus eigen risico) van € 20 per inwoner per jaar gehanteerd. Over de twee jaren gecombineerd moet het tekort dus € 40 per inwoner bedragen. Het gecombineerde tekort in twee jaar bepaalt de significantie, een tekort van minimaal € 20 euro per inwoner hoeft niet in beide jaren op te treden.

Besproken scenario's. We bespreken onderstaand kort waarom alternatieve scenario's niet gekozen zijn.

- Aanvankelijk is overwogen om **een procentueel tekort** ten opzichte van de inkomsten leidend te laten zijn. Dit zou er echter toe leiden dat gemeenten met veel inkomsten (bijvoorbeeld omdat zij centrumgemeente beschermd wonen zijn of door veel sociaaleconomische problematiek) relatief grotere tekorten moeten hebben voor zij in aanmerking komen voor het fonds tekortgemeenten. Dit wordt onderstaand geïllustreerd met een rekenvoorbeeld.

Illustratie. *Neem twee gemeenten, ieder met ca 50.000 inwoners. De inkomsten van gemeente A bedragen € 15 mln, die van gemeente B € 25 mln¹. Als beide gemeenten een tekort van 10% hebben, komt gemeente A € 30 per inwoner tekort, terwijl gemeente B te maken heeft met een tekort van € 50*

¹ Deze variatie komt daadwerkelijk voor onder gemeenten van rond de 50.000 inwoners en wordt veroorzaakt door verschillen in sociaaleconomische problematiek en historische kosten die tot uiting komen in de verdeelmodellen.

per inwoner: een veel grotere opgave. Door uit te gaan van tekorten per inwoner, is het mogelijk aan deze opgave tegemoet te komen, en gemeente B meer te compenseren dan gemeente A.

- Er is expliciet gekozen om niet een **apart tekort per uitkering** te berekenen. Door het totaal van de tekorten als uitgangspunt te nemen, komt de stapeling van tekorten waarmee bepaalde gemeenten kampen het beste tot uitdrukking. Op die manier komen gemeenten in aanmerking die in totaal een groot tekort hebben, en is het niet relevant of dit tekort volledig veroorzaakt wordt door jeugd of in gelijke mate door jeugd en Wmo.
- Er is voorgelegd of de **financiële positie** van gemeenten meegenomen moet worden in de berekening. Hiervoor is niet gekozen, om twee redenen:
 - Gemeenten die jaren goed beleid hebben gevoerd en daardoor een goede financiële positie hebben, moeten hier niet voor gestraft worden.
 - Het is lastig om de financiële positie van een gemeente eenduidig te bepalen op een manier die relevant is voor de tekorten in het sociaal domein. Daardoor is het niet werkbaar om de financiële positie mee te nemen.
- Een andere optie is om **het verschil tussen historische en objectieve verdeelmodellen** mee te laten wegen. De reden dat hier niet voor gekozen is, is dat er voor sommige gemeenten forse onvolkomenheden in het historische budget zaten, waardoor het verschil tussen historisch en objectief budget niet representatief is voor de opgave van de gemeente.

Compensatie

Het volledige significante tekort (het tekort boven de drempelwaarde) wordt gecompenseerd. In het geval dat het beroep op het fonds tekortgemeenten de omvang ervan overstijgt, wordt een staffel gehanteerd, waardoor gemeenten met grotere tekorten relatief meer compensatie ontvangen.

Het meest eenvoudige criterium voor de compensatie is om aan te sluiten bij de significantie: het volledige bedrag boven de drempel wordt dan gecompenseerd. In het geval dat het budget van het fonds ontoereikend is voor alle tekorten, is het gezien de achtergrond van het fonds tekortgemeenten echter van belang dat gemeenten met de grootste tekorten meer worden gecompenseerd. Vandaar het voorstel om in dat geval een staffel in te voeren: tot een dynamisch bepaald bedrag per inwoner wordt 50% gecompenseerd, daarboven 100%. De staffel wordt alleen toegepast als het beroep op het fonds de omvang overstijgt en in dat geval wordt het grensbedrag zo bepaald dat het budget precies wordt uitgeput.

Als ook na toepassing van een staffel van 50% het beroep op het fonds tekortgemeenten de omvang nog overstijgt, zal de onafhankelijke commissie zich hierop beraden en een advies uitbrengen aan het VNG-bestuur hoe hiermee om te gaan.

Als alternatief is het **scenario besproken** waarin bij ontoereikend budget de middelen naar rato verdeeld worden. Dit zou tot gevolg hebben dat de gemeenten met de grootste tekorten een onevenredig groot tekort houden ten opzichte van gemeenten met kleinere tekorten, wat juist niet het doel is van het fonds tekortgemeenten.

Eigen verantwoordelijkheid

Er wordt geen inhoudelijke toets uitgevoerd op het gevoerde beleid van een gemeente.

Tijdens het ontwikkelen van het voorstel kwam duidelijk naar voren dat een inhoudelijke toets op het gevoerde beleid van gemeenten niet wenselijk en ook niet werkbaar is. De ingebouwde drempelwaarde en het eenmalige karakter van de compensatie borgen voldoende dat gemeenten hun verantwoordelijkheid nemen.

De mogelijkheden van een inhoudelijke toets op de kwaliteit van gemeentelijk beleid zijn verkend, maar al snel is geconcludeerd dat dit niet werkbaar is. Voor een dergelijke toets zijn criteria nagenoeg niet vast te stellen, aangezien er zelfs nu nog onvoldoende duidelijk is wat 'goed' beleid is in het sociaal domein. Zo zijn er zeer verschillende beelden over de optimale omvang en positionering van wijkteams. Er is nog een optie besproken om een verbeterplan te vragen dat goedgekeurd is door de gemeenteraad. Dit werd als niet passend gezien voor een eenmalige compensatie, aangezien sowieso van gemeenten verwacht kan worden dat zij inzetten op verbeteringen. Bovendien is een proces waarin goedkeuring van de raad wordt gevraagd lastig te realiseren binnen de planning.

Wel kwam expliciet tijdens de ontwikkeling van dit voorstel het signaal naar voren dat het eenmalige karakter van de compensatie uit het fonds tekortgemeenten een belangrijke reden is dat een dergelijke toets niet uitgevoerd hoeft te worden. Bij een structureel vangnet zou de afweging hierover mogelijk anders uitvallen.

Publicatiemoment

Er wordt gekoerst op officiële publicatie in de decembercirculaire, maar informeel worden gemeenten al rond 1 november geïnformeerd over de verdeling.

Door te richten op de decembercirculaire, komt er minder druk op de zomerperiode, hebben gemeenten wat meer tijd om aan te leveren, en heeft de commissie meer tijd om zijn werk zorgvuldig uit te voeren. Door de verdeling informeel wel al op 1 november te communiceren, hebben gemeenten tijdens de begrotingsbehandeling 2019 in de verschillende gemeenteraden wel al inzicht hebben in de middelen die zij kunnen verwachten uit het fonds tekortgemeenten.

Technische toelichting en nadere uitwerking criteria

In dit hoofdstuk worden de criteria waar nodig verder uitgewerkt. Het hoofdstuk bevat vooral informatie die van belang is voor het indienen van een aanvraag.

Proces van aanvragen

Gemeenten worden geacht hun aanvraag in te dienen met een standaard format in Excel. In dit format is ruimte voor toelichting en onderbouwing. Ook kunnen andere bewijsstukken meegestuurd worden. De aan te leveren informatie en onderbouwing wordt in dit hoofdstuk samengevat. Aan het eind van het hoofdstuk wordt toegelicht hoe de compensatie berekend wordt.

Na goedkeuring door de ALV zal er een speciale pagina worden ingericht op de website van de VNG waar gemeenten alle informatie kunnen vinden voor het doen van een aanvraag, inclusief antwoorden op veel gestelde vragen.

Opbouw van het format

Het format bestaat uit de volgende onderdelen:

- Inkomsten
- Overdrachten
- Inkoop en subsidie
- Loonkosten
- Overige uitgaven
- Totaaloverzicht

Onderstaand worden de verschillende onderdelen toegelicht, waarbij ook de rekenregels toegelicht worden.

Inkomsten

In het inkomstenonderdeel dienen gemeenten hun inkomsten over 2016 en 2017 op te geven over het sociale domein. Hiervoor zijn de volgende vaste posten opgenomen:

- **Inkomsten uit de IU SD.** Hierbij worden de uitkeringen jeugd en Wmo (incl. beschermd wonen) voor 2016 en 2017 ingevuld. Het gaat daarbij om de actuele stand van deze uitkeringen.
- **Inkomsten uit eigen bijdragen.** Dit betreft in beginsel uitsluitend de eigen bijdragen voor de nieuwe taken Wmo. De eigen bijdrage voor beschermd wonen is apart inzichtelijk in de CAK Wmo-monitor² waar alle gemeenten toegang toe hebben, en dient dus opgegeven te worden. Eigen bijdragen voor nieuwe en oude taken ambulante ondersteuning kunnen echter niet uitgesplitst worden. Daarom wordt een percentage van de totale inkomsten uit de eigen bijdrage voor ambulante ondersteuning genomen. Dit percentage wordt bepaald door de totale kosten van de nieuwe taken te delen door de totale kosten van het Wmo-maatwerk.
- **Inkomsten uit overdrachten van andere gemeenten.** Er zijn gevallen waarbij gemeenten inkomsten ontvangen van andere gemeenten. Voorbeelden hiervan zijn:
 - Overdrachten op grond van regionale solidariteit/**risicoverevening jeugd**.

² <https://www.wmo-monitor.nl/>
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

- Overdrachten op grond van regionale solidariteit/**risicoverevening Wmo**. Hieronder vallen ook overdrachten van en naar centrumgemeenten in het kader van overschotten of tekorten beschermd wonen, die in een aantal regio's gedeeld worden over de regio (zie voor verdere toelichting 'Overdrachten').
- Inkomsten voor de **uitvoering van regionale taken**, zoals een inkoopbureau of coördinatie voor zover dit niet met gesloten beurzen gebeurt. Uiteraard dient het wel alleen nieuwe taken te betreffen.
- **Overige inkomsten** moeten apart opgenomen worden.

Het is van belang dat het onderdeel inkomsten volledig en naar waarheid gevuld is: als inkomstenposten missen of niet goed ingevuld zijn, kan dit consequenties hebben voor de beoordeling van de aanvraag.

Uitgaven: algemeen

De opgevoerde uitgaven moeten aansluiten bij de scope qua inkomsten. Gemeenten moeten bij hun aanvraag voor middelen uit het fonds tekortgemeenten overtuigend duidelijk maken dat er sprake is van nieuwe kosten op Wmo en jeugd voortvloeiend uit de decentralisaties en in 2016 en 2017 gemaakt zijn. Daarbij geldt de volgende afbakening:

- 'Overloopposten' uit 2015 mogen niet worden opgenomen, aangezien deze veelal samenhangen met onzekerheid in de inschattingen destijds.
- Voor de inschatting van de totale kosten voor 2016 en 2017 wordt in beginsel een goedgekeurde jaarrekening als bron gebruikt.
- De inschatting van kosten uit 2017 die nog in 2018 betaald moeten worden, moet door een accountant zijn goedgekeurd (normaal gesproken gebeurt dit in de jaarrekening).

Voor de uitgaven geldt dat gemeenten ervoor kunnen kiezen om bepaalde kosten niet op te voeren, bijvoorbeeld omdat het teveel werk is om de uitsplitsing en onderbouwing zuiver te krijgen. Ook is het mogelijk om te onderbouwen dat het opgevoerde bedrag een ondergrens van het werkelijke bedrag is. Wel dient de onderbouwing en toelichting bij de opgevoerde kosten volledig en correct te zijn.

Een volledige onderbouwing van alle kosten die de gemeente gemaakt heeft, kan complex zijn. Dit geldt vooral waar oude en nieuwe taken door elkaar lopen, of de kosten voor taken die door de gemeente zelf uitgevoerd worden. Bij de toelichting van de betreffende onderdelen staan voorbeelden van posten die opgenomen kunnen worden en mogelijke onderbouwing. Gemeenten kiezen echter zelf hoeveel capaciteit ze besteden aan het opgeven van kostenposten. Voor relatief kleine kostenposten waarvoor de onderbouwing veel tijd kost, kan het handiger zijn om de betreffende kosten niet op te voeren.

Overdrachten

Er zijn verschillende typen overdrachten tussen gemeenten in het kader van de decentralisaties. Deze zijn ook al genoemd bij het onderdeel Inkomsten. Voor de uitgaven geldt dezelfde afbakening. Neem bij de uitgaven voor iedere gemeente aparte bedragen op.

Voor **beschermd wonen** gaan verschillende regio's op verschillende manieren om met overschotten en tekorten (zoals ook bij jeugd verschillende regio's verschillend met regionale risicoverevening

omgaan). Het fonds tekortgemeenten volgt de daadwerkelijke uitgaven van gemeenten. Dat houdt het volgende in:

- Bij regio's waar geen nadere afspraken zijn over de overschotten of tekorten beschermd wonen, tellen deze mee voor het saldo van de betreffende centrumgemeente, en hebben zij geen invloed op de regiogemeenten.
- Bij regio's waar tekorten en overschotten over de regio verdeeld worden, worden de daadwerkelijke overdrachten tussen gemeenten opgenomen, zowel bij de inkomsten als bij de uitgaven. Deze bedragen moeten onderbouwd worden middels de jaarrekening.
- Bij regio's waar afgesproken is dat overschotten bij de centrumgemeente blijven, maar wel in een bestemmingsreserve beschermd wonen landen, tellen de overschotten mee bij de centrumgemeente, tenzij op basis van een juridisch bindende afspraak aannemelijk kan worden gemaakt dat dit overschot ook ten goede komt aan andere gemeenten.

Inkoop en subsidie

Dit onderdeel is bestemd voor diensten die de gemeente uitbesteed heeft; denk hierbij aan de diensten van zorgaanbieders en voor sommige gemeenten sociale wijkteams (als de betreffende medewerkers bij de gemeente zelf in dienst zijn, vallen zij onder het onderdeel 'Loonkosten').

Het belangrijkste aandachtspunt bij dit onderdeel is de splitsing tussen nieuwe en oude taken. Afhankelijk van de beleidskeuzes die de gemeente heeft gemaakt in het sociale domein is deze splitsing gemakkelijk te maken, of is het een complexe puzzel. Uiteraard kan een gemeente besluiten om bepaalde kosten niet op te voeren of te onderbouwen dat de gehanteerde toerekening conservatief is (in dat geval toont de gemeente op overtuigende wijze aan dat het opgegeven bedrag een ondergrens is voor het werkelijke bedrag).

- Bij **jeugd** betreft maatwerkdienstverlening over het algemeen nieuwe taken. Wel is het mogelijk dat een beperkt deel van de maatwerkdienstverlening preventief van aard is en voor de decentralisatie ook al uitgevoerd werd, bijvoorbeeld in CJG's. In de meeste gemeenten worden deze apart bekostigd, los van de jeugdhulp in het kader van de Jeugdwet. Bij de opgevoerde kosten moet onderbouwd worden dat deze alleen nieuwe taken betreffen, bijvoorbeeld door bewijs aan te leveren dat de kosten voor dit soort preventieve taken elders opgenomen zijn.
- Bij **Wmo** bestaat de maatwerkdienstverlening niet alleen uit nieuwe taken, maar ook uit huishoudelijke hulp. Kosten voor huishoudelijke hulp mogen niet opgenomen worden, dus er moet aannemelijk gemaakt worden dat deze geen onderdeel zijn van de opgevoerde kosten. Dit kan op verschillende manieren, afhankelijk van de manier waarop de Wmo georganiseerd is. Enkele voorbeelden (in oplopende complexiteit) zijn:
 - De bedragen voor oude en nieuwe taken zijn apart in de jaarrekening opgenomen. In dat geval kan de jaarrekening opgevoerd worden.
 - Oude en nieuwe taken zijn in de jaarrekening samengenomen, maar zijn te onderscheiden aan de hand van de producten of contracten. In dat geval kunnen de bedragen voor nieuwe taken uniek bepaald worden aan de hand van declaraties of facturaties.
 - Oude en nieuwe taken worden in gecombineerde producten ingekocht, bijvoorbeeld in een arrangementssystematiek. In dat geval moet de aanvraag onderbouwd worden aan de hand van achterliggende gegevens, bijvoorbeeld indicatiegegevens

gecombineerd met onderliggende kostprijzen, of gegevens van zorgaanbieders over de inzet van verschillende typen ondersteuning.

Bij de laatste twee opties moet in de onderbouwing moet duidelijk aangegeven zijn welke stappen gevolgd zijn om het bedrag te achterhalen, en moet een aansluiting gemaakt worden op het bedrag in de jaarrekening door inzichtelijk te maken uit welke andere bedragen het bedrag in de jaarrekening bestaat. De onderliggende analyse hoeft niet meegestuurd te worden aan de commissie, maar moet op aanvraag wel ter controle beschikbaar zijn.

- De **sociale wijkteams** zijn voor de meeste gemeenten het meest complex om toe te rekenen, aangezien dit bij uitstek de plaats is waar nieuwe en oude taken samenkomen. De meeste gemeenten zullen dus een percentage van de totale kosten voor sociale wijkteams opgeven. Voor het opvoeren van kosten van verschillende medewerkers, kunt u de volgende vuistregels gebruiken:
 - Medewerkers die zich bezighouden met het werk- en inkomendomein, mogen niet opgevoerd worden.
 - Kosten voor medewerkers met een functie die voorheen niet in het gemeentelijk domein werkzaam waren (bijvoorbeeld een psychiater, MEE-consulent of toegangsmedewerker die voorheen bij Bureau Jeugdzorg werkte) kunnen geteld worden als nieuwe taken.
 - Voor medewerkers die een functie hebben die voorheen ook al in het gemeentelijk domein gebruikelijk was (bijvoorbeeld maatschappelijk werkers, pedagogen of jeugdverpleegkundigen) moet aannemelijk gemaakt worden dat zij zich (voor het betreffende deel van hun tijd) bezighouden met nieuwe taken. Dit kan bij voorkeur aan de hand van een caseload of urenregistratie, maar eventueel kan ook de raming voor het sociale team opgevoerd worden waar de gemeente oorspronkelijk vanuit ging.
- Posten die **niet in bovenstaande categorieën** vallen, bijvoorbeeld omdat het een gecombineerd product voor Wmo en jeugd betreft, kunnen opgenomen worden onder een categorie 'overige kosten'. De eisen aan de onderbouwing zijn hetzelfde als bij bovenstaande categorieën.

In alle gevallen geldt dat in de onderbouwing aannemelijk gemaakt moet worden dat de werkzaamheden nieuwe taken betreffen. Bij onzekerheden in de toerekening dient onderbouwd te worden dat een conservatieve inschatting is gemaakt.

Loonkosten

Taken die niet uitbesteed zijn, maar door de gemeente zelf worden uitgevoerd, worden in een apart onderdeel opgenomen. Het betreft alleen medewerkers waarvan de taken direct samenhangen met de nieuwe taken Wmo en jeugd. Uitbreiding van overhead in verband met een uitbreiding van medewerkers kan dus niet opgenomen worden. Voorbeelden van medewerkers die opgevoerd kunnen worden, zijn beleidsmedewerkers, medewerkers die beschikkingen op orde maken of accountmanagers. Voor sommige gemeenten geldt ook dat de medewerkers in de sociale wijkteams werkzaam zijn in de gemeenten. In dat geval kunnen de loonkosten en sociale lasten voor deze medewerkers ook hier opgevoerd worden. Wel is daarbij steeds van belang dat onderbouwd wordt dat het alleen nieuwe taken betreft. Voor de onderbouwing hiervan, kunnen dezelfde vuistregels gevolgd worden als bij 'Inkoop en subsidie'.

Overhead

Uitbreiding van overhead kan niet opgevoerd worden, aangezien hier een vaste opslag voor gehanteerd wordt. In de uitwerking van het fonds tekortgemeenten zijn verschillende opties met betrekking tot de overhead overwogen.

- **Werkelijke kosten.** Een optie was om gemeenten daadwerkelijk in beeld te laten brengen wat de uitbreiding van hun overhead met betrekking tot taken sociaal domein was. Enkele gemeenten hebben ten behoeve van het proces tot het fonds tekortgemeenten gepoogd dit voor hun gemeente inzichtelijk te maken. Hieruit bleek vooral dat dit geen werkbare methode was.
- **Percentage op basis van lv3.** In principe nemen gemeenten volgens de BBV hun overhead op onder een apart lv3-taakveld. Op basis daarvan zou het mogelijk moeten zijn om een percentage van de totale loonkosten te berekenen. De gevonden percentages lopen echter dusdanig sterk uiteen tussen gemeenten, dat geconcludeerd moet worden dat dit geen betrouwbare methode is.

De keuze is daarom gevallen op een percentage op grond van de beschikbare benchmark. Deze is al enige jaren beschikbaar, vertoont al jaren hetzelfde beeld en heeft een aannemelijke uitkomst. Dat betekent wel dat de volledige gemiddelde overhead toegerekend wordt, dus niet slechts dat gedeelte dat toegevoegd is naar aanleiding van de decentralisaties.

Overige uitgaven

Posten die niet in bovenstaande categorieën passen, kunnen opgevoerd worden in de categorie 'Overige uitgaven'. Een voorbeeld hiervan is een gemeente waar taken uitbesteed worden, maar de overhead wel door de gemeente betaald wordt. Ook bij kosten in deze categorie geldt steeds dat onderbouwd moet worden dat het nieuwe taken voor Wmo en jeugd betreft.

Totaaloverzicht

Het format bevat een tabblad 'Totaaloverzicht'. Dit tabblad kan niet gewijzigd worden. Hierin wordt het totale tekort en het tekort boven de drempel berekend op basis van wat de gegevens die in de verschillende onderdelen ingevuld zijn. De uiteindelijke compensatie kan hier niet berekend worden, aangezien deze afhangt van de mate van uitputting van het budget, en dus van de aanvragen van andere gemeenten.

Rekenmethode

Op grond van de opgaven van gemeenten wordt het significante tekort berekend. De berekening van de significantie van het tekort is onderstaand geïllustreerd aan de hand van een voorbeeldgemeente met 40.000 inwoners.

Inkomsten 2016 + 2017		Uitgaven 2016 + 2017	
IU SD Jeugd	€ 18 mln	Overdrachten	€ 2 mln
IU SD Wmo (incl. BW)	€ 12 mln	Inkoop en subsidie	€ 32 mln
Eigen bijdragen	€ 4 mln	Loonkosten en overhead	€ 4 mln
Andere gemeenten	€ 0	Overig	€ 0
Overig	€ 0		
Totaal inkomsten	€ 34 mln	Totaal uitgaven	€ 38 mln
Tekort	€ 4 mln		

Tekort per inwoner	€ 100
Waarvan boven drempel	€ 60
Significante tekort	€ 2,4 mln

Afhankelijk van de uitputting van het fonds tekortgemeenten wordt dit bedrag volledig gecompenseerd, of geldt voor het eerste deel een staffel, waarbij het deel van het tekort onder de staffelgrens voor 50% wordt gecompenseerd en het deel van het tekort boven die grens voor 100%. Dat leidt tot de volgende compensatie:

Gedeelte onder drempel	€ 0
Gedeelte tussen drempel en staffelgrens	$(\min(\text{tekort}, \text{staffelgrens}) - \text{drempel}) \times \text{aantal inw.} \times 50\%$
Gedeelte boven staffelgrens	$(\text{tekort} - \text{staffelgrens}) \times \text{aantal inw.}$
Totale compensatie	Som van bovenstaande

De grens voor de staffel wordt als de aanvragen het budget overschrijden zo ingesteld dat het budget exact uitgeput wordt. Onderstaand is een sterk vereenvoudigd voorbeeld opgenomen van de manier waarop de staffel wordt vastgesteld. In dit voorbeeld dienen slechts twee gemeenten een aanvraag in, en bedraagt de totale fonds tekortgemeenten € 10 mln.

Rekenstap	Bedrag, opgeteld over 2016 en 2017
Tekort gemeente A (200.000 inw)	€ 16 mln (€ 80 per inwoner)
Tekort gemeente B (70.000 inw)	€ 7,8 mln (€111 per inwoner)
Significant tekort gemeente A	€ 8 mln (€ 40 per inwoner)
Significant tekort gemeente B	€ 5 mln (€ 71 per inwoner)
Totaal aangevraagd	€ 13 mln (30% overschrijding budget)
Dynamisch bepaalde grens voor staffel	€ 62 per inwoner
Compensatie gemeente A	€ 5,8 mln
Compensatie gemeente B	€ 4,2 mln

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
30 mei 2018
Ons kenmerk
TIS/U201800398
Lbr. 18/028
Telefoon
070 373 83 93
Bijlage(n)
1

Onderwerp
ALV voorstel Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering 2019

Samenvatting

Gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht is voor gemeenten van groot belang voor een goede taakvervulling en om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van de samenleving. Door samen te werken kunnen gemeenten hun uitvoeringskracht vergroten en risico's reduceren. Door de niet onderscheidende onderdelen van de gemeentelijke organisatie meer gezamenlijk vorm te geven, ontstaat er ruimte om lokaal maatwerk te bieden op de gemeente-specifieke uitdagingen. De afgelopen jaren heeft de onderlinge samenwerking tussen gemeenten al een vlucht genomen, zowel in het sociaal domein, fysiek domein en op gebied van veiligheid. Dit heeft geleid tot een derde statutaire functie van de VNG, namelijk het ondersteunen van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering. In 2017 hebben gemeenten onder de noemer Samen Organiseren een beweging vormgegeven op het gebied van dienstverlening, werkprocessen en ICT, met als motto: éénmaal ontwikkelen, 380 keer toepassen.

Op de ALV van 2017 is ingestemd met de verankering van de randvoorwaarden om de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering vorm te geven, waarbij de VNG de rol heeft gekregen om gemeenten te ondersteunen. Zo is een College van Dienstverleningszaken (CvD) ingesteld dat het bestuur adviseert over het vaststellen van standaarden en bestuurlijke richting geeft aan de uitvoering van de gezamenlijke activiteiten er is een Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (Fonds GGU), ingericht waaruit gezamenlijke activiteiten kunnen worden gefinancierd, en er is een Taskforce Samen Organiseren gestart om de beweging van samen organiseren aan te jagen. De Taskforce en het CvD hebben de eerste inhoudelijke en procesmatige resultaten geboekt.

Volgend jaar wordt doorgebouwd op de beweging die is ingezet. Het streven is om als gemeenten in de informatiesamenleving flexibele, mensgerichte en toekomstbestendige dienstverlening en bedrijfsvoering te realiseren. Daarvoor wordt gewerkt aan een nieuwe, stabiele,

gemeenschappelijke basis informatievoorziening en innovatieve werkwijzen in een datagedreven samenleving. Tegelijkertijd geven gemeenten vorm aan standaarden voor gezamenlijke uitvoering en de transformatie in de uitvoering op gebied van het sociaal en fysiek domein. Concreet gaat het dan om onder andere het slim invoeren van de Omgevingswet, het samen vormgeven van administratieve lastenverlichting in het sociaal Domein en samen schaarse kennis en expertise organiseren op het gebied van informatieveiligheid.

Gevraagde besluiten

Zoals is vastgelegd in de statuten van de VNG, worden de activiteiten in het kader van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering jaarlijks ter vaststelling voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering (ALV). De activiteiten worden grotendeels gefinancierd uit het in 2017 ingestelde Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (Fonds GGU), waaraan alle VNG-leden naar rato van het aantal inwoners bijdragen. Voor 2019 worden hiernaast activiteiten voorzien die gefinancierd kunnen worden vanuit de onderuitputting van eerdere uitnamen uit het Gemeentefonds. In dit kader wordt de ALV gevraagd:

1. In te stemmen met het inhoudelijke jaarprogramma Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering 2019 (zie bijlage)
2. In te stemmen met de financiering van het jaarprogramma GGU, met de volgende opbouw:
 - a. Verlenging van één jaar van de meerjarige verplichtingen vanuit het Fonds GGU die voortkomen uit besluitvorming op eerdere ALV's (€28,7 mln)¹
 - b. Projectmatige en programmatische activiteiten in 2019 vanuit het Fonds GGU (€23,6 mln)
 - c. Projectmatige en programmatische activiteiten in 2019 vanuit de onderuitputtingen uitnamen Gemeentefonds (€11,7mln)

¹ Het afbouwen van een meerjarige activiteit kost minimaal 5 jaar. Dit is gebaseerd op gebruikelijke termijnen voor het uittreden uit samenwerkingsverbanden en gemeenschappelijke regelingen.

Aan de leden**Datum**

30 mei 2018

Ons kenmerk

TIS/U201800398

Lbr. 18/028

Telefoon

070 373 83 93

Bijlage(n)

1

Onderwerp

ALV voorstel GGU

Geacht college en gemeenteraad,

Gevraagde besluiten

Zoals is vastgelegd in de statuten van de VNG, worden de activiteiten in het kader van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering jaarlijks ter vaststelling voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering (ALV). In dit kader wordt de ALV gevraagd:

1. In te stemmen met het inhoudelijke jaarprogramma Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering 2019 (zie bijlage)
2. In te stemmen met de financiering van het jaarprogramma GGU, met de volgende opbouw:
 - a. Verlenging van één jaar van de meerjarige verplichtingen vanuit het Fonds GGU die voortkomen uit besluitvorming op eerdere ALV's (€28,7 mln)²
 - b. Projectmatige en programmatische activiteiten in 2019 vanuit het Fonds GGU (€23,6 mln)
 - c. Projectmatige en programmatische activiteiten in 2019 vanuit de onderuitputtingen uitnamen Gemeentefonds (€11,7mln)

Aanleiding

Gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht is voor gemeenten van groot belang om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van de samenleving. Door samen te werken kunnen gemeenten hun uitvoeringskracht vergroten en risico's reduceren. Door de niet onderscheidende onderdelen van de gemeentelijke organisatie meer gezamenlijk vorm te geven, ontstaat er ruimte om lokaal maatwerk te bieden op de gemeente-specifieke uitdagingen. Sommige vraagstukken zijn eenvoudigweg te complex om lokaal goed te kunnen oplossen (denk bijvoorbeeld aan het

² Het afbouwen van een meerjarige activiteit kost minimaal 5 jaar. Dit is gebaseerd op gebruikelijke termijnen voor het uitreden uit samenwerkingsverbanden en gemeenschappelijke regelingen.

tegengaan van cyberdreigingen). Op andere vraagstukken is voordeel te behalen op gebied van de verbetering van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers, de versterking van de samenwerking in uitvoeringsketens en het behalen van kostenbesparingen.

De afgelopen jaren heeft de onderlinge samenwerking tussen gemeenten al een vlucht genomen, zowel in het sociaal domein, fysiek domein en op gebied van veiligheid. Op het vlak van dienstverlening en de daarbij horende informatievoorziening heeft deze krachtenbundeling vorm gekregen in de Digitale Agenda 2020, die is vastgesteld tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV) van 2015. Goede voorbeelden van gezamenlijk optrekken door gemeenten zijn de Informatiebeveiligingsdienst (waarin schaarse kennis beschikbaar komt voor alle gemeenten), het Gemeentelijk Gegevensknooppunt in het sociaal domein (waarmee aanzienlijke administratieve lastenreductie wordt gerealiseerd), en de gezamenlijke inkoop van onder andere mobiele telefonie en vaste data (waarmee grote kostenbesparingen worden behaald).

Samen Organiseren

In 2017 hebben gemeenten onder de noemer Samen Organiseren een volgende stap gemaakt in deze beweging op het gebied van dienstverlening, werkprocessen en ICT, met als motto: éénmaal ontwikkelen, 380 keer toepassen. Gemeenten, koepelorganisaties en de VNG komen via vernieuwende samenwerkingsvormen tot inhoudelijke verbetering van de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen én tot schaal- en efficiencyvoordelen voor gemeenten en hun ketenpartners.

De belangrijkste redenen voor Samen Organiseren zijn:

- Door samen optrekken op generieke functies, standaardisatie en samenwerking, creëren we ruimte voor maatwerk en autonomie;
- Door bundelen van schaarse expertise en kennis, en door te werken in netwerken, hoeven we het wiel niet elke keer opnieuw uit te vinden;
- Door op te treden als één branche, staan we sterk in de relatie met het Rijk, ketenpartners en marktpartijen, en creëren we als één overheid samenhangende dienstverlening;
- Door samen in te kopen, ontwikkelen en beheren, profiteren we van aanzienlijke efficiencyvoordelen.

Besluiten op de ALV van 2017

Op de ALV van 2017 is ingestemd met de verankering van de randvoorwaarden om de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering vorm te geven, waarbij de VNG de rol heeft gekregen om gemeenten te ondersteunen. De governance en financiering om dit mogelijk te maken zijn geborgd met de volgende besluiten:

1. Het instellen van het College van Dienstverleningszaken (CvD) dat het bestuur adviseert over het vaststellen van standaarden voor de gemeentelijke uitvoering en het initiëren van activiteiten die versnelling in opschaling tot stand brengen. Het CvD monitort de uitvoering van de gezamenlijke activiteiten en rapporteert daarover aan bestuur en de ALV.
2. De inrichting van een Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (Fonds GGU), waaruit gezamenlijke activiteiten kunnen worden gefinancierd. Sinds 2018 is het niet meer mogelijk om uitnamen uit het Gemeentefonds rechtstreeks aan de VNG toe te kennen. Om collectief al langer lopende activiteiten te blijven verrichten en nieuwe gezamenlijke activiteiten te kunnen starten, is daarom dit Fonds GGU ingericht.
3. Het verankeren van besluitvorming over de activiteiten in het kader van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering in de jaarcyclus rond de ALV. Hiermee is voor gemeenten de controle en grip op de inhoud vergroot, bovendien zorgt dit voor continuïteit van de uitvoering van de (meerjarige) projecten.

De beweging is gestart

Met bovenstaande besluiten is een jaarlijkse cyclus tot stand gekomen van planvorming en verantwoording in de ALV. Na de ALV van juni 2017 zijn de leden van de Taskforce Samen Organiseren en van het College van Dienstverleningszaken geworven. Parallel werden de contouren van het jaarprogramma GGU uitgewerkt in een operationeel jaarplan. Taskforce en College hebben in de periode november 2017 – april 2018 een aanpak ontwikkeld om de netwerksamenwerking te stimuleren. Inhoudelijke resultaten van deze nieuwe aanpak zijn de start van de ontwikkeling van basisprocessen (zoals in het gemeentelijke belastingdomein), een position paper over Digitale Identiteit en de versnelling op thema's zoals opdrachtgeverschap aan ICT-leveranciers. De Taskforce heeft verder samen met het netwerk van gemeentelijke informatiemangers werk gemaakt van een gezamenlijke vernieuwing voor informatievoorziening onder de noemer Common Ground. Dit is een informatiekundig concept dat gemeenten in staat kan stellen om beschikbare data op veilige, transparante en makkelijke wijze te ontsluiten, te gebruiken en te delen, terwijl tegelijkertijd beter aan de privacywetgeving kan worden voldaan.

Verder zijn er natuurlijk vele resultaten geboekt in het kader van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering, van de een bijdrage aan de ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet, tot ICT-inkoopvoorwaarden (de GIBIT) en de gezamenlijke inkoop van vaste dataverbindingen. Meer informatie over deze resultaten zijn terug te vinden in het jaarverslag over 2017.

De Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering in 2019

Volgend jaar wordt doorgebouwd op de beweging die is ingezet. Het streven is om als gemeenten in de informatiesamenleving een flexibele, mensgerichte dienstverlening en toekomstbestendige bedrijfsvoering te realiseren. Daarvoor wordt gewerkt aan een nieuwe, stabiele, gemeenschappelijke basis informatievoorziening. Tegelijkertijd geven gemeenten vorm aan standaarden voor gezamenlijke uitvoering en de transformatie in de uitvoering op gebied van het sociaal en fysiek domein.

Een groot aantal activiteiten is in eerdere ALV's besloten en loopt door in 2019. Er worden ook enkele nieuwe activiteiten aan toegevoegd. In totaal worden voor 2019 negen prioriteiten voorgesteld, die in drie categorieën worden onderverdeeld (niet in volgorde van importantie):

A. Gemeenschappelijke basis voor de toekomst

Hieronder vallen trajecten die een belangrijke basis leggen voor de betrouwbare, flexibele gemeente in de informatiesamenleving. Voor al deze prioriteiten geldt dat het meerjarige activiteiten gaat. Onderwerpen die hieronder vallen zijn:

1. Gemeenten als één: gezamenlijke basisprocessen en dienstverlening
2. Inzet op digitale identiteit
3. Gezamenlijke basis in informatievoorziening (architectuur, standaarden, gegevenslandschap, "Common Ground" Gezamenlijke infrastructuur (GGI), leveranciersstrategie)
4. Datagedreven samenleving en sturing

B. Continuïteit en betrouwbaarheid

De volgende prioriteiten zijn randvoorwaardelijk voor de gezamenlijke strategische doelen en vanuit oogpunt van continuïteit en betrouwbaarheid onmisbaar:

5. Informatieveiligheid en privacy
6. Realisatie en beheer (Inrichting en organisatie van beheer, regie op beheer van voorzieningen, beheer van architectuur en standaarden, Continuïteit gegevensuitwisseling en ketensamenwerking in het sociaal domein)
7. Gezamenlijke inkoop (niet gefinancierd uit Fonds GGU)

C. Doorontwikkeling en transformatie in beleidsdomeinen

Deze prioriteiten dragen bij aan het adresseren van maatschappelijke opgaven, voornamelijk in het sociale en fysieke domein

8. Fysiek Domein: Digitaal Stelsel Omgevingswet
9. Doorontwikkeling Sociaal Domein (Werk & Inkomen, Zorg & Veiligheid, Schuldhulp, Wmo & Jeugd)

Bijgevoegd jaarprogramma geeft weer op welke manier deze prioriteiten tot stand zijn gekomen; ook worden ze nader toegelicht. Als de ALV instemt met de uitvoering van dit jaarprogramma, zal dit onder regie van de Taskforce Samen Organiseren en het College van Dienstverleningszaken worden uitgewerkt in een concreet jaarplan voor 2019 dat in het najaar ter vaststelling wordt aangeboden aan het Bestuur.

Financiering Fonds GGU

Tot en met 2017 was er sprake van Gemeentefonds-uitnamen om de gezamenlijke activiteiten te financieren. Deze uitnamen groeiden in omvang geleidelijk door de jaren heen tot 52,3 miljoen in 2017. In 2018 is het Fonds GGU ingesteld met een budgetneutrale, technische omzetting van uitnamen uit het Gemeentefonds in de omvang van 52,3 miljoen euro inclusief BTW.

De omvang van het Fonds GGU blijft in 2019 gelijk, (te weten 52,3 miljoen euro inclusief BTW), en daarmee ook de bijdrage van gemeenten aan het Fonds. In 2019 stijgt de totale omvang van de gezamenlijke activiteiten en derhalve ook de begroting wel tot circa 63,9 miljoen euro. Dit is mogelijk omdat een deel van de activiteiten wordt gefinancierd vanuit een onderuitputting die is ontstaan door (deels) niet, of tegen lagere kosten, uitgevoerde activiteiten in eerdere jaren. De van de leden van de VNG gevraagde bijdrage in 2019 zal dus even groot zijn als in 2018, te weten circa 3 euro per inwoner. Bij het vastgestelde ambitieniveau voor Samen Organiseren zal de begroting van het Fonds GGU in de toekomst toenemen. Deels door een toenemend aantal functionaliteiten en voorzieningen dat in beheer komt, deels door toenemende complexiteit en integraliteit van maatschappelijke vraagstukken in combinatie met steeds verder gaande digitalisering. De inzet voor de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering blijft onverminderd een model van minder meerkosten waarbij de verwachting is dat de gezamenlijke investeringen zullen stijgen. Deze toename ten behoeve van het collectief zal in de afzonderlijke gemeenten gepaard moeten gaan met lokale kostenbesparingen zoals bijvoorbeeld gerealiseerd met gezamenlijke inkooptrajecten en schaalvoordelen door het gezamenlijk realiseren van voorzieningen.

Er loopt op dit moment een verkenning naar de organisatie en financiering van de beheeractiviteiten die tot nu toe uit het Fonds GGU zijn gefinancierd. Naar aanleiding hiervan zal in de BALV van 2018 een verkennend voorstel worden ingediend hoe hiermee om te gaan.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter VNG

Jaarprogramma

Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering 2019 op hoofdlijnen

Notitie t.b.v. ALV VNG juni 2018

Bestuurlijke samenvatting

De kern van Samen Organiseren: één keer bedenken en ontwikkelen, 380 keer toepassen.
Gemeenten kiezen hiervoor omdat werken vanuit de gezamenlijke uitvoeringskracht betekent:

- Ruimte creëren voor lokaal maatwerk en autonomie waar dat gewenst is;
- Bundelen van schaarse expertise en kennis;
- Samen sterk staan in overleg met Rijk, ketenpartners en marktpartijen;
- Aanzienlijke efficiencyvoordelen realiseren.

De VNG ondersteunt en faciliteert deze beweging door inbreng van expertise, organiseren van netwerken en kennisdeling, maken van gezamenlijke afspraken met andere partijen en borging van de resultaten door organiseren van beheer. Het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU), waaraan alle gemeenten bijdragen, is een belangrijk instrument om de beweging kracht te geven en gezamenlijk innoveren mogelijk te maken.

Met de gezamenlijke uitvoeringskracht willen gemeenten meerwaarde creëren in de aanpak van maatschappelijke opgaven op de verschillende inhoudelijke terreinen als Zorg, Veiligheid, Energie, Fysiek Domein, Werk & Inkomen etc. Dat willen we doen met mensgerichte dienstverlening, vanuit een flexibele, innovatieve overheid, met behoud van continuïteit en betrouwbaarheid.

Omdat de onnodige verschillen in aanpak tussen gemeenten en de huidige sectorgerichte informatievoorziening snelle innovatie en gezamenlijk optrekken belemmeren, kiezen we er als gemeenten voor om gezamenlijk te standaardiseren in de uitvoering van beleidsarme thema's, en een nieuwe gemeenschappelijke en generieke (sectoronafhankelijke) basisinformatievoorziening te realiseren. Digitale identiteit zien we als een belangrijke voorwaarde om moderne dienstverlening in te richten en om informatieveiligheid en privacybescherming te borgen. We willen een innovatieve, waarden-gedreven en datagedreven overheid zijn, die door gebruik van (open) data en door samenwerking met inwoners en ondernemers maatschappelijke meerwaarde in de informatiesamenleving creëert.

Bij alle activiteiten staan informatieveiligheid en privacybescherming als een belangrijke prioriteit van gemeenten voorop, het gaat namelijk om vertrouwen in de overheid. Daarom investeren we daar ook gezamenlijk in.

Op de transformatie in het Sociaal Domein (thema-overstijgend samenwerken tussen gemeenten en met ketenpartners) en in het Fysiek Domein (met de invoering van de Omgevingswet als prioritaire thema) wordt ook in 2019 fors ingezet.

Tot slot is gezamenlijk beheer van concrete voorzieningen die nagenoeg alle gemeenten dagelijks gebruiken (denk aan onder andere Gegevensknooppunt Sociaal Domein, contractbeheer van gezamenlijke inkooptrajecten, 14+-netnummer, voorzieningen in het kader van de Generieke Digitale Infrastructuur, standaarden voor gegevensuitwisseling en samenwerking, etc.) een belangrijke randvoorwaarde voor continuïteit en betrouwbaarheid.

De hoogte van het Fonds GGU is over 2018 52,3 miljoen euro, en zal in 2019 (zo is het voorstel) gelijk blijven. Dat betekent dat gemeenten circa 3 euro per inwoner blijven bijdragen. De ambities en daarmee de totale begroting van de gezamenlijke uitvoering stijgen echter wel naar 63,9 miljoen euro. Dat verschil van 11,6 miljoen euro wordt bekostigd uit onderuitputting over eerdere jaren door lagere bestedingen op Gemeentefonds-gefinancierde activiteiten.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
Leeswijzer	8
2. Samen organiseren	9
a. De beweging: Eén keer ontwikkelen, 380 keer toepassen	9
b. Besluitvorming ALV juni 2017	9
c. De organisatie van Samen Organiseren	10
d. De aanpak van Samen Organiseren	10
e. De resultaten van de gezamenlijke uitvoering in 2017 en eerste kwartaal 2018	11
3. Het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)	13
a. Instelling en scope Fonds	13
b. Meerjarenperspectief Fonds GGU	13
c. Omvang Fonds GGU 2019 en doorkijkje verdere jaren	14
4. Strategische kaders 2019	15
a. Strategische doelstellingen	15
b. Uitvoeringsdoelstellingen	15
c. Een basis die bijdraagt aan strategische doelen	15
5. Belangrijkste prioriteiten in 2019	17
a. Categorie A: gemeenschappelijke basis voor de toekomst	17
b. Categorie B: Continuïteit en betrouwbaarheid	17
c. Categorie C: Doorontwikkeling en transformatie in beleidsdomeinen	17
d. Activiteiten naar fase	18
e. Uitwerking prioriteiten	19
f. Ontwikkelingen ten opzichte van jaarprogramma 2018	29
6. Samenvattende begroting	30
a. Begroting naar prioriteit	30

1. Inleiding

Gemeenten staan voor forse opgaven. Deze opgaven komen mede voort uit de decentralisatie van taken in verschillende domeinen. Wij zijn de meest nabije overheid, zowel letterlijk, waar het gaat om de leefomgeving van mensen, als figuurlijk, waar het gaat om benaderbaarheid en uitvoering van beleid dat direct de levens van inwoners en ondernemers raakt, zoals in zorg, sport of veiligheid. Uiteraard willen gemeenten deze belangrijke taken goed uitvoeren. En daarin willen wij betrouwbaar zijn en continuïteit bieden. Inwoners en ondernemers mogen erop vertrouwen dat uitkeringen op tijd worden betaald, dat hulp tijdig wordt geboden, dat lantaarnpalen het doen, dat vuilnis wordt opgehaald, dat verkiezingen betrouwbaar zijn en dat er wordt gehandhaafd.

Tegelijk verwachten inwoners en ondernemers méér: zij verwachten niet alleen goede dienstverlening, maar zij hebben ook verwachtingen waar het gaat om de manier waarop gemeenten deze diensten (in de breedste zin van het woord) leveren. Dan gaat het over begrippen als maatwerk, snelheid, transparantie, flexibel en modern. Maar ook over afstemming en samenwerking met andere overheden. En vooral over ruimte voor inwoners en ondernemers zelf.

Nieuwe manieren van werken worden ondersteund door digitalisering. Nieuwe technologieën veranderen zowel de koers van de samenleving zelf, als de manieren waarop gemeenten hun werk doen in en met die samenleving. Betere zorg doormiddel van robots, fraude terugdringen door datagedreven te werken en vernieuwing van de interactie met inwoners en ondernemers via digitale platforms zijn allemaal nieuwe mogelijkheden. Open en transparant, herkenbaar, digitaal maatwerk, als één overheid, innovatief. Dit is de transitie die de informatiesamenleving van gemeenten vraagt, en waar we nu al midden in zitten.

Met de Verenigingsagenda 2020 en de Digitale Agenda 2020 hebben gemeenten in 2015 een aantal strategische, beleidsmatige kaders neergezet. We hebben er in 2016 en 2017 bijna unaniem voor gekozen deze strategische kaders waar mogelijk gezamenlijk op te pakken in Samen Organiseren, waarbij ondersteunen van de gemeentelijk uitvoering als formele "derde functie" van de VNG is belegd (naast beleid & lobby, en werkgeverszaken). Omdat de sleutel voor het realiseren van strategische doelen voor een groot deel gelegen is in een moderne informatievoorziening en dienstverlening. De noodzaak om hierin nu gezamenlijk betekenisvolle stappen te gaan zetten is helder. Tegelijkertijd blijven continuïteit en betrouwbaarheid essentiële waarden. Zoals het College van Dienstverleningszaken het formuleert: het aanleggen van een nieuw spoor naast het oude spoor, zodat de treinen altijd blijven rijden.

In dit jaarprogramma op hoofdlijnen wordt uitgewerkt hoe we als gemeenten samen in 2019 verdere stappen gaan zetten om dat nieuwe spoor aan te leggen, én het al gerealiseerde spoor in stand te houden. En wat daarbij de rol van de vereniging is. Eén instrument om die ontwikkelingen te ondersteunen is het in 2017 ingestelde Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Deze notitie geeft de inhoudelijke en financiële lijnen voor het jaarplan voor 2019. Er zijn in aanvulling op de activiteiten die onder het Fonds GGU vallen, ook andere initiatieven die invulling geven aan de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering. Zoals gezamenlijk inkopen van voorzieningen, gezamenlijk optrekken met Rijk en andere partners, de inzet die vele individuele gemeenten én marktpartijen leveren om innovatie en samenwerking vorm te geven. Samenwerken is vooral een kwestie van willen en van doen. De VNG wil als vereniging van alle Nederlandse gemeenten, samen met vele partners, die beweging in de volle breedte verder helpen.

Leeswijzer

In dit stuk worden achtereenvolgens de volgende punten behandeld:

- Hoofdstuk 2: terugblik op ontstaansreden Samen Organiseren, de wijze waarop Samen Organiseren is ingericht en werkt, en de eerste resultaten in 2017 en eerste kwartaal 2018;
- Hoofdstuk 3: de werking, omvang en scope van het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU);
- Hoofdstuk 4: een overzicht van strategische en uitvoerings-doelstellingen en de wijze waarop we deze doelstellingen willen realiseren;
- Hoofdstuk 5: een uitwerking van de negen gekozen prioriteiten in doelstellingen, resultaten en concrete activiteiten;
- Hoofdstuk 6: De vertaling van de gekozen prioriteiten en aanpak in middelen: de begroting.

2. Samen organiseren

a. De beweging: Eén keer ontwikkelen, 380 keer toepassen

Samen Organiseren is een beweging die is ingezet om als gemeenten op het gebied van uitvoering op verschillende terreinen, dienstverlening, werkprocessen en ICT, meer samen te gaan ontwikkelen dan ieder individueel. De scope van deze samenwerking is in één zin te vangen: éénmaal bedenken en ontwikkelen, 380 keer toepassen. We willen door een andere vorm van samenwerking tussen gemeenten, koepelorganisaties en VNG komen tot inhoudelijke verbetering van de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen én tot schaal- en efficiencyvoordelen voor gemeenten en hun ketenpartners. Daarmee dragen we uiteindelijk ook bij aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken.

De belangrijkste redenen voor Samen Organiseren zijn:

- Juist door waar het kan dingen samen op te pakken en op generieke functies te kiezen voor standaardisatie en samenwerking, creëren we ruimte voor maatwerk en autonomie;
- Door bundelen van schaarse expertise en kennis, en door te werken in netwerken, kunnen we samen in één keer ontwikkelen, in plaats van ieder afzonderlijk;
- Door op te treden als één branche, staan we samen sterk richting rijk, ketenpartners en marktpartijen, en creëren we als één overheid samenhangende dienstverlening;
- Door samen in te kopen, ontwikkelen en beheren, profiteren we van aanzienlijke efficiencyvoordelen.

Samen Organiseren is werken in netwerken, vanuit de praktijk, om samen concrete stappen te zetten. Dit vraagt om een omslag in denken en doen. Beleid is en uitvoering zijn in balans. Wat werkt in de praktijk, of wat nodig is om iets in de praktijk te laten werken, geeft mede richting aan strategie en beleid.

Gemeenten willen zélf aan het roer staan: zij zijn eigenaar van datgene wat we gezamenlijk ontwikkelen. De VNG ondersteunt daarbij. Dat vraagt om actieve netwerken op alle niveaus en binnen alle vakgebieden. Bestuur, management, primaire domeinen, dienstverlening, bedrijfsvoering en informatievoorziening staan samen aan de lat om meerwaarde voor inwoners en ondernemers te creëren. Deze aanpak is niet vrijblijvend: gemeenten hebben zich eraan verbonden om te standaardiseren en gezamenlijk op te trekken.

b. Besluitvorming ALV juni 2017

“Samen Organiseren is het vliegwiel voor het verbinden en versnellen van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering, op het terrein van dienstverlening, informatievoorziening en medebewindstaken zoals Werk, Zorg, Inkomen, Belastingen en Omgevingswet. De nieuwe werkwijze kenmerkt zich door een grote betrokkenheid en sturing van gemeenten zelf.”

In de Algemene Ledenvergadering van de VNG in juni 2017 hebben de leden van de VNG bijna unaniem gekozen voor méér gezamenlijkheid in de uitvoering.

Daartoe werden drie besluiten genomen:

1. Borging, facilitering en versterking van deze beweging is een structurele rol van de VNG. Hiervoor is ingestemd met een statutenwijziging;
2. Er werd een College van Dienstverleningszaken ingesteld (verankerd in de verenigingsstatuten), dat als taak heeft het Bestuur van de vereniging te adviseren over het gezamenlijke programma-plan en over standaardisatie;

3. Er is een Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) ingesteld, eveneens statutair verankerd in de verenigingsstatuten.

c. De organisatie van Samen Organiseren

Nadat deze besluiten waren genomen, is er uiteraard veel gebeurd. Het College van Dienstverleningszaken en de Taskforce Samen Organiseren zijn ingesteld als dragers van de beweging namens en samen met gemeenten. De VNG heeft Samen Organiseren tot leidend thema in de organisatieontwikkeling gemaakt.

Het College van Dienstverleningszaken richt het activiteitenportfolio uit het Jaarprogramma GGU op strategisch niveau met inbreng vanuit de verschillende inhoudelijke bestuurlijke commissies; Samen Organiseren is daarvan een onderdeel. Het College adviseert het bestuur en de ALV van de VNG over vast te stellen standaarden, gezamenlijke afspraken en gemeenschappelijke voorzieningen en geeft daarbij de mate van verbindendheid en gewenste tempo van invoering aan.

Het College is in een tijdelijke samenstelling aan de slag gegaan, met een sterke verbinding met de commissie Dienstverlening & informatiebeleid. Het tijdelijk college bestaat uit drie leden van de Commissie D&I, de voorzitter van de Taskforce Samen Organiseren en een adviseur uit de wetenschap (werving loopt). Analoog aan samenstelling van commissies, zal binnenkort ook de definitieve samenstelling van het College vorm gaan krijgen, nu de gemeenteraadsverkiezingen hebben plaatsgevonden.

Het College wordt geadviseerd door de Taskforce Samen Organiseren. Deze ambtelijke taskforce bestaat uit gemeentesecretarissen, een vertegenwoordiger van de brancheverenigingen voor informatimanagers (IMG 100.000+ en VIAG), een vertegenwoordiger van de branchevereniging voor managers dienstverlening (VDP) en een vertegenwoordiger vanuit de ketenpartners (manifestgroep, te weten SVB).

De Taskforce Samen Organiseren richt zich op het initiëren, monitoren en soms ook zelf uitvoeren van initiatieven die bijdragen aan de doelen van Samen Organiseren, meer in het bijzonder met versnelling van de beweging en de opschaling van genomen initiatieven. De Taskforce heeft een belangrijke rol in het leggen van de verbinding tussen de gezamenlijke activiteiten en de gemeenten, de koepel- en brancheverenigingen en de ketenpartners.

Het voormalige Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) heet nu VNG Realisatie en werkt nog nauwer samen met de beleidsdirectie binnen de VNG. Hiermee is ook binnen de VNG-organisatie de verbinding en wederkerigheid tussen beleid en uitvoering versterkt. De VNG is verantwoordelijk voor de uitvoering van Samen Organiseren en ondersteunt het College van Dienstverleningszaken en de Taskforce Samen Organiseren.

d. De aanpak van Samen Organiseren

Samen Organiseren is de manier waarop we werken (met eigenaarschap van gemeenten, vanuit de kracht van de uitvoering) aan de realisatie van een verbeterde gezamenlijke én eigen gemeentelijke uitvoering. De gezamenlijke uitvoering gaat zowel over dienstverlening en informatievoorziening als over de uitvoering van medebewindstaken. De vorm van de gezamenlijke uitvoering kan variëren van kennisdelen tot uitvoeren van een proef tot realiseren van een nieuw systeem. Gezamenlijke uitvoering gaat niet over het ontwikkelen van beleid, maar heeft daar wel invloed op. De vraag om digitale identiteit te realiseren, komt bijvoorbeeld voort uit de wens om de dienstverlening klantgericht te maken. Zo is er tussen beleid en uitvoering sprake van wederzijdse beïnvloeding en gelijkwaardigheid.

e. De resultaten van de gezamenlijke uitvoering in 2017 en eerste kwartaal 2018

In de lijn van Samen Organiseren worden al enige jaren gezamenlijke activiteiten uitgevoerd op diverse terreinen, die tot en met 2017 grotendeels werden gefinancierd via gemeentefondsuitnames. In de ALV 2018 ligt ook het VNG-jaarverslag over 2017 voor. Hierin staan de resultaten uitgebreid genoemd. Daarom noemen we in dit jaarprogramma GGU alleen enkele highlights.

Enkele highlights uit de resultaten van de gezamenlijke uitvoering in 2017

- De vernieuwing van de keten in het Sociaal Domein (I-Sociaal Domein, ISD) is succesvol vormgegeven. De stuurgroep ISD, waarin gemeenten en ketenpartners gezamenlijk vorm geven aan het werken in de keten, werkt in de geest van Samen Organiseren voor en met alle gemeenten vanuit de uitvoeringspraktijk. Inmiddels worden op jaarbasis meer dan 6 miljoen berichten op basis van WMO en Jeugdwet verzonden.
- De gezamenlijke aanbesteding voor vaste datalijnen was succesvol: meer dan 250 gemeenten doen mee en realiseren samen een besparing van tientallen miljoenen euro's over enkele jaren. De hoogte van de besparing varieert per gemeente. Ook leggen gemeenten hiermee de basis voor een gezamenlijke infrastructuur, één van de speerpunten van de Digitale Agenda 2020.
- Het aantal bezoeken aan Waarstaatjegemeente.nl steeg met 60% ten opzichte van 2016 naar ruim 440.000 bezoeken op jaarbasis.
- Een kleine 200 gemeenten participeren in innovatie, en dragen via pilotstarter.nl ideeën aan waar andere gemeenten ook aan mee kunnen doen.
- De landelijke monitor voor digitalisering laat zien dat gemeenten steeds meer digitale dienstverlening van een steeds hoger kwaliteitsniveau implementeren.
- Ook in 2017 deden gemeenten volop aan kennisdeling, leren en verbeteren. Zo bezochten mensen uit ruim 250 gemeenten in maart 2017 het Digitale Agenda-congres. In totaal deden mensen uit ruim 360 gemeenten actief mee aan evenementen, workshops, doe-dagen, webinars, en kennissessies georganiseerd door VNG en VNG Realisatie.
- Alle gemeenten zijn al enige jaren aangesloten op de Informatiebeveiligingsdienst en implementeren de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). In het verlengde daarvan verantwoordt zij zich elk jaar over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen, zowel aan gemeenteraad als aan het Rijk. In 2017 gebeurt dit voor het eerst met een nieuwe Audit systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Nagenoeg alle gemeenten zijn bezig met de implementatie deze nieuwe aanpak. De verwachting is dat dit uiteindelijk efficiënter en effectiever is.
- In dienstverlening van gemeenten staat de inwoner of ondernemer steeds vaker centraal doordat gemeenten werken met klantreizen. Medewerkers van meer dan 200 gemeenten deden mee aan onder meer de leermodule Klantreizen.
- In het kader van de voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet, en het bijbehorende digitale stelsel, opereren gemeenten succesvol als één gezamenlijke branche. Er worden onder meer gezamenlijke klantreizen voor de Omgevingswet, naast andere standaarden en ketenafspraken, ontwikkeld.

De activiteiten in het kader van de Gezamenlijke Uitvoering in 2018 zijn uitgewerkt in een operationeel jaarplan. De leden van de VNG werden hierover geïnformeerd begin november 2017 per ledenbrief, die ook op de agenda van de Buitengewone ALV eind november stond¹.

Taskforce en College geven namens gemeenten mee sturing aan dit jaarplan. Zij hebben in de periode november 2017 – april 2018 daar forse stappen in gezet. Naast de ontwikkeling van een aanpak ging vooral de aandacht uit naar het activeren van het netwerk. De Taskforce-leden gaan veel op bezoek bij gemeenten, zowel naar individuele gemeenten als naar regiobijeenkomsten e.d.

1 https://vng.nl/files/vng/brieven/2017/20171103_ledenbrief_update-gezamenlijke-gemeentelijke-uitvoering.pdf

Het netwerk wordt ook veelal via de koepelverenigingen, zoals bijvoorbeeld de Vereniging van I&A-managers (VIAG), de Vereniging van Gemeentesecretarissen (VGS), de Vereniging Directeuren van Publieksdiensten (VDP) en de Informatiemanagement Groep van de 100.000+ gemeenten (IMG). Daarnaast werden informatiebijeenkomsten voor gemeenteraadsleden georganiseerd.

Enkele andere resultaten die in het vierde kwartaal 2017 en eerste kwartaal 2018 werden geboekt:

- De Taskforce startte een verkenning naar basisprocessen in het gemeentelijke belastingdomein. Over het vervolg hiervan wordt in Q2 van 2018 een advies uitgebracht;
- Een position paper over Digitale Identiteit werd opgesteld;
- Er werden concrete stappen gezet om gezamenlijk opdrachtgeverschap aan ICT-leveranciers verder te brengen;
- Er is een verkenning gestart naar mogelijkheden om innovatieve toepassingen door gemeenten van nieuwe technologieën en apps breed beschikbaar te stellen (zoals bijvoorbeeld een stembureau app en een digitaal 'huishoudboekje' om schuldenproblematiek tegen te gaan);
- De resultaten die al in het kader van de Digitale Agenda 2020 werden gerealiseerd, zoals de Gemeentelijke Inkoopvoorwaarden Bij ICT (Gibit) werden opgepakt t.b.v. opschaling.
- Een belangrijk wapenfeit is de ontwikkeling van een visie op een gezamenlijke aanpak voor informatievoorziening: de Common Ground. Meer informatie daarover staat hieronder;
- Het realisatiecongres van VNG eind maart 2018, waar circa 1250 mensen van 250 gemeenten aanwezig waren, stond geheel in het teken van de gezamenlijke uitvoering en werd met Taskforce en koepelverenigingen samen georganiseerd.

Common Ground

De Common Ground maakt domein overstijgende samenwerking, meer flexibele dienstverlening, betere privacybescherming en een beter functionerende ICT-markt mogelijk. Het is een informatiekundig concept waarmee we in staat zijn beschikbare data op veilige en makkelijke wijze te ontsluiten, te gebruiken en te delen.

Hiermee geven we vanuit gemeentelijk perspectief invulling aan het opzetten en gebruiken van een overheidsbreed gegevenslandschap. Kenmerkend is ook dat geen sprake is van een "grand design" dat vooraf bijzonder grote investeringen vraagt, maar van een concept dat bouwsteen voor bouwsteen verder wordt ingevuld, en kan worden ingevoerd op basis van de gemeentelijke agenda voor aanpassing van het informatielandschap. De continuïteit en betrouwbaarheid van de bedrijfsvoering blijven dus gewaarborgd. Het concept van de Common Ground is door gemeenten zelf ontwikkeld, wordt breed omarmd en gaat uit van het blijven aansluiten bij de nieuwste technologie. Er wordt nog een wetenschappelijke validatie van het concept uitgevoerd.

Uiteraard spreken we van een periode van meerdere jaren voordat het concept voor alle facetten en door alle gemeenten zal zijn gerealiseerd. Voor sommige onderdelen en gemeenten zullen echter op veel kortere termijn resultaten zichtbaar zijn. Ook is er aandacht voor de functionaliteit die tijdens de transitie nodig is. De Common Ground is geen doel op zich. Voorop blijft staan de bijdrage aan de maatschappelijke vraagstukken die we met de gezamenlijke uitvoering willen realiseren. Niet veranderen of vernieuwen is een veel slechtere optie: dan lopen we als gemeenten uiteindelijk vast in inefficiënte bedrijfsvoering, kunnen we onze dienstverlening niet vernieuwen en niet flexibel reageren op de veranderingen in de samenleving en op technologische ontwikkelingen. Om die redenen omarmen College van Dienstverleningszaken en Taskforce dit concept. Zij zien hierin een mogelijkheid om vernieuwing en gezamenlijkheid te realiseren en hebben tegelijkertijd oog voor het gezamenlijke beheervraagstuk dat ook in dit kader zal moeten worden geadresseerd.

3. Het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)

a. Instelling en scope Fonds

Het fonds werd in de ALV van juni 2017 ingesteld, en is sinds 1 januari 2018 in werking. Alle gemeenten dragen bij aan het fonds; de VNG is fondsbeheerder. Voordat het fonds werd ingesteld, werden gezamenlijke activiteiten met instemming van de ALV VNG gefinancierd uit het Gemeentefonds. Het Fonds GGU is statutair verankerd in de VNG-statuten; meer informatie staat in de ALV stukken van 20172.

Ruim de helft van het budget van het fonds wordt besteed aan meerjarige activiteiten, conform besluitvorming in verschillende ALV's, en ligt dus ook meerjarig vast. Concreet gaat het in 2017 en verder om 28,6 miljoen euro.

Het Fonds GGU is een belangrijke bron van financiering voor de gemeenschappelijke uitvoering van gemeenten zoals die onder meer in het kader van Samen Organiseren wordt geïnitieerd, niet de enige. Veel inzet wordt namelijk geleverd door medewerkers van gemeenten, in werkgroepen, als projectleider van een pilot of als deelnemer in een hackathon.

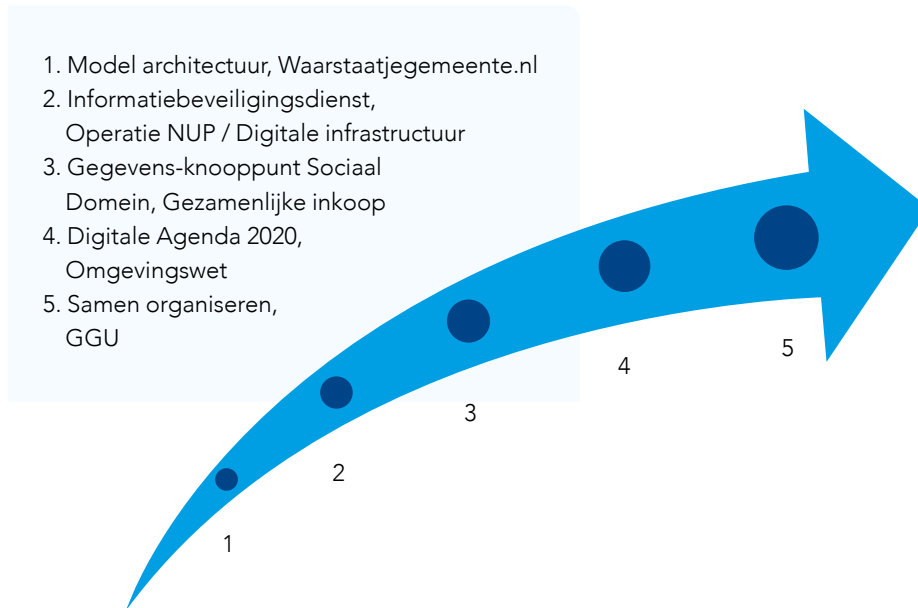
Activiteiten die ten behoeve van het collectief van gemeenten worden uitgevoerd, gebeuren vaak ook met samenwerkingspartners en het Rijk, en kunnen dan ook (deels) door hen worden gefinancierd. Het landelijk Kenniscentrum voor Handhaving en Naleving is daar een goed voorbeeld van.

Tot slot is ook sprake van voorinvesteringen die buiten het Fonds GGU vallen, die worden ingezet als start van een gezamenlijk inkooptraject zoals heeft plaatsgevonden op het gebied van mobiele telefonie en van vaste dataverbindingen.

b. Meerjarenperspectief Fonds GGU

Over de jaren heen zien we dat gemeenten steeds meer samen kaders stellen voor de uitvoering, en daar ook steeds meer samen invulling aan geven. Meer dan tien jaar geleden begon dat met de ontwikkeling van een gezamenlijke model-architectuur voor informatie en processen, gegevensmodellen en ict-standaarden. Vanuit daar groeide het aantal terreinen waarop gemeenten kozen voor een gemeenschappelijk aanpak, en de manieren waarop die samenwerking werd ingevuld. Van Informatiebeveiligingsdienst tot het Gemeentelijk Gegevensknooppunt Sociaal Domein, en van Kenniscentrum Dienstverlening tot bestuurlijk partner in de ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Daarbij zijn grote baten gerealiseerd, zowel in financiële als kwalitatieve termen. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de huidige gezamenlijke aanpak in Samen Organiseren, grotendeels door gemeenten gezamenlijk gefinancierd via het Fonds GGU. Een aanpak waarin gemeenten gezamenlijk optreden als zelfbewuste partner van Rijk en ketenpartners, en als opdrachtgever richting de markt. Dit alles uiteraard ten behoeve van beter en efficiënter realiseren van maatschappelijke baten.

2 https://vng.nl/files/vng/brieven/2017/attachments/06b_fonds_gezamenlijke_gemeentelijke_uitvoering.pdf

De toename van gezamenlijke activiteiten, en bijbehorende financiën, zal zich naar verwachting ook de komende jaren doorzetten. Dit is de logische consequentie van het partnerschap waar gemeenten voor kiezen in landelijke trajecten als bijvoorbeeld de Gezamenlijke Digitale Infrastructuur, het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de gegevensuitwisseling in het sociaal domein. Doordat we steeds meer samen ontwikkelen en realiseren, gaan we ook steeds meer samen beheren. Daarnaast zal het groeiende takenpakket van gemeenten, en de toenemende complexiteit van technologische innovaties van gemeenten steeds meer vragen om delen van kennis en gezamenlijk realiseren van voorzieningen.

c. **Omvang Fonds GGU 2019 en doorkijkje verdere jaren**

Tot en met 2017 was er sprake van Gemeentefonds-uitnamen om de gezamenlijke activiteiten te financieren. Deze uitnamen groeiden in omvang geleidelijk door de jaren heen tot ruim 50 miljoen in 2017. In 2018 is het Fonds GGU ingesteld, waarbij gekozen is voor een budgetneutrale, technische omzetting van uitnamen naar een fonds in de omvang van 52,3 miljoen euro inclusief BTW.

In 2019 zal de omvang van het Fonds gelijk blijven; de van gemeenten gevraagde bijdrage zal dus even groot zijn als 2018, te weten circa 3 euro per inwoner³. De totale omvang van de gezamenlijke activiteiten stijgen wél in 2019, tot circa 63,9 miljoen euro; het Fonds zal echter niet groeien, omdat de stijging wordt gefinancierd vanuit een onderuitputting die is ontstaan door (deels) niet, of tegen lagere kosten, uitgevoerde activiteiten in eerdere jaren.

Bij het vastgestelde ambitieniveau voor Samen Organiseren zal de begroting van het Fonds GGU na 2019 waarschijnlijk toenemen. Deze toename ten behoeve van het collectief zal in de afzonderlijke gemeenten in gepaard moeten gaan met lokale kostenbesparingen zoals bijvoorbeeld gerealiseerd met gezamenlijke inkooptrajecten en schaalvoordelen door het gezamenlijk realiseren van voorzieningen.

Over het meerjarenperspectief van het Fonds GGU, de organisatie en de bekostiging van de beheeractiviteiten die daaruit worden gefinancierd en de wijze waarop gemeenten bijdragen aan het Fonds GGU, zal in de BALV van 2018 een verkennend voorstel worden ingediend.

³ Naar schatting geven gemeenten gemiddeld tussen de 75 en 80 euro per inwoner aan informatievoorziening en gerelateerde activiteiten uit. Dit bedrag toont een stijgende lijn.

4. Strategische kaders 2019

a. Strategische doelstellingen

De gezamenlijke uitvoering door gemeenten beoogt een bijdrage te leveren aan gezamenlijke strategische doelstellingen. Die zijn meerjarig vastgelegd in de Verenigingsagenda en de Digitale Agenda 2020. Daarnaast wordt elk jaar de VNG jaaragenda vastgesteld, waarin beleidsinhoudelijke doelstellingen worden geformuleerd. Naast de beleidsmatige doelstellingen, zijn er ook meer concrete uitvoeringsdoelstellingen, zoals efficiency, klantgerichtheid en flexibiliteit. Voor 2018 lagen de prioriteiten van de gezamenlijke beleidsagenda van gemeenten op de volgende terreinen:

- Klimaat en energie
- Bouwen en mobiliteit in stedelijke gebieden
- Versnelling transformatie sociaal domein
- Sterke lokale democratie
- Digitalisering

De kernvraag is wat we als gemeenten willen doen om deze strategische doelstellingen te realiseren, en vervolgens welke onderdelen daarvan we gezamenlijk willen of moeten oppakken. En welke zaken we daarvan bij voorrang willen oppakken.

b. Uitvoeringsdoelstellingen

Om de strategische doelstellingen te bereiken willen we als gemeenten samen optrekken, ook met het Rijk en grote uitvoeringsorganisaties, in de beweging van Samen Organiseren. Hiermee streven we de volgende doelstellingen na, die helpen om de strategische doelen efficiënter te bereiken:

- Autonomie van gemeenten versterken en maatwerk mogelijk maken, juist door op de generieke thema's intensiever gezamenlijk te organiseren;
- Bundelen van schaarse kennis en benutten van netwerken zoals koepelorganisaties, samenwerkingsverbanden, en kennisnetwerken;
- Als één actieve branche van gemeenten samen optrekken met ketenpartners en Rijk, om zo de (keten)dienstverlening aan inwoners en ondernemers te optimaliseren;
- Behalen van efficiency voordelen, bijvoorbeeld door schaalvoordelen bij inkoop en beheer.

c. Een basis die bijdraagt aan strategische doelen

Gegeven de strategische doelstellingen, binnen de aanpak van Samen Organiseren om de hierboven genoemde redenen, kiezen we vervolgens onze prioriteiten. Voor de bepaling van de prioriteiten voor 2019 hanteren we kort samengevat de volgende redeneerlijn:

Maatschappelijke opgaven:	<ul style="list-style-type: none"> • Klimaat en energie • Bouwen en mobiliteit in stedelijke gebieden • Versnelling transformatie sociaal domein • Sterke lokale democratie • Digitalisering
Doen gemeenten in de basis vanuit:	Betrouwbaarheid (ook richting ketenpartners), voorspelbaarheid, continuïteit, rechtmatigheid, doelmatigheid
Maar tegelijk is nodig, gezien de snelheid van veranderingen in (informatie)samenleving:	Maatwerk, mensgedreven dienstverlening, flexibiliteit, snelheid in toepassing nieuwe technische mogelijkheden, innovatie, openheid, verandervermogen, houdbaarheid op langere termijn
Korte samenvatting analyse waarom we die snelheid en flexibiliteit <i>als gezamenlijke gemeenten</i> nu niet hebben:	Te weinig uniformiteit in uitvoering medebewindstaken maakt vraagbundeling en samenwerking lastig. Het huidige ICT-landschap met zijn van oorsprong domeingerichte (i.p.v. klantgerichte) oplossingen staat snelle veranderingen in de weg.
Prioriteiten die we daarom als gemeenten gezamenlijk kiezen:	<ul style="list-style-type: none"> • Uniformeren uitvoering door basisprocessen voor medebewindstaken uit te werken en als standaard in te voeren. • Helpen realiseren van een solide en veilige digitale identiteit in samenwerking met Rijk en overige partijen. • Omvormen huidige architectuur en informatievoorziening naar gemeenschappelijke aanpak en basisvoorzieningen • Op basis van hoogwaardige (en waar mogelijk open) data als overheid waarde toevoegen voor en met inwoners en ondernemers
Belangrijke elementen van onze strategie:	<ul style="list-style-type: none"> • Om continuïteit en betrouwbaarheid te waarborgen: nieuw spoor naast het oude, stapsgewijs uitbouwen • Van gemeenten voor gemeenten, samen met inwoners, ondernemers, ketenpartners en Rijk: geen blauwdruk maar vanuit praktijk samen ontwikkelen en invoeren

Bovenstaande redeneerlijn geeft weer wat onze prioriteiten voor 2019 zijn, gericht op een fundamentele, toekomstvaste koers voor een gezamenlijke uitvoering. Daarnaast zijn in het jaarprogramma ook voor een aanzienlijk deel andere activiteiten opgenomen. Dan gaat het bijvoorbeeld om continuïteit op beheer, randvoorwaardelijke bestuurlijke instrumenten als monitoring en stuurinformatie, en inzet op de noodzakelijke veranderingen in het sociaal en fysiek domein. Dit is in lijn met de strategie (nieuwe naast het oude, betrouwbaarheid en continuïteit voorop) en draagt bij aan de realisatie van strategische doelstellingen.

5. Belangrijkste prioriteiten in 2019

Op basis van de redenering in het vorige hoofdstuk worden voor 2019 negen prioriteiten voorgesteld, die in drie categorieën worden onderverdeeld (de volgorde zegt niets over de weging van de prioriteiten):

- A. Gemeenschappelijke basis voor de toekomst
- B. Continuïteit en betrouwbaarheid
- C. Doorontwikkeling in inhoudelijke domeinen

a. Categorie A: gemeenschappelijke basis voor de toekomst

Voor het jaar 2019 leggen gemeenten de focus op een aantal trajecten die een belangrijke basis leggen voor de betrouwbare, flexibele gemeente in de informatiesamenleving. Voor al deze prioriteiten geldt dat het werk zeker niet in één jaar klaar is. Maar ook geldt dat we in 2019 nadrukkelijk concrete en zichtbare stappen willen zetten. Onderwerpen die hieronder vallen zijn:

1. Gemeenten als één: gezamenlijke basisprocessen en dienstverlening
2. Inzet op digitale identiteit
3. Gezamenlijke basis in informatievoorziening
 - Architectuur, standaarden, gegevenslandschap
 - Werkende voorzieningen "Common Ground"
 - Gezamenlijke infrastructuur (GGI)
 - Samenwerking met de markt, leveranciersstrategie, opdrachtgeverschap
4. Datagedreven samenleving en sturing

b. Categorie B: Continuïteit en betrouwbaarheid

Ook in 2019 blijven de volgende prioriteiten zeker doorlopen, omdat zij randvoorwaardelijk zijn voor onze strategische doelen, en vanuit oogpunt van continuïteit en betrouwbaarheid onmisbaar:

5. Informatieveiligheid en privacy
6. Realisatie en beheer
 - Inrichting en organisatie van beheer
 - Regie op beheer van voorzieningen
 - Beheer van architectuur en standaarden
 - Continuïteit gegevensuitwisseling en ketensamenwerking in het sociaal domein
7. Gezamenlijke inkoop (niet gefinancierd uit Fonds GGU)

c. Categorie C: Doorontwikkeling en transformatie in beleidsdomeinen

Met bovenstaande prioriteiten werken we als gemeenten aan een nieuwe gemeenschappelijke basis en zorgen we tegelijk voor continuïteit op een aantal basisdossiers. Tegelijk willen we ook vooruit kijken naar nieuwe uitdagingen. Deze uitdagingen komen voort uit maatschappelijke opgaven, soms vervat in nieuwe wet- en regelgeving, bijvoorbeeld de Omgevingswet. In het Interbestuurlijk Programma worden de belangrijkste prioritaire thema's benoemd. Als gemeenten willen we hieraan op onderdelen ook gezamenlijk uitvoering geven.

8. Fysiek Domein: Omgevingswet
9. Doorontwikkeling Sociaal Domein: Werk & Inkomen, Zorg & Veiligheid, Schuldhulp, Wmo & Jeugd

d. Activiteiten naar fase

In de ALV van juni 2017 is een overzicht van activiteiten gepresenteerd met een onderverdeling naar ontwikkelfases. Daarbij werden vijf fasen gebruikt:

1. Beleid en visie
2. Innovatie en initiatie
3. Ontwikkeling en realisatie
4. Opschaling en gebruik
5. Beheer en doorontwikkeling

In de praktijk blijkt het onderscheid tussen de fasen, met name de middelste drie, niet zo sterk te maken. In een werkwijze waarbij we uitgaan van flexibel ("agile") en gezamenlijk ontwikkelen, en geleidelijk in de praktijk beproeven en opschalen, zal in één project of programma, of voor één voorziening, gelijktijdig in verschillende fasen worden gewerkt. In het overzicht hieronder zijn daarom de middelste drie fasen samengevoegd. De onderwerpen zijn zo ingedeeld dat ze aansluiten op waar het zwaartepunt van de werkzaamheden licht. Op gebied van beleid en visie wordt veel gedaan op diverse onderwerpen, maar het zwaartepunt ligt doorgaans dominant in de andere fasen.

	Beleid & Visie	Innovatie / Ontwikkeling / Opschaling	Beheer en doorontwikkeling
Domein Sociaal		Sociaal Domein nieuwe ontwikkelingen <ul style="list-style-type: none"> • Transformatie Werk & Inkomen, Zorg & veiligheid, WMO en Jeugd • Schuldhulpverlening • Wet Inburgering 	Realisatie en Beheer <ul style="list-style-type: none"> • Continuïteit gegevensuitwisseling en ketensamenwerking in het sociaal domein
Domein Fysiek		Digitaal Stelsel Omgevingswet	Realisatie en Beheer <ul style="list-style-type: none"> • WOZ datacenter en Samenwerkingsverband bronhouders BGT
Domein Dienstverlening en overig		Gemeenten als één: gezamenlijke basisprocessen en dienstverlening <ul style="list-style-type: none"> • Belastingen, Werk, Inkomen • Serviceformules 	Gezamenlijke inkoop <ul style="list-style-type: none"> • Gemeentelijke telefonie
Domein Informatiesamenleving	Inzet op digitale identiteit	Gezamenlijke basis in informatievoorziening <ul style="list-style-type: none"> • Architectuur, standaarden, gegevensland-schap • Werkende voorzieningen "Common Ground" • Gezamenlijke Infrastructuur (GGI) • Samenwerking met markt, leveranciers strategieën opdrachtgeverschap 	Datagedreven Samenleving en Sturing <ul style="list-style-type: none"> • Platform sturingsinformatie • Datascience
		Datagedreven samenleving en Sturing <ul style="list-style-type: none"> • Trendwatching/ open data 	Informatieveiligheid en Privacy <ul style="list-style-type: none"> • IBD, Privacy en Ensia Beheer
		Realisatie en Beheer <ul style="list-style-type: none"> • Inrichting en organisatie op beheer 	Realisatie en Beheer <ul style="list-style-type: none"> • Regie op beheer van voorzieningen • Beheer Architectuur en standaarden,

e. Uitwerking prioriteiten

Hieronder wordt per prioriteit een korte uitwerking gegeven met een omschrijving, beoogde resultaten, thema's en globale raming. Zoals beschreven zijn de ambities toegenomen en nemen daarmee ook de gezamenlijke activiteiten toe. Het Fonds GGU blijft in 2019 budgetneutraal ten opzichte van 2018. Een aantal projectmatige en/of programmatische activiteiten sluit aan bij doelstellingen van eerder uit het Gemeentefonds gefinancierde activiteiten, deze zullen daarom uit de onderuitputting van het Gemeentefonds worden gefinancierd. In onderstaand overzicht wordt expliciet weergegeven welke activiteiten uit het gemeentefonds worden gefinancierd en welke uit het Fonds GGU. Alle bedragen zijn exclusief BTW.

Gemeenschappelijke basis voor de toekomst

Prioriteit 1

Gezamenlijke basisprocessen en dienstverlening

Wat is het?

Gemeenten werken samen om een gemeenschappelijke aanpak en werkwijze ten aanzien van dienstverlening en basisprocessen te ontwikkelen en implementeren.

Thema's, projecten die binnen deze prioriteit vallen

- Gemeenschappelijke basisprocessen, bijvoorbeeld voor de domeinen werk, inkomen, belastingen en omgevingswet
- Gemeenschappelijke aanpak voor de ontwikkeling van serviceformules en klantreizen
- Gemeenschappelijke doorontwikkeling en realisatie visie op dienstverlening

Deze prioriteit levert direct of indirect een bijdrage aan de volgende baten:

- Realiseren maatschappelijke doelen als verhoging uitstroom naar werk, vermindering schulden, betere dienstverlening.
- Efficiencyvoordelen door gezamenlijke ontwikkeling, voorzieningen en opschaling;
- Vermindering administratieve lasten, zowel bij gemeenten als bij inwoners & ondernemers, als bij ketenpartners: efficiënte samenwerking en gegevensuitwisseling, kortere doorloop- en wachttijden, effectieve inzet van mensen en middelen;
- Hogere rechtmatigheid.

Na implementatie worden de volgende doelstellingen gerealiseerd:

- Hoogwaardige, klantgedreven dienstverlening, en door uniformiteit herkenbaarheid naar inwoners en ondernemers;
- Optreden als één branche richting Rijk (lobby) en ketenpartners (samenwerking);
- Sterker, gezamenlijk opdrachtgeverschap aan marktpartijen.

Binnen deze prioriteit worden de volgende resulta(a)ten opgeleverd:

- Gestandaardiseerde werkprocessen door, voor en van gemeenten op verschillende beleidsneutrale domeinen (bijv. Belastingen, Werk, Inkomen);
- Uitwerking gemeenschappelijke visie op dienstverlening in concrete aanpak klantgedreven dienstverlening;
- Generiek: ondersteuning van ontwikkeling en opschaling door uitvoeren van impactanalyses, kennisdeling, leeractiviteiten, informatie en communicatie.

Raming totaal bedrag voor 2019 (ex. BTW)

- € 2.594.000 (Fonds GGU)

Prioriteit 2

Digitale identiteit

Wat is het?

Digitale identiteit is een volwaardige digitale versie van het paspoort. Dit is randvoorwaardelijk voor toekomstbestendige, veilige en moderne digitale dienstverlening. Wij vinden het als gemeenten van belang dat onze bewoners en bedrijven beschikken over deze faciliteit en zetten daarom sterk in op de ontwikkeling van de digitale identiteit. De eindverantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij de Rijksoverheid, en gemeenten willen hier invloed op nemen en aan bijdragen.

Thema's, projecten die binnen deze prioriteit vallen

- Invloed nemen in interbestuurlijke trajecten, via overleg, lobby en samenwerking met Rijk, Europa, andere bestuurslagen en uitvoeringsorganisaties, zowel rond identiteit als regie op eigen gegevens
- Uitvoeren van praktijkbeproevingen en vervolgacties richting opschaling.

Deze prioriteit levert direct of indirect een bijdrage aan de volgende baten:

- Optimale dienstverlening;
- Informatieveiligheid en privacybescherming;
- Regie op eigen gegevens door inwoner en ondernemer;
- Veilig zakendoen tussen overheid en eindgebruikers, maar ook tussen eindgebruikers en markt, en eindgebruikers onderling.

Na implementatie worden de volgende doelstellingen gerealiseerd:

- Gemeenten nemen gezamenlijk invloed en zijn mede daardoor een belangrijke partij bij de realisatie van een digitale identiteit door overheden voor de dienstverlening aan hun burgers;
- Plan van aanpak voor vervolgfase in interbestuurlijk traject om volwaardige digitale identiteit te realiseren.

Binnen deze prioriteit worden de volgende resulta(a)ten opgeleverd:

- Uitdragen en doorontwikkelen gedragen breed gemeentelijke standpunt(en) richting andere (centrale) overheden inzake de digitale identiteit voor burgers en de gemeentelijke dienstverlening;
- Onderbouwing van dat standpunt op basis van praktijkbeproevingen;
- *Generiek: ondersteuning van ontwikkeling en opschaling door uitvoeren van impactanalyses, kennisdeling, leeractiviteiten, informatie en communicatie.*

Raming totaal bedrag voor 2019 (ex. BTW)

- € 700.000 (Fonds GGU)

Prioriteit 3**Gezamenlijke basis in informatievoorziening**

Wat is het?

Als gemeenten willen we een nieuwe gezamenlijke informatievoorziening realiseren, die flexibel en leveranciersafhankelijk is, gebruik maakt van nieuwe technische mogelijkheden, en waarmee we de veiligheid van informatie beter kunnen regelen en de privacy van onze inwoners optimaal kunnen beschermen. Hiervoor realiseren we stapsgewijs een nieuwe gezamenlijke basis in informatievoorziening onder de werktitel Common Ground. Die geeft richting aan de beweging die we maken. De manier waarop we dit realiseren (in gezamenlijkheid, met zorg voor continuïteit en met concrete, kleine, direct implementeerbare stappen) is een belangrijke randvoorwaarde voor succes.

Thema's, projecten die binnen deze prioriteit vallen

- Doe-spoor: incrementeel realiseren van kleine, implementeerbare voorzieningen ("services") onder de noemer Common Ground
- Denk-spoor: parallel door-ontwikkelen van architectuur en standaarden t.b.v. innovatie, borging en verdere ontwikkeling Common Ground, overige generieke informatie-functies zoals archivering, en samenwerking met ketenpartners en markt
- Realiseren van een gemeenschappelijke gemeentelijke infrastructuur (GGI)
- Samenwerking met de markt en opdrachtgeverschap

Deze prioriteit levert direct of indirect een bijdrage aan de volgende baten:

- Betere, moderne, klantgerichte dienstverlening;
- Efficiencyvoordelen door gezamenlijke ontwikkeling, voorzieningen en opschaling;
- Voorspelbaarheid en stabiliteit in de samenwerking met ketenpartners;
- Sneller realiseren maatschappelijke baten door verkorting doorlooptijd invoering;
- Verhoging vertrouwen van inwoners en ondernemers in overheid door betere informatieveiligheid en privacybescherming.

Na implementatie worden de volgende doelstellingen gerealiseerd:

- Ruimte voor innovatie;
- Aanzienlijk lagere doorlooptijd in ontwikkelen en doorvoeren van innovaties en veranderingen;
- Betere waarborgen voor informatieveiligheid en privacybescherming;
- Meer flexibiliteit voor gemeenten door complexiteitsreductie, minder afhankelijkheid van ict-systemen en van ict-leveranciers;
- Kostenefficiëntie door vraagbundeling en inzet van open source software.

Binnen deze prioriteit worden de volgende resulta(a)ten opgeleverd:

- Bouwstenen voor een nieuwe gezamenlijke informatievoorziening door en voor gemeenten, zoals praktijktests met services die ontwikkeld worden op de common ground, en een aantal concrete toepassingen;
- Doorontwikkeling architectuur en standaarden;
- (Door) ontwikkeling onderdelen van een gezamenlijke infrastructuur al dan niet in samenwerking met ketenpartners;
- Afspraken met marktpartijen over samenwerking;
- Generiek: ondersteuning van ontwikkeling en opschaling door uitvoeren van impactanalyses, kennisdeling, leeractiviteiten, informatie en communicatie.

Raming totaal bedrag voor 2019 (ex. BTW)

- Gemeenschappelijke Gemeentelijke Infrastructuur: € 3.000.000 (onderuitputting Gemeentefonds)
- Overige activiteiten: € 5.500.000 (Fonds GGU)

Prioriteit 4**Datagedreven samenleving en sturing**

Wat is het? Door slimme inzet van data werken gemeenten aan verbetering van bestuur, uitvoering, samenwerking en realiseren van maatschappelijke meerwaarde.

Thema's, projecten die binnen deze prioriteit vallen

- Verzamelen, vergelijken, duiden, verbeteren: de inzet van het brede gezamenlijke instrumentarium zoals beleidsmonitoring, horizontale verantwoording en transparant vergelijken via al ingezette en doorlopende vernieuwing van Waarstaatjegemeente.nl. Ook beheer en doorontwikkeling van andere data-instrumenten valt hieronder;
- Inzet van nieuwe data science technieken;
- Werken aan open data via praktijkbeproevingen en standaardisatie;
- Data en platformfunctie als middel om te innoveren in en met de gemeenschap (inwoners en bedrijven).

Deze prioriteit levert direct of indirect een bijdrage aan de volgende baten:

- Meer vertrouwen in overheid doordat de overheid open, transparant en waardengedreven werkt (met respect voor privacy);
- Betere voorzieningen in openbare ruimte, zorg, onderwijs, etc. voor inwoners en ondernemers door inzet slimme technologie;
- Efficiencyvoordelen door slim gebruik van data binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.

Na implementatie worden de volgende doelstellingen gerealiseerd:

- Gemeenteraad kan controlerende taak beter uitvoeren;
- Hogere kwaliteit bestuur en beleid door bewust (vanuit waarden) en transparant datagedreven te werken;
- Betere samenwerking overheid-samenleving-wetenschap-bedrijfsleven ten behoeve van innovatie en realiseren moderne voorzieningen;
- Verbetering kwaliteit uitvoering door gebruik managementinformatie;
- Verbetering datakwaliteit door hergebruik data en "open" maken van data.

Binnen deze prioriteit worden de volgende resulta(a)ten opgeleverd:

- Versterking en verbreding van kennisnetwerk Digitale Samenleving (Smart Society);
- Faciliteren bestuurlijk gesprek over waarden en ethische grenzen van inzet data science, waaronder veilig en verantwoord gebruik van algoritmen door gemeenten;
- Beheer van huidige 6-tal Open Data standaarden en uitbreiding naar nieuwe datasets;
- Stimuleren van hergebruik en innovaties waaronder Open Verantwoording op basis van Open Raadsinformatie;
- Gemeentelijke initiatieven rondom data science worden verbonden, mede in samenwerking met CBS en ministerie van Binnenlandse Zaken;
- Beheer en doorontwikkeling van aantal beleidsmonitoren, bijvoorbeeld Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein en Woonmonitor;
- Waarstaatjegemeente groeit in fasen naar een "smart dashboard";
- *Generiek: ondersteuning van ontwikkeling en opschaling door uitvoeren van impactanalyses, kennisdeling, leeractiviteiten, informatie en communicatie.*

Raming totaal bedrag voor 2019 (ex. BTW)

- Datagedreven Gemeente en Open Data: € 950.000 (Onderuitputting Gemeentefonds);
- Overige activiteiten: € 4.250.000 (Fonds GGU).

Continuïteit en betrouwbaarheid

Prioriteit 5

Informatieveiligheid & privacy

Wat is het?

De aandacht voor informatieveiligheid en bescherming van privacy neemt nog steeds toe. Goede bescherming van vertrouwelijke informatie is cruciaal voor vertrouwen van inwoners in de overheid en democratie. Dreigingen worden steeds geavanceerder en individuele gemeenten kunnen daardoor meer risico lopen; vandaar dat we ook hier kiezen voor een gemeenschappelijke aanpak, waarbinnen (naast advies, ondersteuning, standaardisatie en bewustwording) ook steeds meer aandacht is voor gezamenlijke voorzieningen, zoals een beveiligingslaag op de gemeenschappelijke infrastructuur.

Thema's, projecten die binnen deze prioriteit vallen

- De informatiebeveiligingsdienst (IBD)
- Verhogen Digitale Weerbaarheid
- Aansluiting bij Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)
- Ondersteuning en advies op het terrein van privacy
- Doorontwikkeling en beheer van horizontale en verticale verantwoording rond informatieveiligheid (ENSIA)
- Gezamenlijke monitoring van infrastructuur op cybercrime t.b.v. digitale weerbaarheid

Deze prioriteit levert direct of indirect een bijdrage aan de volgende baten:

- Groter vertrouwen in overheid door grotere informatieveiligheid en goede privacy-bescherming;
- Efficiencyoordelen door bundelen schaarse kennis en expertise.

Na implementatie worden de volgende doelstellingen gerealiseerd:

- Gemeenten zijn samen digitaal weerbaarder;
- Gemeenten zijn zich bewust van risico's en maatregelen op terrein van informatieveiligheid en privacybescherming;
- Gemeenten delen schaarse expertise en realiseren daardoor continuïteit en veiligheid;
- Gemeenten treden op als één branche richting ketenpartners en Rijk;
- Gemeenten beschermen beter de privacy van inwoners en ondernemers.

Binnen deze prioriteit worden de volgende resulta(a)ten opgeleverd:

- Bieden van continuïteit op het gebied van informatieveiligheid aan gemeenten door Informatiebeveiligingsdienst;
- Brede gezamenlijke belangenbehartiging en vertegenwoordiging met en namens gemeenten in politiek bestuurlijke gremia;
- (door) Ontwikkelen van producten en diensten op terrein privacybescherming, o.a. voor de implementatie van de Europese verordening gegevensbescherming die 25 mei 2018 inging;
- Bieden van ondersteuning bij verantwoording aan horizontale en verticale toezichthouders via ENSIA;
- Monitoring van cybercrime-aanvallen;
- *Generiek: ondersteuning van ontwikkeling en opschaling door uitvoeren van impactanalyses, kennisdeling, leeractiviteiten, advies, informatie en communicatie.*

Raming totaal bedrag voor 2019 (ex. BTW)

- € 4.257.000 (Fonds GGU)

Prioriteit 6**Realisatie en beheer**

Wat is het?

Deze prioriteit is gericht op continuïteit. Onder regie van, of door, VNG en VNG Realisatie wordt een aantal voorzieningen beheerd die door alle gemeenten in hun dagelijkse processen direct of indirect worden gebruikt.

Thema's, projecten die binnen deze prioriteit vallen

- Beheer: uitwerking en inrichting toekomstbestendige beheerstructuren
- Beheer van concrete voorzieningen, zowel generiek als domeinspecifiek
- Beheer van architectuur en standaarden (inclusief nieuwe standaarden)
- Continuïteit ondersteuning samenwerking in sociaal domein, Wmo & Jeugd in het bijzonder
- Beheer ketenregiebureau iSociaal domein

Deze prioriteit levert direct of indirect een bijdrage aan de volgende baten:

- Efficiencyvoordelen door gezamenlijk realiseren van voorzieningen t.b.v. de gemeentelijke dienstverlening en ketensamenwerking;
- Continuïteit en betrouwbaarheid van de lokale overheid;
- Efficiënter realiseren van maatschappelijke doelstellingen, bijvoorbeeld in sociaal domein.

De volgende doelstellingen worden gerealiseerd:

- Toekomstvast inrichting van gezamenlijk gemeentelijk beheer;
- Gemeentelijke generieke voorzieningen worden centraal beschikbaar gesteld en de continuïteit geborgd zoal (niet uitputtend):
 - o Modelarchitectuur en domeinarchitecturen
 - o Gegevensmodellen en berichtenstandaarden
 - o Gemeentelijk gegevensknooppunt Sociaal Domein
 - o 14+-netnummer
 - o Landelijke online diensten (LOD)
 - o Gezamenlijke Gemeentelijke Infrastructuur
 - o Taxatiewijzers WOZ
 - o Ondersteuning samenwerkingsverband BGT
 - o Toekomstige bouwstenen Common Ground
- Gemeenten maken gebruik van de gezamenlijk beheerde voorzieningen en hoeven deze voorzieningen niet in eigen beheer te regelen. Dit heeft een aantal positieve effecten:
 - o Lagere beheerkosten en administratieve lasten
 - o Beter opdrachtgeverschap en contractmanagement
 - o Leveranciersafhankelijkheid
 - o Interoperabiliteit
 - o Betere dienstverlening aan burgers en bedrijven

Binnen deze prioriteit worden de volgende resultaat(en) opgeleverd:

- Implementatie van het 2018 uitgewerkte voorstel over een toekomstbestendige wijze van organiseren en financiering van beheertaken ten bate van de gezamenlijke uitvoering;
- Beheer van architectuur en collectieve voorzieningen;
- Vernieuwing standaardisatielandschap conform afspraken in de regiegroep gegevens en berichtenstandaarden;
- Samenwerking en/of collectief opdrachtgeverschap t.a.v. deze voorzieningen richting ketenpartners en marktpartijen;
- *Generiek: ondersteuning door kennisdeling, leeractiviteiten, informatie en communicatie.*

Raming totaal bedrag voor 2019 (ex. BTW)

- Samen Organiseren van beheer: € 430.000 (Onderuitputting Gemeentefonds)
- Overige activiteiten: € 22.705.000 (Fonds GGU)

Prioriteit 7**Gezamenlijk inkopen**

Wat is het? Collectief inkopen van ondersteunende voorzieningen zoals simkaarten, dataverbindingen, licenties en apparaten. Ruim 250 gemeenten doen hier al aan mee.

Thema's, projecten die binnen deze prioriteit vallen

- Doen van aanbestedingen, ontzorgen;
- Beheer van contracten;
- Bundelen en verspreiden kennis en expertise.

Deze prioriteit levert direct of indirect een bijdrage aan de volgende baten:

- Aanzienlijke efficiencyvoordelen (tientallen oplopend tot honderden miljoenen euro's voor de gezamenlijke gemeenten over 2 tot 4 jaar afhankelijk van het onderwerp van een aanbesteding).

De volgende doelstellingen worden gerealiseerd:

- Optreden als één branche richting (grote) marktpartijen en daardoor beter kunnen realiseren van gezamenlijke wensen;
- Efficiëntie bij een collectieve aanbesteding;
- Continuïteit in contractbeheer;
- Kwaliteit van de gecontracteerde diensten en leveringen.

Binnen deze prioriteit worden de volgende resulta(a)ten opgeleverd:

- Aanbesteding en contractbeheer van diverse voorzieningen zoals hierboven beschreven;
- *Generiek: ondersteuning door kennisdeling, informatie en communicatie.*

Raming totaal bedrag voor 2019 (ex. BTW)

Deze activiteit wordt niet gefinancierd uit het Fonds GGU, maar kent een eigen financiering waarbij de VNG de kosten voorfinanciert, waarna de deelnemers de kosten van de aanbesteding en het contractbeheer terugbetalen, zodat iedere aanbesteding kostenneutraal is.

Doorontwikkeling en transformatie in domeinen

Prioriteit 8	Fysiek Domein
Wat is het?	<p>Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is het geheel van afspraken en ICT-voorzieningen, registraties, gegevensverzamelingen en bronnen die nodig zijn om aan initiatiefnemers, belanghebbenden en bevoegd gezag de informatie beschikbaar te stellen die zij willen raadplegen of nodig hebben voor de processen van de Omgevingswet.</p> <p>Om alle gebruikers van het DSO zo goed mogelijk te kunnen bedienen zijn verschillende voorzieningen en afspraken nodig, op verschillende niveaus.</p>
Thema's, projecten die binnen deze prioriteit vallen	DSO-LV (Landelijke Voorzieningen), DSO-CG (Collectief Gemeentelijke voorzieningen), DSO-G (Gemeentelijke voorzieningen) als gemeentelijke voorzieningen naast de voorzieningen van het rijk, provincies, waterschappen en hun uitvoeringspartners.
Deze prioriteit levert direct of indirect een bijdrage aan de volgende baten:	<ul style="list-style-type: none"> - Betere dienstverlening voor inwoners en ondernemers; - Optreden als één overheid door alle gezamenlijke bestuurslagen na invoering Omgevingswet; - Schaal- en efficiencyvoordelen voor gemeenten door bundelen kennis, expertise en ontwikkelkracht.
Na implementatie worden de volgende doelstellingen gerealiseerd:	<ul style="list-style-type: none"> - Helpen realiseren van gelijke, transparante informatiepositie voor alle partijen en voor het kunnen acteren als één overheid; - Gemeenten zijn voorbereid op invoering van het informatiekundige deel van de Omgevingswet; - Gemeenten treden op als één branche richting interbestuurlijke ketenpartners en Rijk.
Binnen deze prioriteit worden de volgende resulta(a) ten opgeleverd:	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen en realiseren van collectieve voorzieningen in de keten van de fysieke leefomgeving (DSO): <ul style="list-style-type: none"> o Realiseren, testen en voorbereiden van invoering van het DSO (LV, CG en G); o Vernieuwing van informatiefunctionaliteiten; o Harmonisatie en beheren van gemeentelijke begrippen in de Stelselcatalogus DSO; o Ontwikkelen van en experimenteren met passende samenwerkingsomgevingen; o Ontwikkelen van expertise en ondersteunen van het werken met toepasbare regels; o Ontwikkelen van de vraag naar informatieproducten en de kwaliteit van de gemeentelijke brongegevens; - Generiek: ondersteuning van ontwikkeling en opschaling door uitvoeren van impactanalyses, kennisdeling, leeractiviteiten, informatie en communicatie.
Raming totaal bedrag voor 2019 (ex. BTW)	- Invoering DSO: € 5.237.000 (Onderuitputting Gemeentefonds)

Prioriteit 9**Transformatie in het Sociaal Domein**

Wat is het?

Sociaal Domein breed: na de decentralisaties ontstaan er voor gemeenten nu kansen om in het sociaal domein meer integraal te werken aan maatschappelijke opgaven. In dit kader willen we de kansen voor gezamenlijke gemeentelijke uitvoering verkennen en ontwikkelen op het gebied van zorg en veiligheid, schuldhulpverlening, Wmo en jeugdhulp. Ook wordt ingezet op kennisuitwisseling rond deze onderwerpen. Daarnaast vraagt de al bestaande gegevensuitwisseling op het terrein van Werk en Inkomen om vernieuwing en borging van beheer.

Thema's, projecten die binnen deze prioriteit vallen

- Gegevensuitwisseling keten van Werk & Inkomen;
- Thema-overstijgende ketensamenwerking in het gehele Sociaal Domein;
- (Door-)ontwikkelen van gezamenlijke processen en informatie-voorziening in Sociaal Domein.

Deze prioriteit levert direct of indirect een bijdrage aan de volgende baten:

- Realiseren van maatschappelijke baten als hogere uitstroom naar werk, terugdringen schulden, adequate jeugdhulpverlening;
- Betere dienstverlening door integrale, thema-overstijgende ketensamenwerking;
- Vermindering administratieve lasten door kortere doorlooptijden, verbeterde gegevensuitwisseling en efficiënte inzet mensen en middelen;
- Efficiency- en schaalvoordelen door realiseren en gebruiken van gezamenlijke voorzieningen en door bundeling van expertise.

Na implementatie worden de volgende doelstellingen gerealiseerd:

- Gemeenten spelen een effectieve en efficiënte rol (als één branche) in de verschillende ketens binnen het Sociaal Domein door samenhangende (gedigitaliseerde) ketenprocessen, gefundeerd met een adequate basisinfrastructuur en gegevensplatform ter ondersteuning van een klantgerichte benadering;
- Thema-overstijgende, integrale aanpak binnen Sociaal Domein:
 - o Werk & Inkomen
 - o Zorg & Veiligheid
 - o Schuldhulpverlening
 - o WMO en Jeugdhulp

Binnen deze prioriteit worden de volgende resulta(a)ten opgeleverd:

- Stroomlijning van de wetskundige, de bedrijfskundige en de informatiekundige samenwerking en afspraken in de keten van Werk en Inkomen en in de keten WMO Jeugd (PGB, CORV);
- Doorontwikkeling van de gegevensuitwisseling, de samenwerkingsafspraken en de governance rond Suwinet Services, GGK, BKWI en Inlichtingenbureau;
- Matching op Werk, met daarbinnen Grenzeloos matchen en samenwerking in WERKdomein via generieke gegevensuitwisseling;
- Operationalisering nieuwe wetgeving in gemeentelijke uitvoeringspraktijk op gebied van schuldenproblematiek;
- Toekomst gegevensuitwisseling Werk & Inkomen (innovatie van de keten);
- Ontwikkelen verbinding keten zorg, sociaal domein en veiligheid conform afspraken in interbestuurlijk programma;
- Ontwikkelen activiteiten t.b.v. voorkomen en terugdringen problematische schulden;
- Bevorderen bovenregionale samenwerking jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering;
- Bevorderen hergebruik van de gegevens in het gehele Sociale Domein door inventariseren en waar mogelijke wegnemen van belemmeringen;

Raming totaal bedrag voor 2019 (ex. BTW)

- € 3.243.000 (Fonds GGU)

f. Ontwikkelingen ten opzichte van jaarprogramma 2018

Ten opzichte van 2018 is er sprake van een groot aantal intensiveringen, als gevolg van bestuurlijke ambities en de daaraan ondersteunende prioriteiten die door de Taskforce Samen Organiseren en het College van Dienstverleningszaken zijn geformuleerd. Daarnaast worden steeds meer gezamenlijke voorzieningen gerealiseerd, die vervolgens in beheer worden genomen wat leidt tot een groeiende beheerpost. Op dit laatste punt (beheer) zal in een volgende Algemene Ledenvergadering nader worden ingegaan.

Intensivering vindt plaats op een aantal aspecten, die (naast toename van beheer) voortvloeien uit breed gedragen bestuurlijke afspraken, uitvoeringsprioriteiten, beleidsmatige kaders en invoering van nieuwe wet- en regelgeving. Op de andere posten is sprake van minder (financiële) inzet door bijgestelde ambities of efficiencywinst. Hieronder is schematisch weergegeven welke onderdelen geïntensiveerd worden en welke gereduceerd worden.

Intensivering	Reducering
Realisatie standaard basisprocessen en uniforme methode dienstverlening	Beheer en onderhoud van de huidige architectuur en standaarden
Meewerken aan realiseren digitale identiteit	Landelijke online diensten en onderzoek en leermodules op het gebied van de gemeentelijke website
Nieuwe basis voor informatievoorziening "Common Ground"	Activiteiten op het terrein van leren, kennisdelen, ondersteuning, analyse en innovatie
Datagedreven gemeente	
Visie en beleidsontwikkeling, en bestuurlijke bewustwording op terrein van informatiesamenleving	
Kosten beheer	
Informatieveiligheid & Privacy	
Transformatie in Sociaal Domein	
Invoering Omgevingswet	

Voor deze posten geldt expliciet wel dat ze onderdeel blijven uitmaken van het GGU, zij het dus met een lager financieel beslag dan in 2018. Waar mogelijk zal gezocht worden naar alternatieve aanpakken of andere manieren van financiering om de activiteiten te continueren.

6. Samenvattende begroting

a. **Begroting naar prioriteit**

NB in het bedrag per prioriteit is een opslag meegenomen voor gezamenlijke generieke kosten. Hierbij valt te denken aan kosten voor communicatie, analyse, netwerkondersteuning, kennisdelen en bewustwording, opschaling & transitie, ondersteuning Samen Organiseren, interne bedrijfsvoering, etc.

Van de totale begroting voor gezamenlijke gemeentelijke activiteiten van 63.968.000 euro (inclusief BTW) wordt 52,3 miljoen euro gefinancierd via gemeentelijke bijdragen aan het Fonds GGU (gelijk aan 2018), en wordt het restant gefinancierd vanuit onderuitputting op Gemeentefonds-gefinancierde activiteiten uit eerdere jaren.

Prioriteit	Totaal (x 1.000)	Fonds GGU (x 1.000)	Onderuit- putting GF (x 1.000)
Gemeenschappelijke basis voor de toekomst			
1. Gemeenten als één: gezamenlijke basisprocessen en dienstverlening	€ 2.594	€ 2.594	
2. Inzet op digitale identiteit	€ 700	€ 700	
3. Gezamenlijke basis in informatievoorziening: - Architectuur, standaarden, gegevenslandschap - Werkende services "common ground" - Samenwerking met de markt, leveranciersstrategie, opdrachtgeverschap	€ 8.500	€ 5.500	
- DA2020/Gezamenlijke Gemeentelijke infrastructuur (GGI)			€ 3.000
4. Datagedreven samenleving en sturing - Basisportfolio sturingsinformatie - Trendwatching/smart City	€ 5.200	€ 4.250	
- DA2020/Datagedreven gemeente - DA2020/Open Data			€ 950
Continuïteit en betrouwbaarheid			
5. Informatieveiligheid en privacy	€ 4.257	€ 4.257	
6. Realisatie en beheer - Regie op beheer van voorzieningen - Beheer van architectuur en standaarden - Continuïteit gegevensuitwisseling in het sociaal domein	€ 23.135	€ 22.705	
- Samen Organiseren/beheer: opzet & kwartiermaken			€ 430
7. Gezamenlijke inkoop (niet gefinancierd uit Fonds GGU)			
Doorontwikkeling en transformatie in domeinen			
8. Fysiek Domein: Omgevingswet	€ 5.237		€ 5.237
9. Doorontwikkeling Sociaal Domein	€ 3.243	€ 3.243	
SUBTOTAAL EXCLUSIEF BTW	€ 52.866	€ 43.249	€ 9.617
BTW (21%)	€ 11.102	€ 9.082	€ 2.020
TOTAAL INCLUSIEF BTW	€ 63.968	€ 52.331	€ 11.637

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 82 00
info@vng.nl

mei 2018

vng.nl

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
30 mei 2018
Ons kenmerk
COS/U201800368
Lbr. 18/026
Telefoon
(070) 373 8393
Bijlage(n)
-

Onderwerp
Statutenwijziging voor toekenning lidmaatschap bestuur aan
voorzitter CvD en verduidelijking benoemingstermijn vicevoorzitter
commissie E&I

Samenvatting
Hierbij leggen wij twee voorstellen voor statutenwijziging aan u voor. Het eerste voorstel
bewerkstelligt dat de voorzitter van het College van Dienstverleningszaken (CvD) in de nieuwe
bestuursperiode deel uitmaakt van het VNG-bestuur. Het tweede voorstel verduidelijkt de
benoemingstermijn van de vicevoorzitter van de commissie Europa en Internationaal (E&I).

Aan de leden**Datum**

30 mei 2018

Ons kenmerk

COS/U201800368

Lbr. 18/026

Telefoon

(070) 373 8393

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Statutenwijziging voor toekenning lidmaatschap bestuur aan voorzitter CvD en verduidelijking benoemingstermijn vicevoorzitter commissie E&I

Geacht college en gemeenteraad,

Hierbij leggen wij twee voorstellen voor statutenwijziging aan u voor. Het eerste voorstel bewerkstelligt dat de voorzitter van het College van Dienstverleningszaken (CvD) in de nieuwe bestuursperiode deel uitmaakt van het VNG-bestuur. Het tweede voorstel verduidelijkt de benoemingstermijn van de vicevoorzitter van de commissie Europa en Internationaal (E&I).

Bestuurslidmaatschap voorzitter CvD

De ledenvergadering heeft eerder een CvD ingesteld. Daarbij is bepaald dat de werving van de leden van dit college na de raadsverkiezingen van maart 2018 loopt via de kandidaatstellingsprocedure die ook geldt voor het VNG-bestuur en de vaste beleidscommissies. De vacatures voor het CvD zijn inmiddels opengesteld.

Om de voorzitter van het CvD in de nieuwe bestuursperiode deel uit te laten maken van het VNG-bestuur is een statutenwijziging nodig. Analooq aan de wijze waarop het bestuurslidmaatschap van de voorzitter van het College voor Arbeidszaken in de statuten is vastgelegd, stellen wij u voor om in de statuten te bepalen dat: het CvD het bestuur "als vaste beleidscommissie als bedoeld in artikel 24" adviseert. Als voorzitter van een vaste beleidscommissie is de voorzitter van het CvD qualitate qua lid van het bestuur.

Dat leidt tot het volgende voorstel voor statutenwijziging (gewijzigde tekst is gearceerd):

Artikel 23 College van Dienstverleningszaken

Lid 2: Het college richt zich op het verbeteren van de gemeentelijke uitvoeringspraktijk. Het college doet dit onder meer door:

- a Het als vaste beleidscommissie als bedoeld in artikel 24 adviseren van het bestuur over vast te stellen standaarden ter verbetering van de kwaliteit en efficiëntie van gezamenlijke gemeentelijke uitvoering;*
- b Het doen van voorstellen aan het bestuur ter bevordering van samenwerking tussen gemeenten;*
- c Het voeren van overleg met het bestuur, leden van de vereniging en derden gericht op de totstandkoming van afspraken en overeenkomsten ter bevordering en uitvoering van de activiteiten genoemd onder a en b van dit artikel;*
- d Het informeren van de leden over de onder punt a, b, en c genoemde activiteiten.*

Wij stellen u voor om in te stemmen met deze statutenwijziging. Voor goedkeuring van dit voorstel is een tweederdemeerderheid van de uitgebrachte stemmen vereist.

Verduidelijking van de benoemingstermijn van de vicevoorzitter van de commissie E&I

De vicevoorzitter van de commissie E&I heeft een benoemingstermijn die in beginsel eindigt op het moment van de eerstvolgende raadsverkiezingen. Een uitzondering op dit beginsel doet zich voor in de situatie dat de vicevoorzitter de VNG vertegenwoordigt in een Europese delegatie waarvoor een afwijkende Europese benoemingstermijn geldt. In dat geval gaat namelijk de Europese benoemingstermijn voor. In artikel 5, lid 2, van het Reglement van de commissie E&I zijn dit beginsel en de uitzondering daarop beschreven.

In de huidige tekst van de statuten komen dit beginsel en de mogelijke uitzondering daarop onvoldoende tot uitdrukking. Daarin is nu bepaald:

Artikel 16 Samenstelling bestuur (oud)

Lid 8: Een lid van het bestuur, niet zijnde de voorzitter, de vicevoorzitter of de vicevoorzitter van de vaste beleidscommissie Europa en Internationaal, wordt benoemd voor een periode van ten hoogste vier jaar. Deze periode eindigt op het moment dat na de eerstvolgende gemeenteraadsverkiezingen in zijn opvolging is voorzien door:

- a de benoeming van een nieuw lid door de algemene vergadering*
- b de aanwijzing van een waarnemend lid door het bestuur.*

Wij stellen u voor om artikel 16 te wijzigen zodat duidelijker is welke benoemingstermijn geldt voor:

- de voorzitter en vicevoorzitter (een termijn van vier jaar)
- de vicevoorzitter van de commissie E&I (verwijzing naar Reglement van de commissie E&I)
- de overige bestuursleden (een termijn die eindigt bij de eerstvolgende raadsverkiezingen).

De gewijzigde tekst ziet er als volgt uit:

Artikel 16 Samenstelling bestuur (nieuw)

Lid 8: De voorzitter en de vicevoorzitter worden benoemd voor een periode van vier jaar

Lid 9: De vicevoorzitter van de vaste beleidscommissie Europa en Internationaal wordt benoemd voor een periode zoals bepaald in het Reglement van de commissie Europa en Internationaal

Lid 10: Een lid van het bestuur, niet zijnde de voorzitter, de vicevoorzitter of de vicevoorzitter van de vaste beleidscommissie Europa en Internationaal, wordt benoemd voor een periode van ten hoogste vier jaar. Deze periode eindigt op het moment dat na de eerstvolgende gemeenteraadsverkiezingen in zijn opvolging is voorzien door:

a de benoeming van een nieuw lid door de algemene vergadering

b de aanwijzing van een waarnemend lid door het bestuur.

Wij stellen u voor om in te stemmen met deze statutenwijziging. Voor goedkeuring van dit voorstel is een tweederdemeerderheid van de uitgebrachte stemmen vereist.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter VNG

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
30 mei 2018
Ons kenmerk
TIS/U201800352
Lbr. 18/017
Telefoon
070 373 83 93
Bijlage(n)
-

Onderwerp
Voorstel ALV tot naamswijziging van
de commissie Dienstverlening & Informatiebeleid

Samenvatting

De huidige benaming van de vaste beleidscommissie Dienstverlening en Informatiebeleid is niet meer in overeenstemming met het veranderde beleidsveld van deze commissie. Het bestuur van de VNG stelt u voor om de huidige naam te wijzigen in "de commissie Informatiesamenleving".

De Statuten van de VNG bepalen dat de ALV de taakomschrijving van vaste beleidscommissies vaststelt. Gelet hierop wordt het voorstel tot naamswijziging van de commissie in de ALV van 27 juni 2018 ter besluitvorming aan u voorgelegd.

Aan de leden**Datum**

30 mei 2018

Ons kenmerk

TIS/U201800352

Lbr. 18/017

Telefoon

070 373 83 93

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Voorstel ALV tot naamswijziging van
de commissie Dienstverlening & Informatiebeleid

Geacht college en gemeenteraad,

De huidige benaming van de vaste beleidscommissie Dienstverlening en Informatiebeleid is niet meer in overeenstemming met het veranderde beleidsveld van deze commissie.

De naam Commissie Informatiesamenleving sluit beter aan bij de maatschappelijke opgaven en de bestuurlijke en strategische positionering van de commissie, ook in het licht van het College van Dienstverleningszaken en de Taskforce Samen Organiseren. De commissie houdt zich in de breedte bezig met digitale economie, digitale overheid en digitale veiligheid en is nauw verbonden met het College van Dienstverleningszaken bij de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU).

Met deze nieuwe naam wordt ook de verbreding van de discussie over de informatiesamenleving en digitalisering in zijn algemeenheid onderstreept. Het bestuur van de VNG stelt u voor om de huidige naam te wijzigen in "de commissie Informatiesamenleving".

De Statuten van de VNG bepalen dat de ALV de taakomschrijving van vaste beleidscommissies vaststelt. Gelet hierop wordt het voorstel tot naamswijziging van de commissie in de ALV van 27 juni 2018 ter besluitvorming aan u voorgelegd.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
voorzitter

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl